
3 1761 04464 2205

[Glagolitic text]

[Glagolitic text]

ЗОГРАФСКОЕ ЕВАНГЕЛІЕ

ИЗДАННОЕ

В. ЯГИЧЕМЪ.

QUATTUOR EVANGELIORUM

CODEX GLAGOLITICUS

OLIM ZOGRAPHENSIS NUNC PETROPOLITANUS.

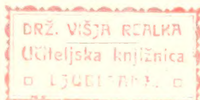
CHARACTERIBUS CYRILLICIS TRANSCRIPTUM NOTIS CRITICIS
PROLEGOMENIS APPENDICIBUS AUCTUM

ADIUVANTE SUMMI MINISTERII BORUSSICI LIBERALITATE

EDIDIT

V. JAGIĆ

PHILOSOPH. PHILOL. SLAV. DOCTOR, LITTER. SLAV. IN UNIVERSITATE FRIDERICA GUILELMA PROFESSOR PUBL. ORD., ACADEMIARUM ZAGREBIENSIS, PETROPOLITANAE, CRACOVIENSIS, SOCIETATIS REGIAE PRAGENSIS, SERBICAE BELGRADENSIS, ARCHAEOLOGICAE MOSQUENSIS SOCIUS.

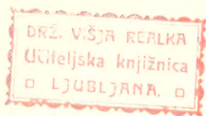
ACCEDUNT SPECIMINUM SCRIPTURAE GLAGOLITICAE TABULAE TRES.

BEROLINI

APUD WEIDMANNOS

MDCCCLXXIX.

CONSPECTUS OPERIS.

PROLEGOMENA.

I.

Inter omnes qui studio linguarum slavicarum operam dant, maximi esse momenti constat, ut imprimis vetustissima quaeque linguae documenta in lucem proferantur. Qua in re quantum singulae gentes slavicae profecerint, non hic enarrandi locus est; verbo commemorasse satis habeo, vel linguae slovenicae veteris, quae monumentorum gravitate, verborum antiquitate, scripturae accuratione ceteris dialectis slavicis antecellat omnibus, pauca tantum documenta publici iuris facta esse: maxima pars adhuc in bibliothecis latet.

Cuius linguae monumenta cum duplicis essent generis, quorum alterum glagoliticum alterum cyrillicum appellatur, iam ab initio litterarum glagolitica adversa fortuna utebantur: communis eorum usus vix duo saecula viguisse videtur, atque si oram maritimam Dalmatiae excipias paulatim ubivis litteris cyrillicis locum cesserunt. Quam ob rem ne tunc quidem magnum glagoliticorum codicum numerum exstitisse crediderim, nostra vero ad tempora perpauci integri, aliorum fragmenta, pervenerunt.

Ex priore numero evangeliorum aliquot codices glagolitici exstant aetate naturaque linguae gravissimi, uti:

lectionarium vaticanum, quod anno 1736 Assemani Hierosolymis repperit Romamque attulit, plus centum annis postea (1865) Rački, vir clarissimus, de litteris slavicis bene merentissimus, totum publici iuris fecit. In prolegomenis, quae lingua croata scripta operi praemissa sunt, et ipse partes habui;

quattuor evangeliorum codex montis Atho, quem Victor Grigorovič abhinc triginta annis in Russiam deportavit neque post longam moram edidit, sed in editione occupatum mors absumpsit. Nunc codex Mosquam demigrasse narratur;

quattuor evangeliorum codex monasterii Zographu eiusdem montis Atho, qui anno 1860 Alexandro II, Russorum imperatori augustissimo, dono oblatus, in bibliotheca Petropolis publica splendido cultu ornatus servatur.

Hunc codicem, postquam alii in brevi eius descriptione brevibusque textus speciminibus editis substiterunt, equidem hac editione integrum complexus sum. Qua in re quomodo editoris munere functus sim, breviter exponam.

II.

Quamvis illis assentiar, qui communi usui destinatos textus slovenicos omnis generis compendiis solutis edendos existiment, tamen cum non de singulis tantum verbis sed de pluribus aliis rebus agatur quae ad normas palaeographiae slavicae aestimandas pertinent, diligentissime veram codicis scripturam exprimendam puto. Qua sententia ductus in editione ceteroqui codicis exemplum imitatus sum, nisi quod characteres glagoliticos cyrillicis transcripsi, quod ea ratione feci, ut et illis qui glagolitica legere non assueverint hoc linguae palaeoslovenicae documentum praestantissimum pateret.

In transcriptione Kopitarii aliorumque morem secutus sum sed pro glagolitico ⰹ cyrillicum ı, pro glagolitico ⰻ cyrillicum и scripsi, cum vero prioris litterae glagoliticae figura inter ⰹ et ⰺ variet, transcribens pro ⰹ cyrillicum ı, pro ⰺ cyrillicum ꙇ usurpavi, veluti: бꙑти, оучєникꙑ glagoliticum ⰱⱏⰻⰹⱅⰻ, ⱆⱍⰵⱀⰻⰽⱏⰻⰹ, мрътвъꙇхъ, нєчистъꙇмъ glagoliticum ⰿⱃⱏⱅⰲⱏⰻⰺⱈⱏ, ⱀⰵⱍⰻⱄⱅⱏⰻⰺⰿⱏ exprimit.

Cyrillicum ѧ idem valet ac glagoliticum ⱔ, sed parvam glagoliticae figurae declinationem, quam in tertia speciminum tabula ex folio codicis 117° versu 1° et ex folio cod. 155° versu 1° et 6° exaratam vides, cyrillico charactere ѧ denotavi. Haec litterae figura, ab usitata aliquantum discrepans, non nisi in participio praesentis act. usurpatur, uti сѧи (ὁ ὤν), грѧдѧи (ὁ ἐρχόμενος).

Inter ѡ et ѵ in glagolitico alphabeto nostri codicis nullum fere figurae discrimen intercedit. Quam ob rem Miklosich, magister celeberrimus, in novissimo quem de sonis linguae palaeoslovenicae scripsit libro utrumque characterem cyrillico ѡ expressit, quod mihi displicet. Re accuratius perspecta equidem certe glagoliticae litterae quae cyrillico ѡ respondet figuram non nihil ab ѵ discrepantem repperi: cum enim in ѡ rotundo corpori cauda sive collum infimâ affixum sit, in ѵ par virgula dextero lateri corporis adhaeret. Hanc discrepantiam in tabula speciminum secunda et tertia aliquot exemplis illustratam invenies, quam si mecum statuere vis, nonnunquam a scriba falso мѵси, id est glagoliticum ⰿⱊⱄⰻ, pro мѡси (ⰿⱉⱄⰻ) scriptum concedas necesse est, quod equidem minus accurate in editione ubivis cyrillico charactere ѡ (мѡси) transcripseram atque in appendice demum corrigendum indicaveram. Tene tamen praeter моси (glag. ⰿⱁⱄⰻ) etiam мѡси (ⰿⱉⱄⰻ) aperte legi Io. V. 45.

Interpunctionem codicis servavi, quod haud scio an non omnibus probaverim; versuum quoque dispositionem eam quae in codice est retinui, sed

intra singulos versus neglecta codicis scriptura continua verbum a verbo separavi. Iam vero numerum capitum et versuum, communem morem secutus, in textum interposui, quo legenti aut comparanti quaerendi labor minueretur[1].

Vocalibus in codice signa varia superposita sunt, quod saepissime fit ubi vocabulum a vocali incipit, verum etiam in mediis vocabulis ubi duae vocales sese excipiunt posterior signo notata est. Equidem in editione praeter apostrophum, qui omissam vocalem indicat, ut in **в'сего**, duo signa, spiritum scilicet asperum et semicirculum, adhibui, quorum genuinam formam in speciminibus scripturae contemplari licet. Sed nonnunquam dubitari potest, utrum apostrophum bene adhibuerim an rectius aliud signum substituturus fuerim, veluti **с'ѵрии** (Matth. IV. 24), **т'ѵроу** (Matth. XI. 22), **каф'ер'наоумъ** (ib. XI. 23) haud scio an scribi debeat **с̑ѵрии**, **т̑ѵроу**, **каф̑ер'наоумъ**. Contra Matth. XI. 12 **кр̑стител̑ь** fortasse rectius scripsissem **кр'стител̑ь**; Matth. XXVII. 7 **сътвор̑шиѥ** rectius **сътвор'шиѥ**. Itidem Matth. IV. 23 **вс'ѭ**, VI. 27 **кт'о**, quod quidem in codice legitur, nunc **в'сѭ**, **к'то** scribere malim.

Consonantes palaeoslovenicae **л**, **н**, **р** (quibus in peregrinis vocibus **к** addendum) ubi cum vocalibus quae proxime sequuntur molliter pronunciandae sunt, in codice nostro, aeque ac in quibusdam aliis monumentis palaeoslovenicis, signo notantur, cuius figura circumflexo simillima est. Etiam hanc distinctionem accuratissime observavi.

Multis aliis de rebus si vis notas consule, quibus textum instruxi.

III.

Codex noster membranaceus est; trecentis quattuor (rectius tribus) foliis nunc quidem ille constat, quorum magnitudo ex duabus speciminum tabulis, quae editioni adiectae sunt apparet. Sed post ducentesimum octogesimum octavum quae sequuntur folia sedecim, quibus synaxarium continetur, cyrillicis exarata sunt litteris neque eodem quo evangelia tempore scripta sed aliquanto posterius.

Totus liber primo habebat quattuor evangelia glagolitice scripta, sine ullis additamentis cyrillicis; deinde accidit ut qui post quinque priores octonorum foliorum fasciculos sextus sequebatur atque aliquot alii perirent: defectus autem qui a Matthaei capite XVI versu 20 usque ad capitis XXIV versum 20 pertinebat, interpolatis septendecim foliis suppletus est a scriba, qui et ipse

[1]) Nonnullorum versuum notae, quibus series significatur, in prelo exciderunt, quas suis locis intercalandas lectori benevolo commendare debeo. Quae sunt: Matth. XIV. 11, XVI. 20, XVIII. 11, XX. 16, Marc. IX. 30, X. 7, XI. 21, XII. 39. Accurationi typothetae nimium confisus hosce versus falso significatos animadverti: Marc. III. 19, XIV. 30, Luc. III. 7, IX. 50, XVI. 12, XXIV. 23, Io. IV. 33, V. 3, 4, VI. 68, XIII 23, XVII. 7.

glagolitica quidem scriptura sed litterarum forma atque orthographia multum diversa a prioribus usus est. Denique glagoliticum scripturae genus obsolescere iam coepit, cum tertius quidam de quo mox dicturus sum in marginibus codicis characteribus cyrillicis miniatis evangeliorum lectiones adscripsit, indicatis ordine anni ecclesiastici dominicis sive festis, ad quae singulae lectiones spectarent.

Rem exemplis illustrabo.

Fol. 3b, quod Matth. IV. 11—20 amplectitur, in summo margine characteribus cyrillicis miniatis haec addita sunt нєⷣ к҃ ѿ мⷪ· В оⷩ ҳоⷣ ісъ прі м҃ри, quibus initium lectionis Matth. IV. 18 indicatur quae dominica secunda τῶν ἁγίων πάντων legitur.

Fol. 4a, quod Matth. IV. 21—25 continet, eodem modo haec adscripta sunt. В к тоⷩ ·і҃· нєⷣ· В оⷩ проҳожда, quibus lectio quae a Matth. IV. 23 incipit indicatur. Ad calcem eiusdem paginae char. cyr. min. haec habes: аверкію Вⷩо по нсєк идѫ нароⷥ. quibus initium lectionis Matth. IV. 25 in festo s. Auercii indicatur (22 octobr.).

Fol. 5a, ubi Matth. V. 11—16 legitur, in summo margine char. cyr. min. haec adscripta sunt: С҃тго аѳанасиа и кириⷧ рєⷱ гь. quibus lectio evangelii in festo ss. Athanasii et Cyrilli (18 ianuarii) ostenditur.

Fol. 5b, ad calcem paginae haec leges: срⷣѣ а҃· нєⷣ· рєⷱ гь ꙗко аще не изⷣбє, quibus lectio evangelii quae a Matth. V. 20 incipit, indicatur.

Huiuscemodi additamenta cyrillica in quolibet folio occurrunt. Quo tempore haec scripta sint, certo quidem dici nequit: id unum constat, codicem iam mancum fuisse lacunamque eo quo dictum est modo expletam, antequam haec cyrillica accederent. Verum ex litterarum cyrillicarum proprietatibus, quae in hisce additamentis eaedem sunt cum synaxario, utriusque incepti unum eundemque auctorem fuisse conicere licet, cui *Joannis presbyteri* nomen esse haec argumento sunt:

In fine textus evangelici, folio 288b, characteribus cyrillicis miniatis eademque qua caetera cyrillica manu haec subscriptio addita est:

ІѠАНЬ ГРѢШНЫ ИЄРЄИ
ИРѢБѢАѢЖИ ТЄТР

. . . .

. . . .

reliqui duo tresve versus obliterati sunt, sed ad sententiam subscriptionis eruendam iam haec sufficiunt, quae sic interpretor: »Ioannes peccator presbyter praenotavit (sive notis illustravit) hoc tetroevangelium . . .« Hinc apparet Ioannem presbyterum appellari eum, qui cum quattuor evangelia additamentis cyrillicis

instruxerit tum synaxarium adposuerit. Quod si ut suspicor in obliteratis versibus annus quo id factum est significatus erat, valde dolendum est, quod locus integer non mansit; multo enim certius, quam nunc fieri potest, etiam glagolitici textus aetatem definire liceret. Quamquam nullus dubito, quin evangeliorum scriba glagoliticus atque Ioannes presbyter longo intervallo inter se distent, quod equidem centum quinquaginta duntaxat annorum fuisse statuerim.

IV.

Iam quaeritur, quo saeculo Ioannes presbyter synaxarium atque illa cyrillica evangeliorum additamenta scripsisse videatur. Quodsi accurate perpendimus non futurum fuisse, ut synaxarium codici, cuius nullus usus esset, adiungeretur, cum synaxarium tum illas cyrillicas codicis rubricas eo tempore scriptas esse statuamus necesse est, quo glagoliticorum codicum usus nondum prorsus obsoleverit sed aliquo in honore viguerit. Quod mea certe sententia in duodecimum saeculum optime quadrat: neque vero linguae palaeoslovenicae formae, quae in synaxario usurpantur, aut commemorationes sanctorum, qui in menologio occurrunt, huic sententiae obstant.

Grammica synaxarii ea sunt, quae tam duodecimo quam decimo tertio saeculo bene respondeant. Quidquid monumentis palaeoslovenicis bulgaricae originis, quae ad duodecimum vel decimum tertium saeculum referuntur, proprium est, idem de synaxario valet. Imprimis notandum est

vocales ѧ et ѫ mediis in verbis suo loco, in finibus verborum promiscue usurpari начѧлѧ. мѣсѧчником'. ѡбрѧщеть. септѧбрѣ. по рѧдꙋ: ѡсѫдно, прѣстѫпи, сѫбота; part. praes. act. знаменоуѧ, оуказоуѧ sed благовѣствꙋѭи; acc. plur. концѧ sed acc. sing. въ великѫѧ нед., въ жизнь вѣчнѫѧ; instrum. sing. множицеѧ. сѫботоѧ, недѣлеѧ. лꙋчиноѧ. славоѧ многоѧ; aor. 3. pers. plur. видишѫ, придошѫ, приведошѫ;

ъ et ь promiscue adhibentur, ъі usitatius quam ꙑ; ѣ non nunquam ꙗ litterae vicem gerit, ю post ш, ꙋ pro оу ponitur.

In menologio vero, quod imperfectum est nec ultra septimum Ianuarii pertinet, praeter usitatos graecae ecclesiae sanctos unius tantum bulgarici patris mentio fit: *Ioannis rylensis*, qui sub 19 octobris hisce verbis adfertur: въ тъ же днь прѣподобнаго ѡца нашего Іѡ анна рылскаго. Istum Ioannem anno 946 mortuum esse constat, mox beatorum choro adscriptum per totam Bulgariam summam venerationem habuisse verisimile est. Quid mirum, si in menologio, quod bulgaricus presbyter scripsit, domestici confessoris mentio facta est? Et hoc apparet nihil probabilius esse quam duodecimo potissimum saeculo gloriosam Ioannis rylensis memorim renovari, postquam reliquiae sancti anno MCLXXXIII in Hungariam translatae, sed anno MCLXXXVII iterum in Bul-

gariam reportatae sint; qua de re si vis consule vitam Sancti ab Euthymio scriptam (Glasnik XXII) aut librum Golubinskii Оч. истор. правосл. церквей, Москва 1871, 661, atque historiam Bulgarorum lege, quam Jireček bohemice scripsit, Bruun autem et Palauzov russice interpretati sunt (Исторія Болгаръ, Одесса 1878) pag. 297, 302, 305.

Num quisnam praeterea ex numero graecoslavicae ecclesiae sanctorum in menologio commemoratus fuerit, diiudicari nequit, quippe quorum mentio in menses cadat, qui nostro menologio absunt. Notandum tamen est in menologiis slavicis saeculi decimi tertii et posteriorum die 14 octobris praeter Nazarium quique cum eo fuerunt etiam sanctae Parasceyae mentionem fieri. Conferas librum archimandritae Sergii: Полный мѣсяцесловъ, Москва 1876, II. 273. Cuius reliquiae cum regnante Ioanne Asêno II († 1241) Trnovam in Bulgaria translatae sint, menologium nostrum ante id tempus scriptum esse iam inde ratiocinari licet, quod Parasceva ibi non commemoratur.

V.

Ioannes presbyter bulgaricus, quem exeunte saeculo duodecimo vixisse statuo, adferens in synaxario initia finesque cuiusvis lectionis non eadem quae in glagolitico legitur textu versione usus est, sed vulgari posterioris temporis. Aliquot exempla afferre libet.

In synaxario legimus (fol. 290a): **въ срѣд· д҃ нед· ї͡ѡ га· оѕ Въ прѣкл· праздника· Конецъ· приила год(и)н(а) его**; in glagolitico textu Io. VII. 30: **пришьлъ годъ его**;

in synaxario: **сѫв· д҃ нед· ї͡ѡ гав· по҃ · · · · кон· отъ ба изыдохъ и придохъ**; in glag. textu alia aoristi forma: **изидъ и придъ** Io. VIII. 42;

in synaxario: **Въ понед· е҃ нед· Ї͡ѡ гав· по҃ · · · · кон· не оузритъ въ вѣкы**; in glag. textu: **не имать видѣти въ вѣкы** Io. VIII. 51;

in synaxario (fol. 292a): **Втк· ѳ҃ мѳ· гав· рп҃д· Рече своимъ оуч· егоже аще свѧ· чти до седми десѧти седмицеѧ· прѣстѫпи ѿ тѫдꙋ въ гав· рп҃ѳ· чти егда скончa іс· до нцѣли ѧ тꙋ· и по том прѣстѫпи рч҃в гав· тогда принесошѫ емꙋ дѣти да възложитъ на нѧ рѫцѣ· коц отиде ѿ тѫдоу**; in glag. textu, qui ad interpolatam codicis partem refertur, evangelica verba hoc modo leguntur: **елико аще съвѧжете** Matth. XVIII. 18), **до седьмь десѧть кратъ седьмицеѭ** (ib. 22), **тогда привѣсѧ къ немоу дѣти да рѫцѣ възложитъ на нѧ** (Matth. XIX. 13);

in synaxario: **Пѧв· л҃і мѳ· га· сп҃ѕ· Рече ꙗко близь исход· чти до близъ есть при дверехъ· прѣстѫпи въ гав· сѯ҃г ї чти блюдѣте**

оуко ꙗко не вѣсте въ кы чѧсъ гъ вашъ прид ... in glagolitico textu haec habes: бѫдите оуко ѣко не вѣсте въ кѫѭ годинѫ (Matth. XXIV. 42).

Similis lectionum discrepantia in additamentis, quae in marginibus evangeliorum occurrunt, repetitur, v. gr.:

Fol. 26a ad calcem paginae char. cyrill. miniatis haec addita sunt Втор· е нед· Ѿ он· съвѣтъ сътворишѧ фарисеи· Сѫб· по рождьствѣ· Ѿ он· по іс· идошѧ народи мнози; uterque locus in glag. textu legitur sic фарисѣі ·· съвѣтъ створишѧ (Matth. XII. 14), идошѧ (ib. 15).

Fol 118b char. cyr. min. ad calcem pag. haec habes: пѧк· зі нед· ѿ мр· Ѿ он· бѣ же пас· ѡпрѣснокъ, quae in ipso evangelio glagolitico sic leguntur: бѣ же пасха і опрѣснъци (Marc. XIV. 1).

Cum multa alia tum haec maxime argumento sunt synaxarium Ioannis presbyteri eiusque rubricas evangeliis adpositas aetate multo posteriora esse quam ipsum textum evangeliorum. Atqui idem ille cum hoc modo codicem augeret, id unum egisse videtur, ut textum evangeliorum ad lectionem ecclesiasticam accommodaret. Cuius rei gratia etiam capita Ammonii in margine notavit hoc fere modo: ad Matth. X. 11, 12, 14 in fol. 20a dextero margini characteribus cyrillicis miniatis haec applicata sunt: пг м, пд мт, мт пе; ad Matth. X. 16, 17 fol. 20b: мт пѕ, пз (sine мт); fol. 66a ad Matth. XXVI. 30, 31, 33: спѕ, спз, спи, спѳ. Haec et his similia characteribus cyrillicis miniatis scripta, quam plurimum in dextero paginae margine exarata sunt totumque codicem, suppositiciis septendecim foliis non praetermissis, prosequuntur.

Atque quo singulae evangeliorum lectiones legenti magis ante oculos essent, persaepe prima quaeque vocabuli a quo lectio incipit littera super glagoliticam eius figuram cyrillice inscripta est. Etiam compendia зач et конц quae зачѧло (initium) et коньць (finis) significant non raro cyrill. characteribus textui interposita sunt.

Quod Ioannes presbyter codicem nostrum in usum ecclesiasticum sui temporis formare conatus est, iam inde apparet eum utriusque scripturae peritum fuisse, quamvis sine dubio cyrillica uti maluerit. Neque vero is unus, sed complures alii Bulgariae presbyteri saeculo duodecimo in eadem caussa fuisse videntur, quod ut credam multa mihi argumento sunt.

VI.

Etenim codex noster non unius Ioannis presbyteri in manibus versabatur rasurae emendationesque cyrillicis characteribus factae, quae permultis locis, in quavis fere pagina, apparent, versionem evangeliorum iterum atque iterum ad alia exemplaria castigatam esse demonstrant.

Praeter Ioannem presbyterum cuius partes iam descripsi, tres quattuorve diversi emendatores nostri codicis statuendi sunt, quos literis *a*, *b*, *c*, *d* distinguo.

Quorum primus, qui frequentissime occurrit, omnem curam atque operam ponebat in radendis quae superflua, explendis quae omissa, emendandis quae vitiosa aut fuerunt aut certe visa sunt. Scriptorem *a* nomino; manum eius in tabella speciminum tertia cognosces satisque rudem fuisse facile concedes.

Alter qui aetate superior erat quam *a*, in interpretandis glossis potissimum elaboravit, cuius generis sunt quae ad cod. fol. 100a, 108b, 128a, 131a, 132a, 283a notavi, quibus adde: fol. 6b (Matth. V. 26) vocabulum **конъдратъ** in margine char. cyr. per **трьхтъ** explicatur, fol. 89b (Marc. V. 35) **архисинагога** in margine interpretationem **кнѧзь сънъмишта** exhibet. Scriptorem *b* nomino, cuius manum in tabella speciminum altera videbis. Sed praeter interpretationem glossematum etiam nonnulla alia ad eundem referri credo, cuius generis sunt quae ad Luc. XI. 19—20, Joan. IV. 22—23 notavi, quibus locis lacuna textus a duobus emendatoribus expleta est: alter *a* alter *b* fuisse videtur. Itidem quae ad fol. 187b, Luc. XIV. 24, et ad Joan. IV. 11 in notis criticis adfero, emendatoris *b* esse puto.

Eidemne illi an tertio cuipiam emendationes Marci I. 38. 40 et IV. 20 debeamus, equidem distinguere nequeo, quare scriptorem *c* appello.

Itaque quartus, sin minus tertius, ille habendus est, qui fol. 70b ad Matth. XXVII. 11 vocabulum **воевождѣ** in margine cyr. char. min. apposuit, interpretaturus graecum **игемонъ**. Scriptorem *d* appello.

Denique fol. 281a in margine haec verba occurrunt: **чьᵀ ⰸ | въ оно връмѧ**, in quibus characteribus cyrillicis unum glagoliticum admixtum vides. Commemoratu dignum est ceteras huius generis annotationes glagolitice scribi, veluti fol. 270a, 279a, 222a al; qua re permotus equidem scriptorem, quem *e* appello, omnibus ceteris priorem aetate fuisse existimo proximeque ab ipso glagolita abfuisse.

Praeterea notandum est fol. 230b ad calcem paginae characteribus cyrillicis sat antiquis haec scribi: **да прости вь грѣхы томоу еже писа тетраеваньелие** cetera deficiunt. Manum scriptoris noli cum prioribus confundere.

Sub finem evangelii Matthaei fol. 83b recentioris temporis scriba cyrillicus haec apposuit: **ги бе нашь: вьнидѣ вь м· дни съ марнѫ материѫ своѫ: и оᵀ пазоу | хѣ праведнаго семе | она . . . .** Quibus praemissis idem ille duas imagines admodum rudi arte depinxit: alteram laeva ex parte, barbatam, Zachariae — supra caput eius aliquot literae adhuc leguntur: · · **розвитер** | · · **ахарнѣ** | · · · — alteram inclinato capite et manibus quasi decussatis in pectus, Annae. Medio inter utramque imaginem spatio haec verba leguntur:

чрънницовꙑ тъцѣ · · · ѣ | марѣ · михаиль | стана · марѣ · | ѣкако · петрꙋша ·

Ab eodem nisi fallor etiam in postremo evangelio Lucae fol. 224b haec nomina apposita sunt:

гръковꙑ дпѣ · никола · алеѯи ·
марна · стианѣкпъ · марѣ · коста ·
марѣ · калп : ѣкпъ · калп · гергп ·
перен · калп · гергп · калп ·

VII.

Iam ad evangeliorum textum venio, quem principio integrum unius scribae manu exaratum credo neque quidquam defuisse, nunc autem, praeterquam quod septendecim folia secundae manus eximas necesse est, diversis locis singula binave folia deperdita scias. Et quidem quae hodie codicis condicio est, hisce prorsus caret: Matth. cap. I—III. 10, cap. IX. 12—21, cap. XVII. 6—23; Marc. cap. III. 30 — IV. 11, cap. XVI. 14—20; Luc. cap. IV. 5—27, cap. XIII. 28 — XIV. 2. cap. XXIV. 30—44, Ioan. cap. III. 12—35, cap. XVII. 12—24, cap. XX. 3 27. Lacunam, quae Matth. XVI. 20 usque ad XXIV. 20 pertinet, septendecim expletam dixi foliis: duodeviginti fuerant, sed quo Matth. XVII. 6—23 continebatur excidit. Denique etiam post folia 129 et 130 proximum quod erat, in quo reliqua pars summae capitum evangelii Lucae legebatur, deperditum est.

Singuli Evangelistae continua verborum serie se excipiunt, lectionum ecclesiasticarum distinctio in textu hac ratione apparet, ut a quibus lectio incipiat verba singula binave plerumque characteribus miniatis exarata sint. Equidem distinctis litteris rem indicavi. Non raro litteras **кон** sive **конц** (lege **коньць**) et **зач** (lege **зачѧло**) eiusdem scribae manus textui interposuit, qua in re graeci codices exemplo fuerunt, in quibus persaepe ἀρχὴ et τέλος occurrunt. Videsis Novum textamentum graecum a Matthaeo Wittenbergae (1803) editum aut librum Scriveneri consule qui A plain introduction to the criticism of the new testament (sec. ed. Cambridge 1874) inscribitur, p. 69—70. Omnia huiuscemodi additamenta, si quidem a primo codicis scriptore originem ducunt, ut suum in textu locum obtinerent, recte, opinor, curandum putavi. Sed notandum est in supplemento secundae manus lectionum ecclesiasticarum nullam rationem haberi.

Eusebii canones qui dicuntur in marginibus, plerumque laeva ex parte paginae, glagoliticis characteribus primae manus notantur: canon miniato, evangeliorum capita nigris. Speciminum scripturae tabella altera duo exempla praebet, quibus addo haec

Fol. 62b laevo in margine ad Matth. XXV. 30 spectant capita

ⱅ ⰿ ⱄⱁⰽ — т м с о к
ⰴ quod cyrillice significat є
ⰽ ⰾ ⱄⰾⰰ — к л с л а

ibidem ad Matth. XXVI. 31 spectat

ⱅ ⰿ ⱄⱁⰳ ⰹ quod cyrillice significat т м с о г ї

Fol. 61a laevo in margine ad Matth. XXVI. 6 pertinet

ⱅ ⰿ ⱄⱁⰷ — т м с о ѕ
ⰰ — а
ⱃ ⰿ ⱃⰴⰻ quod cyrillice expressum р м ρ и и
ⰽ ⰾ ⱁⰴ — к л о д
ⱀ ⰹ ⱍⰻ — н і ч и

Sunt folia quorum totum sinistri marginis spatium huiuscemodi adnotationibus contineatur, veluti fol. 65b, 126a, al. Ubi opus erat, ut canon decimus notaretur, *ἐν ᾧ ἕκαστος αὐτῶν περί τινων ἰδίως ἀνέγραψεν* (verba sunt Eusebii), ibi literae ⱋ saepenumero єд (glagolitice ⰵⰴ) subscribitur, quod abbreviationem vocabuli єдинъ (unus, unicus, nempe canon) significare puto, veluti:

fol. 6b (ad Matth. V. 27)

ⱅ ⰿ ⰾⰶ
ⰹ
ⰵⰴ

fol. 8b (ad Matth. VI. 1)

ⱅ ⰿ ⰽⰵ
ⰹ
ⰵⰴ

Qui lacunam codicis septendecim foliis explevit, ab Eusebii canonibus adponendis prorsus abstinuit.

VIII.

Praeter Eusebii canones eadem prima manus brevibus quos dicunt sive titulis maioribus textum instruxit, de quibus Scriveneri librum laudatum p. 53 ss. consule, in editione Novi Testamenti quam de Matthaei curavit, mediis evangeliorum verbis intextos habes. Quos titulos glagolita noster in summis atque imis marginibus adponere consuevit, sed propter mutilos codicis margines non omnes leguntur; nonnullos et ipse scriba praetermisisse videtur.

Evangelio Lucae summa capitum praemittebatur, quae tribus foliis con-

tinebatur, nunc in altero folio capite 75-o series interrumpitur, tertium autem quod erat folium excidit. Omnes 75 tituli qui in summa reliqui sunt graecis optime respondent. Contra in marginibus textus neque numerus eorum completus est neque eisdem ubique verbis ac in praecedente summa exprimuntur, id quod ex brevi comparatione manifestum erit.

In summa capitum legimus:	In textu vero ita:
fol. 129 ѡ наспании	fol. 136 b sm. а҃· ѡ нап҄сании
fol. 129 ѡ стрѣгѫштихъ пастоусѣхъ	fol. 137 a sm. в҃· ѡ стрѣгѫштихъ пастꙑрихъ

Cap. 3 et 4 non apparent, sive praetermissa sunt sive absciso cum margine perierunt; cap. 5 fol. 140 b im. eisdem verbis exprimitur ac in summa capitum; cap. 6

fol. 129 ѡ въпрошьшихъ іоан҄на	fol. 141 b sm. ѡ въпрошьшихъ народѣхъ

graece: *περὶ τῶν ἐπερωτησάντων τὸν ἰωάννην*; cap. 7 nihil variant; cap. 8

fol. 129 ѡ імѫштимь дхъ бѣсьнъ	fol. 144 a im. ѕ҃· ѡ імѫштимь бѣсъ тьмьнъ

graece: *περὶ τοῦ ἔχοντος πνεῦμα δαιμονίου.*

Cap. 9 eisdem verbis utroque loco legitur, cap. 10 omissum, cap. 11—14 concinunt. cap. 15:

fol. 129 ѡ імѫштиимь соухѫ рѫкѫ	fol. 149 a im. ѡ соухорѫцѣмь

Cap. 16—21 nihil variant; cap. 22

fol. 129 ѡ притъчи сѣѭштааго	fol. 158 a im. нк҃· притъча сѣѭштааго

Cap. 23—31 non discrepant; 32—34 sive in textu praetermissa sunt sive in abscisis marginibus legebantur, cap. 35—39 eisdem verbis, cap. 40 et 41 omissa. cap. 42 utroque loco idem, cap. 43 et 44 abscisa, cap. 45—47 nihil variant, cap. 48—56 in textu non apparent. cap. 57

fol. 130 ѡ ошьдъшиимь въ странѫ далече	fol. 189 b im. ѡ блѫдьнѣемь сн҄ѣ

graece: *περὶ τοῦ ἀποδημήσαντος εἰς χώραν μακράν* (interpres slovenicus altero loco *περὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ* legit).

Cap. 58—61 non apparent, cap. 62 idem. cap. 63—64 praetermissa, cap. 65 idem, reliqua desunt, sive praetermissa sive una cum abscisis marginibus perierunt.

Ex hac comparatione elucet, scribam codicis non magnopere curasse, ut omnes titulos, qui in summa inerant, suis locis textui adponeret.

Quod in evangelio Lucae factum esse repperimus, idem de reliquis conicere licet, quamquam nostro in codice ceteris Evangelistis neque quidquam

praemittitur neque medium inter Matthaeum et Marcum, Lucam et Ioannem quidquam excidisse videtur. Vestigia tamen satis multa manent, quae titulos maiores qui vulgo breves dicuntur, si non omnia evangelia summatim praecessisse, certe textui additos fuisse demonstrant. Quos cum suis locis accurate notaverim, nihil est cur hic denuo repetam: verbo dicam ad evangelium Matthaei notari titulos 6, 7, 8, 9, 10 (hunc omissum in editione hic addam: fol. 15 b im. **ѡ неповелѣноумоу въ слѣдъ ити**), 11, 12, 25, 26, 27, 28, 29 (ubi pro graeco *περὶ τῆς Χαναναίας* interpres slovenicus ex evangelio Marci **ѡ ни-ник̑иси** = *περὶ τῆς φοινικίσσης* deprompsit), 30, 31, 32, 33. In supplemento scriba titulis adscribendis omnino abstinuit, quorum ne in ultima quidem parte Matthaei ulla vestigia apparent. In evangelio autem Marci leguntur tituli: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 13, 15. Denique ad evangelium Ioannis accesserunt: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 14, nonnullorum vestigia apparent, ceteri omissi.

Mea quidem sententia haud procul a vero aberraverit, qui exemplar unde codex noster tamquam ex fonte fluxit in titulis adhibendis aliquanto accuratius fuisse crediderit. Sed de his satis.

IX.

Est unde cognosci possit codicem nostrum non admodum breve tempus inter manus glagolitice scribentium atque legentium versatum esse, qui prius quam proprium scripturae genus abdicassent, librum nostrum variis adnotationibus auxerunt. Ac primum quidem commemorare par est, in marginibus codicis aliquot lectiones ecclesiasticas notari litteris glagoliticis, quas equidem primae manui tribuere non ausim, quamvis forma simillimae sint characteribus scribae principalis. Quae cum etiam a manu secunda, cui supplementum debemus, prorsus alienae sint, ego medium inter utrosque fines locum eis assigno prioresque aetate quam glagolitica supplementi, posteriores quam glagolitica scribae principalis esse statuo. Additamenta huius generis sunt:

Fol. 68 a imo in margine dextero: **зач в̆ | въ он··· | ма вѣса | иса къ ка | іфѣ**, ad Matth. XXVI. 57 refertur, evangelium tertium *τῶν ἁγίων παθῶν*.

Fol. 70 a medio in margine: **чьт д̈ | въ оно | врѣм ви|дѣвъ | юда·| прѣдавы**, ad Matth. XXVII. 3 pertinet, evang. quintum *τῶν ἁγίων παθῶν*.

Fol. 81 b medio in margine: **зач** miniatis, **в̈ ї̈** nigris charact., lectionem *τῶν ἁγίων παθῶν* duodecimam significat, quae a Matth. XXVII. 62 incipit.

Fol. 125 b in superiore parte marginis sinistri: **въ он врѣ|ма вои|ни вѣ|са иса | на дворъ каіа|финъ | еже ест**, in dextero margine **зач є̈**; ad Marc. XV. 16 refertur, evangelium sextum *τῶν ἁγ. παθ.*

Fol. 127 b summo in margine: **зач ··· приде іосифъ отъ ăримат̑еиа**, ad Marc. XV. 43 refertur, evangelium decimum *τῶν ἁγ. παθ.*

Fol. 133 b imo in margine laevo: **зач · въ оно вр · въставъши мариѣ**, ad Luc. I. 39 pertinet, quae lectio saepius repetitur vid. Matthaei ed. N. T. ad locum cit.

Fol. 144 a super. in parte dext. marg. **ѡ лк глав | в҃і· въ он | вьнидѫ ··· ис въ к· фер'ни· оумъ**, ad Luc. IV. 31 refertur; quid caput decimum tertium indicet, ignoro.

Fol. 222 a medio in margine: **чкт д҃ | въ он вр'км | петръ | въставъ**, ad Luc. XXIV. 12 refertur. evangelium quintum *ἑωθινόν*.

Fol. 270 a in imo margine: **чкт а҃ | рече гь | своимъ оученикм·**, ad Io. XIII. 31 spectat, evangelium primum *τῶν ἁγ. παθ.*

Fol. 279 a imo in marg. **чкт в҃ въ оно | вр'кмѧ | изиде | исъ съ | оучник··**, ad Io. XVIII. 1 pertinet, evangelium secundum *τῶν ἁγ. παθ.*

Fol. 281 a in margine characteribus cyrillicis, quibus unum glagoliticum ⰳ admixtum: **чкт ⰳ | въ оно | вр'км··**, ad Jo. XVIII. 28 refertur, evangelium quartum *τῶν ἁγίων παθῶν.*

Fol. 284 a in dext. marg. **зач ·з҃· | въ и в ··· | мѧ**, ad Io. XIX. 23 spectat, evangelium nonum *τῶν ἁγ. παθ.*

Fol. 285 b: **зач· іон с҃ѕ҃ | чкт ж҃**, ad Ioannem XX. 1 refertur, evangelium septimum *ἑωθινὸν* significat.

Fol. 287 b in dext. marg. **зач· чкт· а҃і҃ | въ он ѣви | сѧ исъ**, Ioann. XXI. 15. evangelium undecimum *ἑωθινόν*.

Vides hic praecipue evangelia *τῶν ἁγίων παθῶν*, quae numero duodecim sunt, notari; lectiones 7, 8, 15 aut omissae sunt aut margines codicis mutilati. Etiam ex numero undecim evangeliorum matutinorum tantum quintum et septimum notatur, de reliquis non liquet. Alia quaedam eodem modo diversis codicis locis apposita propter circumcisos margines iam non apparere facile crediderim: certe exempla habes folio 282 b, ubi in summo margine **пєрє ··· креста ··· на іса** leguntur, fol. 275 b, ubi abscisorum vocabulorum vestigia manent, fol. 189 b ubi in margine lego **··· ричѧ | ··· тискъ | ··· ѧза**.

Quibus minutiis ne iusto maiorem vim tribuere videar, huiuscemodi additamenta multum conferre affirmo ad quaestionem quo tempore codex scriptus sit persolvendam, quam mox pertractabo.

X.

Omnium quae tempore codici nostro accesserunt supplementa gravissimum esse apparet id, quo scriba quidam glagoliticus lacunam quae inde a Matthaei XVI. 20 usque ad Matth. XIV. 20 pertinebat, explevit. Duodeviginti foliis id effecerat, quorum unum excidisse dixi. Genuinam autem scripturam viginti quattuor folia comprehendisse computavi. Cum membrana tum characteres gla-

golitici huius supplementi a reliquis utique discrepant. Membrana quidem crassa atque aspera est, vestigiaque abrasae scripturae, quae glagolitica fuisse videtur, praefert. .Characteres autem glagolitici rudes sunt forma, ex angulosis magis quam rotundis figuris constant, a scriba imperito obtuso stilo exarati videntur atque admodum palluerunt. Aliquot versus exempli causa ex numero optime conservatorum elegi, quos in tertia speciminum tabella summo loco adposui.

Accedit, quod etiam orthographia supplementi alia est ac reliqui codicis. Etenim scriba horum de quibus loquor foliorum nullum discrimen novit inter ъ (ⱏ) et ь (ⱐ), sed ubivis ъ (ⱏ) adhibet; eodem modo discrimen inter ѫ (ⱘ) et ѭ (ⱙ) paene evanuit, cum ubivis fere ⱙ (ѭ) scribatur; imo suspicari licet, litteram ⱙ scribae id valuisse quod nobis ѫ, ⱘ vero id quod ѭ, sed equidem in transcriptione communem usum observavi. Vocalis є (ѧ) persaepe usurpatur loco ⱗ (ѩ), posterioris litterae usus valde rarus est. Diphthongus ꙑ non solum elementis ⱏⰺ redditur, sed etiam per ⱏⰹ (ъι) atque ⱏⰻ (ъи) exprimitur, quod in genuina codicis parte non fit. Neque inter і (ⰺ) et ι (ⰹ) id discrimen intercedit, quod a principali scriba plerumque observatum est. Pro шт fere, tametsi non semper, щ usurpatur. Sed discrimen inter з (ⰸ) et ѕ (ⰷ) scriba novit.

Ex his colligitur, cum supplementum scriptum sit, antiquas palaeoslovenicae orthographiae normas non nisi ex parte etiam tum valuisse. Sed cetera grammatica non multum discrepabant, veluti genetivi formae quae in аѥго desinit atque in reliquo codice persaepe adhibetur, hac in parte libri nullum exemplum exstat (etiam in ааго sive ѣаго desinentis genetivi non nisi unum exemplum invenies), neque dativo qui in оумоу aut оуѥмоу terminatur, scriba uti voluit (unum exemplum exstat). Contra in aoristis exprimendis idem ille vetustissimis formis non abstinuit, conferas si libet: извѣсѧ Matth. XXI. 39, привѣсѧ ib. XVIII. 24, XIX. 13; ѧсѧ XXI. 32, приѧсѧ XX. 10, принѣсѧ XXII. 19; идѭ XIX. 2, XX. 29, отидѫ XXII. 22. Etiam potentialis antiquiore forma usus est: аще бимъ бꙑли — не бимъ бꙑли XXIII. 30. Eiusdem generis sunt formae part. praet. act. verborum quartae classis: приствпъ (rectius приствп҄ь sive приствпль) XIX. 16, оставъ (rectius: остав҄ь sive оставль) XXI. 17, створъша XXI. 6, рождъше XXII. 5. Denique varii casus vocabuli братъ et братиꙗ semper cum р occurrunt, qui sunt братръ, братриѣ et alia, cf. XVIII. 15, 21, 35, XXII. 21, 25, XXIII. 8.

Quibus omnibus si addideris usum vocalium ѭ et ѧ (quae etiam pro ѫ et ѩ usurpantur) plerumque grammaticae palaeoslovenicae regulis consentaneum esse — in his scriba tamen nonnunquam peccavit, videsis Matth. XVIII. 3 прогнѣвавъ сѫ, 19 ѥѫже, Matth. XIX. 2 могѭи, Matth. XXI. 17 въ виѳаниѩ, Matth. XX. 19 прѣдадѫтъ — non dubitabis ad sententiam meam accedere, qui supplementum saeculo exeunti undecimo, sin minus, ineunti duodecimo tribuo.

De singulis non agam — namque omnium quae commemoratu digna sunt suis locis in adnotationibus criticis mentio facta est — id unum admonere velim, ne quis cyrillicas quae textui interpositae sunt litteras (ь, ꙑ, ьи, ж, д, мь, р, фа) posterius interpolatas existimet; contra uno exemplo excepto, quod Matth. XXI. 37 legitur, quaecunque cyrillica elementa in textu supplementi glagolitico apparent, omnia sine ullis rasurae vestigiis ab eadem manu scripta esse certum est; unde efficitur, etiam hunc scribam utriusque scripturae gnarum fuisse. Atque adeo mihi quidem persuasum est istum scribam non aequali tantum sed etiam maiore in cyrillicis quam in glagoliticis characteribus scribendis exercitatione fuisse, in explendo autem codice ea potissimum de causa glagoliticis usum esse characteribus, quo magis operam suam cum principali codicis forma exaequaret. Hac sane condicione facillime explicatur, cur litterae cyrillicae in textu occurrant, quarum rationem alioquin nullam video.

XI.

Certo certius est supplementum lacunae explendae gratia scriptum esse, quod iam inde patet quod ultima eius pagina restricto spatio maiorem usitato versuum numerum continet. Scriba manifesto operam dedit, ut quidquid textus reliquum erat usque ad terminum lacunae una pagina absolveret. Sed quonam casu illa viginti quattuor folia perierint, latet; veri simile est post longiorem denique codicis usum id factum esse. Certe omnibus additamentis glagoliticis, de quibus supra, cap. IX, agitur, codex iam auctus erat cum iacturam fecit. Quamobrem neminem puto fore qui falsam me rationem subducere arguat, si codicem ipsum centum sin minus quinquaginta aut sexaginta annis prius scriptum esse statuam quam supplementum. Discrimen orthographiae, quod inter utramque partem operis intercedere dixi, tantum abest ut huic sententiae obstet ut etiam maius intervallum interfuisse sinat. Verum equidem qui in argumentatione tute cauteque procedere malim, satis habeo contendere librum nostrum nequaquam inferiorem esse saeculo undecimo medio, immo nisi omnia fallunt iam exeunte saeculo decimo aut ineunte undecimo confectum esse. Quare sic mihi persuadeo, monumentum quod hoc libro tibi, benevole lector, offero, ex numero vetustissimorum linguae palaeoslovenicae documentorum esse facileque inter omnia quae nunc novimus primum locum obtinere.

Sed ubi terrarum codex scriptus sit, difficile dictu est; certo constat id unum, monumentum nostrum aut ex ipsa linguae palaeoslovenicae patria originem ducere, quam sententiam Miklosich in novissimo de sonis linguae palaeoslovenicae libro (Altslovenische Lautlehre. Wien 1878) non semel affirmavit, aut in Bulgariae partibus ad genuinum exemplar palaeoslovenicum satis accurate descriptum esse, id quod mihi quidem magis arridet, quippe qui bulgarismorum

quos dicimus vestigia repperisse mihi videar, quos non archetypo sed nostro apogr͞apho tribuere par est.

Huius generis aliqua exempla proferre iuvat: bulgarico more ѹ confunditur cum о in тъкъмоу (Marc. V. 37) pro тъкъмо; е cum и in infinitivo хвалите (Luc. XIX. 37) pro хвалити, in imperativo оусѣце (Matth. V. 30) pro оусѣци, in пиети (Io. VI. 53) pro пиете, in ни въливаетъ (Marc. II. 22) pro не въливаетъ. Aliquotiens ѧ pro е et in vicem е pro ѧ ponitur, quod a bulgarismis alienum non est: оужасние (Luc. XXIV. 22) pro оужаснишѧ, етъ (Io. VIII. 20) pro ѧтъ aut ꙗтъ, contra отѧмл̂ѭштааго (Luc. VI. 30) pro отемлѭштааго, бѧштьдьнъ (Luc. XX. 29) pro бештѧдьнъ, въ врѣмѧ своѧ (Luc. I. 20) pro въ вр· свое, чьто бѣашѧ ѣже гл͞ашѧ (Io. X. 6) pro чьто бѣаше ѣже глаголааше. nom. plur. masc. gen. кръстѧштѧ, оучѧштѧ (Matth. XXVIII. 19, 20), бывъшѧ (Io. VI. 19) pro -ште, -въше. Sed quoniam bulgarice е uti и pronunciatur, fieri potuit ut etiam и cum ѧ confunderetur: с͞нове вашѧ (Matth. XII. 27) pro сн· ваши, ми pro мѧ (Luc. XXIII. 42), си pro сѧ (Io. XVI. 2), чисти pro чѧсти (Io. IV. 44), прид̑ѫтъ (Matth. VI. 28) pro прѧд̑ѫтъ, вѧд̑ѧ (Io. IX. 7) pro вид̑ѧ, ос̑ѫд̑ѧтъ (Luc. XI. 31 cf. Matth. XII. 42) pro ос̑ѫд̑итъ, скврънѧтъ (Matth. XV. 20) pro скврънитъ, сълазѧтъ (Marc. XIII. 15) pro сълазитъ atque оузьритъ (Matth. XIII. 15) pro оузьрѧтъ. Quin etiam est ubi ѭ in vicem ѩ more bulgarico succedat: вод̑ы въскачѫштѧѭ (Io. IV. 14) pro въскачѭштѧѩ, part. praet. act. въземл̂ѭ (Luc. XIX. 22) pro въземл̂ѩ, acc. plur. ıюд̑еѭ (Io. XI. 33) pro ıюд̑еѩ, cf. notas ad Marci I. 38. 40, Matth. VIII. 14. Serbico autem magis quam bulgarico modo in his peccatur: грѧд̑оуштю (Luc. IX. 42) pro грѧд̑ѫштю, иноуд̑оу (Io. X. 1), отъ тоуд̑оу (Marc. VII. 24) pro инѫд̑оу, тѫд̑оу; ан'д̑рѣоу (Luc. VI. 14) pro ан'д̑рѣѫ.

Quae menda — etenim menda esse quis non videt — etiamsi sexcentis aliis exemplis, ubi rectus vocalium usus apparet, satis superque compensantur, tamen veluti inspersi corpori naevi faciem scribae originem atque patriam patefaciunt. Qua in re quantum coniectura colligitur, veri simile est auctorem nostri codicis scribae evangelistarii Assemaniani popularem fuisse compluriumque aliorum decimi saeculi vel undecimi scriptorum glagoliticorum, quorum diligenti operae rudera vetustissimae literaturae glagoliticae debemus. Maxima pars eorum haud scio an in illa parte veteris Bulgariae vixerit, quae ad meridiem atque occidentem vergebat Dalmatiaeque oris confinis erat. Est sane magna eorum similitudo cum glagolitis Dalmatiae, veluti ex fragmentis Clozianis perspicitur, quae in Dalmatia sive Croatia exarata esse multis probari potest. Utrisque autem, tam Bulgaris quam Croatis, liturgia slovenica litteraeque glagoliticae post repulsam in Pannonia latam hereditate quasi obvenerant neque parem utrobique

fortunae condicionem subierant. In Bulgaria enim glagoliticum scripturae genus brevi obsolevit, in Dalmatia usque ad hunc diem quamvis inopem vitam trahit magnumque prioribus saeculis monumentorum numerum protulit.

Deteriorem rei glagoliticae statum, qui iam exeunte saeculo undecimo, si non multo prius, in Bulgaria consecutus est, ipse codex noster palam prodit. Tene memoria, quae de rudi forma supplementi atque diversis cyrillicorum emendatorum additamentis dixi, unde facile tibi persuadebis posteriora nostri codicis tempora iniquiora fuisse prioribus literaturamque glagoliticam magis magisque in angustias coactam esse cyrillica.

XII.

Quisquis ille fuit, a quo glagoliticum supplementum interpolatum est, quisquis ille emendator cyrillicus, unus et alter, qui variis additamentis codicem instruxit, omnes pariter cum Ioanne presbytero aut origine Bulgari fuisse aut in Bulgariae regionibus vixisse statuendi sunt: ipso labore patria eorum convincitur.

Sed quo tempore codex in montem Atho migraverit, non patet, neque tamen miraberis quod in monasterium potissimum sancti Georgii vulgo Zographu delatus est, si animo perpenderis, quam artis venerationis vinculis illud monasterium cum Bulgaria coniunctum sit quotque quantisque Bulgariae principum beneficiis cumulatum. Ubi iam inde a saeculo decimo bulgaricos monachos viguisse magnaque in potentia fuisse cum multis aliis probabile fit tum praecipue documento quod nuper Bodjanskij Mosquensis publicavit (Чтенія въ императорскомъ обществѣ исторіи и древностей россійскихъ, 1873, I.). Etenim cum anno DCCCLXXX—I pacti cuiusdam confirmandi gratia litterae graecae scriptae essent duplices, in altero exemplari *ἡγούμενος* monasterii cyrillicis characteribus nomen subscripsit **Макарие ѥромонахъ игѹменъ зѹграфскꙑ за истинѫ подъписахъ** [1].

Iam ibidem codex usque ad nostrum tempus in occulto latebat, nisi credere malis monachis monasterii qui Bulgaricae nationis erant cum officia praestitisse, quod negari quidem nequit neque tamen omnino verisimile est. Nostro denique saeculo, postquam animi Slavorum denuo antiquitatis suae perscrutandae amore inflammati sunt, popularis meus, Antonius de Mihanović, qui tum consul Austriacus Constantinopoli degebat, primus anno MDCCCXLIII et ipse codicem vidit et alios de eodem commonefecit. In quibus Victorem Grigorovič honoris causa nomino, qui cum proximo anno per orientem iter faciens Athonem adiisset,

1) Nolim tamen contendere hanc caussam sine ulla dubitatione esse: characteres enim subscriptionis cyrillicae eiusmodi sunt ut etiam ad saeculum decimum quartum referri possint, quo Macarium quendam monasterii Zographu hegumenum fuisse constat.

a Mihanovicio instructus primum omnium Zographu monasterium visit, ubi codicis legendi paucisque describendi locus datus est. Ex verbis ipsius, quae in descriptione Itineris quam anno MDCCCXLVIII russica lingua Casanii edidit leguntur, id unum plane intelligitur, codicem nostrum iam tum mancum fuisse, sed miror quomodo CCCVIII folia numeraverit cum non nisi CCCIV exstent; menologium nondum ultimis aliquot foliis caruisse crederes, nisi id die VIII Ianuarii abrumpi iam a Grigorovicio affirmaretur. Ergo in foliis numerandis erravit. Sed fuerunt qui ab illo ipso codicem quattuor foliis privatum esse suspicarentur.

Postea codex ab aliis, qui montem Atho viserunt, quasi per transennam conspectus est, uti a Demetrio Avraamović qui in libro quem anno MDCCCXLVIII serbica lingua Belgradii eddidit — Света гора inscribitur — pag. 169 paucissimis verbis codicis mentionem facit. Neque Paulus Šafařík qui anno MDCCCLIII celeberrimum librum Památky hlaholského písemnictví publicavit, ubi uno conspectu quidquid de re glagolitica tum quidem dici poterat composuit, maiorem codicis notitiam habuit.

Denique anno MDCCCLVII Petrus Sevastianov, Russus omnis generis antiquitatum amantissimus atque curiosissimus, codicem nostrum lucis acumine adhibito, quam photographiam appellamus, totum subtiliter et eleganter depinxit, cuius operis exemplar unicum imperatori Alexandro II obtulit, a quo in bibliotheca publica Petropolitana servari iussum est. Anno vero MDCCCLX codex ipse eisdem vestigiis ingressus Petropolim venit, quod factum charta codici praefixa ita explicatur [1]:

> Сіе глаголическое Евангеліе Аѳоно-Зографская славеноболгарская общежительная обитель вручила дѣйствительному статскому совѣтнику Петру Севастіанову поднести въ даръ Его Императорскому Величеству самодержцу Россіи отъ лица всего братства. Сентябрь 8 дня 1860го года.
>
> Настоятель Архимандритъ
>
> Анѳимъ съ братіею.

XIII.

Textus particulam primus Ismael Sreznevskij publicavit, usus excerptis a Bulgaro cognomine Petković, qui tunc optimae spei iuvenis erat, sibi concessis. Specimina referuntur ad Io. I. 1—17, Marc. I. 1—8, XVI. 1—8, satis-

[1] Hoc evangelium glagoliticum conventus fratrum slavobulgaricorum monasterii Zographu in Athone Petro Sevastianov, qui a consiliis publicis imperii est, commendavit offerendum de nomine totius familiae Suae Maiestati Imperatori omnis Russiae Sept die 8⁰ 1860. Hegumenos Archimandrita Anthimus cum fratribus.

que accurate scripta sunt, nisi quod editor non bene intellexit transscriptionem, quae a Petkovicio ad glagoliticam litterae ѧ formam exprimendam adhibita est. Res prodiit Petropoli anno MDCCCLVI in libro qui russica lingua inscribitur Изслѣдованія и замѣчанія о древнихъ памятникахъ старославянской литературы p. 135—166.

Proximus deinde Venceslaus Hanka ex exemplari Petri Sevastianov pauca protulit glagoliticis characteribus impressa in libro, quem anno MDCCCLIX Pragae edidit: Начала священнаго языка Словянъ. In quibus praeterquam quod ⱋ ab ⱇ distinguere supersedit signisque adhibendis abstinuit, caetera praeter consuetudinem paucis tantum mendis inquinavit. Excerpta ex folio 62b—63a, 66b—67a depromta ad Matth. XXV. 29—40, XXVI. 34. 35 referuntur.

Eodem fere tempore professori litterarum slavicarum Petropolitano nova textus penitus pernoscendi occasio data est, cum Petri Sevastianov exemplar integrum solis ope confectum ei in manus pervenit, quod anno MDCCCLVIII factum esse ipse praedicavit publice in Извѣстія имп. Академіи наукъ, томъ седьмой, pag. 367—70. Cuius renovati studii fructum aliquot annis post (1863) in dissertatione quae tomo quarto operum societatis archaeologicae Petropolitanae (Извѣстія имп. археологическаго общества) p. 93—119 inserta est, publici iuris fecit. Verum enim vero ne his quidem, quamvis gravissima essent, rem absolutam esse vidi. Etenim Ismael Sreznevskij cum ex consuetudine sua complurium textuum specimina selecta quam unius cuiusvis summam edere mallet, ex nostro quidem codice non multum protulit: Matth. VI. 24—32, XXI. 21—32, XXVI. 21—34. Luc. XVII. 34—37, XVIII. 1—10, Io. IX. 18—30 characteribus glagoliticis, Matth. X. 1—42, XI. 1—21, Io. I. 1—28, IV. 5—42, Luc. XXIV. 13—29 cyrillicis edita sunt, neque omnia ad amussim.

Itaque operae pretium me facturum existimavi, si ad extremum hoc linguae palaeoslovenicae monumentum gravissimum totum ederem; cuius negotii perficiendi consilium cepi, cum abhinc octo annos forte fortuna contigisset, ut Petropoli aliquamdiu antiquitati slavicae, quae litteris continetur, perscrutandae vacarem. Sed muneris officio mox Odessam avocatus, interruptum transcribendi laborem quattuor annis post demum repetii sed ne tum quidem ad finem perducere potui. Denique tertium eiusdem codicis gratia superiore anno Petropolim iter feci, et nunc quidem longinqui temporis propositum plane exsecutus sum.

Verum iam prius quam opus ipsum prelo subiiciendum curarem, cum ipse de natura linguae palaeoslovenicae quae hoc monumento continetur investigare coepi (videsis Archiv für slav. Philologie I. 1—55, II. 201—269), tum aliis exemplaris mei usum concessi, ex quibus Miklosicium (conferas libros eius: Altslovenische Formenlehre in Paradigmen, Wien 1874, 57—77, Altslovenische

Lautlehre dritte Bearbeitung. Wien 1878 et Scholvinum Archiv für slavische Philologie II. 182—569 nominare licebit. Qua quidem re tantum abest ut huic editioni quidquam detrahatur, ut nunc demum praestantiam monumenti gravissimis argumentis probatam videamus, unde facile mihi persuadeo fore qui accuratam editionem magno cum desiderio exspectent.

XIV.

Neque vero alienum a re est quaerere, num quae in codice ad historiam linguae palaeoslovenicae spectantia occurrant, quorum pertractatio ne in novissimis quidem operibus grammaticis omnibus numeris absoluta dici possit.

Cuius generis est inprimis participii praesentis act. ea forma nominativi masc. gen. sing., quam in transcriptione cyrillica charactere ʌ distinxi. Exempla sunt haec:

грѧдʌи Matth. XI. 3, Marc. XI. 9, Luc. VI. 47, VII. 19. 20, XIX. 38, Io. VI. 14. 35, XI. 27, XII. 13.

живʌи Io. VI. 57.

сʌ Marc. XIII. 16; **сʌи** Io. I. 18, VI. 46.

ѣдʌи Io. VI. 54, 58.

несʌ Marc. XIV. 13, Luc. XXII. 10.

In quibus noli ʌ confundere cum ѧ, quoniam scriba codicis, quotiescunque hanc participii formam loco usitati **грѧдꙑи**, **живꙑи**, **сꙑи**, **ѣдꙑи**, **несꙑ** usurpavit, manifesto sonum ʌ ab ѧ discernere conatus est, quod non fecisset, si **сʌи** idem ac **сѧи** valere credidisset, aut **грѧдʌи** idem ac **грѧдѧи**. Quare ut ex scribae sententia aliquid statuam, mihi ʌ illum fere sonum significasse videtur, qui in vetere pariter ac hodierna lingua bulgarica cum littera ѫ coniungebatur proximeque a brevi nonnihil obtusa vocali *a* aberat. Hac quidem condicione etiam assemanianum illud **сѫи** ⰸⱑⰾⱁ explicatur, si modo ѫ bulgarico more usurpatum credas. Accedit quod in nostro codice ad Io. VI. 46 glagolitico vocabulo **сʌи** cyrillicum ѫ superponitur, unde plane intelligitur emendatorem vocabulum **сѫи** voluisse more bulgarico ut *săi* pronunciare. Adde etiam exemplum quod in glagolitico codicis supplemento legitur ad Matth. XIX. 12: **могѫи** sive rectius **могѫи**.

Alterum rei nondum satis pertractatae exemplum praebet diphthongus **ъі**, quae nisi fallor ab **ꙑ** distingui debet; in **ъі** quasi duplex sonus inest, ut sit vera diphthongus, **ꙑ** simpliciter sonat, eodem scilicet modo ac russicum ы in сынъ. Itaque codex noster in radicibus verborum nunquam plane **ъі**, semper **ꙑ** habet, quod est glagoliticum ⱏⰹ (non autem ⱏⰺ); contra in praefixis aut suffixis ubi **ъ** et **и** conveniunt persaepe **ъі**, quamvis aliquanto rarius quam **ꙑ** ponitur. Ut rem exemplo illustrem, quorum plura in Archiv

für slav. Philologie II. 206 habes: Luc. VII. 17 **ι сѣдє мрьтвъι** idem fere est, ac si in lingua russica мертвой pro usitato мертвый scriberes atque pronuntiares, quod etiam codex noster confirmat, cum Luc. I. 72 **завѣтъ стои своι** scribitur, lege: **завѣтъ свѧтои** (idest **свѧтъι**) **свои**. In molliter autem pronuntiandis syllabis eadem est ratio contiguarum vocalium **ы** sive **ъι**; conferas sis Matth. XXVI. 68 **оударъι**, Marc. X. 30 et Luc. XVIII. 30 **грѧ-джштъι**, Luc. XXII. 26 **кол҄ъι**, Marc. XIV. 20 **омочъι**, Marc. XV. 37 **вєлъι**, Luc. IX. 48 **вѧштъι** quae propemodum significant **оударєι**, **грѧджштєι**, **колєι**, **омочєι**, **вєлєι**, **вѧштєι** ut ex exemplis elucet: **огнѣ нєгашѫштєι** Marc. IX. 43. 45, **крѣпл҄єι** Marc. I. 7.

Discrimen quod inter **'ъι** et **'ы** statuendum esse censeo, in nominativo singulari masc. gen. plerumque apparet, quod ideo factum esse videtur, quia singula ex quibus nominativi masc. gen. forma consistit membra diutius sentiebantur, quam in caeteris casibus, quorum contiguae vocales **ъ** et **ι** artiore vinculo colligatae, iam tum saepissime simplicem sonum **'ы** (quod est russicum ы) significabant. Occurrunt tamen praeter nominativum sing. etiam alii casus cum **'ъι**, veluti: **малъιхъ**, **мрьтвъιхъ**, **славьнъιхъ**, **сєльнъιхъ**, **зъванъιхъ**, **рождєнъιхъ**, **зъванъιмъ**, **нєраздѣнъιмъ**, **нєвѣрьнъιми**, **зъванъιми**, **тръжьнъιмь**, alia, quorum scripturam quominus nihil valere existimem, ea potissimum causa prohibeor, quod in eodem nostro codice lego: **чаѭштєιхъ**, **надѣѭштєιмъ**, **посълавъшєιмъ**, **възлєжѧштєιмъ**, quae ex **чаѭштъιхъ**, **надѣѭштъιмъ**, **посълавъшъιмъ**, **възлєжѧштъιмъ** fluxisse credo, quamvis etiam per analogiam nominativi pluralis explicari possint. At vero **надѣѭ-штъιмъ** optime respondet dativo **зъванъιмъ**.

Quid, quod etiam in praepositionibus cum vocabulis praefiguntur nonnunquam genuina diphthongi **'ъι** natura appareat? Exempla habes haec: **въιнѫ** (Luc. XXIV. 53), **отъιмєтъ** (Marc. II. 20, IV. 15. 25, Luc. X. 42), **отъιмѫтъ** (Luc. XIX. 26), in quibus pronuntiatio diphthongi **'ъι** olim ab **он** non multum discrepasse videtur. Conferas, si placet, Matth. X. 29: **бєзо оца**, Luc. IX. 35: **изо облака**, et quae Archiv für slav. Philologie II. 269 commemoravi.

Neque vero dubitare licet, quin ex ipsius scribae sententia maioris ponderis fuerit **ι** quam **і**. Ac primum quidem in alphabeto glagolitico unum Ⰺ ubivis adhibitum esse videtur, deinde Ⰹ quod ex illo fluxit ad exprimendum sonum **ы** (y) usurpari coeptum est, quem usum noster codex observat. Sed idem ille litterae Ⰹ iam aliquanto ampliores fines descripsit, cum accusativum **і** (eum) saepissime per Ⰹ, raro per Ⰺ, redderet, atque in contiguis vocalibus **ии** altero loco Ⰹ (**і**) scriberet. Hinc iam patet in codice nostro Ⰹ non idem esse ac Ⰺ. Cuius rei argumento sunt plures loci, ubi scriba unco suffixo literae **і** scripturam **'ы** in **'ъι** mutasse sive **'ъι** ab **'ы** distinxisse creditur, vide sis ad

Matth. XXV. 21. 23. Marc. VII. 33, VIII. 32, IX. 37, vel pag. 79. 80. 124. 128. 135. 140.

Quamquam non id mihi proposui, ut hoc loco de natura linguae palaeoslovenicae amplius tractarem, tamen verbo proprietatem grammaticis nostris nondum bene cognitam tangere iuvat, quae literis contiguis **шю** (verbi gratia **шюмъ**, **шюца**, **въшъшю**), **штю** (v. gr. **штюждего**, **оштюштъ**, **не пъштюѭ**, **ништюмоу**, **съкмиштю**, **сѫштю**), **жю** (v. gr. **жюпьлъ**, **мѫжю**), **ждю** (v. gr. **междю**), **чю** (v. gr. **чюєте**, **чюдишѧ сѧ**), **цю** (v. gr. **оцю**, **слъньцю**, **слѣньцю**, **коракицю**), **ѕю** in **пѣнѧѕю** describitur. His in quibus consonantem excipit vocalis **ю**, alia suffragantur aliquanto pauciora, veluti: **чѣсъ** (Marc. XIV. 35), **иштѣте** (Matth. VI. 33, VII. 7, Luc. XII. 29 cf. ib. XI. 9: **иштате**), **покажѣте** (Luc. XX. 24), **хождѣаше** (Io. XXI. 18), **вьсѣ** et **вьсѣкъ** persaepe, **вьждѧждетъ** (Io. IV. 13), **страждѫштиѩ** (Marc. VI. 48), **десѩте** (Marc. X. 32).

De vera indole consonantium, quae ex his exemplis efficitur, iam alibi (Archiv für slav. Philologie II. 223) breviter disputavi neque ea nunc repetere libet. Id unum miror, quod in re tam perspicua tantisque exemplis stabilita quidam grammatici pronuntiationem consonantium palaeoslovenicarum **жд** et **шт**, quae ex dj, tj originem ducunt, usque adhuc in dubium vocant, cum certo certius sit, palaeoslovenicum **шт** neque *šč* neque *št*, sed ferme *št'* sonuisse, id quod etiam de **жд** valet, utpote quod *žd'* significet.

Denique non alienum a re esse videtur genetivum et dativum singularem substantivi **господь** apponere: pro genetivo legitur **г҃ѣ**, pro dativo **гю**, id est: **господѣ** (lege **господы**), **господю**, quae formae nisi fallor ex **господьѣ**, **господью** fluxerunt, in quibus quis non meminit pronominis **вьсѣ** pro *__вьсѣ__ ex *__вьси__ vel **вьсѫ** ex *__вьсиѩ__, *__вьсьѩ__, quemadmodum **сьѩ** pro **сиѩ** occurrit.

XV.

Quae ad rem criticam spectant, post Dobrovskium, Šafarikium, alios ipse in prolegomenis ad evangelistarium Assemanianum pluribus explicavi, unde manifeste apparet in universum tam glagoliticos quam cyrillicos codices vestigia textuum familiae byzantinae premere, id quod Dobrovskius primus vidit. Idem de nostro codice valet, quippe qui plurimis locis pariter cum Ostromiri evangelistario aut Assemaniano vulgatas byzantinae ecclesiae lectiones praebeat. Videsis Matth. IV. 22, V. 4—5, VI. 1. 13. 25, VIII. 31, IX. 8. 35, XI. 8, XVIII. 35, XX. 7, XXII. 13, XXVII. 44, Marc. I. 2, III. 5, VI. 16, Luc. II. 7. 14, VI. 20, Io. VIII. 59, quos locos in prolegomenis Asseman. evang. singulatim pertractavi. Itaque persaepe quidem fit, ut slovenica versio graeco Elzeviriano textui respondeat (veluti praeter alios locos in Matth. V. 22, VIII. 20, XIX. 17,

XX. 22. 23, XXII. 38. 40, XXIII. 3. 4. 5, XXIII 13—14, Marc. VI. 20, XV. 3 (cum additamento), XVI. 9—20, Ioan. V. 40); interdum tamen interpres slovenicus antiquissimus — non de emendatioribus posterioris temporis loquor — alias, melius probatas lectiones vulgatis byzantinis praetulit, e. gr. Matth. XI. 2 omnes tres codices (zogr. assem. ostr.) pariter graeca *διὰ τῶν μαθητῶν* verterunt; Io. I. 28 omnes tres graecum *ἐν Βηθανίᾳ* ante oculos habuerunt; Io. VII. 39 post *πνεῦμα* legerunt *δεδομένον*; Io. X. 50 omnes *ὑμῖν*; Io. XX. 31 omnes *αἰώνιον*; Matth. XXVIII. 35 omnes carent additamento *ἵνα πληρωθῇ κτλ.*; Io. XVII. 5 omnes *παρὰ σοί* cum optimis graecis in fine versus legerunt; Matth. XXV. 2 omnes *μωραὶ* ante *φρόνιμοι* posuerunt, Luc. XVII. 2 omnes graeca verba *λίθος μυλικὸς* ante oculos habuerunt; Matth. XXV. 29 et 30 ab interpretatione verborum *ταῦτα λέγων κτλ.*, abstinuerunt; Io. II. 15 omnes *ὡς* ante *φραγέλλιον* legerunt.

Sed codex noster numerum lectionum optimae notae auget contra auctoritatem Assemaniani textus atque Ostromiri, veluti Matth. III. 11 vertit *καὶ πυρί*, quod assem. ostr. neglexerunt, Matth. VIII. 13 addit interpretationem graecorum verborum *καὶ ὑποστρέψας κτλ.*, quae in assem. et ostr. non apparet; Matth. X. 8 *νεκροὺς ἐγείρετε* zogr. non omisit ut assem. et ostr.; Matth. XIX. 16 *εἷς προσελθὼν* zogr. vertit, assem. et ostr. legerunt: *νεανίσκος τις προσῆλθεν*; Luc. VI. 1 zogr. rationem habuit graeci verbi *δευτεροπρώτῳ*, assem. et ostr. omiserunt; Luc. XII. 21 ostr. assem. addunt versionem verborum *ταῦτα λέγων κτλ.*, zogr. optimos graecos secutus omisit; Luc. XIV. 24 *πολλοὶ γάρ εἰσιν* noster om., ostr. assem. verterunt. Etiam locis, quorum versio in ostrom. et assem. non apparet, noster haud raro optimorum codd. lectionem secutus est. Matth. XXI. 32 interpretatus est graeca verba *οὐκ ἔστιν θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων*; Matth. X. 10 vertit *τροφῆς*, Marc. I. 13 non vertit *καὶ τεσσ. νυκτάς*, XI. 14 vertit: *εἶπε οὖν ἡμῖν*.

Quodsi discrepantia lectionis est inter Assemanianum et Ostromirum, noster plerumque Assemaniano contra Ostromirum suffragatur, e. gr. Matth. XXVII. 40 assem. cum zogr. graecum *ἰσχύσας* verterunt, ostrom. pluralem numerum *ἰσχύσατε*; Luc. II. 3 zogr. et assem. graeca *οἱ γονεῖς αὐτοῦ*, ostrom. *Ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ*; Luc. V. 30 assem. et zogr. legerunt singul. num., ostrom. pluralem *ἐσθίετε καὶ πίνετε*; Luc. XI. 3 zogr. et assem. interpretati sunt graecum *πνεῦμα ἀγαθόν*, ostrom. *πν. ἅγιον*; Io. IX. 8 illi quidem verbum *προσαίτης* ante oculos habuerunt, ostrom. *τυφλός*; Io. XII. 47 zogr. et assem. verbum *μὴ φυλάξῃ*, ostrom. *πιστεύσῃ* interpretatus est; Io. XIX. 14 assem. et zogr. *τρίτη* legerunt, ostrom. *ἕκτη*; Io. XXI. 15 ass. et zogr. **агньцѧ** (*ἀρνία*), ostr. **овьцѧ** (*πρόβατα*); Io. V. 28 zogr. et assem. legerunt *τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ*, ostrom. *αὐτοῦ*. Adde si vis Matth. IV. 10, VII. 29. 32, XVIII. 29, Marc. X. 35,

Io. I. 40. VIII. 27, XI. 41, XIV. 4, XIX. 27, ubi Zographensis non cum Ostromiro sed cum Assemaniano consentit.

Nolim silentio praeterire locum qui est Luc. V. 26, ubi graecum *παράδοξον* Assemanianus et Zographensis, quasi latinam versionem secuti essent, vocabulo **дивьна** (mirabilia) interpretati sunt, ostrom. autem vocabulo **прѣславьна** usus est. Similiter in delectu verborum Zographensis haud raro cum Assemaniano contra Ostromirum consentit, veluti: Matth. VI. 30 *κλίβανον* illi duo vocabulo **огнь**, hic vocabulo **пещь** vertit: VIII. 8 *στέγην* illi **домъ**, hic **кровъ**, XV. 33 graeca *πόθεν ἡμῖν-ἄρτοι* priores duo libere interpretati sunt: **отъкѫдѹ възьмемъ хлѣбы**. posterior strictius: **отъкѫдѹ намъ-хлѣбъ толико**; Matth. XXIV. 37 *οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου* assem. et zogr. interpretantur: **тако бѫдетъ і въ дьни сна чскаго**, propius ad graecum textum accedit ostrom.: **тако бѫдеть и въ пришьствие сна чловѣчьскаго**; Luc. XXIV. 14 *ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν* assem. et zogr. vertunt: **еще живъ сы**. ostrom. ad verbum **ѥще сы съ вами**. Adde sis Luc. III. 17 *ἐν τῇ χειρὶ* ostrom. ad verbum, assem. et zogr. duali **въ рѫкѹ**, Io. XVI. 6 *τὴν καρδίαν* assem. et zogr. plurali, ostrom. singulari reddidit.

Est tamen, ubi Zographensis ab Assemaniano textu discedat atque in partes Ostromiri transeat, quod tum maxime fieri solet, cum Assemanianus nimis liberae interpretationi locum dat, qua de re in prolegomenis ad Assemanianum evangelium disputavi. Exemplis uti licet Matth. VI. 2, VII. 26, VIII. 12. 18, XVIII. 11, XX. 6, XXII. 16, XXIV. 17, XXVI. 3. 28. 50. 58, XXVII. 2. 64, Marc. I. 2, Luc. V. 17, VI. 10, XII. 4, XVII. 16, XIX. 8, XXI. 27. 34, XXIV. 43. 53, Io. I. 31. 52, II. 12, III. 8, VI. 14. 21. 23, VII. 51, VIII. 12. 14, X. 11, XII. 17 et aliis.

Attamen ab utroque noster nonnunquam discedit, veluti cum scribit Matth. VIII. 32 **ѹмрѣшѧ і ѹтопошѧ**, ubi assem. **ѹтонѫ**, ostrom. **ѹмрѣшѧ** vertit, in graeco habes *ἀπέθανον*; vel Luc. IV. 33 zogr. **имы дхъ бѣсъ нечистъ**, quod graecis *πνεῦμα δαιμονίου ἀκάθαρτον* respondet, ubi assem. **бѣсъ** tantum graece *δαιμονίου*, ostrom. tantum **доухъ** (*πνεῦμα*) scripsit; vel Luc. XII. 33 interpretationi **ни тьлѣ тьлитъ** addit noster **ни чрьвь**, quasi in graeco textu *οὔτε βρῶσις διαφθέρει οὔτε σὴς* legisset; vel Matth. XX. 34 *ἀνέβλεψαν* sine *αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί* vertit Assemanianus, cum additamento Zographensis, Ostromiri autem textus usus est verbo **отъврьзоста (сѧ има очи)**, quod latine interpretaberis »*aperti* sunt oculi eorum«. Similiter contra auctoritatem ceterarum versionum sunt quae in nostro cod. leguntur Matth. IV. 6: **поусти себе долоу**, Luc. XIV. 17 **рабы своѩ** (*δούλους*), Luc. XIV. 10 pro *συνανακειμένων* dedit *κεκλημένων*, Luc. XVI. 11 *μαμωνᾷ* vertit **въ житии** tanquam *ἐν βίῳ* legisset, et alia huiuscemodi, ex quibus facile colligitur, versionem codicis nostri non

ubivis genuinam primorum interpretum operam servare sed diversis locis aliquantum aberrasse.

XVI.

Sane negari nequit codicem nostrum non ea cura exaratum esse, ut omnibus mendis liberum praedicare liceat. Itaque quibus postea forte obtigit ut librum legerent, haud raro emendandi occasio obvenit, qua ut iam antea dixi duo tresve cyrillici emendatores satis diligenter usi sunt neque tamen omnia ad unguem castigarunt.

Et maxime quidem diligentia eorum in explendis lacunis aut mendis tollendis collocata erat. Exempla habes inprimis Matth. VI. 14—15, X. 2, XI. 1, XVI. 3, XXVI. 49, Marc. VIII. 17, Luc. I. 20. 22, XI. 19—20. XII. 3. 56. XIV. 12. Io. IV. 1. 11. 22—23, V. 27, VII. 35. 47—48, VIII. 9. 11. 23, XVI. 7. XIX. 22. 35, ubi defectus plurium vocabulorum interpositis aut margini adscriptis verbis cyrillice expletur.

Sed maior etiam numerus est eiusmodi emendationum, in quibus singula tantum vocabula aut singulae litterae addi debebant, veluti: Matth. V. 22. 47. 48, X. 26. 27, XV. 8, XXIV. 49, Marc. II. 22, III. 5. 12. 29, IV. 12. 29. 36, Luc. I. 29. 45, II. 2. 12. 24. 51, V. 3, VI. 36, VII. 39, IX. 31, XII. 7. 15. 33. 39. 46, XIII. 26, XIV. 17. 33, XVII. 11. 12. 13, XVIII. 29, XIX. 35, XXI. 34, XXII. 31. 39; Io. I. 41. 51, II. 7. 18, IV. 21, V. 2, VI. 27. 56. 62, VII. 5. 17. 35. 32, VIII. 24, X. 10, XII. 18, XIII. 2. 18. 32, XV. 5. 6, XIX. 27, XXI. 6. 23.

Neque vero emendator a radendis singulis litteris aut vocabulis abstinuit, in quorum loco ubi opus esset alia apponeret. Scripturae quae antea erat vestigia plerumque agnoscuntur, ut rasura re vera mendum tolli appareat: quod factum in Matth. V. 18, VI. 13, X. 25, XII. 42, XIII. 15. 22, XV. 3, XXVI. 57, Marc. II. 1. 26, VI. 9. 38, VIII. 27, XIV. 71, Luc. I. 36, II. 44. 52, III. 1. 5, V. 3. 14, VI. 25, VII. 21, VIII. 46, IX. 31, X. 11. 40, XI. 27. 35, XII. 48. 50, XIII. 21, XV. 8, XVII. 31, XVIII. 24, XIX. 30. 38, XX. 18, XXI. 15, XXII. 32. 34. 36, Jo. I. 11. 43, V. 37, VI. 24. 45. 49. 63, VII. 4, VIII. 14, IX. 41, XII. 35, XIII. 4. 32, XIV. 7. 14. 15. 16. 19, XV. 21, XX. 30. Sed nonnunquam omnia prioris scripturae vestigia adeo deleta sunt, ut quid prima manus codicis scripserit, ne coniectura quidem assequi possis, veluti: Matth. X. 10. 35, XI. 20, Marc. VIII. 24, Luc. VI. 22. De singulis huius generis emendationibus, quidquid res postulabat, suis locis accuratissime notavi.

Iam vero dicere debeo cyrillicorum emendatorum operam atque laborem non tantum in tollendis mendis consumptum esse sed ad castigandas quoque

lectiones pertimuisse quae ab usitato byzantinae ecclesiae textu abhorrerent. Quae cum aliquanto maioris momenti in re critica esse putem, exemplis illustrabo.

Ac primum quidem occurrunt additamenta, quae ab emendatore ad auctoritatem textuum byzantinae potissimum notae addita sunt, quibus textus genuinus, utpote aliorum codicum auctoritatem secutus, caruit, veluti:

Matth. IV. 10 verba **отиди диѣволе** (*ὕπαγε σατανᾶ*) emendator mutari voluit in **иди за мѧ сотоно**, quae etiam in ostromiro leguntur ad fidem graecorum: *ὕπαγε ὀπίσω μου*.

Matth. VIII. 9 **подъ владꙑкоѭ**: *ὑπὸ ἐξουσίαν*, emend. addit **оучиненъ**, ut in nonnullis graecis cod. *τασσόμενος* legitur. Assem. et ostrom. ut zogr.

Matth. VIII. 21 **оученикъ** *τῶν μαθητῶν*, emend. addit **его**, quemadmodum in graecis textibus *αὐτοῦ*. Assem. et ostrom. ut zogr.

Matth. IX. 11 **ѣстъ**: *ἐσθίει*, emend. addit **и пиетъ**, quod etiam in graecis occurrit (*καὶ πίνει*). Assem. et otrom. ut zogr.

Matth. XI. 10 **і оуготоваетъ** aeque ac in assem. et ostrom. ad fidem graecorum *καὶ κατασκευάσει*, emendator addito **жъ** mutavit **і** in **іжъ**, quod graeco *ὅς* respondet.

Matth. XII. 35 **отъ добраацо съкровишта**: *ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ*, sic etiam assem. et ostrom., sed emend. addit **сръдца своего**, ad fidem graecorum *τῆς καρδίας αὐτοῦ*.

Matth. XV. 32 **о народѣ**: *ἐπὶ τὸν ὄχλον*, ita etiam assem. et ostrom., emend. addit **сем**, quod graeco *τοῦτον* nonnullorum cod. respondet.

Marc. II. 22 noster habet: **нъ вино новое въ мѣхꙑ новꙑ вьлѣти**: *ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον*, cyrill. vero emendator apposuit **и обое съблюдетъ сѧ**: *καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται*.

Marc. VI. 3 **тектонъ** *ὁ τέκτων*, cyr. emend. adscripto **ов** mutari voluit in **тектоновъ**, quemadmodum in graecis quibusdam cod. est *τέκτονος*.

Luc. VI. 25 **насꙑштени** *οἱ ἐμπεπλησμένοι*, emend. apposito **мъ** dativum exprimere voluit, cui lectio graec. cod. *τοῖς ἐμπεπλησμένοις* respondet.

Luc. XII. 10 **не отъпоуститъ сѧ емоу** *οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ*, ita noster et assem. ostrom., sed emend. apposuit: **ни въ с вѣкъ ни въ грѧдѫщꙑ** ad fidem graecorum *οὔτε ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι*.

Luc. XIV. 24 **не въкоуситъ моеѧ вечерѧ** *γεύσεταί μου τοῦ δείπνου*, sic noster sine additamento quod emendator adscripsit **мнози сѫт звани мало же ізбранꙑхъ** *πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοι*, habent etiam assem. et ostrom.

Luc. XIX. 38 **благнъ црь грѧдꙑ црь въ імѧ гне миръ на небсхъ і слава въ вꙑшнихъ**: *εὐλογημένος ὁ βασιλεὺς ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου εἰρήνη ἐν οὐρανῷ καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις*, talem graecum textum

postulat versio slovenica nostri codicis, sed emendator alterum **црь** (ὁ βασιλεὺς post **блгнъ** (εὐλογημένος) delevit, alteri vero **издраилевъ** (Ἰσραὴλ) subiunxit, denique in margine addidit: **мир на земи** εἰρήνη ἐπὶ τῆς γῆς.

Luc. XXII. 63 ad **дръжѧштє і** οἱ συνέχοντες αὐτὸν emend. apposuit **Исоуса**, quod etiam in ostrom. et graecis cod. legitur.

Io. XII. 30 codicis lectio est **нъ народа ради**, quam etiam Assemanianus et evangelium quod nikoljsko inscribitur offert, sed nulla graecorum codd. auctoritate nititur, quare mirum non est ab emendatore pro eraso **народа** (λαὸν cyrillice **васъ** (ὑμᾶς) suprascriptum esse, quod in ostrom legitur.

Io. XIII. 11 **вѣдѣаше бо прѣдаѭштаєго і**: ᾔδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτὸν, ita noster, assem. ostrom. alii. Itala versio teste Tischendorfio addit »ab initio«, quae verba emendator cyrillicus nostri codicis nescio quo modo huc apposuit: **искони**.

Vocabuli ab emendatore erasi ut lectio ad graecam accommodaretur, unum exemplum praesto est matth. XXV. 1, ubi in codice **женихоу і невѣстѣ** legebatur, ad fidem graecorum τοῦ νυμφίου καὶ τῆς νύμφης, quemadmodum in assem. ostrom , sed emendator **і невѣстѣ** erasit.

Aliquot additamenta nostri codicis nullam graecorum fontium auctoritatem habere videntur, cuius generis sunt

Matth. VI. 4 **видѧ въ таинѣ** respondet graecis βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, emend. addidit **и** ut **видѧи** (ὁ βλέπων) restitueret, sed etiam **тѧ** (σε) apposuit, quod neque in graecis codd. neque in assem. aut ostrom. apparet.

Matth. VII. 16 **отъ плодъ ихъ** ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν, his emendator **тѣмъ же** praemisit, quod a graec. cod. et assem. aut ostrom. alienum est.

Matth. VIII. 26 **что страшиви єстє** τί δειλοί ἐστε, emendator **тако** (οὕτως) interposuit.

Matth. IX. 24 **отидѣтє** ἀναχωρεῖτε, huic imperativo emendator adscripsit **нє плачѣтє сѧ**, quasi in graeco textu μὴ κλαίετε legisset.

Marc. I. 4 **въ поустынѝ** ἐν τῇ ἐρήμῳ, emendator addit **иоудєистѣи** Ἰουδαίων .

Luc. VII. 45 **отъ ѝєлиже вънидъ** ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, emend. add. **въ домъ твои**.

Io. XXI. 5 **імате** (ἔχετε), emend add. **сѣдє**.

Io. XXI. 25 **кънигъ** (βιβλία), emend. add. **сихъ** (ταῦτα .

XVII.

Idem emendator quisquis ille fuit cui rasuras atque additamenta priorum generum debemus, non omnino abstinuit, quin discrepantiam inter nostrum atque usitatos cyrillicos textus in delectu verborum aut formis grammaticis indicaret

appositaque medio inter versus spatio aut in margine paginae explicatione tollere conaretur.

Discrepantem delectum verborum in hisce exemplis perspicies:

Matth. VI. 11 glagolita scripserat **хлѣбъ нашь настоıаштıи** *τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον*, emendator adiectivum *ἐπιούσιος* vocabulo **насѫштьнꙑи** reddere maluit, ut in Ostromiro aliisque textibus legitur; ib. 12 **отъпоусти намъ** *ἄφες ἡμῖν* emendator in **остави намъ** mutavit, verbum **оставити** glagolita ipse Luc. XI. 4 adhibuit.

Matth. X. 29 **не дъвѣ ли птици пѣнѧзоу вѣнитє сѧ**, emendator maluit legi: **на асари вѣнимѣ єстъ**, ita etiam assem.

Matth. XII. 34 glagolitico **творити** emendator recte **глаголати** superposuit, quia in graeco textu *λαλεῖν* legitur.

Matth. XXIV. 29 **ı м҃цъ нє дастъ свѣта своєго** *καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς*, emendator **и лоуна** superposuit, quod graeco vocabulo melius respondet quam **мѣсѧць** (*μὴν*).

Matth. XXV. 37 **алчѫшта ı натроухомъ**, assem. **алчѫща и натроухомъ**, emendator **алчѫща и накръмихомъ** supra scripsit, ostrom. **напитахомъ** legit.

Marc. VII. 26 *Ἑλληνίς* glagolita non male vocabulo **поганꙑнйи** (gentilis) interpretatus est, quod etiam tetroevangelium serbicum a Danicicio editum exhibet, sed emendator ut propius ad graecum fontem accederet **єлини** superposuit.

Luc. XIX. 37 **оучѧтъ** *ἤρξαντο*, emendator correxit in **начѧтъ**, Matth. VI. 24 noster legit **вьчьнєтъ** quod vocabulum glagolitis proprium esse in prolegom. assem. pag. LXVII ostendi.

Matth. IV. 16 *ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ* noster male interpretatus est **въ тьмѣ ı въ сѣни**, recte emendator primo loco **въ странѣ** restituit.

Io. V. 6 *ὑγιὴς* noster male **живъ** scripsit, emendator **цѣлъ** apposuit.

Contra Matth. XII. 20 *ἕως ἂν ἐκβάλῃ* noster bene verbum **възведетъ** adhibuit, sicuti in assem. et ostrom. legitur, emendator vero **изведетъ** legi maluit. Item

Matth. XIII. 51 *συνήκατε* recte praesenti tempore **разоумѣєтє** glagolita reddidit, quod illi cum Assemaniano et Ostromiri textu convenit, emendator **разоумѣстє** maluit.

In formis verborum grammaticis hasce emendationes animadverte:

Matth. XIII. 22 vocabulo **саноє** emendator **ѣ** superposuit, ut pro **саноє** quod idem fere valet ac **сıаноє**, potius **сѣаноє** legeres.

Matth. XXV. 26 **лѣнъı**, emendator maluit **лѣнивъı**.

Luc. XXIII. 31 **въ сꙑрѣ дрѣвѣ**, emendator maluit **сꙑровѣ**.

Io. XII. 24 **зрьно пьшеньно**, emendator maluit **пьшеничьно**, uti assem. et ostrom. habet, sed forma **пьшеньнъ** non est contemnenda.

Io. XIX. 37 **прокасѧ** emendatori, quo tempore ipse vixit, iam minus placebat, quare suprascriptis literis **одошѧ** usitatam aoristi formam **проко-дошѧ** commendavit.

XVIII.

Quae cum ita sint, quaeret fortasse quispiam quibus cum textibus nostri codicis versio maxime congruens sit. Respondere ad haec non adeo facile est, ea potissimum de causa, quod maior numerus monumentorum saeculi duodecimi adhuc in diversis bibliothecis latet; ut de caeteris sileam, quattuor evangelia anni 1144, evangelistarium anni 1164, permulti alii codices, imprimis opulentissimi thesauri Mosquensis qui synodalis bibliothecae nomine appellatur, nondum editi sunt. Sed qui post eruditissimos catalogi bibliothecae synodalis editores maxime hoc in genere studiorum elaboravit, archimandrita Amphilochius, decem evangeliorum codicum saeculi XI—XIII versionem varietatemque lectionum contulit in libello, quem russica lingua inscripsit: Древле-славяно-греко-русскій словарь изъ юрьевскаго евангелія 1118—28 года сличенный съ евангеліями XI в. XII в. и 1270 года, Москва 1877. Hac lectionum farragine usus adhibitisque fragmentis quae Sreznevskij passim publici iuris fecit neque vero oblitus quattuor evangeliorum versionis serboslovenicae, a Danicicio anno 1864 Belgradii editae, cuius auctoritas maxima est, his igitur subsidiis munitus iam affirmo, versionem nostri codicis maxime conspirare cum antiqaissimis qui exstant quattuor evangeliorum textibus glagoliticis, quibus proxime accedere evangelistaria antiquissima, glagolitica et cyrillica, veluti assemanianum atque russoslovenica fragmenta, quae Ismael J. Sreznevskij in serie non bene cognitorum monumentorum linguae palaeoslovenicae sub num. XXV. XXXIII. XLV edidit. Celeberrimus autem ille Ostromiri codex, qui anno 1057 a Gregorio diacono Novgorodii scriptus est, antiquissima a versione iam aliquantum discedit, quippe qui ex fonte nonnihil emendato fluxerit. Evangelistaria enim cyrillica, quorum usus saeculo decimo in Bulgaria frequentissimus erat, prius emendandi occasionem praebuerant quam tetroevangelia aut codices glagolitici. Evangelistarium russoslovenicum, quod nuper Mosquae apparuit, cuius partem anno 1092 scriptam autumant, non paucas ab Ostromiri textu discrepantes lectiones cum antiquissimis glagoliticis monumentis, in quorum numero noster codex est, communes habet. Liber Sabbae qui dicitur, quam appellationem Sreznevskio debemus, quamquam antiquissimus est, tamen multum abhorret tam a glagoliticis quam a cyrillicis textibus saeculi undecimi; quare dignus mihi videtur, cuius versio diligenter examinetur

Ex numero codicum saeculi duodecimi versionem antiquam praeter caeteros fideliter custodiunt incolumemque servant aliquot tetroevangelia, imprimis russoslovenicum quod Mosquae est in bibliotheca typographiae Synodalis Amphilochius post Nevostruievii mortem primus hoc gravissimo codice usus est atque tetroevangelium anni 1144, cuius scribam Ruthenum fuisse constat. Contra evangelistarium Novgorodense, de quo nuper Amphilochius disputavit, inter annos 1118 et 28 exaratum, simul cum libro Mstislavi, qui anno 1103 scriptus videtur, atque Symeonis vulgo Dobrilo dicti, qui ad annum 1164 refertur, denique codex typographiae Synodalis Mosquensis, quo evangelistarium saec. XII continetur, omnes isti codices versionem vehementer discrepantem ferunt, quae quidem philologorum studia summopere excitare debet neque tamen adeo gravis habenda est, ut istos codices illis prioribus anteponere par sit, praesertim ubi id maxime agitur, ut veram primi interpretis versionem, operam ipsius Constantini philosophi, restituamus.

Valde dolendum est, quod Slavorum qui veteris Illyrici, Thraciae et Macedoniae regiones incolunt maxima pars scripturae antiquissimae fato quodam periit. Nempe dubitari nequit, quin ad cognoscendam primordiorum liturgiae slovenicae naturam veluti ex uberrimo fonte plurima inde hauriremus. Nostra in caussa nunc quidem paucis qui reliqui sunt evangeliorum codicibus serbo-slovenicis atque croatoslovenicis optime adiuvamur. Quorum in numero primum locum obtinet tetroevangelium belgradense — olim in monasterio Serbiae Nikolje repertum est — quod egregius noster Daničić edidit. Quod monumentum, etiamsi ineunte saeculo decimo quinto demum scriptum sit, tamen antiquissimae, genuinae versionis quam plurima vestigia conservavit. Neque id factum esse miraberis, si memineris librum illum ex glagolitico quodam fonte fluxisse, qui nostro codici sive tetroevangelio Grigoroviciano persimilis fuisse videtur.

Sed non minus praestantem versionem evangelistarium Lupi, filii Stephani Nemanjae, exhibet, quantum ex paucis speciminibus quae Novaković diligentissimus Kioviae clanculum descripsit diiudicari licet. Utinam codex integer in lucem proferatur.

Denique ne singulae quidem lectiones evangeliorum, quae in antiquissimis libris missalibus croaticorum glagolitarum occurrunt, spernendae sunt, cum haud raro in eis genuina versio intacta manserit. Procul enim dubio evangeliorum lectiones quae in libris ecclesiasticis glagolitarum, romanum ritum observantium, locum obtinuerunt, ex antiquissimis codicibus glagoliticis, tetroevangeliis aut evangelistariis, fluxerunt, qui libri ab ipsis apostolorum slavicorum temporibus initium duxerunt. Argumento sunt complures loci textus evangelici, qui in missalibus contra auctoritatem vulgatae genuinam versionem retinuerunt. Videsis quae hac de re iam anno 1863 in libro Zagrebiae edito qui »Tisućnica« inscribitur disputavi.

XIX.

Nolim igitur contendere codicis nostri versionem eandem plane esse quam Constantinus philosophus cum fratre Methodio saeculo nono in usum Slavorum Moraviae atque Pannoniae confecerint; verum tamen cum id maxime nostra intersit ut genuinae operae imaginem recuperemus, imprimis ex vetustissimorum tam glagoliticorum quam cyrillicorum codicum consensu textum restituendum esse puto, id quod plurimis quidem locis continget. Ubi vero consensus librorum deficit, mea quidem sententia glagoliticis maior vis tribuenda est quam cyrillicis, praesertim cum iam manifestum sit, monumentorum cyrillicorum partem praecipuam atque antiquissimam glagoliticorum potissimum librorum vestigia premere. Neque enim recte iudicavit Gorskij, vir eruditissimus, cum versionem tetroevangeliorum maiores mutationes subiise aestimaret quam evangelistariorum. Codex enim Assemanianus, qui postea in lucem prodiit, argumento est, evangelistaria vetustissima principio eundem plane textum exhibuisse, qui etiam in tetroevangeliis glagoliticis atque nonnullis cyrillicis obtinuit. Quid quod et liber Ostromiri, quamvis inter evangelistaria cyrillica numeretur, tamen tetroevangeliorum auctoritatem sequi maluit quam ad illum textum sese applicare, qui in evangelistariis saeculi duodecimi legitur? Unde haec eius condicio explicatur, nisi ex antiquissimis slovenicae versionis fontibus eiusmodi textum fluxisse credas?

Sed hoc satis sit argumenti quo necessitas editionis optimi cuiusque atque vetustissimi textus probetur. In quibus post codicem nostrum primum locum liber Grigorovicianus obtinet, quem nondum editum esse quis non doleat. Est enim liber gravissimus, ad investigandam genuinae interpretationis naturam subsidium optimum; in rebus vero grammaticis codici nostro partim praestare partim cedere videtur. Particulae textus a Šafarikio et Sreznevskio editae sunt, quae ad Matth. V. 23—48, VI. 1—16, XX. 1—34, Marc. IV. 3—9, Luc. XV. 1—32, Io. XI. 1—45, XVII. 17—26, XVIII. 1—3. XIX. 10—28 spectant magnamque cum nostro similitudinem habent. Quaedam et ipse in appendice addo, in quibus edendis tribus photographicis foliis usus sum, a Grigorovicio quondam mihi Berolinum migranti oblatis; sex alia ad genuinum exemplar lapidi incisa Athanasius Byčkov, caesareae bibliothecae publicae Petropolitanae director, summa cum facilitate meum in usum concessit, quod grato animo memoro.

XX.

Restat ut de editione ipsa verbo dicam. Cum id unum mihi proposuissem ut quattuor evangeliorum textum glagoliticum ederem, synaxarium atque menologium, quae ut supra cap. III—V commemoravi a Ioanne quodam presbytero

bulgarico exeunte saeculo duodecimo scripta sunt, omittenda existimavi. Summam menologii Ismael J. Sreznevskij iam anno 1866 sub Nr. XVI parum cognitorum monumentorum linguae palaeoslovenicae publicaverat.

Evangeliorum textum in transcriptione cyrillica ita distinxi, ut septendecim foliorum supplementum vulgaribus litteris russoserbicis imprimendum curarem. In editione mea singulis codicis foliis numerorum notae praemittuntur, quibus series, qua folia olim sese excipiebant, significatur. Has notas tum demum appositas esse vides, cum aliquot folia iam exciderant, aliorum ordo perturbatus erat. Deinde latus cuiusvis folii rectum ab inverso sive sinistrum a dextro lineamento interposito disiungitur. Unaquaeque pagina viginti tribus versibus constat, quorum dispositionem ad genuinum codicis exemplar observavi. Ubi forte evenit, ut non omnia eiusdem versus vocabula suo loco poni possent, sed pars eorum supra versum aut infra collocari deberet, ibi uncinum [adhibui.

In notis criticis quibus textum instruxi, numeri quibus nulla littera v. praemittitur, ad versus capitis, littera autem v. praemissa ad versus paginae spectant. Quod vero saepe in dubium vocatur, utrum **ъ** an **ь** legi debeat, id ad glagoliticam scripturam referri scias: quae enim utriusque litterae in alphabeto glagolitico figura est, facillime fit, ut propter densum atramentum sive obtusum calamum ⱏ confundatur cum ⱐ.

Ceterum menda quae alicubi in textu occurrunt, nisi inter corrigenda commemorantur, noli mihi tribuere sed ipsum codicis scribam argue. Hosce tamen locos mea culpa mendose impressos confiteor: Matth. XXI. 30 vocabulo **прѣстѫпникъ** praemitti debet **і**, ib. XXII. 16 **оучитєло** lege **оучитєлю**.

Quod exemplar codicis accuratissime imitari potui, illi viro acceptum refertur, cuius benigna intercessione exemplar caesareae bibliothecae petropolitanae photographicum unicum meum in usum Berolinum transmissum est. Athanasius Theodori filius Byčkov, ab intimis imperatoris Russiae consiliis, director bibliothecae, est vir ille praestantissimus, cuius familiaritate quotiescunque Petropoli degerem, me usum esse grata memoria profiteor.

Collegae amicissimo Lipsiensi, qui mecum in correctoris labore sudavit, gratias ago et habeo.

Denique gratissimo animo refero librum hunc ministerii regii borussici rerum ad cultum et institutionem publicam pertinentium beneficio ornatum esse, quod partem sumptus in editionem impensi benigne ac liberaliter suggessit.

Scribebam Berolini nonis Februarii 1879.

V. Jagić.

APPENDIX PRIMA.

Transcriptio alphabeti glagolitici characteribus cyrillicis, quae in hoc opere adhibetur:

Ⰰ(1)ⰰ, Ⰱ(2)ⰱ, Ⰲ(3)ⰲ, Ⰳ(4)ⰳ, Ⰴ(5)ⰴ, Ⰵ(6)ⰵ, Ⰶ(7)ⰶ, Ⰷ(8)ⰷ, Ⰸ(9)ⰸ,
А(1)а, Б б, В(2)в, Г(3)г, Д(4)д, Є(5)є, Ж ж, Ѕ(6)ѕ, З(7)з,

Ⰹ(10)ⰹ, Ⰺ(10)ⰺ, Ⰻ(20)ⰻ, Ⰼ(30)ⰼ, Ⰽ(40)ⰽ, Ⰾ(50)ⰾ, Ⰿ(60)ⰿ, Ⱀ(70)ⱀ,
І(10)і, І(10)і, И(8)и, Ћ ћ, К(20)к, Л(30)л, М(40)м, Н(50)н,

Ⱁ(80)ⱁ, Ⱂ(90)ⱂ, Ⱃ(100)ⱃ, Ⱄ(200)ⱄ, Ⱅ(300)ⱅ, Ⱆ(400)ⱆ, Ⱇ(500)ⱇ,
О(70)о, П(80)п, Р(100)р, С(200)с, Т(300)т, Оу(400)оу, Ф(500)ф,

Ⱚ(500)ⱚ [1], Ⱈ(600)ⱈ, Ⱉ(700)ⱉ, Ⱋ(800)ⱋ, Ⱌ(900)ⱌ, Ⱍ(1000)ⱍ, Ⱎ ⱎ,
Ѳ(9)ѳ, Х(600)х, Ѡ(800)ѡ, Щ щ, Ц(900)ц, Ч(90)ч, Ш ш,

ⱏ, ⱏⰹ, ⱏⰺ, ⱏⰻ, ⱐ, Ⱑ ⱑ, Ⱓ ⱓ, Ⱔ ⱔ, Ⱗ ⱗ, Ⱘ ⱘ,
ъ, ъі, ъі, ъи, ь, Ѣ ѣ, Ю ю, Ѧ(900)ѧ, Ѫ ѫ, Ѩ ѩ,

Ⱙ ⱙ, Ⱛ ⱛ,
Ѭ ѭ, Ѵ(400)ѵ, Ѯ(60)ѯ, Ѱ(700)ѱ, Ϙ(90).

[1] Signum ⱚ in codice zographensi semel apparet, Io. XXI. 2 in ⱚⱁⰿⰰ (ѳома).

APPENDIX ALTERA.

Nova, nondum edita specimina quattuor evangeliorum codicis Grigoroviciani.

I.

Marci cap. XV. 43 — XVI. 20.

(XV·43) тѣла исва· 44 пилатъ же диви сѧ аште оу
же оумърѣтъ· призъвавъ сътьника а
ште оуже оумьрѣтъ· 45 і оувѣдѣвъ отъ ке
нтоурнона· дастъ тѣло иосифови :· 46 І коу
пль плаштаницѫ и сънемъ і и обитъ і
и въ плаштаницѫ· і въложи въ гробъ·
иже бѣ исѣченъ отъ камене· і привали
камень на двьри гробоу ∴ 47 Мариѣ же
магдалини· і мариѣ иосиова· зьрѣа
шете къде и полагаахѫ ·:· кц ·:· XVI·1 І минѫ
вьши соботѣ· мариѣ магдалини· і
мариѣ иѣковлѣ и саломи· коупишѧ аро
матъи· да пришедъшѧ помажѫтъ і·
2 І ѕѣло за оутра вь единѫ соботъ· придѫ
на гробъ въсиѣвъшю сльнцю· 3 і гла
ахѫ къ себѣ· кто отъвалитъ намъ ка
мень отъ двьреи гроба· 4 і възьрѣвъшѧ
видѣшѧ ѣко отъваленъ бѣ камень· бѣ
бо велеи ѕѣло· 5 і вълѣзъшѧ въ гробъ
видѣшѧ юношѫ сѣдѧшть о деснѫѭ· одѣ
нъ въ одеждѫ бѣлѫ и оужасѫ сѧ· ·:· 6 Ѡнъ
же рече имъ· не оужасаите сѧ· іса иште
те назарѣнина пропѧтааго· въста

Lit. оу in кентоурнона 45 incuria scribae codicis dimidiam partem perdidit, quod reliquum est figuram lit. о praesefert. XVI. 1 in ароматъи lit. ъ supra ти scripta

нѣстъ сьде· се мѣсто иде бѣ положе
нъ· 7 нъ идѣте рьцѣте оученикомъ его и
петрови· ꙗко варѣатъ вы въ гали
леи· тоу и видите ꙗкоже рече вамъ· 8 І и
шедъшѧ бѣжашѧ отъ гроба· і имѣаше
же ѩ трепетъ и оужасъ и никомоуже ниче
соже н(е) рѣшѧ боѣхѫ бо сѧ· ·:· кц ∴ 9 Въскрьсъ
же исъ за оутра въ прѣвы соботѣ· ꙗви
сѧ прѣжде марии магдалини· іж неѩ
же изгъна ж҃ бѣсъ 10 ѡна шьдъши възвѣ
сти бывъшимъ съ нимъ· плачѫ
штемъ сѧ и рыдаѭштемъ· 11 они же
слышавъше ꙗко живъ естъ· и видѣнъ
бысть еѭ· не ѩсѧ вѣры· 12 По сихъ же
дьвѣма отъ нихъ грѧдѫштема· ꙗви
сѧ инѣмь образомь· ідѫштема на се
ло· 13 і та шедъша възвѣстисте про
чимъ· ни тѣма же вѣры ѩсѧ· 14 Послѣ
дь же възлежѧштемъ имъ· единоуе
моу на десѧте ꙗви сѧ· і поноси невѣрь
ствию ихъ и жестосръдью· ꙗко ви
дѣвъшимъ его въставъша из мрь
твыхъ не ѩсѧ вѣры: 15 і рече имъ
шедъше въ весь мирь· проповѣдите
еванѣлие вьсеи твари· 16 і иже вѣрѫ и
меть и кръститъ сѧ съпасенъ бѫ
деть· а иже не иметъ вѣры осѫжде
нъ бѫдетъ· 17 Знамениѣ же вѣроуѭ
штиимъ си послѣдьствоуѭтъ
іменемъ моимъ бѣсы ижденѫ
тъ· ѩз҃кы възглаголѭтъ новы
18 і въ ркахъ змиѩ възьмѫтъ· аще
и съмрътьно что испиѭтъ ничъ
тоже ихъ не врѣдитъ· на недѫжь
никы рѫкы възложѧтъ·
и съдрави бѫтъ ·:· 19 г҃ь же исъ по гл҃аии

8 e quod uncis inclusi in cod. erasum 13 тѣма interposito puncto disjunctum in тѣ·ма. Quae inde a 14 usque ad finem Marci sequuntur, in zographensi desunt. 18 in ркахъ lit. к superposita, lege ръкахъ 19 post глани in exemplari punctum apparet, male.

и его къ нимъ· вьзнесе сѧ на небо·
і сѣде о деснѫѭ ба· 20 ѡни же ишедъше
проповѣдѣшѧ въсѫдѣ· гю поспѣшъ

II.

Lucae cap. I. 1—32.

ЄВАНЬѢЄЛІЄ ОТЪ ЛОУКЪІ ·:· · ·

I·1 По неже оубо мъноѕи начѧсѧ
чинити повѣсть о ізвѣ
стованыхъ въ насъ ве
штехъ· 2 ѣкоже прѣдашѧ на
мъ бывъшеи искони самовидьци
і слоугы словесе· 3 ізволи сѧ и
мьнѣ хождъшю ис прѣва по вьсѣхъ
въ істинѫ по рѧдѫ писати тебѣ·
славѣны теофиле· 4 да разоу
мѣеши о нихъже наоучилъ сѧ еси
словесехъ оутвръждение ·:· 5 Бы
стъ въ дьни ирода цѣсрѣ июде
иска· іереи единъ именемъ за
хариѣ· отъ ефимѣриѩ авиѣнѧ·
і жена его отъ дъштеръ арѡнь·
і имѧ еи елисаветъ· 6 бѣашете же
оба праведъна прѣдъ бмъ· ходѧ
шта въ заповѣдехъ въсѣхъ· і о
правьданиихъ гниихъ бес порока·
7 и не бѣ има чѧда· по неже бѣ ели
саветь неплоды· і оба за
маторѣвъша вь дьнехъ сво
ихъ бѣашете· 8 бысть же слоу
жѧштоу емоу· въ чиноу чрѣды
своеѩ· прѣдъ бмъ· 9 по обы
чаю иереискоумоу· ключи сѧ
емоу покадити вьшедъшю въ
црквъ гнѭ· 10 і вьсе мъножьство
людии бѣ молитвѫ дѣѩ вънѣ

Luc. I. 5 отъ quod дъштеръ praecedit lit. о supra тъ scrips. 6 in гниихъ alterum и erasum sed vestig. appar.

въ годъ темьѣна· 11 ѣви же сѧ емоу аꙉлъ
гнь стоѩ о деснѫѭ олтарѣ кадилъна
его· 12 і съмѧте сѧ захариѣ видѣвъ· і
страхъ нападе на нь· 13 рече же къ немоу
аꙉлъ· не бои сѧ захарие· за не оуслы
шана бысть молитва твоѣ· і жена
твоѣ елисаветь родитъ сиъ тебѣ· і
наречеши имѧ емоу иоанъ· 14 і бѫдетъ те
бѣ радость и веселие· і мъноѕи о рождь
ствѣ его въздрадоуѭтъ сѧ· 15 бѫде
тъ бо велеи прѣдъ гмь· и вина и сике
ра не иматъ пити· і дха стаго испл
нитъ сѧ еще ичрѣва матере своеѩ·
16 і мъногы сн҃въ издр҃лвъ обрати
тъ къ ги боу ихъ· 17 і тъ прѣдъ иде
тъ прѣдъ нимь дх҃омь и силоѭ и
илиноѭ· обратити срьдъца отьце
мъ на чѧда· і противьнѣиѧ въ
мѫдрость праведьныхъ· оуго
товати гви люди съвръшены·
18 і рече захариѣ къ аꙉоу· по чесомоу
разоумѣѭ се· азъ бо есмъ старъ и
жена моѣ заматорѣвъши вь дьне
хъ своихъ· 19 і отъвѣштавъ аꙉлъ·
рече емоу· азъ есмъ гаврлъ прѣ
стоѩи прѣдъ бмъ· і посълань
есмъ гл(ѣ)ти къ тебѣ· і благовѣсти
ти тебѣ· 20 і се бѫдеши мльчѧ и не
могы проглаголати· до негоже
дьне бѫдетъ се· за не не вѣрова
словесемъ моимъ· ѣже сѫбѫ
дѫтъ сѧ въ врѣмѧ свое· 21 і бѣшѧ
людье жидѫще захариѩ· і чю
ждаахѫ сѧ еже бъшѣашетъ въ цръ
къве· 22 шедъ же не можааше глати
къ людемъ· і разоумѣшѧ ѣко видѣ
ние видѣ въ цркви· і тъ бѣ помава

14· о quod vocab. рождьствѣ praemiss. supra v. scrips. 19 гл(ѣ)ти lit. uncis inclusa in cod. erasa, sed ѣ fuisse videtur; къ quod proxime sequitur supra v. scriptum

ꙗ имъ· і прѣбꙑваашє нѣмъ· 23 і бꙑ
стъ ѣко испльнишѧ сѧ деньє слоужь
бꙑ его иде въ домъ свои· 24 по сихъ
же дьнехъ ·:· зч ·:· зачѧтъ елисаве
ть жена его· і таѣше сѧ д҃ мсцъ҃ глѭ҃
шти· 25 ѣко тако сътвори мьнѣ гъ· вь
дьни вь нѧже призьрѣ· отъꙗти по
ношение мое въ члвцѣхъ ·:·
26 Въ шестꙑ же мѣсѧць посъланъ бꙑ
стъ анћлъ гавьрилъ отъ ба҃· въ гра
дъ галилеискъ· емоуже имѧ наза
ретъ· 27 къ дѣвѣ обрѫченѣ мѫжеви·
емоуже имѧ иосифъ· отъ домоу да
вдва· і имѧ дѣвѣ мариѣ· 28 і въше
дъ къ неи анћлъ рече· радоуи сѧ бла
годатьнаѣ гъ съ тобоѭ· благсна
тꙑ въ женахъ· 29 она же видѣвъши
съмѧте сѧ о словеси его· і по
мꙑшлѣаше вь себѣ каково се бѫ
детъ цѣлование· 30 і рече еи анћлъ·
не бои сѧ марие· обрѣте бо благо
датъ отъ ба҃· 31 і се зачьнеши вь чрѣ
вѣ и родиши снъ· і наречеши имѧ е
моу исъ· 32 сь бѫдетъ велии· і снъ
вꙑшьнѣаго наречетъ сѧ ·:·

III.

Lucae cap. VI. 9—47.

VI·9 въпрошѫ вꙑ что достоитъ въ со
ботꙑ добро ли творити или зъло
творити· дш҃ѫ съпасти ли погоуби
ти· 10 і възьрѣвъ на вьсѧ ꙗ рече емоу
простьри рѫкѫ тоѭ онъ же простьрѣтъ
и оутврьди сѧ рѫка его ѣко и дроугаѣ кц ·:·
11 они же испльнишѧ сѧ безоумьѣ· і
глахѫ дроугъ къ дроугоу· что бишѧ съ
творили исв҃и ·:· 12 Бꙑстъ же во дьни

Luc VI 10 in простьрѣтъ lit. рѣ supr. v. scriptae.

тꙑ· ꙇзиде въ горѫ молити
сѧ и бѣ об нощь въ молитвѣ бжии·
13 І егда бꙑсть день пригласи оу
ченикꙑ своѩ· і избъравъ отъ ни
хъ дъва на десѧте· ѩже и апостолꙑ
нарече· 14 симона егоже именова пе
тра· і аньдрѣѭ братра его· і иѣко
ва и иоана· филипа и вартоломѣа· 15 ма
тътѣа и томѫ· иѣкова альфеова·
і симона нарицаемааго зилота·
16 июдѫ иѣковлѣ· і июдѫ искариотъ
скааго· іже бꙑстъ и прѣдатель·
17 І съшедъ съ ними ста на мѣстѣ ра
внѣ· и народъ оученикъ его· і мъно
жьство мъного людии· отъ вьсеѩ
июдеѩ и отъ иерама· і поморьѣ тоу
рьска и сидоньска· іже придѫ послоу
шатъ его· і исцѣлитъ сѧ отъ недѫ
гъ· 18 и стражд ѫштеи отъ дхъ нечи
стъ· ісцѣлѣахѫ сѧ· 19 і вьсь народь
искааше прикасати сѧ емь· ѣко сила
із него исхождааше и цѣлѣаше вьсѧ .
20 і тъ възведъ очи свои на оученикꙑ
своѩ гл҃лааше Блажении ништии ѣко ва
ше естъ цствие бжие· 21 блажении алчѫ
штеи нꙑнѣ ѣко насꙑтите сѧ· Бла
жении плачѫштеи нꙑнѣ ѣко вьсмѣ
ѭтъ сѧ· 22 блажени бѫдете егда вь
зненавидѧтъ вꙑ чвци· і егда ра
злѫчѧтъ вꙑ и поносѧтъ· і пронесѫ
тъ имѧ ваше ѣко зъло· сна чвчска
аго ради· 23 възрадоуите сѧ въ тъ
день и възиграите· се бо мъзда
ваша мънога на небсе· по сихъ бо
творѣахѫ прбмъ отци ихъ ·:· 24 обаче
горе вамъ богатꙑимъ· ѣко вь
сприѩсте оутѣхѫ вашѫ· 25 горе ва
мъ насꙑштении ѣко възалче

14 филипа, in cod. фипа cum suprascripto л.

те сѧ· горе вамъ смѣѭштеи сѧ нꙑ
нѣ ѣко въздрꙑдаате и въсплаче
те сѧ ·:· 26 Горе егда рекѫтъ добрѣ о ва
съ вьси чл҃ви· по семоу бо творѣ
ахѫ лъжнимъ пркмъ отци ихъ·
27 Нъ вамъ глѭ слꙑштиимъ· лю
бите врагꙑ вашѧ· добро твори
те ненавидѧштиимъ васъ· 28 Бла
гословите клънѫщѧѩ вꙑ· мо
лите сѧ за творѧштѧѩ вамъ·
обидѫ· 29 биѭштюмоу тѧ въ
ланитѫ· подаи дроугоуѭ· і от
емлѭштюмоу тебѣ ризѫ·
і срачицѧ не възбрани· 30 вьсѣкомоу
же просѧштоумоу оу тебе даи· і отъ
отемлѭштааго твоѣ не истѧѕаи ·:·
31 І ѣкоже хоштете да творѧтъ вамъ
чл҃ци· и вꙑ творите имъ такожде·
32 і ѣште любите любѧщѧѩ
вꙑ каѣ вамъ хвала естъ· іко и
грѣшьници любѧштѧѩ ихъ любѧ
тъ· 33 і аште благотворите благотво
рѧщиимъ васъ· каѣ вамъ хвала
естъ· ико и грѣшьници тожде творѧ
тъ· 34 і аште въ заимъ даате отъ ни
хъже чаате въсприѩти· каѣ ва
мъ хвала естъ· іко и грѣшьници грѣ
шьникомъ въ заимъ даѭтъ· да
въсприимѫтъ равьно· 35 обаче люби
те врагꙑ вашѧ и благотворите· і
въ заимъ даите ничесоже не чаѭ
ще· и бѫдетъ мъзда ваша мънога·
і бѫдете снове вꙑшьнѣего· ѣко тъ
благъ естъ на невъзблагодатъ
нꙑѩ и зълꙑѩ· 36 Бѫдѣт(е) оубо ми
лостиви· ѣкоже и отецъ вашъ мило
срдъ естъ ·:· кц ·:· 37 і не сѫдите да не

32 inter ѣште et любите unius vocabuli erasi ut videtur spatium apparet in codice
36 lit. e vocab. бѫдѣте in cod. non apparet, rasura videtur esse.

сѫдѧтъ вамъ· не осѫждаите да
не осѫдѧтъ васъ· отъпоуштаите
и отъпоустѧтъ вы· 38 даите и дастъ
сѧ вамъ· мѣрѫ добро натъканѫ
и потрѫсънѫ и прѣлиѣѭштѫ сѧ·
дадѧтъ на лоно ваше· тоѭ бо мѣро
ѭ еѭже мѣрите възмѣритъ сѧ ва
мъ·

---

39 Рече же притъчѫ имъ· еда можетъ
слѣпецъ слѣпьца водити· не оба
ли въ ѣмѫ въпадете сѧ· 40 Нѣстъ оу
ченикъ надъ оучителемъ своимъ·
съвръшенъ же вьсѣкъ бѫдетъ· ѣ
коже оучитель его· 41 щто же видиши
сѫчецъ иже естъ въ очесе братра
твоего· а брьвьна еже естъ въ оче
се твоемь не чюеши· 42 ли како може
ши решти братроу твоемоу· братре
остави да изьмѫ сѫчецъ иже е
стъ въ оцѣ твоемь· самъ брь
вьна въ оцѣ твоемь не видѧ· ли
цемѣре· изьми прѣвѣе брьвьно
из очесе твоего· і тъгда прозьри
риши изѧти сѫчецъ иже естъ въ о
чесе брат(р)а твоего· 43 Нѣстъ бо
дрѣво добро творѧ плода зъла·
Ни дрѣво зъло творѧ плода добра·
44 вьсѣко бо дрѣво отъ плода свое
го познаатъ сѧ· Не отъ трьнїѣ
бо чешѫтъ смокъви· ни отъ бѫ
пины грозда обемлѭтъ · ·
45 Благы чакъ отъ благаго съкро
вишта срдца своего износи
тъ благое· і зълы чакъ отъ
зълааго съкровишта срдца
своего износитъ зълое· отъ и
збытъка бо срдца глатъ оуста
его· 46 что же мѧ зовете ги ги а не

42 брат(р)а, р in cod. erasum videtur esse, inter т et а unius literae spatium intercedit

EVANGELIUM SECUNDUM MATTHAEUM.

Matth. III. 11 — IV. 8.

2

III·11 сапогоу понести· тъ васъ
кръститъ доухомь стъимь
і огнемь· 12 Емоуже лопата
въ рѫкоу его· і потрѣбитъ гоу
мьно свое· і съберетъ пь
шеницѫ· въ житьницѫ а плѣвы съ
тъ огнемь негасимъимь· [жеже
13 тогда приде ис отъ галилеѩ
на іорданъ· къ іоанноу кръ
стити сѧ отъ него· 14 іоанъ
же възбранѣше емоу глѧ·
азъ трѣбоуѭ отъ тебе кръ
стити сѧ· а ты ли къ мнѣ грѧ
деши· 15 отъвѣштавъ же ис ре
че къ немоу· остани нынѣ·
тако бо подобьно намъ естъ
съкончати вьсѣкѫ правъдѫ·
тогда остави его 16 кръштъ сѧ
ис· і възиде отъ воды·
і се отвръзошѧ сѧ емоу·
і видѣ дхъ бжии съходѧштъ·
ѣко голѫбь· і грѧдѫштъ
на нь· 17 і се гласъ съ нбсе глѧ·

сь естъ снъ мои· възлюблє
ныи· о немь же благоволихъ·
IV·1 тогда ис възведенъ бы

стъ дхомь въ поустынѭ·
іскоусити сѧ отъ неприѣзни·
2 і поштъ сѧ дьни ·м· і нощии
послѣдь възлака· 3 І при
стѫпи къ немоу диѣволъ·
іскоушаѩ и і рече· аште снъ
еси бжии· рьци да камение се
хлѣби бѫдѫтъ· 4 онъ же отъ
вѣштавъ рече· пишетъ·не
о хлѣбѣ единомь поживетъ
чкъ·нъ о всемь глѣ ісходѧ
штимь із оустъ бжии·
5 тогда поѩтъ і диѣволъ·
въ стъі градъ· і постави і
на крилѣ цръкъвьнѣемь·
6·і гла емоу· аште снъ еси бжии·
поусти себе долоу· пише
тъ бо ѣко аћломъ своимъ
заповѣстъ о тебѣ· і на рѫ
кахъ възъмѫтъ тѧ· да не

3

когда прѣтъкнеши о камен··
ногѫ своѫ· 7 Рече же емоу ис·
пакы пишетъ· не іскоуси
ши га ба своего· 8 пакы поѩ
тъ его неприѣзнь на горѫ вы
сокѫ ѕѣло· і показа емоу вь

III.12 въ житьницѫ in cod. minutioribus formis supra versum additum 14 ли itidem supra v. add. 15 правъдѫ an правьдѫ, dubium est IV.5 вь an въ discerni nequit 6 vocis камен ult. lit. oblita propter mutil. membr. legi nequ.

сѣ цр҇ствиѣ мира і славѫ
его· 9 і гла емоу вьсѣ си да
мь ти· аще падъ поклони
ши ми сѧ· 10 тогда гла емоу іс·
отиди диѣволе· пишетъ бо
гю бу своемоу поклониши сѧ
і томоу единомоу послоу
жиши· 11 тогда остави его
диѣволъ· і се аћли пристѫ
пишѧ і слоужаахѫ емоу·
12 Слышавъ же іс· ѣко іоанъ·
прѣданъ бысть отиде въ
галилеѭ· 13 і оставь наза
ретъ· пришедъ вьсели сѧ
въ каперьнаоумѣ· на поморие·
въ области завѵлонѭ
і невъфталимлѭ· 14 да сѧ

коньчаатъ сѧ· реченое іса
іемь пророкомь глѭштем··
землѣ завѵлонѣ· 15 землѣ
невъфталимлѣ· пѫть
морѣ на ономь полоу іорда··
галилеѣ ѩзыкомъ· 16 люди
сѣдѧштии въ тьмѣ видѣшѧ
свѣтъ велии· і сѣдѧштии
мъ въ тьмѣ і въ сѣни съ
мрьтьнѣ· свѣтъ вьсиѣтъ
на насъ· 17 Отъ толи начѧтъ
іс· проповѣдати і глати·
покаите сѧ приближи бо сѧ
црствие нбское· кои·
18 ходѧ же при мори галилѣ
ісцѣмь· видѣ дъва братра
симона нарицаѭштааго сѧ
петра· і ан҄дреѭ братра его·
вьмѣтаѭшта мрѣжѧ въ
море· бѣашете бо рыбарѣ·
19 і гла има· грѧдѣта въ слѣ
дъ мене· і сътворѭ вы
чкомъ ловьца· 20 она же абие

і

оставьша мрѣжѧ· по немь
ідосте· 21 і прѣшьдъ тѫдѣ ви
дѣ іна дъва братра· іѣкова
зеведеова· іоана брата е
моу· въ корабли съ зеведео
мь оцемь ею· завѧзаѭ
шта мрѣжѧ своѩ· і възъва ѣ·
22 она же абие оставьша корабь·
і оца своего по немь ідосте·
23 і прохождааше вьсѭ галиле
ѭ іс· оуча на сънъмиштихъ
іхъ· і проповѣдаѩ еваћлие
црствиѣ· і цѣлѧ вьсѣкъ не
дѫгъ· і вьсѣкѫ ѩзѫ въ лю
дехъ· 24 і изиде слоухъ его въ
вьсеи сури· і привѣсѧ е
моу вьсѧ болѧштѧѩ· разли
чьныими недѫгы· і стра
стьми одрьжимы· і бѣ
сьнъıѩ· і мѣсѧчьнъıѩ
зълы недѫгы імѫштѧ·
і ослабленъı жилами·
і ицѣли ѩ· 25 і по немь идошѧ

народи мнози· отъ галилеѩ
і декаполѣ і отъ іама і и
юдеѩ· і съ оного полоу іордан··
V·1 оузьрѣвъ же народы вьзи
де на горѫ· і ѣко сѣде при
стѫпишѧ къ немоу оуче
ници его· 2 і отвръзъ оуста
своѣ оучааше ѩ глѧ:
3 Блажени ништии дхомь· ѣко
тѣхъ естъ црсо нбское: 4 бла
жени плачѫштеи· ѣко ти оу
тѣшѧтъ сѧ: 5 блажени кротьци·
ѣко ти наслѣдѧтъ землѭ·
6 блажени алъчѫштии і жѧ
ждѫштии правьды ради·
ѣко ти насытѧтъ сѧ: 7 блаже

10 pro отиди диѣволе recentiore manu supra vers. иди за мѧ сотоно charactere cyrillico additum 13 на min. form. eadem manu s. v. add. 14 vocis глѭштем ult. lit. mutilata 15 ult. duae lit. vocis іордана mutilae 16 pro въ тьмѣ loci posterioris charact. cyrill. recentiore въ странѣ supra versum scriptum 17 in voc. кои lit. и supra ко posita

ни милостивии· ꙗко ти по
милованни бѫдѫтъ: 8 блаже
нии чистии срьдцемь· ꙗко ти·
ба оузьрѧтъ: 9 блажени сѫ
мирѣѭштии· ꙗко ти сынове бжии
нарекѫтъ сѧ: 10 блажени изгъ
нании правъды ради· ꙗко тѣ

5

хъ естъ цр̑ство нбское: 11 блаже
ни есте егда поносѧтъ вамъ·
і ижденѫтъ вы· і рекѫтъ·
вьсѣкъ зълъ глъ на вы· лъжѫ
ште мене ради: 12 Радоуите сѧ
і веселите сѧ· ꙗко мьзда ва
ша многа естъ на небесехъ:
тако бо ізгънашѧ пророкы·
иже бѣшѧ прѣжде васъ· 13 вы
есте соль земи· аште же со
ль обоуѣетъ· чимь осолитъ сѧ·
ни чьсомоу же бѫдетъ къ то
моу· да ісъпана бѫдетъ
вънъ· і попираема чкы· зач·
14 Вы есте свѣтъ мироу· не
можетъ градъ оукрыти сѧ вр··
хоу горы стоѩ· 15 ни въжагаѭ
тъ свѣтилника· і поставлѣ
ѭтъ его подъ спѫдомь·
нъ на свѣштьницѣ· і свѣти
тъ вьсѣмъ· іже въ храминѣ
сѫтъ· 16 тако да просвѣти
тъ сѧ свѣтъ вашь прѣдъ чкы·

да оузрѧтъ дѣла ваша добраѣ·
і прославѧтъ оца вашего і
жь естъ на нбхъ· 17 Не мните
ꙗко придъ разоритъ закона
ли пророкъ· не придъ разоритъ
нъ ісплънитъ· 18 аминь· аминь·
глаѭ вамъ· доідеже прѣі
детъ нбо і земл̑ѣ· писмѧ
едино· ли една чрѣта не прѣ

ідетъ отъ закона· доідеже
вьсѣ бѫдѫтъ· 19 іже бо разори
тъ единѫ заповѣдь· і сихъ
малыхъ· і наоучитъ тако
чкы· мьнии наречетъ сѧ
въ црси нбсцѣмь· а іже сътво
ритъ і наоучитъ· сь велии
наречетъ сѧ въ црси нбсцѣмь·
20 Гл̑ѭ бо вамъ· ꙗко аште не
ізбѫдетъ правъда ваша·
паче книжьникъ і фарисеи
не імате вьнити въ црсо
нбское· 21 слышасте ꙗко ре
чено бысть древьниимъ·

6

не оубиеши· іже бо оубиетъ·
повиненъ естъ сѫдоу· 22 азъ
же глаѭ вамъ· ꙗко гнѣваѩ
і сѧ на брата своего спы
ти· повиненъ естъ сѫдоу·
іже бо речетъ братоу сво
емоу· рак̑а· повиненъ естъ
сънъмиштю· а іже рече
тъ боуе· повиненъ естъ ѓе
онѣ огньнѣи· 23 аште оубо при
несеши даръ свои къ ол̑тарю·
і тоу помѣнеши ꙗко брь твои
іматъ нѣчто на тѧ· 24 оста
ви даръ твои прѣдъ ол̑та
ремь· і шедъ прѣжде съми
ри сѧ съ братомь твоимь·
і тъгда пришьдъ принеси да
ръ свои· 25 Бѫди оувѣштаѩ
сѧ съ сѫпьрьмь своимь
скоро· доідеже еси на пѫ
ти съ нимь· да не прѣдастъ
тебе сѫпьрь сѫдии· і сѫ
дии тѧ прѣдастъ слоуѕѣ

і въ темьницѫ въвръжетъ тѧ·
26 аминь· гл̑ѭ ти не ізидеши

18 alterum амин erasum. прѣідетъ an прѣідетъ dubium 19 наоучитъ an наоучитъ dub. 22 verbis ꙗко гнѣваѩі recentior manus supra versum вьсѣкъ cyrill. charactere adscripsit. сънъмиштю an сънъмиштю dub. 24 при vocis пришьдъ supra versum eadem manu scriptum

отъ тѫдѣ· доньдеже възда
си послѣдьнии· конъдратъ·
27 Слышасте ѣко речено бы
стъ древьниимъ· не прѣлю
бы сътвориши· 28 азъ же гл҄ѭ
вамъ· ѣко вьсѣкъ иже възь
ритъ на женѫ съ похотиѭ·
оуже любы сътвори съ неѭ·
въ срьдьци своемь· 29 аще
же око твое десное събла
жн҄ѣетъ тѧ· истъкни е· и отъ
връзи отъ себе· добрѣе бо
ти естъ да погыбл҄етъ еди
нъ оудъ твоихъ· а не все тѣ
ло твое въврьжено бѫде
тъ въ геонѫ· 30 и аще деснаѣ
твоѣ рѫка съблажнаетъ
тѧ· оусѣци ѭ· и отъвръзи
отъ себе· добрѣе бо ти естъ
да погыбл҄етъ единъ оудъ
твоихъ· а не все тѣло твое

7

въврьжено бѫдетъ въ ге
онѫ· 31 речено же быстъ·
иже аще поуститъ женѫ
своѭ· дастъ еи кънигы
распоустьныѩ· 32 азъ же
гл҄ѭ вамъ· ѣко вьсѣкъ
поущаѩи женѫ
своѭ· развѣ словесе
любодѣинааго· творитъ
ѭ прѣлюбы дѣати· и иже
подъпѣгѫ поемл҄етъ· прѣ
любы дѣетъ· 33 пакы слы
шасте ѣко речено бystъ
древьниимъ· нъ въ лъже
кльнеши сѧ· въздаси же
гви клѧтвы своѩ· 34 азъ
же гл҄ѭ вамъ· не клѧти сѧ
вамъ· не клѧти сѧ отъниѭ
дь· небомь· ѣко прѣстолъ
естъ бжии· 35 ни землѭ· ѣко

подъножие естъ ногама
его· ни ерлмь ѣко градъ е
стъ великаего црѣ· 36 ни гла

воѭ своеѭ кльни·
сѧ· ѣко не можеши власа
единого бѣла· ли чрьна сътворити·
творити· 37 бѫди же сло
во ваше· ей· ей· и ни ни·
лихое бо сею отъ неприѣзни
естъ· 38 слышасте ѣко рече
но бы· око за око· и зѫбъ
за зѫбъ· 39 азъ гл҄ѭ вамъ·
не противити сѧ зълоу· нъ
аще къто тѧ оударитъ· въ
деснѫѭ ланитѫ· обрати
сѧ емоу дроугѫѭ· 40 и хотѧщтю
моу сѫдъ приѩти съ тобоѭ·
и ризѫ твоѭ възѧти· отъ
поусти емоу и срачицѫ твоѭ·
41 и аще къто поиметъ тѧ

8

по силѣ· прѣпьрище еди
но иди съ нимь двѣ· зач·
42 Просѧщтюмоу оу тебе дай·
и хотѧщтааго отъ тебе за
ѩти· не отъврати· 43 слы
шасте ѣко речено бы· вь
злюбиши подроуга своего·
и възненавидиши врагы
своѩ· 44 Азъ же гл҄ѭ вамъ·
любите врагы вашѧ·
благословите кльнѫщтѧ
ѩ вы· добро творите не
навидѧщтимъ васъ·
и молите· за творѧщтѧ
ѩ вамъ напасти· и изго
нѧщтѧѩ вы· 45 да бѫдете
сноке оца вашего· иже е
стъ на небесехъ· ѣко слъ
ньце свое сиѣетъ· на зъ
лы и благы· и дъждитъ

32 подьпѣгѫ an подъпѣгѫ discerni nequit

36 ли supra versum ead. m. exaratum

на праведьныѩ · і непра
вьдьны · 46 аште бо любите
любѧштаѩ вы · кѫѭ мъ

здѫ імате · не і мьздоі
мьци ли тожде творѧтъ ·
17 і аште цѣлоуете дроугы
вашѧ · токмо чьто творите ·
не і мьздоімьци ли тожде
творѧтъ · 48 бѫдѣте оубо съ
вьршени · ѣко і оць вашь нбскъ
съвьршенъ естъ · кон · зач ·
VI·1 Вънемлѣте милостынѧ
вашѧ · не творити прѣдъ чл҃кы
да видими бѫдете ими ·
аште ли же ни · мьзды не
імате отъ оца вашего · іже
естъ на небесехъ · 2 егда оубо
твориши милостынѭ ·
не въстрѫби прѣдъ собоѭ ·
ѣко ѵпокрити творѧтъ въ
сънъмиштихъ · і въ стъ
гнахъ · да прославѧтъ сѧ
отъ чкъ · аминь гл҃ѭ вамъ ·
въсприемлѭтъ мьздѫ
своѭ · 3 тебѣ же творѧштю
милостынѭ · да не чю

9

етъ шюица твоѣ · чьто тво
ритъ десница твоѣ · 4 да бѫ
детъ милостынѣ твоѣ въ
таинѣ · і оць твои видѧ въ
таинѣ · въздастъ тебѣ авѣ ·
5 і егда молиши сѧ не бѫди
ѣко і лицемѣръ · ѣко любѧтъ ·
на сънъмиштихъ · і въ стъ
гнахъ · на распѫтиіхъ · сто
ѩште молити сѧ · да ѣвѧ
тъ сѧ чкомъ · аминь глѭ
вамъ · ѣко въсприемлѭтъ мъ
здѫ своѭ · 6 ты же егда мо
лиши сѧ · вьниди въ клѣть
твоѭ · і затворь двьри
твоѩ · помоли сѧ оцю твое
моу въ таинѣ · і оць твои ви
дѧи въ таинѣ · въздастъ
тебѣ авѣ · 7 Молѧште же
сѧ не лихо глѣте · ѣкоже і ѩ
зычьници · мьнѧтъ сѧ ѣко
въ многѣ глании своемь ·
оуслышани бѫдѫтъ ·

8 не подобите сѧ оубо імъ · вѣстъ
бо оць вашь іхъже трѣбоуете
прѣжде прошениѣ вашего ·
9 тако оубо молите сѧ вы :
Оче нашь · іже еси на небе
сехъ · даститъ сѧ імѧ твое ·
10 да придетъ цр҃ствие твое
да бѫдетъ волѣ твоѣ · ѣко
на нбси і на земли · 11 хлѣбъ
нашь настоѩшт······
даждь намъ днесь · 12 і отъ
поусти намъ длъгы наш ѧ ·
ѣко і мы отъпоуштаемъ
длъжникомъ нашимъ ·
13 і не въведи насъ въ напа
сть · нъ ізбави ны отъ не
приѣзни · ѣко твое естъ
цр҃ствие · і сила і слава въ
вѣк) вѣкомъ) аминь : зач :
14 Аште бо отъпоуштаете
чкомъ съгрѣшениѣ іхъ · отъ

47 verbis чьто творите non ita recens manus cyrill. char. лихо supra versum adscripsit 48 verbo оубо supra v. cyr. char. вы adscr., itidem verbo ѣко cyr. же, lege: бѫдѣте оубо вы съв. ѣко же. VI.4 вида въ, cyr. char. rec. man. add. supra и тѧ 8 оубо eadem manu supra v. exar 11 post настоѩшт pro lit. glagol. erasis recentior manus cyril. char. scripsit тьнъ, voluit ut legeres насѫштьнъ 12 pro отъпоусти singulis lit. glag. erasis additoque insuper ви charact. cyr. остави emendator aliquis restituere conatus est 13 слава in cod. ita exaratum ut в supra сла minutiore figura scriptum legatur. Pro въ вѣк вѣкомъ ut prima manus scripserat emendator aliquis literis glagol. quae uncis inclusae sunt erasis cyrill. ы addidit, ut въ вѣкы restitueret

поуститъ і вамъ оць вашь
нбскꙑ·

10

15 отъпоуститъ ва
мъ· съгрѣшении вашихъ·
16 Егда поститє сѧ· не бѫдѣ
те ѣко ѵпокрити· сѣтоуѭште·
просмраждаѭште бо лица
своѣ· да бишѧ сѧ авили
чкомъ постѧште· аминь
гл҃ѭ вамъ· ѣко въспри
мѫтъ мъздѫ своѭ· 17 тꙑ
же постѧ сѧ помажи си гла
вѫ своѭ· і лице твое оу
мꙑ· 18 да не авиши сѧ чко
мъ постѧ сѧ· нъ оцю твое
моу· іже естъ въ таинѣ·
і оць твои видѧи въ таі
нѣ· въздастъ тебѣ авѣ
19 не съкрꙑваите себѣ съ
кровишта на земи· іде
же чрьвь і тьлѣ тьлитъ·
ідеже татие подъкопава
ѭтъ і крадѫтъ· 20 съкрꙑ
ваите себѣ съкровишта
на нбсе· ідеже ни чрьвь
ни тьлѣ тьлитъ· ідеже ни
татие подъкопаѭтъ ни
крадѫтъ· 21 ідеже бо естъ съ
кровиште ваше· тоу естъ
і срдьце ваше· 22 Свѣтиль
никъ тѣлоу естъ око· аште
оубо бѫдетъ око твое про
сто· все тѣло твое бѫде
тъ свѣтьло· 23 аште ли око
твое лѫкаво бѫдетъ· все
тѣло твое тьмьно бѫде
тъ· аште оубо свѣтъ іже
въ тебѣ· тьма естъ· тѣ тъ
ма колꙑми: 24 Никъі же ра
бъ не можетъ дъвѣма гма

работати. ли бо единого
възненавидитъ· а дроуга
го възлюбитъ· ли едино
го дрьжитъ сѧ· а о дроуѕѣ
мь не брѣшти вьчьнетъ·
не можете бг҃ꙋ работати і
мамонѣ: 25 Сего ради гл҃ѭ
вамъ· не пьцѣте сѧ дшеѭ

11

своеѭ· чьто ѣсте іли что
пиете· ни тѣломь вашимь·
въ что облѣчете сѧ· не дша
ли больши естъ пиштѧ·
і тѣло одеждѧ· 26 възьрите
на птицѧ нбскꙑѩ· како
не сѣѭтъ ни жьнѭтъ· ни
събираѭтъ въ житьницѫ·
і оць вашь небскꙑі питѣ
етъ ѩ· не вꙑ ли паче лоу
чьши іхъ есте· 27 кто же отъ
васъ пекꙑ сѧ· можетъ при
ложити тѣлеси своемь
лакъть единъ· 28 і о одежди
чьто сѧ печете· съмотри
те цвѣтъ сельнꙑихъ како
растѫтъ· ни троуждаѭ
тъ сѧ ни прѧдѫтъ· 29 глѭ
же вамъ· ѣко ни соломонъ·
въ всеи славѣ своеи облѣ
че сѧ· ѣко единъ отъ сихъ·
30 аште же сѣно дьньсь сѫ
штее· а оутрѣ въ огнь вълѣ

таемо· бъ тако одѣетъ· бо
ли паче васъ маловѣри·
31 не пьцѣте сѧ оубо глѭште·
чьто ѣмъ ли чьто пиемъ·
ли чимь одеждемъ сѧ· 32 всѣ
хъ бо сихъ ѩзꙑци іштѫтъ·
вѣстъ бо оць вашь небскꙑ·
ѣко трѣбоуете сихъ вьсѣхъ
33 іштѣте же прѣжде цр҃ствиѣ

14 Post нбскы recentior manus char. cyrill. addidit аще ли не отъпоущаете чловѣкомъ съгрѣшенна ихъ 15 Verbo отъпоуститъ char. cyrill. scripta praecedunt haec: ни отьць вашь небескы 23 verbo тѣ emendator aliquis cyr. lit. o supra v. apposuit

бжиѣ· i правьдꙑ его· i си
вьсѣ приложатъ вамъ· кон·
31 Не пьцѣте сѧ оубо на оутрѣи·
ȯутрѣи́и бо дьнь собоѭ пече
тъ сѧ· довьлѣетъ дьни зъло
ба своѣ· зач· VII·1 Не осѫжда
ите· да не осѫждени бѫ
дете· 2 iмь же бо сѫдомь
сѫдите· сѫдѧтъ вамъ·
i вь нѭ же мѣрѫ мѣрите·
вьзмѣрѧтъ вамъ· 3 чьто
же видиши сѫчьць iже е
стъ вь оцѣ братра твоего·
а бръвна еже естъ вь оцѣ

12

твоемь не чюеши· 4 ли како ре
чеши братоу своемоу· остави
i изъмѫ сѫчьць iз очесе
твоего· i се брьвьно вь оцѣ
твоемь 5 лицемѣре· iзьми
прѣжде брьвьно iз очесе
твоего i тъгда оузьриши
iзѧти i сѫчьць· iз оче
се брата твоего· 6 Не дадите
стаго псомъ· ни помѣта
ите бисеръ вашихъ прѣдъ
свиньѣми· да не поперѫ
тъ iхъ ногами своiми·
i вращьша сѧ растръгнѫ
тъ вꙑ· 7 Просите· i дастъ
сѧ вамъ· iштѣте· i обрѧ
щете· тлъцѣте i отвръ
зетъ сѧ вамъ· 8 вьсѣкъ бо
просѧи приемлѥтъ· i и
штѧи обрѣтаетъ· i тлъ
кѫштоумоу отвръзетъ сѧ · кон
9 ли къто естъ отъ васъ чкъ·
еже аште въспроситъ снъ

твои хлѣба· еда камень
подастъ емоу· 10 ли аште рꙑ
бꙑ· подаси ли емоу змиѭ·

11 аште оубо вꙑ лѫкави сѫ
ще· оумѣете даꙗниѣ бла
га даꙗти чѧдомъ вашимъ·
колꙿми паче оць вашь iже е
стъ на небхъ· дастъ блага
просѧштимъ оу него:
12 Вьсѣ оубо елико хоштете
да творѧтъ вамъ чци· та
ко i вꙑ творите имъ· се бо
естъ законъ i пророци· 13 вьни
дѣте ѫзъкꙑми вратꙑ·
ѣко пространа врата· i ши
рокъ пѫть· въводѧи въ па
гоубѫ· i мнози сѫтъ въ
ходѧштии имь· 14 коль ѫзъ
ка врата i тѣснъ пѫть·
въводѧи въ животъ· i ма
ло ихъ естъ иже i обрѣтаѭ(тъ)
15 Вънемлѣте отъ лъжихъ
пророкъ· iже приходѧтъ къ

13

вамъ въ одеждахъ овьчахъ·
вънѫтрьѭдоу же сѫтъ
влаци· хꙑщьници· 16 отъ
плодъ iхъ познаете ѩ·
Еда обемлѭтъ отъ трь
нiѣ гроздꙑ· ли отъ рѣпиѣ
смоквꙑ· 17 тако вьсѣко дрѣво
добро· плодꙑ добрꙑ твори
тъ· а зъло дрѣво плодꙑ зъ
лꙑ творитъ· 18 не можетъ
дрѣво добро плода зъла тво
рити· ни дрѣво зъло добра
плода творити· 19 вьсѣко дрѣ
во еже не сътворитъ плода
добра· посѣкаѭтъ· i въ о
гнь въметаѭтъ: 20 Тѣмь
же оубо отъ плодъ iхъ по
знаете ѩ· 21 не вьсѣкъ глѧ
ми гі гі· вьнидетъ въ
црство нбское· нъ творѧи
волѭ оца моего· iже е

11 post нѣго cyr. char. a primo emendatore add кон, quod коньць legas 16 verbo отъ плодъ supra v. cyrill. char. rec. m. appos. тѣмь же

стъ на нбсхъ· 22 Мнози ре
кѫтъ мънѣ въ тъ дьнь ги ги·

не въ твое ли імѧ пророчь
ствовахомъ· і твоімь
іменемь бѣсы ізгъна
хомъ· і твоімь іменемь
силы многы сътворихо
мъ· 23 і тогда ісповѣмь
імъ· ѣко николиже знахъ
васъ· отидѣте отъ мене
дѣлаѭштии безаконие.
зач· 24 Вьсѣкъ оубо іже
слышитъ словеса моѣ си·
і сътворитъ ѣ· оуподоблѭ
и мѫжю мѫдроу· іже съ
зъда храминѫ своѭ на ка
мене. 25 і сънидѫ дъжди
і придѫ рѣкы· і вьзвѣ
ашѧ вѣтри· і нападѫ на
храминѫ тѫ· і не паде сѧ·
основана бо бѣ на камени·
26 і вьсѣкъ слышѧи слове
са моѣ си· і не творѧ іхъ·
оуподобитъ сѧ мѫжю боую·
іже съзъда храминѫ своѭ

14

на пѣсъцѣ· 27 і сънидe дъждь
і придѫ рѣкы· і вьзвѣ
ашѧ вѣтри· і опрѣшѧ сѧ
храминѣ той· і паде сѧ·
і бѣ раздроушение еѩ ве
лие ѕѣло· 28 І бысть егда съ
конча ис· вьсѣ словеса си·
дивлѣахѫ сѧ народи о оуче
нии его· 29 бѣ бо оучѧ ѣко вла
сть імы· і не ѣко кънижь
ници іхъ· і фарисеи:
VIII.1 Сшедъшю же емоу съ
въ слѣдъ его ідѫ народи |горы·
мнози· 2 і се прокаженъ при
стѫпь кланѣаше сѧ емоу і
глѧ· ги аште хоштеши мо
жеши мѧ іштистити· 3 і
простьръ рѫкѫ ис· коснѫ и
глѧ· хоштѫ іштисти сѧ·
і абие іштисти сѧ отъ про
казы· 4 і рече емоу ис· блю
ди никомоуже не повѣждь·
нъ шьдъ покажи сѧ ар'хиереови

і неси даръ· іже повелѣ мо
си· въ съвѣдѣние імъ:-
5 Вьшедъшю же ёмоу въ
кафернаоумъ· пристѫ
пи къ немоу сътьникъ мо
лѧ и 6 і глѧ· ги· отрокъ мои
лежитъ въ домоу ослабле
нъ· лютѣ ѣко страждѧ· 7 і гла
емоу ис· азъ пришедъ і
сцѣлѭ и· 8 і отъвѣштавъ
сътьникъ рече емоу· ги нѣ
смь достоинъ да въ домъ
мои вьнидеши· нъ тъкмо
рци слово· і ицѣлѣетъ отро
къ мои· 9 іко азъ чкъ есмь
подъ владыкоѭ· імы по
дъ собоѭ воины· і глѭ·
семоу іди· і идетъ· і дроу
гоумоу приди· і придетъ·
і рабоу моемоу сътвори се
і сътворитъ· 10 слышавъ
же ис· диви сѧ емоу· і гла
грѧдѫштиимъ по немь·

15

аминь глѭ вамъ· ни въ іли
толикы вѣры не обрѣтъ·
11 глѭ же вамъ· ѣко мнози
отъ въстокъ· і западъ·
придѫтъ і възглаголѭ
тъ съ авраамомь і исако
мь· і ѣковомь· въ црси нбсцѣ

22 тъ eadem m. s. v. scriptum   Capiti VIII. praecedit in summa pagina lit. miniis additum ѡ прокаженѣмь   9 in summo margine additum lit. miniis ѡ сътьницѣ   9 supra імы cyr. lit. оучиненъ recentior manus apposuit   10 in грѧдѫштимъ lit. і supra и sed eadem manu scripta est

мь· 12 а с҃нове ц҃рствиѣ ізгъ
нани бѫдѫтъ· въ тьмѫ
кромѣшьнѭ̂ѭ· тоу бѫде
тъ плачь і скрьжьтъ зѫ
бомъ: — 13 І рече і҃с сътьни
коу· іди ѣкоже вѣрова бѫ
ди тебѣ· і ицѣлѣ отрокъ
его въ тъ часъ· кон· і обра
штъ сѧ сътьникъ въ тъ ча
съ въ домъ свои обрѣте и
съдрава· 14 І пришедъ і҃с·
въ домъ петровъ· видѣ
тъштѫ его лежѫштѫ огне
мь жегомѫ· 15 і прикоснѫ
сѧ рѫцѣ еѩ· і остави ѭ о
гнь· і въста і слоужааше емоу

16 поздѣ же бывъшю· привѣ
сѧ къ немоу бѣсьны многы·
і изгъна словомь доухы·
і вьсѧ недѫжьныѩ ицѣ
ли· 17 да събѫдетъ сѧ рече
ное пророкомь ісаиемь
г҃лѭштемь· тъ недѫгы
нашѧ приѩтъ· і болѣзни
понесе· 18 оузьрѣвъ же і҃с·
многы народы окрѫстъ
себе· повелѣ іти на онъ
полъ· 19 І пристѫпь еди
нъ кънижьникъ рече емоу·
оучителю ідѫ по тебѣ·
ѣможе колиждо ідеши·
20 і г҃ла емоу і҃с· лиси ѣзви
ны імѫтъ і п҃тица не
бесъныѩ гнѣзда: а с҃нъ ч҃скы
не іматъ кде главы по
дъклонити· 21 дроугы же
отъ оученикъ рече емоу·
г҃и повели ми прѣжде іти·
і погрети о҃ца моего· 22 і҃с же

16

г҃ла емоу гради по мьнѣ· і о
стави мрътвыѩ· погре
ти своѩ мрьтвьцѧ·
23 І вълѣзъшоу емоу въ ко
рабл҄ь. по немь ідошѧ оу
ченици его· 24 і се трѫсъ
велии бысть въ мори·
ѣко покрывати сѧ корабл҄ю
вльнами· а тъ съпааше·
25 і пришедъше оученици его·
възбоудишѧ и г҃лѭште·
г҃и спи ны погыбемъ·
26 і г҃ла імъ· чьто страши
ви есте маловѣри· тъгда
въставъ запрѣти вѣтро
мъ і морю· і бысть ти
шина велиѣ· 27 ч҃ци же чюди
шѧ сѧ г҃лѭште· къто сь е
стъ ѣко вѣтри· і море по
слоушаѭтъ его: кон· зач
28 і пришьдъшюмоу на онъ
полъ· въ странѫ ꙉерꙉеси
ньскѫ· сърѣтосте и дъва

бѣсьна· отъ гробиштъ і
хъ· ісходѧшта люта ѕѣло·
ѣко не можааше никтоже·
минѫти пѫтемь тѣмь·
29 і се възъписте г҃лѭшта·
чьто естъ нама і тебѣ і҃се·
с҃не б҃жии· пришелъ ли еси
сѣмо· прѣжде врѣмене
мѫчитъ насъ· 30 бѣ же дале
че отъ нею· стадо свинии

Inferiori margini pag. 15a glag. lit. adscriptum о тъшти петровѣ; eodem modo superiori margini pag. 15b о цѣлѣвъшихъ от недѫгъ различнъ 14 in лежѧштѫ scriba vitiose лежѧштѧ pro лежѧштѫ scripserat, mox literam ѧ in ѫ correxit 21 verbo оученикъ s. v. cyr. char. rec. m. его appos. In summa pag. 16a glag. lit. scriptum о запрѣштении морю і вѣтроу, ad calcem eiusd. pag. eisd. lit. о бѣсъноующию сѧ 24 вльнами an влънами dubium est. 26 supra чьто cyr. lit. rec. тако appos. 28 in пришьд. literae и cyr. appos. ı.

много пасомо· 31 бѣси же
молѣахѫ и гл҃ѭште·
аште ꙇзгониши ны· пове
ли намъ ꙇти въ стадо сви
ное· 32 ꙇ рече ꙇмъ· ꙇдѣте·
они же шьдъше вънидѫ въ
свиниѩ· ꙇ абие оустрьми
сѧ стадо все по брѣгоу въ
море· ꙇ оумрѣшѧ· ꙇ оутопо
шѧ въ водахъ· 33 ꙇ пасѫштеи
бѣжашѧ· ꙇ шьдъше въ градъ
възвѣстишѧ вьсѣ· ꙇ о бѣ
сьноую· 34 ꙇ се вьсь градъ ꙇ

17

зиде противѫ ісви· ꙇ ви
дѣвъше и молишѧ· да би
прѣшьлъ отъ прѣдѣлъ ꙇхъ·
IX·1 ꙇ вьлѣзъ въ корабь ис·
прѣѣде ꙇ приде въ свои град:
2 ꙇ се принесошѧ емоу осла
бл҃енъ жилами· на одрѣ ле
жѧшть· ꙇ видѣвъ іс вѣ
рѫ ꙇхъ· рече ослабл҃еноу
емоу· дрьзаи чѧдо отъпоу
штаѭтъ ти сѧ грѣси твои·
3 ꙇ се етери отъ кънижьни
къ рѣшѧ въ себѣ· сь бла
свимислетъ· 4 ꙇ видѣвъ
ис помышл҃ениѣ ꙇхъ рече·
въскѫѭ вы мыслите
зъло въ срьдьцихъ вашихъ·
5 чьто бо естъ оудобѣе ре
шти· отъпоуштаѭтъ ти
сѧ грѣси твои· ли решти
въставъ ходи· 6 нъ да оувѣ
сте ѣко власть ꙇматъ
снъ чскъі на земл҃и· отъпоу
штати грѣхы· тъгда
гл҃а ослабл҃еноуимоу· въ
ставъ· възьми одръ твои
ꙇ иди въ домъ твои: 8 ви
дѣвъше же народи чюдишѧ сѧ·
ꙇ прославишѧ ба҃ давъша
ѥго власть такѫ чкомъ·
9 ꙇ прѣходѧ ис҃· отъ тѫдоу·
видѣ чка на мъздьници сѣ
дѧшта· ꙇменемь мат'теа
ꙇ гл҃а емоу по мнѣ грѧди·
ꙇ въставъ по немь ꙇде·
10 ꙇ бы҃ емоу възлежѧштю
въ домоу· ꙇ се мнози грѣ
шьници· ꙇ мьздоимьци
пришедъше възлежаахѫ
съ исомь· ꙇ съ оученикы
его· 11 ꙇ видѣвъше фарисѣи
глаахѫ оученикомъ его·
по чьто съ мъздоимьци·
ꙇ грѣшьникы· оучитель
вашь ѣстъ· 12 іс҃ же слы
шавъ рече ꙇмъ· не трѣбоу

18

спена бѫдѫ· 22 іс҃ же обра
щъ сѧ ꙇ видѣвъ ѭ рече·
дрьзаи дъшти· вѣра твоѣ
спе тѧ· ꙇ спена бы҃ жена
отъ часа того· 23 ꙇ пришедъ
ис въ домъ кънѧжь· ꙇ видѣвъ
свир'цѧ· ꙇ народъ мльвѧштъ·
гл҃а ꙇмъ 24 отидѣте· не оумрѣ
тъ бо дѣвица нъ съпитъ· ꙇ
рѫгахѫ сѧ емоу· 25 егдаже ꙇ
згънанъ бы҃ народъ· вънь
дъ же ꙇѧтъ ѭ за рѫкѫ· ꙇ въ
ста дѣвица· 26 ꙇ изиде вѣ
сть си по всеи земи тои·
27 ꙇ прѣходѧштю исви· по не
мь ꙇдете б слѣпьца· зовѫ
шта ꙇ гл҃ѭшта· помилоу
ꙇ ны ис сне давъ· 28 пришь

IX.1 вьлѣзъ, forsitan вълѣзъ. in град cod. literam д supra гра scripsit. 8 ше in видѣвъше extra versum eadem manu supra additum 11 verbo ѣстъ supra vers. cyr. lit. recentioribus additum и пиетъ 24 post отидѣте char. cyr. manus recentior extra versum не плачѣте сѧ apposuit

дъшоу же емоу въ домъ· при
стѫписте къ н҄емоу слѣп҄ьца·
і гла іма· не вѣроуета ли·
ѣко могѫ се створити·
гласте емоу· еі г҃и·

—

29 тъгда коснѫ ѣ къ очи гл҃ѧ·
по вѣрѣ ваю бѫди вама· 30 і о
тврѣзосте сѧ очи іма· і за
прѣти іма і҃с· глѧ· бл҃юдѣ
та да никтоже не оувѣстъ·
31 она же шедъша прослави
сте и по всеи земи тои·
32 тѣма же ісходѧштема·
се привѣсѧ чкъ къ н҄емоу· нѣмъ
бѣсенъ· 33 і изгънаноу бѣсоу·
прогла нѣмы· і дивишѧ
сѧ народи глѭште· нико
лиже ави сѧ тако въ іли·
34 Фарисеи же глахѫ· о кънѧ
зи бѣсъ ізгонитъ бѣсы·
35 і прохождааше і҃с· грады
вьсѧ і веси· оучѧ на сънъми
штихъ іхъ· і проповѣдаѩ
евагліе црсвѣ· і ицѣлѣѩ
вьсѣкъ недѫгъ і вьсѣкѫ ѩ
зѫ въ л҃юдехъ· 36 Видѣвъ
же народы
і҃с· мило

19

сръдова о н҄ихъ· ѣко бѣ
ахѫ съмѧтени· і отъ
връжени ѣкоже овьцѧ
не імѫштѧ пастоуха·
37 тъгда гла оученико
мъ своімъ· жѧтва оубо
многа· а дѣлател҄ь мало·
38 молите сѧ оубо гд҃оу жѧтвѣ·
да ізведетъ дѣлател҄ѧ·
на жѧтвѫ своѭ:· X·1 І призъ

вавъ оба на десѧте оуче
ника своѣ· дастъ імъ вла
сть· на доусѣхъ нечисты
хъ· да ізгонѧтъ іѩ· і ицѣ
лѧтъ вьсѣвъ недѫгъ· і вь
сѣкѫ болѣзнь· 2 Обѣма
же на десѧте ап҃лома· іме
на сѫтъ си· прьвы же си
монъ іже нарицаетъ сѧ петрь·
і андрѣа· братъ емоу·
3 филипъ· і вар'толомѣи·
і тома· і мат'теи мыта
рь· іѣковъ алфеовъ·

і левеи нареченыі тадеи·
4 симонъ кананѣі· і юда
іскариотьскыі· і
же і прѣдастъ· 5 Сиѭ
оба на десѧте посъла
і҃с· заповѣдѣвъ імъ· глѧ·
на пѫть ѩзыкомъ не і
дѣте· і въ градъ самарѣ
нъ не вънидѣте· 6 ідѣте
же паче къ овьцамъ по
гыбъшимъ домоу
ілева· 7 ходѧште же пропо
вѣдаите глѭште· ѣко
приближи сѧ црсие небское·
8 Болѧштаѩ ицѣлите·
мрътвыѩ въскрѣшаите·
прокаженыѩ очиштаите·
бѣсы ізгоните· тоуне
приѩсте· тоуне же дадите·
9 Не сътѧжите злата ни
сьребра· ни мѣди при по
ѣсѣхъ вашихъ· 10 ни мошь
ны на пѫти· ни дъвою ризоу

20

ни сапогъ ни····а·досто
инъ бо естъ дѣлатель ни

X.2 нарицаеть, петрь an нарицаетъ, петръ dubium. Quae omissa sunt, rec. man. cyrill. in margine apposuit ïакѡвъ зеведеовъ и ѡанъ братъ его 3 lit. вена extra v. sed primi scriptoris manu supra келе и речены appositae 10 lit. erasas glag. emendator aliquis recentior apposito жъзл cyrill. explevit

шта своеѩ· 11 Въ нь же ко
лижьдо градъ ли въ вьсь вь
нидете· испытаите·
къто вь немь достоинъ
естъ· и тѹ прѣбѫдѣте
доньдеже изидете· 12 въ
ходѧште же въ домъ цѣ
лѹите и· 13 И аште ѹбо бѫ
детъ домъ достоинъ· при
детъ миръ вашь на нь· аште
ли же не бѫдетъ достоинъ·
миръ вашь къ вамъ въ
звратитъ сѧ· 14 И иже коли
жьдо не приметъ васъ·
ни послѹшаѭтъ слове
съ вашихъ· Исходѧште
из домѹ· ли из града то
го· отътрѧсѣте· прахъ отъ
ногъ вашихъ· 15 аминь глѭ
вамъ· отърадьнѣе бѫде
тъ земи содомьсцѣ· и зе

ми гоморьсцѣ· въ дьнь сѫ
дьны неже ли градѹ томѹ·
16 Се азъ сълѭ вы· ѣко овьцѧ
по срѣдѣ вълкъ· бѫдѣте
же мѫдри акы змиѩ· и цѣ
ли ѣко и голѫбие· 17 вънe
млѣте же отъ чкъ· прѣда
дѧтъ бо вы на сънъмы·
и на сънъмиштихъ вашихъ·
ѹбьѭтъ вы· 18 и прѣдъ вла
дыкы же и црѧ· ведени
бѫдете мене ради· въ съ
вѣдѣние имъ· и ѩзыко
мъ· 19 Егда же прѣдадѧ
тъ вы· не пьцѣте сѧ како
ли чьто възглете· дастъ
бо сѧ вамъ въ тъ часъ·
чьто глете· 20 не вы бо е
сте глѭштеи· нъ дхъ оца

вашего глѧи въ васъ· 21 прѣ
дастъ же братъ брата на
съмрьть· и оць чѧдо· и въ
станѫтъ чѧда на родителѧ·

21

и ѹбиѭтъ ѩ· 22 и бѫдете не
навидими вьсѣми· имене
моего ради· прѣтрьпѣвы
же до конца спенъ бѫдетъ: кон
23 Егда же гонѧтъ вы въ
градѣ семь· бѣгаите въ
дрѹгы· аминь бо глѭ
вамъ· ѣко не иматъ иско
ньчати сѧ градъ илевъ·
донъдеже придетъ снъ
чскы: 24 Нѣстъ ѹчени
къ надъ ѹчителемь· ни
рабъ надъ гмь своимь·
25 довьлетъ ѹченикѹ да
бѫдетъ ѣкоже и ѹчите
ль его· и рабѹ ѣкоже и гь
нъ его· Аште гна домѹ
вельзѣвола нарѣшѧ· ко
ли паче домашьнѩѩ
его· 26 не ѹбоите сѧ ихъ: зач
Ничьтоже бо естъ покръ
вено еже не окрьвено бѫ
детъ· таино еже не ѹвѣ

дѣно бѫдетъ· 27 Еже глѭ
азъ въ тьмѣ· рьцѣте въ свѣ
тѣ· и еже въ ѹхо слы
шите· проповѣдите на кро
вѣхъ· 28 и не ѹбоите сѧ
ѹбиваѭштихъ тѣло·
а дшѧ не могѫшть ѹбити·
ѹбоите сѧ паче могѫштаа
го· и дшѫ и тѣло погѹби
ти въ ꙉеонѣ· 29 не дъвѣ ли
птици пѣнѧзѹ вѣните сѧ·

16 Verbis Се азъ in margine зач glag. app. вльк̄ъ an влъкъ dubium est. 25 ѣкоже и гьнъ его, lit. и erasa, cuius vestigia apparent. 26 оу in оубоите сѧ extra versum additum, cyr. lit. оубо appositum 27 supra азъ cyr вамъ app. 29 medio spatio inter versus rec. man. cyr addidit на асари вѣнимѣ естѣ и ни

і ѥдина же отъ нею не паде
тъ на земи· безо оца ва
шего· 30 вамъ же і власи
главꙑ· вси іштьтени
сѫтъ· 31 не оубоите сѧ оубо
мноѕѣхъ птицъ лоучьше
есте вꙑ· кон· зач·
32 Вьсѣкъ оубо· іже іспо вѣ
стъ мѧ прѣдъ чкꙑ· іспо
вѣмь і азъ прѣдъ оцмь·
моимь· іже естъ на нбхъ·
33 а іже отъврьжетъ сѧ

22

мене прѣдъ чкꙑ· отъврь
гѫ сѧ і азъ его прѣдъ оце
мь моімь іже естъ на
нбсхъ· 34 не мьните· ѣко
придъ положити мира на
земи· не придъ поло
жити мира· нъ мечь· 35 при
дъ ко   чка на оца
своего· і дъштерь на мрь
своѭ· і невѣстѫ на све
крьве своѭ· 36 і врази чкоу
домашьнїи его: 37 іже
любитъ оца ли матерь
паче мене· нѣстъ мене
достоінъ· іже любитъ
сна ли дъштерь паче ме
не· нѣстъ мене достоинъ·
38 і иже не приметъ крста
своего· і въ слѣдъ ме
не грѧдетъ· нѣстъ ме
не достоинъ· 39 Обрѣ
тꙑ дшѫ своѭ погоуби
тъ ѭ· а іже погоубитъ

—

дшѫ своѭ мене ради· обрѧ
штетъ ѭ· 40 іже вꙑ приме
тъ· мѧ приемлетъ· і иже
приемлетъ мѧ· приемле
тъ посълавъшаго мѧ·
41 приемлѧі пророка· въ і
мѧ пророче· мъздѫ проро
чѫ приметъ· і приемлѧ
и праведьника· въ імѧ пра
ведьниче· мъздѫ пра
ведьничѫ приметъ· 42 І иже
колижьдо напоітъ· еди
ного отъ малъіхъ сихъ·
чашѫ стоуденꙑ водꙑ·
токмо въ імѧ оучениче·
аминь глѭ вамъ· не по
гоубитъ мъздꙑ своеіѧ·
XI.1 І бꙑстъ егда съконьча ис·
заповѣдаѩ обѣма на де
сѧте оученикома своіма·
прѣіде оттѫдѣ оучитъ·
і проповѣдатъ въ градѣхъ
іхъ· 2 Іоанъ же слꙑша

23

въ· въ ѫзилишти дѣла хва
посълавъ оученикꙑ свои
ми 3 рече къ немоу· тꙑ ли е
си грѧдꙑи· іли іного чае
мъ· 4 І отъвѣштавъ ис рече
імъ· шедъше възвѣсти
те іоанови· 5 слѣпии про
зираѭтъ· і хроми ходѧ
тъ· прокаженни очишта
ѭтъ сѧ· і глоуси слꙑ
шѧтъ· і мрьтвии въста
ѭтъ· 6 і блаженъ естъ іже
не съблазнитъ сѧ о мнѣ·
7 тѣмъ же исходѧштемъ·
начѧтъ ис глати народомъ
о іоанѣ· чесо видѣтъ і
зидете въ поустꙑнѭ·
трьсти ли вѣтромь колѣ
блемꙑ· 8 нъ чьсо ізидо

35 разлѫчитъ rec. man. cyr. lit. scripsit pro eraso glagol. vocabulo, quod legi nequit
42 погоубитъ ultimas duas lit. supra vers. scriptas exhibet neque accurate disc. pot., num тъ an ть addit. sit   XI.4 post іоанови rec. man. cyrill. intra versus et in margine scripsit ѣже видѣсте и слышасте

сте видѣтъ· чл҄ка ли въ мѧ
къкы ризы облѣчена·
се иже мѧкъка носѧтъ· въ
домохъ цр҃ихъ сѫтъ· 9 нъ чь

со изидосте видѣтъ· проро
ка ли· еи· гл҄ѭ вамъ· и лише
пророка· 10 Сь бо естъ о немьже
естъ псано· се азъ посъл҄ѭ
агг҄лъ мои прѣдъ лицемь тво
имь· и оуготоваетъ пѫть
твои прѣдъ тобоѭ· 11 амин·
гл҄ѭ вамъ· не въста въ ро
жденъıхъ женами· бол҄и
иоана крстител҄ѣ· мьн҄и же
въ цр҃сѣ нбсцѣемь бол҄и
его естъ· 12 Отъ дьнии же и
оана кр҃стител҄ѣ до сел҄ѣ·
цр҃со небское нѫдитъ сѧ·
и нѫждьници въсхытаѭтъ е· 13 вси бо пророци и за
конъ· до иоана прорѣшѧ· 14 и а
ште хоштете приѩти· тъ
естъ илиѣ хотѧи прити·
15 имѣѩи оуши слышати· да
слышитъ· 16 Комоу же оупо
добл҄ѭ родось· подобенъ
естъ дѣтиштемъ· сѣдѧ

24

штемъ на тръжиштихъ· иже
възглашаѭтъ дроугомъ сво
имъ· 17 и гл҄ѭтъ· свирахомъ
вамъ· и не плѧсасте· пла
кахомъ вамъ· и не рыдасте
18 приде бо иоанъ· ни пиѩ ни ѣды·
и глѭт бѣсъ иматъ· 19 при
де снъ чл҄скы ѣды и пиѩ·
и гл҄ѭтъ се чл҄къ ѣдьца и пи
вьца· мъздоимьцемъ·
дроугъ· и грѣшьникомъ·
и оправди сѧ· Прѣмѫдро

стъ отъ дѣлъ чѧдъ своихъ·
20 тъгда начѧтъ поноситы
градомъ· вь нихъже бы
шѧ множаишѧ силы···
за не не покаашѧ сѧ· 21 горе те
бѣ хоразинъ· горе тебѣ ви
тъсаида· ѣко аште въ тѵрѣ
и сидонѣ· бишѧ силы бы
лы· бывъшаѩ въ васъ·
древл҄е оубо въ врѣтишти·
и попелѣ покаали сѧ бишѧ·

22 обаче гл҄ѭ вамъ· тѵроу
и сидоноу· отърадьнѣе бѫ
детъ вь дьнь сѫдьны· не
же вама· 23 И ты каф҄ерънаоумъ· вьзнесы сѧ до небсъ·
до ада сънидеши· за не аште
въ содомѣхъ· бишѧ силы
былы· бывъшаѩ въ те
бѣ· прѣбылы бышѧ· до
дьнесьнѣаго д҄не· 24 обаче
гл҄ѭ вамъ. ѣко земли содо
мьсцѣ· отърадьнѣе бѫде
тъ въ дьнь сѫдьны· неже
вамъ· 25 Въ то врѣмѧ· отъ
вѣштавъ ис рече· исповѣ
даѭ сѧ тебѣ оче· ги небоу
и земли· ѣко оуталъ еси си·
отъ прѣмѫдрыихъ и разоу
мьныихъ· и авилъ ѣ еси
младеньцемъ· 26 еи· оче·
ѣко тако бы бол҄ѣ прѣдъ то
боѭ· 27 Вьсѣ мнѣ прѣдана
сѫтъ оцемь моимь·

25

и никтоже не знаетъ сна·
тъкмо оць· Ни оца кто знае
тъ тъкмо снъ· и емоуже бо
литъ снъ отъкрыти· 28 при
дѣте къ мнѣ вси троужда

10 і оугот. rec. man. cyrill. adscripsit жъ, quod legas іжъ оугот. 18 in глѭт lit. т supra глѭ scripta 20 post силы loco glag. vocabuli erasi cyrill. rec. m. его scrips.

ѭштеі сѧ· і обрѣменѥни·
і азъ покоѭ вꙑ· 29 възь
мѣте іго мое на себѣ· і на
оучите сѧ отъ мене· ѣко кро
тъкъ есмь· і съмѣренъ
срьд'цемь· і обрѧштете по
кои· дшамъ вашимъ· 30 іго
мое благо· і брѣмѧ мое ль
гъко естъ· кои XII·1 Въ то врѣ
приде ис· въ сѫботѫ· скво [мѧ
зѣ сѣнинѣ· оученици же его
възлакашѧ· і начѧшѧ въ
стрьгати класꙑ і ѣсти·
2 фарисѣі же видѣвъше рѣшѧ
емоу· се оученици твои тво
рѧтъ· егоже не достоітъ
творити въ сѫботꙑ· 3 онъ же
рече імъ· нѣсте ли чьли·

чьто твори дадъ· егда въ
злака самъ· і сѫштеи съ ни
мь· 4 како вьниде въ храмъ
бжии· і хлѣбꙑ прѣдъложе
нiѣ сънѣстъ· іхъже не до
стоино емоу бѣ ѣсти· ни сѫ
штиімъ съ нимь· тъкмо
«іереомъ единѣмъ· 5 Ли нѣ
«сте чьли въ законѣ· ѣко въ
«сѫботꙑ· іереи въ црькве·
«сѫботѫ сквьрнѧтъ· і не
«повиньни сѫтъ· 6 глѭ вамъ·
ѣко црькве і болии естъ сь
де· 7 аште ли бисте вѣдѣ
ли· чьто естъ· милости
хоштѫ· а не жрьтвѣ· нико
лиже оубо бисте осѫдили
неповиньнꙑихъ· 8 гь бо естъ
сѫботѣ снъ чскꙑ· 9 І прѣ
ходѧ отъ тѫдѣ ис· приде на
сънъмиште іхъ· 10 і се чкъ
бѣ тоу рѫкѫ імꙑ соухѫ·
і въпросишѧ и глѭште·

26

аште достоитъ въ сѫботѫ
цѣлити· да на нь възглаго
лѭтъ· 11 онъ же рече імъ·
къто естъ отъ васъ чкъ іже
іматъ овьчѧ едино· і аште
въпадетъ сѧ въ сѫботѫ
въ ѣмѫ· не іzъметъ ли его·
12 кольми оубо лоучии естъ
чкъ овьчѧте· тѣмже досто
ітъ въ сѫботѫ добро тво
рити· 13 тъгда гла чкоу· прость
ри рѫкѫ твоѭ· і простьрѣ
тъ рѫкѫ і оутвръди сѧ емоу·
і бꙑстъ цѣла ѣко і дроугаѣ·
14 Фарисѣі же ішьдъше· съ
вѣтъ створишѧ на нь· како и
погоубѧтъ· 15 іс же разоумѣ
въ отиде отъ тѫдѣ· і по не
мь ідошѧ народи мноѕи·
і ицѣли ѩ вьсѧ· 16 і запрѣти
імъ· да не авѣ его сътво
рѧтъ· 17 да събѫдетъ сѧ про
рокомь ісаіемь глѭштемь·

18 се отрокъ мои егоже ізволи
хъ· възлюбленꙑ мои· на ньже
благоізволи дша моѣ· поло
жѫ дхъ мои на немь· і сѫдъ
ѩзꙑкомъ възвѣститъ·
19 не прѣречетъ ни възъпие
тъ· не оуслꙑшитъ никтоже·
на распѫтиихъ гласа его·
20 трьсти съкроушенꙑ не при
ломитъ· і прьта не вьне
мъша сѧ не оугаситъ· дон'де
же възведетъ на побѣдѫ
сѫдъ· 21 і на імѧ его ѩзꙑци
оупъваѭтъ· 22 Тогда привѣ
сѧ емоу бѣсьноуѩштъ сѧ слѣ
пъ і нѣмъ· і ицѣли і· ѣко
слѣпъ і глоухъ і глаше і

13 бысгъ an бысть dubium est сут. и

20 възв. emendatum in изведетъ, superposita lit.

гладааше· 23 і дивл҄ѣахѫ
сѧ вси народи· гл҄ѭште·
еда сь естъ снъ давъ· 24 Фа
рисѣи же слꙑшавъше рѣшѧ·
сь не ізгонитъ бѣсъ· тъ
кмо о вельзѣвоулѣ кънѧзи

27

бѣсъ· 25 вѣдꙑ же ис· мꙑ
сли імъ і рече імъ· всѣ
ко цр҃ство раздѣл҄ь сѧ на сѧ·
запоустѣетъ· і вьсѣкъ
градъ· ли домъ· раздѣл҄ь
сѧ на сѧ не станетъ· 26 і аште
сотона сотонѫ ізгонитъ·
на сѧ раздѣлилъ сѧ естъ·
како оубо цр҃со его· 27 і аште а
зъ· о вельзѣвоулѣ ізго
н҄ѭ бѣсꙑ· снове вашѧ о
комь ізгонѧтъ· сего ри
ти вамъ бѫдѫтъ сѫдиѧ·
28 аште ли о дсѣ бжи· азъ і
згон҄ѭ бѣсꙑ· оубо пости
же на васъ цр҃сие бжие· 29 ли
како можетъ кто· вьнити
въ домъ крѣпъкааго· і съ
сѫдꙑ его расхꙑтити·
аште не прѣжде съвѧжетъ
крѣпъкааго· і тъгда домъ
его расхꙑтити·
30 іже нѣстъ съ мноѭ

на мѧ естъ· і иже не събира
етъ съ мноѭ растачаетъ·
31 Сего ради гл҄ѭ вамъ· всѣ
къ грѣхъ і власвимиѣ· отъ
поустітъ сѧ чкомъ· а ѣже
на дхъ власвимиѣ· не отъ
поустітъ сѧ чкомъ· 32 і иже
колижьдо речетъ слово на
снъ чскъ· отъпоустітъ сѧ

емоу· а іже речетъ на дхъ
стꙑ· не отъпоустітъ сѧ
емоу· ни вь сь вѣкъ· ни въ
градѫштии· 33 Ли сътвори
те дрѣво добро· і плодъ е
го добръ· ли сътворите дрѣ
во зъло· і плодь его зълъ·
отъ плода бо дрѣво позна
но бѫдетъ· 34 іштѧдиѣ ехи
днова· како можете добро
творити зъли сѫште·
отъ ізбꙑтъка бо срьдьцю
оуста гл҄ѭтъ· 35 Добрꙑ
чкъ отъ добраӑго съ

28

кровишта· іноситъ добраа·
і зълꙑ чкъ отъ зълаӑго
съкровишта іноситъ зъ
лаѣ· 36 Гл҄ѭ же вамъ· ѣко всѣ
ко слово праздьно· еже аште
рекѫтъ чци· въздадѧтъ
о немь· слово· вь дьнь сѫ
дънꙑ· 37 отъ словесъ бо сво
іхъ оправьдиши сѧ· і сло
весꙑ своіми осѫдиши сѧ· коц·
38 Тъгда отъвѣшташѧ етери·
отъ кънижьникъ і фарисѣи
гл҄ѭште· оучител҄ю хо
штемъ отъ тебе знамение
видѣти· 39 Онъ же отъвѣшта
въ рече імъ· родъ лѫкавъ·
і л҄юбодѣи· знамениѣ і
штетъ· і знамение не да
стъ сѧ емоу· тъкмо зна
мение іонꙑ пророка· 40 ѣко
бо бѣ іона вь чрѣвѣ китовѣ·
три дни три же ношти· тако
бѫдетъ снъ чскꙑ въ срдци

земл҄ѧ· три дни і три ношти·

27 ри pro ради cum appositis supra vers. cyr. lit. ад, sed и loco erasi glag. a scriptum videtur
31 чкомъ an чкомь primo loco discerni nequit. 33 плодь fortasse плодъ legendum
34 supra творити rec. m. cyr. глаголати scr. 35 supra съкровишта char. cyr. recentiore
сърца съвоего scriptum 40 вь чрѣвѣ: potius въ чрѣвѣ

41 мѫжи невьвитьсци· въ
станѫтъ на сѫдъ· съ родо
мь симь і осѫдѧтъ і· ꙗко
покаашѧ сѧ проповѣдиѭ і
ониноѭ· і се болѥ іоны
сьде· 42 цриця южьскаа въста
нетъ на сѫдъ съ родомь си
мь· і осѫдѧтъ і· ꙗко при
де отъ концъ землѩ· слы
шатъ прѣмѫдрости соломонѩ·
і се болѥ соломона сьде
43 Егда же нечистꙑ
дхъ ізидетъ отъ чка· прѣхо
дитъ сквозѣ бездънаѣ
мѣста· іштѫ покоꙗ і не о
брѣтаетъ· 44 тъгда речетъ·
възвраштѫ сѧ въ храмъ
мои· отьноудоуже ізидъ·
і пришьдъ обраштетъ пра
здьнъ· пометенъ і оукра
шенъ· 45 тъгда ідетъ· і по
іметъ съ собоѭ ·ꙁ҃· інѣхъ
дхъ лютѣишь себе· і въ

29

шедъше живѫтъ· і бѫдѫ
тъ послѣдьнѣѣ чка того·
горьша прѣвꙑіхъ· тако бѫ
детъ і родоу семоу лѫкавъ
ноуемоу· 46 Еште емоу глѭ
штю къ народомъ· се мати
і братриꙗ его стоꙗхѫ вънѣ·
іскѫште глати емоу· 47 рече
же етеръ къ немоу· мти твоꙗ
і братриꙗ твоꙗ· вънѣ сто
ꙗтъ хотѧште глати къ те
бѣ· 48 онъ же отъвѣштавъ ре
че къ глѭштоумоу· къто е
стъ мати моꙗ· і къто сѫ
тъ братриꙗ моꙗ· 49 і простъ
ръ рѫкѫ своѭ на оученикꙑ
своѩ рече· се мати моꙗ і
братиꙗ моꙗ· 50 іже бо аште
творитъ волѭ оца моего
іже естъ на небесъхъ· тъ бра
тъ мои· і сестра· і мти е
стъ· XIII·1 Въ тъжде дьнь шь
дъ ис із домоу сѣдѣаше

при мори· 2 і събъраша сѧ къ не
моу народи мнози· і ꙗко въ
лѣзъ въ корабь сѣде· і вьсь
народъ на помории стоꙗше·
3 і гла імъ много· притъча
ми глѧ· се ізиде сѣꙗи
да сѣетъ· 4 сѣѭштюмоу
ова оубо падоша при пѫти·
і придоша птицѧ небесьныѩ·
і позобаша ꙗ· 5 дроугаꙗ же
падоша на каменихъ·
ꙗко не імѣша землѩ мно
гꙑ· і абие прозѧбоша·
за не не імѣаше глѫбинꙑ
землѩ· 6 слъньцю въсиꙗвъ
шю присвѧдѫ· за не не імѣ
хѫ кореніꙗ і исъхошѧ· 7 а дроу
гаꙗ падоша въ трънии·
і възиде трьние і пода
ви е· 8 дроугаа же падоша на
земли добрѣ· і даахѫ
плодъ· ово сто· ово ше
стьдесѧтъ· ово л҃· 9 імѣ

30

ѩи оуши слꙑшати да слꙑ
шитъ· 10 і пристѫпьше оуче
ници его рѣша емоу· по чьто
притъчами глеши імъ·
11 онъ же отъвѣштавъ рече·
ꙗко вамъ дано естъ разоу

42 in осѫдатъ lectionem codicis priorem restitui, in cuius loco manus recentior charactere cyrillico и pro glagolitico ꙇ emendavit. ib. versus 12 и се—сьде minutioribus literarum formis, sed eadem ut videtur manu intercalatus est 43 in изидетъ posteriores duae literae supra v. ead. man. additae sunt 44 отьноудоуже an отъи. dubium XIII.5 имѣаше, in cod. lit. a minutioris formae supra addita

мѣти· таiнаа цр҃ствиѣ
небскааго· онѣмъ же не дано
естъ· 12 iмѫштюмоу бо
дастъ сѧ· i избѫдетъ е
моу· ӑ иже не iматъ·
i еже iматъ вьзьметъ
сѧ отъ н҄его· 13 Сего ради при
тъчами iмъ гл҃ѭ· ѣко ви
дѧште не видѧтъ· i слы
шѧште не слышѧтъ· ни ра
зоумѣѭтъ· 14 i събыва
етъ сѧ iмъ· пророчьство
iсаiсаино гл҃ѭштее·
слоухъмь оуслышите·
i не iмате разоумѣти·
зьрѧште оузьрите· i не i
мате видѣти· 15 оутлъстѣ бо

срдьце· л҄юди сихъ· i оуши
ма тѧжько оуслышашѧ·
i очи свои съмѣжишѧ· егда
къгда оузьритъ очима· i оу
шима оуслышѧтъ· i сръдь
цемь разоумѣѭтъ· i обра
тѧтъ сѧ i нцѣл҄ѭ ѩ· 16 Ваши
же блаженѣ очи· ѣко види
те· i оуши ваши ѣко слы
шите· 17 аминь гл҃ѭ вамъ·
ѣко мнози пророци i пра
ведьници· въжделѣшѧ ви
дѣти· ѣже видите· i не ви
дѣшѧ· i слышати· ѣже слы
шите· i не слышашѧ·
18 Вы же оуслышите при
тъчѫ сѣвъшаего· 19 вьсѣкъ i
же слышитъ словеса црѣ·
i не разоумѣваетъ· прихо
дитъ неприѣзнь· i въсхы
штаетъ сѣаное въ сръдьци
его· се естъ сѣаное при пѫ
ти· 20 ӑ сѣӑное на камени·

31

се естъ слышѧi слово
i абие съ радостиѭ приемл҄ѧ е·
21 не iматъ же корене вь себѣ·
нъ врѣменьно естъ· бывъ
ши же печали i гон҄ению·
словесе ради· ӑбье съблаз
н҄ѣетъ сѧ· 22 а саное въ трь
ни· сь естъ· слышѧi сло
во· i печал҄ь свѣта сего· i
льсть богатьствиѣ пода
вл҄ѣетъ е· слово i беспло
да бываетъ· 23 ӑ сѣӑное на до
брѣ земи· сь естъ слышѧ
i слово· i разоумѣваѩ е·
i приноситъ плоды ѣко подо
баетъ· i творитъ· ово р҃· ово м҃·
ово л҃· 24 Инѫ притъчѫ прѣдъ
ложи iмъ гл҃ѧ· оуподоби сѧ
цр҃ствие нб҃ское· ч҃коу сѣвъ
шюмоу доброе сѣмѧ на селѣ
своемь 25 съпѧштемъ же
ч҃комъ· приде врагъ его·
i всѣ плѣвелъ· по срѣдѣ пь

шеницѧ i отиде· 26 егда же про
зѧбе трѣва· i плодъ сътво
ри· тъгда ави сѧ i плѣве
лъ· 27 пришедъше раби г҃ноу рѣ
шѧ· г҃и не добро ли сѣмѧ сѣ
лъ еси на селѣ твоемь· отъ
кѫдоу оубо iматъ плѣвелъ·
28 о̆нъ же рече iмъ врагъ ч҃скъ
се сътвори· раби же рѣшѧ е
моу· хоштеши ли оубо да шь
дъше iсплѣвемъ ѩ· 29 онъ же
рече ни· еда въстръгаѭште
плѣвелъ· въстръгнете коу
пьно съ н҄имь i пьшеницѫ·
30 оставите коупьно расти обое
до жѧтвы· i въ врѣмѧ жѧтвѣ
рекѫ дѣлател҄емъ· съберѣ
те прѣвѣе· плѣвелъ· i съвѧ

11 не ead. m. supr. v. scr. 15 in егда lit. г erasa 22 саное, emend. rec. cyrill. ѣ superposuit. vocab. е quod подавлѣетъ subsequitur erasum. 23 подобаетъ an подобаетъ dubium

жате ꙗ въ снопꙑ ѣко жешти ꙗ·
а пьшеницѫ съберѣте въ жи
тьницѫ моѭ· 31 Інѫ притъ
чѫ прѣдъложи імъ гл҃ѩ· по
добьно естъ црсо нбское·

32

зрьноу горюшьноу· еже вьзь
мъ чкъ вьсѣ на селѣ свое
мь· 32 еже мьнѥ естъ вьсѣхъ
сѣменъ· егда же въздрасте
тъ· болѥ есть зелн· і бꙑ
ваетъ дрѣво· ѣко прити пти
цамъ нбскꙑимъ· і витати
на вѣтьхъ его· 33 інѫ притъчѫ
гла імъ· подобьно естъ црсо
нбское· квасоу· іже вьзь
мъши жена съкрꙑ въ мѫцѣ
три с(а)тъ· доньдеже въскꙑ
сѣ вьса· 34 Вьсѣ си гла ис·
притъчами къ народомъ·
і бес притъчѧ ничьтоже
глаше къ нимъ· 35 да сѫбѫде
тъ сѧ реченое пророкомь глѭ
штемь· отвръзѫ въ притъ
чахъ оуста моѣ· отъкрꙑѭ
съкръвенаѣ· отъ сложениѣ
вьсего мира· 36 тъгда оста
вь народꙑ іде въ домъ ис·
і пристѫпишѧ къ немоу оуче

ници его глѭште· съкажи
намъ притъчѫ плѣвелъ се
льнꙑихъ· 37 онъ же отъвѣшта
въ рече імъ· въсѣавъ до
брое сѣмѧ естъ· снъ чскꙑ
38 а село естъ вьсь миръ· доброе
же сѣмѧ естъ снове црствиѣ·
а плѣвелъ сѫтъ снове непри
ѣзнини· 39 а врагъ естъ вьсѣ
авꙑ плѣвелъ диѣволъ· а жѧ
тва естъ коньчание вѣкоу·

а жѧтеле сѫтъ аг҃ли· 40 ѣко оу
добь събираѭтъ плѣвелꙑ·
ѣко огнемь съжизаѭтъ·
тако бѫдетъ въ съконьча
ние вѣка сего· 41 посълетъ снъ
чскꙑ· аг҃лꙑ своѩ· і съби
рѫтъ отъ црсиѣ его· вьсѧ съ
блазнꙑ· і творѧштѧѩ бе
законие· 42 і въвръгѫтъ ѩ
въ пешть огньнѫѭ· тоу бѫ
детъ плачь і скрьжьтъ зѫ
бомъ· 43 тъгда праведьнии

33

просвьтѧтъ сѧ ѣко слъньце·
въ црствии оца іхъ· імѣѩ
и оуши слꙑшати· да слꙑ
шитъ· 44 Пакꙑ подобьно е
стъ црствие небское· съ
кровиштю съкръвеноу на се
лѣ· еже обрѣтъ чкъ съкрꙑ·
і отъ радости его ідетъ·
і все елико іматъ продаетъ·
і коупоуетъ село то· 45 Пакꙑ
подобьно естъ црствие небское·
чкоу коупьцоу· іштѫштю до
бра бисъра· 46 іже обрѣтъ еди
нъ многоцѣньнь бисьръ· шь
дъ прода все імѣние і коупи е·
47 Пакꙑ подобьно естъ црствие
бжие неводоу въвръженоу
въ море· і отъ вьсѣкого рода
събъравъшю· 48 іже егда і
сплъни сѧ· ізвлѣкъше і
на краи· і сѣдъше ізбъраша
добрꙑѩ въ съсѫдꙑ· а зъ
лꙑѩ ізвръгоша вънъ·

49 тако бѫдетъ въ съконьчание
вѣка· ізидѫтъ аг҃ли· і отъ
лѫчѧтъ зълꙑѩ· отъ срѣдꙑ·
праведьнꙑихъ· 50 і въвръгѫ

33 сатъ lit. a recentiore manu glag. charact. in rasura scripta   36 къ немоу, fortasse къ немоу

тъ ѩ въ пештъ огнънѫ· тоу
бѫдетъ плачь і скрьжьтъ
зѫбомъ· 51 гла імъ ис· разоу
мѣете ли вьсѣ си· глашѧ е
моу ей гн· 52 ис же рече імъ·
сего ради вьсѣкъ кънижь
никъ· наоучь сѧ цсрствию не
бскоумоу· подобьнъ естъ
чкоу домовитоу· іже ізно
ситъ отъ съкровишта своего
новаѣ і ветъхаѣ· 53 І бы
егда съконьча ис притъчѧ
сиѩ· прѣіде отъ тѫдѣ· 54
і пришьдъ въ отьчьствие
свое· оучаше ѩ на сънъмишти
штихъ іхъ· ѣко дивлѣахѫ
сѧ емоу і глахѫ· отъ кѫдѣ
семоу естъ прѣмѫдрость
си і сила· 55 не сь ли естъ

34

тектоновъ снъ· не мати ли
его нарицаетъ сѧ мариѣ· і
братриѣ его іѣковъ· і осифъ·
і симонъ· і юда· 56 і сестры
его· не вьси ли въ насъ сѫ
тъ· отъ кѫдоу оубо семоу
вьсѣ си сѫтъ· 57 І блажнѣа
хѫ сѧ о немь· ис же рече імъ·
нѣстъ пророкъ бечьстинъ·
тъкмо въ своемь отчствии·
і въ домоу своемь· і не съ
твори тоу силъ многъ· за не
вѣрьствие іхъ· XIV·1 Въ оно врѣ
мѧ· слышавъ іродъ тетра
архъ· слоухъ ісвъ· 2 і рече
отрокомъ своімъ· се естъ
іоанъ крьститель· тъ въ
скрьсе отъ мрьтвыихъ·
і сего ради силы дѣѭтъ
сѧ о немь· 3 Іродъ бо імъ

іоанна· съвѧза і въсади
въ тьмьницѫ· іродъѣады
ради· жены филипа бра

та своего· 4 глаше бо емоу і
оанъ· не достоітъ ти імѣ
ти ѩ· 5 і хотѧ и оубити оубоѣ
сѧ народа· за не ѣко пророка і
мѣхѫ і· 6 дьни же бывъшю·
рождьства іродова· плѧса
дъшти іродиѣдина по срѣдѣ·
і оугоди іродоу· 7 тѣмь же клѧ
твоѭ іздрече ей дати· его
же аште въспроситъ· 8 она же
наважена материѭ своеѭ·
даждь ми рече сьде на блю
дѣ· главѫ іоана крстителѣ·
9 і печальнъ бы црь клѧтвы
ради· і възлежѧштиихъ
съ нимь повелѣ дати· 10 і по
славъ оусѣкнѫ іона въ
тьмьници· і принесошѧ гла
вѫ его на блюдѣ· і дашѧ дѣ
вици· і несе матери своей·
12 і пристѫпьше оученици его·
възѧшѧ тѣло его і погребо
шѧ е· і пришьдъше възвѣ

35

стишѧ ісви· 13 І слышавъ
въ ис· отиде отъ тѫдѣ въ
кораби· въ поусто мѣсто е
динъ· і слышавъше наро
ди по немь ідошѧ пѣши отъ
града· 14 і ишьдъ ис· видѣ на
роды многы· і милосрь
довавъ о нихъ· і ицѣли недѫ
жьныѩ іхъ :– 15 зач· Поздѣ же
бывъшю· пристѫпишѧ къ
немоу· оученици его глѭ
ште· поусто естъ мѣсто·

50 бѫдетъ an бѫдеть dub. 51 разоумѣете, cyrill. superpos. е ut sit разоумѣсте, vocabulo гла extra versum cyrill. scripta lit. и praecedit. Ad calcem paginae 34a prima manus char. glagol. haec scripsit: ·ид· о іоаннѣ· і иродѣ itidem in capite pag. 35a не о пяти хлѣбъ. XIV.5 in народа lit. ро minut. form. supra v. positae. 7 въспр. an вьспр. incertum. 15 естъ. potest legi есть.

і година минѫ юже· отъ
поусти народы· да шьдъ
ше въ ближьнѧꙗ градьцѧ·
коупѧтъ брашьна себѣ· 16 ис
же рече імъ· не трѣбоуѭ
тъ отити· дадите імъ вы
ѣсти· 17 они же глашѧ емоу·
не імамъ сьде· тъкмо д҃·
хлѣбъ· і в҃ рыбѣ· 18 онъ же
рече· принесѣте ми ꙗ сѣ
мо· 19 і повелѣвъ народомъ

— —

вьзлешти на трѣвѣ· і при
мъ д҃ хлѣбъ і в҃ рыбѣ· вьзь
рѣвъ на нбо благви· і прѣло
мь хлѣбы· дастъ оучени
комъ· і оученици же народомъ·
20 і ѣшѧ вьси і насытишѧ сѧ·
і вьзѧшѧ ізбытъкы оу
кроухъ в҃і коша ісплънь·
21 ѣдъшиихъ же бѣаше мѫжь·пѧ
ть тысѧшть· развѣ женъ
і дѣти· 22 І абие оубѣди оуче
никы вълѣсти въ корабь·
і варити і на ономь полоу·
доньдеже отъпоуститъ на
роды· кои· 23 І отъпоуштъ на
роды вьзиде на горѫ помо
литъ сѧ· поздѣ же бывъ
ню единъ бѣ тоу· 24 корабь же
бѣ по срѣдѣ морѣ вълаѩ сѧ
влънами· бѣ бо противьнъ
вѣтръ· 25 въ четврътѫѭ же
стражѫ ношти· іде къ нї
мъ ис҃· ходѧ по морю· 26 і видѣ

36

въше и оученици ходѧштъ
по морю· съмѧтошѧ сѧ глѭ

ште· ѣко призракъ естъ· і о
тъ страха възъпишѧ· 27 абие
же рече імъ ис глѧ· дрьзаи
те азъ есмь не боите сѧ· 28 ѡтъ
вѣштавъ же петръ рече емоу·
гі аште ты еси· повели ми
прити кь тебѣ по водамъ·
29 онъ же рече приди· і излѣ
зъ іс корабл҄ѣ петръ· хожда
аше на водахъ· і приде кы
ісви· 30 видѧ же вѣтры крѣпъ
кы оубоѣ сѧ· і начьнъ оута
пати· възъпи глѧ гі спи мѧ·
31 ӑбие же ис простьръ рѫкѫ ꙗ
тъ і· І гла емоу маловѣ
ре· по чьто сѧ оусѫмнѣ· 32 і въ
лѣзъшема іма въ корабъ·
прѣста вѣтръ· 33 сѫштеі же
въ корабли· пришьдъше покло
нишѧ сѧ емоу глѭште·
въ істинѫ снъ бжи еси·

34 і прѣвъше придошѧ на зе
млѭ генисаретьскѫ· 35 І по
знавъше и мѫжи мѣста того·
посълашѧ въ вьсѫ странѫ
тѫ· і принесошѧ къ немоу
вьсѧ болѧштѧѩ· 36 і молѣхѫ и
да тъкмо прикоснѫтъ сѧ
въскрилии ризѣ его· і ели
ко сѧ прикоснѫшѧ емь спе
ни бышѧ· XV·1 Тъгда пристѫ
пишѧ къ ісви· іже бѣхѫ
въ ілмѣ· кънижьници і фа
рисѣи глѭште· 2 по чьто оу
ченици твои прѣстѫпаѭ
тъ· прѣданиє старьць· не о
мываѭтъ бо рѫкъ своіхъ·
егда хлѣбъ ѣдѧтъ· 3 онъ же

In cap. pag. 35 b glag. char. prim. man. haec scr. ӣж о морьстѣмь хождении
19 же supra v. prima manu script. 21 ѣдъшихъ an ѣдъшиихъ discerni nequit; аше in бѣаше minutior. form. sed prima manu supr. v. scriptum 22 verbis і абие supra versum glag. char. зач praescriptum. 35 verbis і познавъше praecedit кон glag. char. sed manu ut videtur recentiore additum In cap. pag. 36 b glag. char. prima manu scripta haec leguntur: ·иѕ· ѡ прѣстѫплении заповѣди божии

отъвѣштавъ рече імъ· по
чьто вы прѣстѫпаете за
повѣдь бжиѭ· за прѣдание
ваше· 4 бъ бо заповѣдѣ глѧ·
чьти оца і мрь· і иже
зълословитъ оца

37

ли мрь· съмрътиѭ да оумь
ретъ· 5 вы же глете· іже бо
лижьдо речетъ оцю ли мри
даръ· іже колижьдо отъ ме
не· пользевалъ сѧ еси· і
же не почьтетъ оца ли мре
своеѩ· 6 і разористе зако
нъ бжии· за прѣдааније ваше
7 лицемѣри· добрѣ пророчь
ствова ŏ васъ ісаіѣ глѧ·
8 приближаѭтъ сѧ людие сии
оустъı своіми· і оустъна
ми чьтѫтъ мѧ· а сръдьце
іхъ далече отъстоітъ отъ
мене· 9 соуе же чьтѫтъ мѧ·
оучѧште оучениѣ· заповѣ
ди чскы· 10 і призъвавъ
же народы рече імъ· Слы
шите і разоумѣіте· 11 не въ
ходѧштее въ оуста скврьни
тъ чка· нъісходѧштее із оу
стъ сквръннтъ чка·
12 Тъгда пристѫпьше оу

ченици рѣшѧ емоу· вѣси ли
ѣко фарисеи· слышавъше
слово съблазнишѧ сѧ· 13 ŏнъ
же отъвѣштавъ рече· вьсѣ
къ садъ егоже насади оць мои
небескы· іскоренитъ сѧ·
14 ѡстанѣте іхъ· вожди сѫтъ
слѣпи слѣпьцемъ· слѣпъ
же слѣпьца ăште водитъ·
оба въ ѣмѫ въпадета сѧ·
15 Отъвѣштавъ же петръ рече
емоу· съкажи намъ притъ
чѫ сиѭ· 16 ис же рече емоу·
едъначе ли вы бездразоу
ма есте· 17 не оу ли разоумѣ
ваете ѣко вьсѣко еже въхо
дитъ въ оуста· въ чрѣво
вьмѣштаетъ сѧ і афедо
ньісходитъ· 18 ă ісходѧ
штаă із оустъ· отъ сръдца
ісходѧтъ· і та скврьнѧтъ
чка· 19 ŏтъ сръдца бо ісходѧ
тъ· помышлениѣ зълаѣ·

38

оубиства прѣлюбодѣяниѣ·
татьбы· лъжесъвѣдѣниѣ·
власвимиѣ· 20 си сѫтъ скврь
нѧштаă чка· ă еже не оумъ
венами рѫками ѣсти· не
скврьнѧтъ чка· 21 і ишьдъ
отъ тѫдоу ис· отиде въ стра
нѫ тоурьскѫ· і сидоньскѫ:·
22 И се жена хананѣіска· отъ
прѣдѣлъ· тѣхъ шьдъши· въ
зъпи глѭшти· помилоуі
мѧ ги сноу давъ· дъшти моѣ
зьлѣ бѣсъноуетъ сѧ· 23 ŏнъ же
не отъвѣшта еі словесе· і
пристѫпьше оученици его
молѣăхѫ и глѭште· ŏтъпоу
сти ѭ ѣко въпиетъ въ слѣдъ
насъ· 24 Онъ же отъвѣштавъ
рече· нѣсмь посъланъ тъкмо къ
овьцамъ погыбъшимъ
домоу ілева· 25 Она же пришь

8 verbis сѧ людие supra v. recens manus cyrill. char. мнѣ adscripsit; ı quod vocabulo оустъ-нами praecedit in cod supra vers. prima m. scriptum — Ad calcem pag. 37a haec. glag. char. exar. leguntur: ·из· ѡ пининк'нсиı — In capite pag. 38a char. glag. prima manus haec praescripsit: h· ѡ исцѣлѣвъшиихъ оı различьнъ недѫг — 19 отъ an отъ dubium: in татьбы lit. ть supra versum minut. form. exaratae — 23 отъвѣшта an отъвѣшта, въпиетъ an вън., itidem 24 отъв. an отъв. discerni nequit

дѣвии поклони сѧ емоу глѭ
шти· ги помози ми· 26 онъ же

отъвѣштавъ рече· нѣстъ до
бро отѧти хлѣба чѧдомъ· і
поврѣшти пьсомъ· 27 она же ре
че ей ги· ѣко і пси ѣдѧтъ о
тъ кроупицъ· падаѭштиихъ
отъ трепезы гй своіхъ·
28 тъгда отъвѣштавъ ис· рече
еи· ѡ жено велиѣ естъ вѣра
твоѣ· бѫди тебѣ ѣкоже хоште
ши· і ицѣлѣ дъшти еѩ въ тъ
часъ· 29 І пришьдъ отъ тѫдѣ
ис· іде при мори галилѣістѣ
мь· і въшьдъ на горѫ сѣде
тоу· 30 і пристѫпишѧ къ немоу
народи мнози· імѫште съ
собоѭ хромы· нѣмы· слѣпы
бѣсьны· і ины многы·
і привѣсѧ ѩ· і повръгѫ ѩ·
къ ногама исвама· і ицѣли ѩ·
31 ѣко народоу дивити сѧ· видѧ
ште нѣмыѩ глѭштѧ· бѣсь
ныѩ съдравы· і хромы хо
дѧштѧ· і слѣпы видѧштѧ·

39

і славлѣхѫ ба ізлева· коц |скоѩ
32 Іс же призъвавъ оученикы
рече імъ· милосрьдоуѭ о на
родѣ· ѣко оуже три дни приск
дѧтъ мнѣ· і не імѫтъ чесо
ѣсти· і отъпоустити іхъ не
хоштѫ не ѣдъшѧ· да не како о
слабѣѭтъ на пѫти· 33 і глашѧ
емоу оученици· отъ кѫдоу вь
зьмемъ на поустѣ мѣстѣ
хлѣбы· насытити толи

ко народа· 34 і гла імъ ис· коли
ко хлѣбъ імате· они же рѣшѧ
ӝ· і мало рыбицъ· 35 і пове
лѣ народоу възлешти на зе
мли· 36 і приімъ ӝ хлѣбъ і ры
бы· хвалѫ въздавъ прѣ
ломи· і дастъ оученикомъ
своімъ· оученици же наро
домъ· 37 і ѣшѧ вси і насыти
шѧ сѧ· і вьзѧшѧ ізбытъ
кы оукроухъ· ӝ кошьницъ і
спльнь· 38 і ѣдъшиихъ бѣаше

четыри тысѧштѧ мѫжь· ра
звѣ женъ і дѣти· 39 і отъпоу
шть народы· Вълѣзъ въ ко
рабь· і приде въ прѣдѣлы
магдалиньскы· XVI·1 і пристѫ
пьше фарисѣи· і садоукеи· і
скоушаѭште и· просишѧ зна
мениѣ съ нбсе показати імъ·
2 Онъ же отъвѣштавъ рече імъ·
вечеръ сѫштю глете· ведро
чрьмьноуетъ сѧ нбо· 3 і ютро·
дьнь сь зимнъ· чрьмьноу
етъ бо сѧ дрѧселоуѩ нбо· лице
оубо неи оумѣете расѫжда···
4 Родъ зълы прѣлюбодѣи· зна
мениѣ іштетъ· і знамение
не дастъ сѧ емоу· тъкъмо зна
мение іонѣ пророкоу· і оставь ѩ
отиде· 5 І прѣшьдъше оучени
ци на онъ полъ· забышѧ хлѣ
бы възѧти· 6 Іс же рече імъ·
вънемлѣте і блюдѣте сѧ·
отъ кваса фарисеіска· і са

40

доукеіска· 7 они же помышлѣ

In cap. pag. 39a glag. scriptum :ha· ѡ ·ж· хлѣбъ. Versui secundo eiusdem paginae glag. char. зач in margine additum 32 народѣ, cyr. rec. m. сем supra v. scr. 37 ізбытъ, an ізбытъ. dub Pag. 39b glag. praescr. ·hб· ѡ квасѣ фарисеіcцѣ і садоукеіcцѣ. In fine XV.39 glag. коц quod коньць legas interpolatum 3 nisi fallor расѫждаете scriptum erat, emendator autem recens literis ете erasis cyrill. char. supra versum et in margine haec apposuit ги а знамени врѣмени не можете ли соу··ти

ꙗ́хѫ глѭште· како хлѣбъ не въ
зѧхомъ· 8 разоумѣвъ же ис (рече·
чьто мꙑслите вь себѣ ма
ловѣри· ꙗко хлѣбъ не възѧ
сте· 9 ни ли разоумѣсте ни по
мꙑслите ·д̈· хлѣбъ· пѧти
тꙑсѧщь· і колико
кошьниць възѧсте· 10 ни ӝ·
хлѣбъ· четꙑремъ тꙑсѧ
штамъ· і колико кошьниць
възѧсте· 11 како не разоумѣе
те· ꙗко не о хлѣбѣхъ вамъ
вънѣмати рѣхъ: храните же сѧ·
отъ кваса фарисеиска і са
доук̑еиска· 12 тъгда разоумѣ
шѧ ꙗко рече храните сѧ· не от
кваса хлѣбьнааго· нъ отъ
оучениѣ фарисеиска і са
доукеіска: 13 Пришьдъ же ис̄
въ странѫ к̑есариѩ филипо
вꙑ· въпрашааше оучени
кꙑ своѩ глѧ· кого глѭтъ

мѧ чци сѫшта сна чскаго·
14 ѡни же рѣшѧ емоу· ови іоа́на
крстителѣ· іни же іл҄иѭ·
дроузи же іеремиѭ· ли едино
го о̂тъ пророкъ· 15 гла імъ ис·
вꙑ же кого мѧ глете бꙑти·
16 отъвѣштавь же симонъ
петръ рече· тꙑ еси хъ
снъ ба живаго· 17 і отъвѣ
штавъ ис рече емоу·
Блаженъ еси симоне вари
она· ꙗко плъть і кръвь не а̂
ви тебѣ· нъ оц̄ь мои іже естъ
на нб̄хъ· 18 І азъ же тебѣ глѭ·
ꙗко тꙑ еси петръ· і на семь
камене· съзиждѫ цръковь
моѭ· і врата адова не оуде
лѣѭтъ е̂и· 19 і дамь тебѣ клю
чѧ црствиѣ нбскаа̂го·
і еже аште съвѧжеши на зе
мли· бѫдетъ съвѧзанъ на не
бесхъ· і еже а̂ште раздрѣшиши
на земли· бѫдетъ раздрѣше

41

*нъ на нбесехъ: Тогда запрѣти оучени
комъ своимъ· да никомоуже рекѫтъ
ѣко тъ естъ исхъ· 21 отъ тола начатъ сѣ
казати оученикомъ своимъ: ѣко по
добаетъ емоу· ити въ илмъ· и мъ
ного пострадати отъ старецъ· и
архиереи і книжъникъ и оубиеноу
бъити і третии днъ въстати·
22 и поемъ і петръ начатъ прѣрица
ти емоу гла· милосрдъ тъи ги не
иматъ бъити тебѣ се· 23 Онъ же обра
щь сѧ рече петрови· іди за мнѭ
сотоно съблазнъ ми еси· ѣко не мъи
слиши ѣже сѫтъ бжіѣ нъ чъска·
24 Тогда исъ рече оученикомъ своимъ·
иже хоштетъ по мнѣ ити да отъвръ
жетъ сѧ себе и възъметъ кръстъ
свои и въ слѣдъ мене градетъ·
25 иже бо аще хощетъ дшѭ своѭ съпа
сти погоубитъ ѭ· а иже погоубитъ
дшѭ своѭ мене ради обращетъ ѭ· ка
26 ѣ бо полъѕа естъ чкоу аще въсъ ми
ръ приобращетъ а дшѭ своѭ отъще
титъ· ли что дастъ чкъ изъмѣнѭ*

за дшѭ своѭ· 27 прити бо иматъ снъ

12 не от, in cod. lit. т quae est ultimo loco versus, prima manu supra o exarata est
Ad calcem pag. 40a glag. hв· ѡ въпрошени к̑есариѩ 16 отъвѣштавь et петрь an отъвѣштавъ et петръ, discernere nequeo Septendecim folia codicis quae sequuntur, a fol. 41 usque ad 57, non a primo scriptore codicis originem ducunt, sed postea interpolata sunt, quorum membrana crassa atque aspera est, literarum glagoliticarum formae multum differunt ab illis, quibus primi scriptoris manus uti consueverat Versuum 3. 13. 17 paginae 41a quae proxime a margine absunt literae in codice char. cyrillico exaratae sunt; equidem cursivis ut dicunt typis excudi curavi

чскы въ славѣ оца своего съ аћлъи
своими· й тогда въздастъ комоу
ждо по дѣанию его· 28 Аминъ глѧ ва
мъ сѫтъ етери от сѫде стоıащихъ
ıже не имѫтъ вькоусити съмръти
доидеже видѧтъ сна чскаго градѫ
ща въ цръствии своемъ· и бъıстъ
XVII·1 по шести дьнъ· Поѧтъ ıсъ петра
ı ѣкова и ıоана· брата емоу и въ
зведе ѧ на горѫ въıсокѫ единъı· 2 ı
прѣобрази сѧ прѣдъ ними· ı про
свьтѣ сѧ лице его ѣко и слънъце
а ризъı его бъıшѧ бѣлъı ѣко свѣ
тъ· 3 ı се ѣвисте сѧ имъ моси ı и
лиѣ съ нимъ глѭща· 4 отвѣщавъ же
петръ рече къ ıсви ги добро естъ
намъ сѫде бъıти· аще хощеши
да створимъ зде три кровъı· те
бѣ единъ и моси ёдинъ ıли еди
нъ· 5 Ёще же ёмоу глѭщоу· се ôбла
къ свѣтълъ ôсиѣ ѧ· ı се гласъ ı
з облака гла съ естъ снъ мои въ
злюбенъı· о немъже благово

42

въси ѕѣло· 24 пришъдъшемъ же ıмъ въ
каперънаоумъ пристѫпишѧ приемѭ
щеı дидрагъмъı къ петрови· ı рѣшѧ
оучителъ вашъ не даетъ ли дидрагъ
мъ 25 рече ёı· ı егда въниде въ домъ
вари ıсъ гла· что ти сѧ мни симоне
цре земъсти от къıхъ приемлѭтъ
даıı ли кънъсъ· от сновъ ли своıхъ
лı от тоуждıхъ· 26 рече петръ отъ
|тоужди
ıхъ· рече емоу ıсъ оубо свободъни
сѫтъ снове 27 нъ да не съблазни
мъ ıхъ· шъдъ въ море въвръѕи
ѫдицѫ· ı ѭже ıмешı прѣжде ръıı
бѫ възъмı ı отвръзъ оуста еı· о
брящеши статиръ· възъмъ да

жды ıмъ за мѧ ı за сѧ· XVIII·1 Въ тъ
часъ пристѫпишѧ оученици къ ı
ѕсви глѭще· къто оубо боли есть
въ црствии нбсцѣмъ· 2 ı призъва
въ ıсъ отрочѧ постави е по срѣдѣ ıх(ъ)
3 ı рече амин глѧ вамъ аще не обрати
те сѧ ı бѫдете дѣти не ıмате въ
нити въ црствие нбсское· 4 Ѩже бо сѧ
съмѣритъ ѣко отрочѧ се· тъ естъ бо
ли въ црствии нбссцѣмъ· 5 ı иже ко
лижде приеметъ отрочѧ таково едино

въ ıмѧ мое мене приеметъ· 6 А ıже аще
скандъдалисаетъ единого от малъıхъ
сихъ вѣроуѭщихъ въ мѧ· оунѣе емоу е
стъ да обѣсѧтъ жрънов на въıи его
оселъскъı· ı потопѧтъ ı въ пѫчинѣ
морьстѣи· 7 Горе въсемоу мıроу от ска
ндалъ· неволѣ бо естъ прити скан
даломъ· обаче горе чкоу томоу ıмъ
же скандалъ приходитъ· 8 Аще ли рѫ
ка твоѣ ли нога твоѣ съблажнѣетъ
тѧ· отсѣци ı отвръѕи от себе· добрѣе
ти естъ вънити въ животъ хромоу
ли бѣдьноу неже обѣ рѫцѣ ı ноѕѣ ı
мѫщю въвръженоу бъıти въ огнь
вѣчьнъı· 9 Ѩ аще око твое съблажнѣе
тъ тѧ ıзъми е ı връѕи отъ себе·
добрѣе ти естъ съ единѣмъ окомь
вънити въ животъ· неже дъвѣ о
чи имѫщю· въвръженоу бъıти
въ геенѫ огнънѫѭ· 10 Блюдѣте сѧ
ı не радите· о единомъ отъ малъı
хъ сихъ· глѧ бо вамъ ѣко аньели
ıхъ на нбсехъ· въинѫ видѧтъ
лице оца моего нбсскаго· приде бо
снъ чскъı възıскатъ ı съпаетъ
погъıбъшаго· 12 что сѧ мьнитъ ва

43

мъ· Аште бѫдетъ етероу ·р· о

Ultima lit. ѫ versus 7 pag. 41 b in cod. char. cyrill. exarata   28 et XVII.4 от ita scriptum est, ut т supra о stet; etiam 25 utroque loco et ubique от eodem modo ut supra dixi scriptum est   Ultimae lit. v. 8 et 18 pag. 42 a, necnon v. 17 et 21 pag. 42 b iterum in cod. char. cyrill. scr.

въцъ ı заблѫдıтъ ѥдına
отъ нıхъ· не оставıтъ лı
девятı десятъ ı девяти на го
рахъ : ı шедъ ıштетъ заблѫ
ждъшѧѧ· 13 ı аште бѫдетъ обрѣ
стı ѭ· аминъ глѭ вамъ ѣко ра
доуѥтъ сѧ о неи паче неже о девя
тı десятъ ı девятı не заблѫ
ждъшихъ· 14 тако нѣстъ волѣ
прѣдъ оцемъ вашимъ нбскы
мъ· да погыбнетъ ѥдинъ отъ
малыхъ сıхъ· 15 Аще же съ
грѣшıтъ къ тебѣ братръ
твоı· ıди обличи ı междю
собоѭ ı тѣмъ единѣмъ· А
ште тебе послоушаетъ прио
брѧштеши братра твоѥго·
16 аште лı тебе не послоушаѥтъ·
поимı съ собоѭ пакы едı
ного лı дъва· да въ оустѣхъ
дъвою лı трехъ съвѣдѣте
лъ станетъ въсѣкъ глаго
лъ· 17 аште же не послоушаѥтъ

———

ıхъ· ръцı цръкъвı· аште же ı от
цръкъвı не радıти начънетъ
да бѫдетъ тı ѣко ѧзы
чьникъ ı мытаръ : 18 а
минъ бо глѭ вам :
елико аште съвя
жете на земı :
бѫдетъ съ
вязано на
нбсехъ
ı елико
аште ра
здрѣ
шите
на зе
мı :
бѫде
тъ ра
здрѣ
шено

44

на нбси· 19 пакы ѣмин глѭ вамъ ѣко аще
дъва отъ васъ съвѣщаѥте на земи о въсѣ
кои вещи еѭже колижде просите бѫдетъ и
ма отъ оца моѥго иже естъ на нбсехъ
20 ıдеже бо есте дъва ли трие събрани въ и
мя моѥ тоу есмъ по срѣдѣ ихъ· 21 Тогда
пристѫпъ къ немоу петръ рече· ги колъ
кратъ съгрѣшитъ въ мя братръ мои·
ı отъпоущѫ ѥмоу до седьмъ кратъ ли
22 гла ѥмоу исъ не.глѭ тебѣ до седмъ кра
ты нъ до седъмъ десятъ кратъ седъ
мицеѭ· 23 Сего ради оуподобило ся ѥ
стъ цръствие нбсъское чкоу цроу иже въ
схотѣ стѧзати ся о словеси съ рабы
своими· 24 начънъшю же емоу сътяза
ти ся о слове(си) привѣся емоу длъ
жъникъ единъ тъмѣ талантъ· 25 не
имѫщоу же ѥмоу въздати повелѣ гъ
его да продадятъ ı· и женѫ ѥго и чя
да· и все ѥлико имѣѣше· ı отъдати 26 ı
падъ оубо работъ кланѣаше ся емоу гля·
ги потръпи на мнѣ и въсѣ ти въздамъ
27 милосръдовавъ же гъ раба того поу

———

сти ı и длъгъ отъпоусти емоу· 28 ишъ
дъ же рабъ тъ обрѣте единого отъ кле
врѣтъ своихъ иже бѣ длъжънъ е
моу р пѣнязъ· ı имъ давѣаше и гля·
въздаждь ми имъже ми еси длъ
жънъ· 29 падъ же клеврѣтъ ѥго молѣ
ше и гля· потръпи на мнѣ и въсе въ
здамъ ти· 30 онъ же не хотѣаше нъ шедъ
въсади ı въ тъмъницѫ· доидеже
въздастъ въсъ длъгъ· 31 видѣвъ

Ex utraque parte columnae 43 b apostolorum Pauli et Petri imagines rudi manu delineatae sunt, supra caput Pauli *ο παυλος*, Petri *ὁ αγιως πετρος* cyrill. char. legitur 19 и voc. амин extra versum adpos. supra lit. ми 24 voc. словеси ult. duae lit. legi non possunt. 26 in cod. въсѣтъздамъ lit. ив supra v. adscriptis

ше же клеврѣти его бывъшаа съжа
лиша си ѕѣло· и пришъдъше съказаша
въсѣ бывъшаа· 32 тогда призъвавъ и
гъ его гла емоу рабе лѫкавы въсъ дъ
лгъ отъпоустихъ ти по неже оумо
ли ма 33 не подобааше ли и) тебѣ помило
вати клеврѣта твоего ѣко и азъ та
помиловахъ· 34 ι прогнѣвавъ сѧ
гъ его прѣдастъ ι мѫчителемъ
доидеже въздастъ въсь длъгъ
свои· 35 тако и оцъ мои нбскы сътво
ритъ вамъ аще не отъпоуштаете комоу
жде братроу своемоу отъ срдъць ва

45

шихъ прѣгрѣшениихъ· XIX·1 Ι бысть егъ
да скончѣ исъ словеса си прѣиде
отъ галилѣа ι приде въ прѣдѣ
лы июдеискы об онъ полъ иорь
дана· 2 ι по немь идѫ народи мъно
ѕи ι исцѣли а тоу· 3 Ι пристѫпи
ша къ немоу фарисеи ιскоушаѭще и
глѭще аште достоитъ чкоу поу
стити женѫ своѭ· 4 онъ же отвѣ
штавъ рече имъ нѣсте ли чьли
ѣко створи ιскони мѫжьскъ по
лъ и женьскъ створилъ ѣ естъ
5 ι рече сего ради оставитъ чкъ
оца своего и мрь и прилѣпитъ
са женѣ своеи· ι бѫдете оба вь
плътъ единѫ 6 тѣмь же оуже нѣ
сте дъва нъ плътъ едина. еже
оубо бъ съчета чкъ да не разлѫ
чаетъ· 7 глаша емоу чъто оубо мо
иси заповѣда дати кънигы ра
споустъпъıа и отъпоустити ѫ·
8 гла имъ ѣко мосн по жесто
срьдию вашемоу повелѣ вамь

поустити женъı ваша· ιскони же не
бъıстъ тако· 9 глѭ же вамъ иже а
ще отъпоуститъ женѫ своѭ разв
вѣ словесе любодѣаннаго· твори
тъ ѭ прѣлюбы творити· и женаı
са подъıбѣгоѭ прѣлюбы творитъ·
10 глаша емоу оученици его аще тако
естъ вина чкоу съ женоѭ оунѣе естъ
не женити са· 11 онъ же рече имъ· не
въси въмѣстатъ словесе се
го нъ имъже дано естъ· 12 сѫтъ
бо каженици иже ичрѣва матерь
нѣ родиша са тако· ι сѫтъ каже
ници аже ιсказиша чци· и сѫтъ
каженици ιже исказиша са сами
цръствиѣ ради нбсъскаго· мо
гѫи въмѣстити да въмѣститъ
13 Тогда привѣса къ немоу дѣти да
рѫцѣ възложитъ на на ι помоли
тъ са· оученици же запрѣтиша ι
мъ· 14 исъ же рече имъ оставѣте
дѣти ι не браните имъ прити къ
мънѣ· таковъıхъ бо естъ црь

46

ствие нбсъское· 15 ι възложъ на
на рѫцѣ отиде отъ тѫдѣ· 16 и се е
динъ пристѫпь рече емоу оучи
телю благъı чъто благо съ
творѫ да имамъ животъ вѣчь
нъı· 17 онъ же рече емоу· чъто ма тво
риши блага· никтоже естъ бла
гъ тъкъмо единъ бъ· аще ли хо
щеши въ животъ вънити съблю
ди заповѣди 18 гла емоу къıа· исъ
же рече емоу· еже не оубиеши не прѣ
любы твориши· не оукрадеши· не
лъжесъвѣдѣтелъ бѫдеши· 19 чъ·
ти оца и мрь и възлюбиши ιскрь
нѣаго своего ѣко самъ са· 20 гла е
моу юноша· въсѣ си съхранихъ о
тъ юности моеа· чесо есмь е
ще не доконъчалъ· 21 рече емоу исъ·

33 ли и е coniectura, та dubium Versibus 15 et 23 pag. 45a quae proxime a margine absunt lit. cyrillice exaratae in edit. nostra cursivis formis distinctae sunt 9 alterum и in любодѣаннаго supra v. positum Pag. 45b vv. 6, 8, 17, et pag. 46a v. 14 ult. lit. ь in cod. cyrillice scripta

аще хоцеши съвръшенъ быти· и
ди продаждъ твое имѣние и даждъ
нищимъ· ι имѣти ιмаши скро
вище на нбси· и приди въ слѣдъ ме
не· 22 слышавъ же юноша слово оти

де скръбꙗ бѣ бо имѣꙗ сътѧжаниѣ мъ
нога. 23 исъ же рече къ оученикомъ сво
имъ· аминъ глѭ вамъ ѣко неоу
добъ вънидетъ богатъ въ цръ
ствие нбское· 24 пакы глѭ вамъ
ѣко оудобѣе естъ велъбѫдоу сквозѣ
оуши иглинѣ пройти· неже богатоу
въ цръствие бжие вънити· 25 Слы
шавъше же оученици дивлѣахѫ
сѧ ѕѣло глѭще кто оубо можетъ
спенъ быти· 26 възърѣвъ же исъ
рече имъ· отъ чкъ се невъзъмож
но ѥстъ а отъ ба въсѣ възможъна
сѫтъ· 27 Тогда отъвѣщавъ петрь
рече ѥмоу· се мы ѡставихомъ
вьсѣ· и въ слѣдъ тебе идохомъ·
что оубо бѫдетъ намъ· 28 исъ же ре
че имъ· амин· глѭ вамъ ѣко вы
шьдъшеи по мьнѣ· въ пакыбъи
ти егда сѧдетъ снъ чловѣчъскъи
на прѣстолѣ славы своеꙗ· сѧ
дете и въи на дъвою на десѧте
прѣстолоу· сѫдѧще обѣма на

47

десѧте колѣнома ιлвма· 29 ι
въсѣкъ ιже ѡставитъ братриѭ
ли сестры ли оца ли мрь· или
женѫ или дѣти· или села или хра
мы· имене моего ради сътори
цеѭ приметъ· и животъ вѣ
чьны наслѣдитъ· 30 мноѕи же
бѫдѫтъ пръви послѣдъни·
и послѣдъни пръви· XX·1 Подобъ
но естъ цръствие нбское чкоу до
мовитоу· иже изиде коупьно оутро

наѩти дѣлателѩ въ виноградъ
свои· 2 съвѣщавъ же съ дѣлате
ли по пѣнѧѕоу на дьнь· посла ѩ въ
виноградъ свои· 3 ι ишъдъ въ тре
тиѭ годинѫ видѣ ины на тръ
жищихъ стоѩщѧ праздьны· 4 ι тѣ
мъ рече идѣте и вы в виногра
дъ мои· и еже бѫдетъ правьда
дамъ вамъ 5 они же идѫ· пакы
же ишъдъ въ шестѫѭ и девѧтѫ
годинѫ· створи такожде· 6 въ еди
нѫ же на десѧте годинѫ ишъдъ о
брѣте дроугыѩ стоѩщѧ праздьны

ι гла имъ· что зде стоите пра
здьни вьсь дьнь· 7 Глашѧ емоу· ѣко
никтоже насъ не наѩтъ· гла имъ· ι
дѣте и вы въ виноградъ мои и
еже бѫдетъ правьда приме
те· 8 вечероу же бывъшоу гла гь
винограда къ приставьникоу съ
воемоу· призови дѣлателѩ ι
даждь имъ мьздѫ· начьнъ
отъ послѣдьнихъ до пръвы
хъ· 9 ι пришедъше иже въ единѫ
на десѧте годинѫ приѩсѧ по пѣ
нѧѕю· 10 пришъдъше же пръвиі мь
нѣахѫ сѧ ѣко вѧще приимѫтъ·
и приѩсѧ ι ти по пѣнѧѕоу· 11 приемь
ше же рьптаахѫ на гна 12 глѭще· ка
ко си послѣдьнии единъ часъ
створишѧ· ι равьнъıѩ намъ ство
рилъ ѥси· понесъшимъ тяготѫ
дне и вара· 13 онъ же отъвѣщавъ ре
че единомоу ихъ дроуже не обиждѫ
тебе· не по пѣнѧѕоу ли съвѣщахъ сь
тобоѭ· 14 възъми свое ι иди· хоштѫ
же семоу послѣдьнемоу дати ѣко
ι тебѣ· 15 или нѣстъ мьнѣ лѣтъ съ

48

творити еже хощѫ въ своихъ ми

Pag. 46 b v. 14 et v. 20 in чловѣчьскъи lit. cursiva ъ in cod. cyrillice scr. Etiam pag. 47 a ult. lit. ult. versus ы cyrill. scripta in cod., idem dicendum est de ult. lit. vv. 15. 22. pag. 47 b.

аще око твое лѫкаво естъ ѣко азъ бла
гъ ѥсмъ· тако бѫдѫтъ пос
лѣдьнии пръви: і пръви послѣ
дьнии· мъноѕи бо сѫтъ зъвани·
мало же избраныхъ: 17 И въ
сходѧ іс҃ъ въ ерм҃ъ поѩтъ оба
на десѧте оученика едины на пѫ
ти· і рече имъ 18 се въсходимъ въ
ілмъ· и сн҃ъ члвѣчьскъ· прѣда
нъ бѫдетъ архиереомъ і къни
жьникомъ и осѫдѧтъ і на съ
мрътъ· 19 и прѣдадѧтъ і ѩзыко
мъ на порѫгание й тепение и про
пѧтие· і ·в҃· дн҃ъ въскръснетъ·
20 Тогда пристѫпи къ немоу мт҃и сн҃оу
зеведеовоу· съ сн҃ъма своима
кланѣѭщи сѧ и просѧщи нѣчесо от
него· 21 онъ же рече ѥи что хощеши· гла
емоу ръци да сѧдете снѣ оба сн҃а
моѣ единъ о деснѫѭ тебе і дроу
гы о шоуѭ тебе въ цр҃ствии твоѥ
мъ· 22 отъвѣщавъ же іс҃ъ рече· не

вѣста сѧ чесо просѧща. може
та ли чашѫ пити ѭже азъ пиѭ
ли кръщение еже азъ кръщаѭ
сѧ· крьстити сѧ· гласте е
моу можевѣ· 23 и гла има чашѫ
моѭ испиета оубо· и кръщение
мъ имъже азъ кръщѫ сѧ кръ
стита сѧ· а еже сѣсти о деснѫ
мене и о шюѭ· нѣстъ мънѣ се
го дати· нъ имъже оуготова
но естъ отъ оц҃а моѥго· 24 И слы
шавъше десѧти· негодова
шѧ о обою братроу· 25 Іс҃ъ же при
зъвавъ ѩ рече· вѣсте ѣко
кънѧѕи ѩзыкъ оустоѩтъ
імъ и велицин обладаѭ
тъ ими· 26 не тако бѫдетъ въ
васъ· нъ іже хощет васъ

вѧщеі быти· да бѫдетъ
вашъ слоуга· 27 і иже аще хоще
тъ въ васъ быти прѣдии
да бѫдетъ вашъ рабъ· 28 Ѣко
же сн҃ъ чл҃чьскы· не приде

49

да послоужѧтъ емоу нъ по
слоужити і дати дшѫ сво
ѭ избавение за многы·
29 І исходѧщоу емоу отъ ерихъ и
по немъ идѫ народи мноѕи
30 и се дъва слѣпьца сѣдѣста
при пѫти· слышавъша ѣко
іс҃ъ мимо ходитъ възъва
ста гл҃ѭща помилоуі ны сн҃оу
дв҃въ· 31 народъ же запрѣти іма
да оумлъчита· она же паче въ
зъваста глѭща· помилоуи ны
ги сн҃оу дв҃въ· 32 И ставъ іс҃ъ въ
зъгласи ѣ и рече что хощета да съ
творѭ вама· 33 гласта емоу· ги да о
тверзете сѧ наю очи· 34 милосръдо
вавъ же іс҃ъ прикоснѫ сѧ очию и
ма· и абие прозрѣсте има очи и
по немъ идоста·····
XXI·1 І ѥгда приближи сѧ іс въ ерлмъ· і
приде въ витьфагиѭ къ горѣ е
леоньсцѣи· тогда посла дъва оу
ченика 2 глѧ има· идѣта въ весь
ѣже естъ прѣмо вама· і абие обрѧ
щета осла привѧзано и жрѣбѧ с ни

мъ· і отрѣшьша приведѣта ми е· 3 и а
ще речетъ кто вама что речета ѣко гъ
трѣбоуетъ ею· и абие же посълетъ ѣ·
4 се же все бъістъ да събѫдетъ сѧ
реченое пркомъ глѭщемъ· 5 рьцѣте
дъщери сионовѣ· се цр҃ъ твои градетъ
тебѣ кротъкъ· и въсѣдъ на осла и жрѣ
бѧ сна ѣремнича. 6 Шьдъша же оученика

In versu paginae 48 b secundo in cod. ultima lit. ѫ supra ни eadem manu apposita. Idem factum est v. 5 in чашѫ et v. 6 in кръщение. Versuum 11 et 17 quae prox. a marg. absunt lit. ь in cod. cyrillice scriptae sunt Pag. 49 a v. 7 verbi слышавъша ultima lit. a in cod. char. cyrill. scripta v. 12 eiusd. pag. ult. lit. и in ны supra v. apposita

и створъша ѣкоже повелѣ іма исъ 7 при
вѣсте осла и жрѣбѧ· ı възложишѧ
врьхоу ею ризы своıа· и въсѣде
врьхоу ихъ· 8 мъножѣиши же народи
постьлаша ризы своѧ на пѫти· 9 на
роди же ходѧщеи прѣдъ нимъ· и въ слѣ
дъ зъваахѫ и глѫще· ѡсана сноу
давоу· блгнъ грѧды въ имѧ гне·
ѡсана въ вышьнихъ· 10 и вънидъшю
емоу въ ılмъ· потрѧсе сѧ вьсь гра
дъ глѧ кто сь есть· 11 народи же гла
хѫ ѣко сь есть исъ прк иже отъ назарѣ
та галилеıскаго· 12 И вьниде исъ въ
цръкъвь бжиѭ· ı изгъна вьсѧ прода
ѭщаѧ· и коупоуѭщаѧ въ цркъви· и дъ
скы тръжъникъ испроврьже· и сѣда
лища продаѭщихъ голѫби: 13 и гла и

50

мъ писано есть храмъ мои храмъ
молитвѣ наречетъ сѧ· вы же ство
ристе и врьтъпъ разбоиникомъ·
14 ɩ пристѫпиша к немоу хроми ı слѣпи·
въ цркъви ıстѣли ѧ· 15 Видѣвъше же
архиереи ı книжъници чоудеса ѣже сътвори· ı отрокы зовѫща въ цркви
ı глѫща осана сноу давоу негодова
шѧ 16 и рѣшѧ емоу· слышиши ли что си
глѭтъ· ıсъ же рече имъ еи нѣ
сте ли николиже чьли· ѣко из оустъ
младенечъ ı съсѫщеихъ съвръши
лъ еси хвалѫ· 17 и оставъ ѧ изиде вь
нъ из града въ виѳаниѧ· и оудвори
сѧ тоу· 18 Оутро же възвращаѧ сѧ въ
градъ възлака· 19 ı оузрѣвъ смоко
вьницѫ единѫ при пѫти приде к не
и ı ничесоже не обрѣте на неи. тъкъ
мо листвиӗ едино ı гла еи· да нико
лиже отъ тебе плода не бѫдетъ·
въ вѣкы· и оусъше абие смоко
вьница· 20 ı видѣвъше оучени
ци дивишѧ сѧ глѫще како ӑбиӗ
оусъше смоковьница· 21 ѡтъвѣща
въ же исъ рече имъ· аминь глѫ
вамъ аще имате вѣрѫ и не оусѫ
мните сѧ· не тъкъма смоко
вьничьское створите· нъ аще ı
горѣ сеи речете двигни сѧ и връ
ѕи сѧ въ море бѫдетъ· 22 и всего
егоже въспросите въ млтвѣ вѣ
роуѭще примете· 23 ɩ пришъдъ
шоу емоу въ цркъ· пристѫпи
шѧ къ немоу оучѧщоу архиереи ı ста
рьци людьсци глѫще коеѭ
властиѭ си твориши· и кто ти да
стъ область сиѭ· 24 отъвѣщавъ
же исъ рече имъ· въпрошѫ вы
и азъ единого словесе еже аще ре
чете м'нѣ и ӑзъ вамъ рекѫ кое
ѭ властиѭ си творѭ· 25 Кръщение
иоаново отъ кѫдѣ бѣ съ нбсе ли
ıли отъ члкъ· они же помы
шлѣахѫ в себѣ глѫще
26 аще речемъ съ нбсе· рече

51

тъ намъ по что оубо не ӑсте
вѣ*р*ъи· аще ли речемъ отъ чкъ
боимъ сѧ народа вьси бо ѣко
прка имѫтъ иоана· 27 и отъвѣ
щавъше···· рѣшѧ не вѣмъ· ре
че имъ ı тъ·· ни азъ глѫ вамь
коеѭ областиѭ си творѭ· 28 Что
же сѧ мьнитъ вамъ· чкъ ете
ръ ıмѣше чадѣ дъвѣ· ı пришъ
дъ прьвомоу рече· чадо иди дь
ньсь дѣлаи въ винградѣ мое
мъ 29 онъ же отъвѣщавъ рече не
хощѫ· послѣдъ же раскаѣвъ сѧ
иде· 30 пристѫпивъ къ дроуго
моу рече такожде· онъ же отъвѣ
щавъ рече азъ идѫ ги ı не иде·
31 кои отъ обою створи волѭ очѭ·
Глашѧ емоу прьвыи гла имъ

XXI.11 in назарѣта lit. ѣ quae proxime a margine abest evidens non est. V. 13 p. 50a ult. lit. cyr. scripta Vv. 2 et 6 pag. 51a literae quas cursivis formis excudendas curavi, in codice cyrill. char. videntur scriptae

нсъ аминъ глѭ вамъ· ѣко
мытаре и любодѣица варѣѭ
тъ вы въ церъствие бжie· 32 при
де бо къ вамъ иоанъ кръстите
лъ пѫтемъ праведьномъ і
не ӑсте ёмоу вѣры· мьітаре
же и любоденцa ѧсѧ емоу вѣрѫ·

вы же видѣвъшеи не раскаѣ
сте сѧ послѣдъ ѧти емоу вѣръи·
33 инѫ притъчѫ слышите·
Члвѣкъ етеръ бѣ домовитъ иже
насади виноградъ и оплотомъ и
огради и скопа въ немъ точило
і създа стлъпъ і въдастъ и
дѣлателемъ і ӧтиде· 34 егда же
приближи сѧ врѣмѧ плодомъ·
посъла рабъи своѧ къ дѣлателе
мъ приѧти плодъи ёго· 35 и імъше
дѣлателе рабы ёго ового биша
ового же оубишѧ· ового же камение
мъ побишѧ· 36 пакы посъла и
инъѧ рабъи мъножѣишѧ прьвы
хъ і створишѧ имъ такожде· 37 по
слѣдъ же посъла къ нимъ снъ
свои глѧ· оусрамѣѭтъ сѧ сна мо
его· 38 дѣлателе же ти оузрѣвъше
сна рѣшѧ въ себѣ· сь естъ наслѣ
дъникъ придѣте оубиѣмъ і·
и оудръжимъ достоѣние его· 39 и
імъше извѣсѧ и вънъ із ви
нограда и оубишѧ и· 40 егда же приде
тъ гнъ винограда что сътвори

52

тъ дѣлателемъ тѣмъ· 41 глашѧ
емоу· зълыѧ зълѣ погоубитъ
і виноградъ прѣдастъ инѣмъ дѣ
лателемъ· иже въздадѧтъ емоу
плод ы въ врѣмена своѣ· 42 гла имь
ис· нѣсте ли чьли николиже въ кни
гах ъ· каменъ егоже невѣдоу створи
шѧ зиждѭщеи сь бысть въ главѣ
ѫглѫ· отъ га бысть і есть дивъ
на въ очию нашею· 43 Сего ради глѭ
вамъ ѣко штъиметъ сѧ отъ васъ
црствие бжie· і дастъ сѧ ѧзыкоу
твор ѧщоумоу плодъ его· 44 і падъı на ка
мени семъ скроушитъ сѧ· а на немъ
же падетъ сътретъ ǐ· 45 І слышавъ
ше архиѥреи і фарисеі притъчѧ ёго
разоумѣшѧ ѣко ӧ нихъ глаше· 46 і искѭще
···· і оубоѣшѧ сѧ народъ по неже и ѣко
прка імѣахѫ· XXII·1 і отъвѣщавъ ісъ па
кы рече ймъ въ притъчахъ глѧ·
2 оуподоби сѧ цръствие нбсъское чкоу
цроу· іже сътвори бракъ снoу своемоу
3 і посъла рабы своѧ призъвати зъ
ванъıѧ на бракӹ и не хотѣӑхѫ при
ти· 4 пакы посъла иные рабы глѧ·

ръцѣте зъванымъ· се обѣдъ мо
и оуготовахъ и юнъци мои і оуни
тѣнаа исколена і вьсѣ готова· при
дѣте на бракы· 5 они же не рождъше о
тидѫ овъ на село свое овъ же на коу
плѭ своѭ· 6 а прочи імъше рабы е
го досадишѧ имъ і избишѧ· 7 і слы
шавъ цръ тъ разгнѣва сѧ и посъ
лавъ воѧ своѧ погоуби оубица тъıѧ
і градъ іхъ зажеже· 8 тогда глa
рабомъ своимъ· бракъ оубо гото
въ естъ а зъвании не бѣшѧ досто
ини· 9 ідѣте оубо на исходища пѫ
ти і елико аще ӧбрѧщете призо
вите на бракы· 10 і ишъдъше раби
ти на пѫти събрашѧ вьсѧ ѧже обрѣ
тѫ зълыѧ же и добры· и исплъ
ни сѧ бракъ възлежѧщихъ· 11 въ
шъдъ же цръ видѣтъ възлежѧ
щихъ· видѣ тоу чка не облъчена въ
одѣние брачьно· 12 і глa емоу дроуже

V. 18 pag. 51 b in сна lit. с cyrill. scripta recentiore ut videtur manu loco erasi characteris glagolitici Vv. 5 et 15 pag. 52 a ultimae lit. ь cyr. scriptae, eodem modo vv. 20 et 24 pag. 52 b; in тъıѧ cap. XXIII, 7 lit. ѧ supra versum apposita

како вънидє сѣмо не имꙑ одѣ
нѣ брачьна· онъ же оумлъчѣ· 13 то
гда рече слоугамъ црь съвазавъ
ше емоу рѫцѣ і нозѣ възьмѣте и

53

и въврьзѣте и въ тъмѫ кромѣшь
нѫѭ· тоу бѫдетъ плачь и скрьже
ть зѫбомъ· 14 мнози бо сѫтъ зъ
вани мало же избраныхъ·
15 тогда шедъше фарисеи съвѣтъ
створишѧ на нь да и облъстатъ
словомъ· 16 и посылаѭтъ къ немю
оученикꙑ своѩ съ иродиѣнꙑ глѭ
ще· оучителю вѣмъ ѣко істиненъ е
си і пѫти бжию въ істинѫ оучиши· и
не родиши ни о комьже· не зриши бо на
лице чловѣкомъ 17 рьци оубо намъ
что ти сѧ мьнитъ· достоино ли е
стъ дати кинъсъ кесареви іли ни·
18 разоумѣвъ же іс лѫкавьство и
хъ рече· что мѧ окоушаете vпокрити·
19 покажите ми скълѧзъ кинъсьнъи·
они же принѣсѧ емv пѣнѧзъ 20 онъ же
гла имъ чиі естъ образъ сь и на
п'саниѥ· 21 глашѧ емоу кесаровъ· то
гда гла имъ въздадите оубо кеса
роваа кесареви і бжіѣ боу· 22 и слышa
въше же дивишѧ сѧ· и оставъше и отидѫ·
23 Въ тъ дьнь пристѫпишѧ к немоу са
доукеи глѭще не быти въск'рѣшению
і въпросишѧ и 24 глѭще оучителю моиси
рече аще кто оумретъ не имꙑ чадъ да
пойметъ братръ его женѫ его· і въск··
ситъ сѣмѧ братроу своемоу· 25 Бѣ же въ
насъ ·ж· братриѩ· и прьвꙑ оженъ сѧ
оумрѣтъ· і не імꙑ сѣмене остави
женѫ своѭ братроу своемоу· 26 такожде
и вьторꙑ и трети· і до седьмаго:
27 послѣдь же вьсѣхъ оумрѣтъ і жена
28 въ въскрѣшении оубо котораго ихъ бѫ
детъ жена· вьси бо имѣшѧ ѭ седьмь
29 отвѣщавъ же ісъ рече имъ блѫдите
не вѣдѫще кънигъ ни силꙑ бжиѩ
30 въ въск'рѣшении бо ни женѧтъ сѧ ни по
сагаѭтъ нъ ѣко англи на нбсехъ сѫ
тъ· 31 о въскрѣшении же мрьтвыхъ нѣ
сте ли чьли реченаго вамъ бмь глѭ
щемь· 32 азъ есмь бъ авраамль і бъ
ісаковъ· і бъ іѣковъ нѣстъ бъ
мрьтвыхъ нъ живыхъ· 33 и слышa
въше народи дивѣахѫ сѧ о оучении его·
34 Фарисѣі же слышавъше ѣко срами
садоукеѩ събрашѧ сѧ въ коупѣ 35 і въ
проси і единъ отъ нихъ законооучи
тель іскоушаѩ і и гла 36 оучителю каѣ

54

заповѣдь болъши въ законѣ·
37 ісъ же рече емоу· възлюби гѣ ба
твоего вьсѣмь срьдьцемь тво
имъ· і вьсеѭ дшеѭ твоеѭ· і всеѭ
мыслиѭ твоеѭ· 38 се естъ прьва
ѣ і болъшиѣ заповѣдь· 39 вътораѣ
же подобьна еі· възлюбиши іскрь
нѣго своего ѣко самъ сѧ· 40 въ сею о
бою заповѣдию вьсь законъ і
прци висѧтъ· 41 Събраномъ же
фарисеомъ въпроси ѩ ісъ 42 гла чь
то сѧ вамъ мнитъ о хѣ чиі естъ
снъ глашѧ емоу· давъ· 43 гла імъ
како оубо дадъ дхомь гѣ нарицаетъ и
гла· 44 рече гь гю моемоу сѣди о де
снѫѭ мене· доньдеже положѫ вра
гꙑ твоіѩ подъножие ногама твоі
ма· 45 аще оубо дадъ дхомь гѣ нари
цаетъ како емоу естъ снъ· 46 і никъ
тоже не можаашетъ емоу отъвѣ
щати словесе· ни съмѣ къто отъ дь
не того въпросити его къ томоу· XXIII·1
Тогда ісъ гла къ народомъ і оучени

Pag. 53a v. 7 ult. lit. ю vocabuli немю supra v. scr. v. 24 дънъ an дьнъ, v. 25 въскр. an вьскр. dubium Versuum 7 et 21 pag. 54a ultimae lit. cyr. char. exaratae. 37 in всеѭ quod pag. 54a v. 4 legitur lit. ѭ supra vers. scripta, itidem 43 и post verbum нарицаетъ 44 твоіѩ haud scio an твоѩ legendum sit, forma literae obscura

комъ своимъ 2 глѧ· на моѵсѣо́вѣ
сѣдалищи сѣдѫ кънижъници і фа
рисѣі· 3 въсѣ оубо елико аще рекѫтъ

вамъ блюсти съблюдаите и
творите по дѣломъ же ихъ не
творите· глѫтъ бо и не творѧ
тъ 4 съвѧзаѭтъ же брѣмена
тѧжъка і не оудобъ носима і
въскладаѭтъ на плеща чкка
а пръстомъ своимъ не хотѧ
тъ двигнѫти іхъ· 5 Всѣ же
дѣла своѣ творѧтъ· да ви
дими бѫдѫтъ чкы· раши
рѣѭтъ же хранилища своѣ· і
величаѭтъ подъметы въ
скрилиѣ ризъ своіхъ· 6 любѧ
тъ же прѣждевъзлѣганиѣ на ве
черѣхъ· і прѣждесѣданиѣ на съ
нъмищихъ· 7 і цѣлованиѣ на тръ
жищихъ· і нарицаѭтъ сѧ отъ
чкъ рав'ви· 8 вы же не нарицаі̆
те сѧ рав'ви· единъ бо ѥстъ ва
шъ оучителъ хъ· вьси же вы
братриѣ есте· 9 і оца не нарицаѣ
те себѣ на земи· единъ бо ѥсть
вашъ оцъ іже естъ на нбсехъ·
10 ни нарицаете сѧ наставъници.
ѣко наставъникъ единъ вашъ
естъ хъ· 11 а боли васъ да бѫдеть

55

вамъ слоуга· 12 а іже възнесе
тъ сѧ съмѣритъ сѧ· і съмѣ
рѣаі сѧ вънесетъ сѧ· 13 Горе
вамъ кънигъчиѧ і *фа*рисеи
і оупокрити ѣко снѣдаете до
мы въдовицъ і винοѭ да
лече млтвѫ творѧще· сего ради
приметe лише осѫждениѥ·

14 Горе вамъ кънигъчиѧ і фари
сеі· и лицемѣри· ѣко затва
рѣѥте црътвиѥ бжіе прѣдъ чкы
вы бо не въходите· ни въхо
дѧщихъ оставѣете вънити·
15 Горе вамъ кънигъчиѧ і фарисѣи
и ѵпокрити· ѣко прѣходите мо
ре и соушѫ· створити единого
пришълъца· і егда бѫдетъ
створите и сна геенѣ соугоубѣ
іша васъ· 16 Горе вамъ вождѥ
слѣпи· глѭще иже клънетъ
сѧ цръкъвиѭ ничътоже естъ·
а іже клънетъ сѧ златомъ
цркъвънымъ длъжънъ есть
17 боуі и слѣпии· кто болиі есть
злато ли іли цркы свщаѭщиѣ

злато· 18 і иже аще клънетъ сѧ о
лътаремъ ничтоже ѥстъ· а іже
клънетъ сѧ даромъ іже естъ врь
хоу ѥго длъжънъ естъ· 19 боуи і слѣ
пи что боле ѥстъ даръ ли іли олта
ръ свѧтаѩи даръ· 20 клънъі сѧ олта
ремъ клънетъ сѧ имъ і сѫщими
връхоу ѥго· 21 І клънъі сѧ цркъвиѭ
клънетъ сѧ еѭ і живѫщимъ въ неи·
22 І клънъі сѧ нбсемъ клънетъ сѧ
прѣстоломъ бжиѥмъ і сѣдащи
імъ на немъ· 23 Горе вамъ кънн
гъчиѧ і фарисеи· і лицемѣри·
ѣко отъдесѧтъствоуете мѧтѫ и
копръ и киминъ і остависте тѧ
жъшаѣ закона· сѫдъ і милость
і вѣрѫ· си же подобааше створи
ти і тѣхъ не оставити· 24 Вождѥ
слѣпии оцѣждаѭщеи мъшица
а велъбѫды поглъщаѭще·
25 Горе вамъ книжъници і ѵпокрити
ѣко очиштаете вънѣштънеѥ стъ

Pag. 54b versum 22 et 26 ult. lit. ь iterum cyr. char. exar. 11 бѫдеть an бѧдеть an бѫдеть, propter literae formam, quae minus clara est, distinguere nequeo. Pag. 55a in versu quarto lit. фа quas typis distinguendas curavi cyr. char. in cod. exar. Eodem modo ult. lit. ь versuum 23 et 24 Etiam pag. 55b bis literam ь quae proxime a margine abstat, cyr. char. exaratam habes

клъници і паропсидѣ· ѭтръѭдоу
же плъни сѫтъ хыштениѣ і не
чистотъі·

56

26 *Фа*рисѣю слѣпе очисти прѣ
жде вънѫтрьнеѥ стъклъници
и паропсидѣ· да бѫдетъ і вънѣ
шънеѥ іма чисто· 27 Горе вамъ къ
нигъчиѧ і фарисѣи и ѵпокрити ѣ
ко подобите сѧ гробомъ повапле
номъ іже вънѣѭдоу оубо сѫтъ кра
сьни· вънѫтрьѭдоу же плъни сѫ
тъ костеи мрътвыхъ и въсѣкоѧ
нечистоты· 28 тако и вы вьнѣѭдоу
ѣвѣете сѧ чкомъ правьдьни· въ
нѫтрьѭдоу же есте плъни лице
мѣрьствиѣ и безакониѣ· 29 Горе ва
мъ кънигъчиѧ и фарисѣи и ѹпо
крити· ѣко ѕиждете гробы прчъ
скыѧ· і красите ракы правьдь
ныхъ· 30 і глете аще бимъ были
въ дни оцъ нашихъ не бимъ обе
щъници імъ были въ кръви

ι бивъшихъ пркы· 32 вы испльни
те мѣрѫ оцъ вашихъ· 33 Змиѧ ищѧ
днѣ ехидьнова· како оубѣжите отъ
сѫда геоньскаго· 34 Сего ради азъ
сълѭ къ вамъ пркы и прѣмѫдр····
кънигъчиѧ· и отъ нихъ оубиете и про
пьнете· и отъ нихъ оутепете на сънь
мищихъ вашихъ· і ижденете отъ
града въ градъ· 35 да придетъ на вы
въсѣка кръвъ праведника проли
ваема на земѭ отъ кръве авела
праведьнаго до кръве захариѧ сна
варахиина· егоже оубисте междю
црковиѭ и олтаремъ· 36 аминь глѭ
вамъ придѫтъ въсѣ си на родъ
сь· 37 Ієлмъ ієлме ізбивъшиѣ
пркы и камениемъ побиваѭ
щи посланыѧ к тебѣ колъ кратъи
въсхотѣхъ събрати чада твоѣ ѣ
коже събираетъ кокошъ птеньцѧ
своѧ подъ крилѣ і не въсхотѣсте
38 и се оставѣетъ сѧ вамъ домъ ва

57

грады въ імѧ гне· XXIV·1 І ишьдъ и
сесъ изъ цркве идѣаше и при
стѫпиша оученици его показати е
моу зьданиѣ црквънаѣ· 2 онъ же отъ
вѣщавъ рече имъ не видите ли вь
(с)ѣхъ сихъ· аминь глѭ вамъ· не и
матъ остати зде каменъ на каме
не еже не разоритъ сѧ· 3 Сѣдѧщоу
же емоу на горѣ елеоньстѣ пристѫ
пиша къ немоу оученици едини глѭ
ще повѣждь намъ когда си бѫ
дѫтъ и что естъ знамение твое
го пришьствиѣ і кончина вѣка 4 и о
тъвѣщавъ ісъ рече имъ· блю
дѣте сѧ да никтоже васъ не прѣль
ститъ· 5 мноѕи бо придѫтъ въ и
мѧ мое глѭще· азъ есмъ хъ і
многы прѣлъстѧтъ· 6 оуслъй
шати же имате брани· і слъиша
ниа брани видите не оужасаите сѧ
подобаетъ бо всѣмъ симъ бы
ти нъ не тогда естъ кончина· 7 вь
станетъ бо ѧзыкъ на ѧзыкъ·

ι црьство на црьство· і бѫд(ѫ)тъ гла
ди і пагоубы и трѫси по мѣста 8 всѣ
же си начало болѣзни· 9 Тогда прѣда
дѧтъ вы на скрьбь и оубиѭтъ вы·
і бѫдете ненавидими всѣми ѧзы
кы имене моего ради· 10 И тогда съ
блазнѧтъ сѧ мноѕи и дроугъ дроуга
прѣдастъ· і възненавидитъ дроугъ
дроуга· 11 и мноѕи лъжи прци въстанѫтъ
і прѣлъстѧтъ многы· 12 и за оумножен(ие)
безакониѣ исѧкнетъ любы многъ(ихъ)·

Inferior pars folii 56 circumcisa est, ut aliquot versus textus desint. V. 1 pag. 56a literas фа codex cyr. char. exaratas exhibet, itidem pag. 57a ь et ы in versibus 4. 5. 15. 21. 22 cyr. char. scripta sunt v. 7 бѫдѫтъ an бѫдетъ distingui non potest

13 прѣтръпѣвꙑ же до конца спстъ сѧ
14 і проповѣстъ сѧ се ёваħелие цръствиѣ
(по) вьси вьселенѣи въ свѣдѣтельство вьсѣ
мъ ѩзыкомъ· и тогда дридетъ кончина·
15 егда же оузрите мръзостъ запоустѣ(ниѣ)
реченѫѭ даниилемъ пркомъ стоѩщѫ на
мѣстѣ стѣ· іже чтетъ да разоумѣвае
тъ· 16 Тогда сѫщеі въ июдѣи да бѣгаѭтъ
на горꙑ· 17 і иже на кровѣ да не сълазитъ вь
зѧти еже естъ въ храмѣ его· 18 і иже на се
лѣ такожде да не възвратитъ сѧ въ
спѧтъ възѧти ризꙑ своѩ:
19 Горе же непраздънꙑмъ и доѩщи
мъ въ тꙑѩ дьни· 20 Молите же
сѧ да не бѫдетъ бѣство ваше·
зимѣ ни въ сѫ

58

ботѫ· 21 бѫдетъ бо тъгда
скръбь велиѣ· ѣкаже не бꙑ
ла· Отъ начѧла вьсего ми
ра· до селѣ· ни имать бꙑ
ти· 22 і аще не бишѧ прѣкра
тили сѧ дьне ти· не оубо
съпсла сѧ вьсѣка плъть·
За избранꙑихъ же прѣ
кратѧтъ сѧ дьне ти· 23 Тъгда
аще речетъ кто вамъ·
се сьде хъ· ли сьде· не имѣ
те вѣрꙑ· 24 въстанѫтъ бо
лъжи хи· і лъжи пророци·
і дадѧтъ знамениѣ велиѣ
і чюдеса ѣко прѣльстити·
аще естъ възможьно
избранꙑѩ· 25 Се прѣжде
рѣхъ вамъ· 26 аще же рекѫ
тъ вамъ· се въ поустꙑ
ни естъ· не идѣте· се въ съ
кровѣхъ· не имѣте вѣрꙑ·
27 Ѣкоже бо мльнии исходитъ
отъ въстокъ· і авлѣатъ
сѧ до западъ· тако бѫдетъ
і пришьствие сна чскаго·
28 Ідеже бо аще бѫдетъ троу
пъ тоу съберѫтъ сѧ орли·
29 Абие же по скрьби дьнии тѣхъ
слъньце мрькнетъ· і мць
не дастъ свѣта своего·
і ѕвѣздꙑ испадѫтъ съ
небесе· і силꙑ небскꙑѩ
двигнѫтъ сѧ· 30 І тъгда
авитъ сѧ знамение сна
чскаго· грѧдѫштаго на обла
цѣхъ нбсьнꙑихъ· съ силоѭ
своеѭ велиеѭ· 31 і посълетъ
тъ аћлꙑ своѩ· съ гласо
мь велиимь трѫбьнꙑимь
і съберѫтъ избранꙑѩ
его· отъ четꙑрь вѣтръ·
отъ коньць нбсъ· до коньць іхъ·
32 Отъ смоковьница же наоу
чите сѧ притъчи· егда оу
же вѣѣ еѩ бѫдетъ млада
і листвие прозѧбнетъ·

59

вѣсте ѣко близъ естъ жѧ
тва· 33 такожде і вꙑ· егда
оузрите вьсѣ си· вѣдите
ѣко близъ естъ· при двьре
хъ· 34 аминь глѭ вамъ· ѣко
не мимо идетъ родось· до
ндеже вьсѣ си бѫдѫтъ·
35 небо і землѣ мимо иде
тъ· а словеса моѣ не ми
мо идѫтъ· 36 а о дьни томь·
і о годинѣ тои· никтоже не
вѣстъ· ни аћли нбсци·
тькъмо оць единъ· 37 Ѣкоже
бо въ дьни ноевꙑ· тако бѫ
детъ і въ дьни сна чскаго·
38 ѣкоже бо бѣахѫ· въ дьни

A folio 58 usque ad finem codicis primarium scripturae genus continuatur 22 supra не et оубо rec. m. cyr. би additum 29 in абие lit. и s. v. scr., supra і мць emendator aliquis cyr. lit. и лоуна scripsit 32 естъ an есть, 34 гамъ an вамъ, discerni nequit 37 бо въ дьни, emend. cyr. lit. бь superposuit

прѣжде потопа· ѣдѫште
і пиѭште· женѧште сѧ
і посагаѭште· до негоже
дьне· вьниде ное въ ковь
чегъ· 39 і не оштютишѧ· до
ідеже приде вода· і вь
зѧтъ вьсѧ· тако бѫдетъ

і въ пришьстие сна чскаго·
40 тъгда два бѫдета на селѣ
единъ поемлетъ сѧ· а дроу
гыи оставлѣетъ сѧ· 41 двѣ
мелѭшти въ жрънъвахъ·
едина поемлетъ сѧ· і еди
на оставлѣетъ сѧ· 42 бъди
те оубо ѣко не вѣсте въ кѫ
ѭ годинѫ гь вашь приде
тъ· 43 Се же вѣдите· ѣко а
ште би вѣдѣлъ гнъ храма
въ кѫѭ стражѫ тать при
детъ· бъдѣлъ оубо би· і
не би оставилъ подъры
ти храма своего· 44 сего ради
і вы бѫдѣте готови·
ѣко въ ньже не мните ча
съ· снъ чскъі придетъ·
45 Къто оубо естъ вѣрьныи ра
бъ· і мѫдры· егоже по
ставитъ гь надъ домо
мь своімь· да дастъ і
мъ въ врѣмѧ пиштѫ іхъ·

60

46 блаженъ рабъ тъ· егоже пришь
дъ гь свои· обрѧштетъ тако
творѧшта· 47 Аминь глѭ вамъ·
ѣко надъ вьсѣмь імѣниемь
своимь· поставитъ і· 48 аште
ли речетъ зълыи рабъ тъ·
въ срьдьци своемъ· моуди
тъ мои гнъ прити· 49 і начьне
тъ· биенъ клеврѣты своѩ· ѣсти
же і пити· съ пьѣницами·
50 придетъ гь раба того· въ дь
нь въ ньже не чаетъ· і въ
часъ въ ньже не вѣстъ·
51 і протешетъ і полъма·
і чѧсть его съ ѵпокриты
ты положитъ· тоу бѫде
тъ плачь і скрьжетъ зѫбомъ:
зач· XXV·1 Тъгда оуподоби
сѧ црсние нскоe·
і дѣвъ· ѩже примъшѩ свѣ
тильникы своѩ· ізидо
шѧ противѫ женихоу (і невѣ
стѣ·) 2 пѧть же бѣ отъ нихъ
боуі· і пѧть мѫдръ· 3 боуіѩ бо

приемъшѧ свѣтильникы
своѩ· не възѧшѧ бо съ собо
ѭ і олѣѣ· 4 а мѫдрыѩ при
ѩшѧ і олѣі· і въ съсѫдѣхъ
свѣтильникы своіми·
5 моудѧштю же женихоу· въздрѣ
машѧ сѧ вьсѧ· і съпаахѫ·
6 полоу ношти же въпль бы
се женихъ грѧдетъ· ісхо
дите въ сърѣтение его·
7 тъгда въсташѧ вьсѧ дѣвы
ты· і оукрасишѧ свѣтиль
никы своѩ· 8 а боуіѩ рѣшѧ мѫ
дръімъ· дадите намъ отъ
олѣѣ вашего· ѣко свѣти
льници наши оугасаѭтъ·
9 Отъвѣшташѧ же мѫдры
ѩ глѭштѧ· еда како не до
станетъ вамъ і намъ·

49 post начьнетъ cyr. lit. бити supra vers. scriptum, item 50 post придетъ cyr. superpositum же. 51 in скрьжетъ lit. ь ex ъ correcta esse videtur, quod principalis codicis scriba fecit. Ibidem зѫбомь an зѫбомъ distinguere nequeo. XXV.1 post женихоу eadem manu glag. lit. scriptum vocabulum невѣстѣ sequebatur, quod emendator aliquis utpote superfluum erasit sed singularum lit. vestigia adhuc apparent. 2 мѫдръ fortasse мѫдрь. 5 же quod post моудѧштю legitur eadem quidem manu sed supra vers. positum est.

iдѣте же паче къ продаѭ
штимъ i коупите себѣ·
10 iдѫштамъ же имъ коупи
тъ· приде женихъ· i гото

61

вꙑѩ вънидѫ· съ нимь на
бракъ i затворенꙑ бꙑшѧ
двьри· 11 послѣдь же придо
шѧ прочаѩ дѣвꙑ глѭштѧ·
ги ги· отврьзи намъ· 12 онъ
же отъвѣштавъ рече· амин·
глѭ вамъ не вѣдѣ васъ·
13 бъдите оубо· ѣко не вѣсте
дьни ни часа· въ ньже сн҃ъ
ч҃скꙑ придетъ· кон҃· 14 Ѣкоже
бо ч҃къ отъходѧ· призъва
своѩ рабꙑ· i прѣдастъ i
мъ имѣние свое· 15 I ово
моу дастъ д҃ талан'тъ· ово
моу же в҃· овомоу же а҃· кождо
противѫ силѣ своеи· i о
тиде абие· 16 шьдъ же прие
мꙑ д҃ талан'тъ· дѣла о ни
хъ· i приобрѣте дроугꙑѭ
д҃ талан'тъ· 17 такожде iже
дъва· приобрѣте i дроуга
ѣ в҃· 18 а приимъ единъ· шь
дъ раскопа землѭ· i съ

крꙑ сърeбро га своего· 19 по
мнозѣхъ же врѣменехъ· при
де гь рабъ тѣхъ· i сътѧза
сѧ съ ними словеси· 20 i при
стѫпль· приимꙑ д҃ талантъ·
принесе дроугꙑѭ д҃ тала
н'тъ· глѧ ги· д҃ талан'тъ ми
еси прѣдалъ· се дроугꙑѭ
д҃ талан'тъ приобрѣтъхъ
имь· 21 рече емоу гь его· до
брꙑ рабе благꙑ· i вѣрь
нꙑ· о малѣ бѣ вѣрьнъ· надъ
многꙑ тѧ поставлѭ· вь
ниди въ радость ги своего·
22 пристѫпль же· приимꙑ в҃
талан'та· рече ги· в҃ тала
н'та ми еси прѣдалъ· се
дроугаѣ в҃ талан'та прио
брѣтохъ има· 23 рече емоу
гь его· добрꙑ рабе благꙑ
вѣрьне· о малѣ бѣ вѣрьнъ
надъ многꙑ тѧ поставлѭ·
вьниди· въ радость га сво

62

его· 24 пристѫпль же· приимꙑ·
а҃ талан'тъ· рече ги· вѣдѣ
хъ тѧ ѣко жестокъ еси ч҃къ·
жьнѧ iдеже нѣси сѣалъ·
i събираѩ ѭдоуже не расто
чивъ· 25 i оубоѣвъ сѧ· шьдъ·
съкрꙑхъ талан'тъ твоi
въ земи· се имаши твое
26 отъвѣштавъ же гь его рече
емоу· зълꙑ рабе лѣнꙑ·
вѣдѣше· ѣко жьнѫ iдеже
не сѣхъ· i събираѭ ѭдоу
же не расточихъ· 27 подоба
аше ти оубо· вьдати съре
бро мое тръжьникомъ·
i пришьдъ азъ· възѧлъ
оубо бимь свое съ лихво
ѭ· 28 тъгда рече рабомъ сво
имъ· възьмѣте оубо· отъ
него талан'тъ· i дадите
29 имѫштюмоу· i талан'тъ·
имѫштюмоу бо вьсѣде да
но бѫдетъ i избѫдетъ·

а отъ не имѫштааго· i еже
аште мнитъ сѧ имꙑ· вьзѧ
то бѫдетъ отъ него· 30 I неклю
чимаего раба· вьврьзѣте
и въ тьмѫ кромѣшьнѭ· тоу

In 21 вѣрънꙑ et 23 благꙑ scriba literae ı uncum adfixit ȷ, qua re haud scio an ъı a ꙑ distinguere voluerit. 26 verbo лѣнꙑ emendator cyr. нивꙑ superposuit, ut лѣнивꙑ legeres

бѫдетъ плачь і скрьжетъ
зѫбомъ·
31 Єгда же придетъ снъ чскꙑ·
въ славѣ своеи· і вси сти
аћли съ нимь· тъгда сѧ
детъ на прѣстолѣ славꙑ
своеѩ· 32 і съберѫтъ сѧ прѣ
дъ нимь вси ѩзꙑци· і ра
зѫчитъ ѩ дроугъ отъ дроу
га· ꙗкоже пастꙑрь разѫ
чаетъ· овьцѧ отъ козьли
штъ· 33 і поставитъ овьцѧ о
деснѫѭ себе· а козьли
штѧ о лѣвѫѭ себе· 34 тъгда
речетъ црь· сѫштиімъ
о деснѫѭ его· придѣте бла
гословени оца моего· на
слѣдите оуготованое ва

63

мъ црсие· отъ сложениѣ
всего мира· 35 възлакахъ бо
сѧ і дасте ми ѣсти· вьжьдѧ
дахъ сѧ· і напоісте мѧ·
страннъ бѣхъ і въведосте
мѧ· 36 нагъ і одѣсте мѧ· болѣ
хъ· і посѣтисте мене· вь
тьмьници бѣхъ· і придосте
къ мнѣ· 37 тъгда отъвѣшта
ѭтъ емоу· праведьнии глѭ
ште· ги· къгда тѧ видѣхо
мъ· лачѫшта і натроухо
мъ· ли жѧждѫшта· і напо
іхомъ· 38 когда же тѧ видѣ
хомъ странна· і въвѣсо
мъ· ли нага і одѣхомъ·
39 когда же тѧ видѣхомъ бо
лѧшта· іли въ тьмьници
і придомъ къ тебѣ· 40 И отъ
вѣштавъ црь речетъ імъ·
аминь глѭ вамъ· по неже

сътвористе единомоу отъ
сихъ малꙑихъ братъ моихъ

мьньшихъ мнѣ створисте·
41 тъгда речетъ сѫштиимъ
о шюѭ его· ідѣте отъ мене
проклѧти· въ огнь вѣчьнꙑ·
оуготованꙑ диѣволоу і
аћломъ его· 42 възлакахъ бо
сѧ і не дасте ми ѣсти· вь
жѧдахъ сѧ і не напоісте
мене· 43 страннь бѣхъ· і не въ
ведосте мене· нагъ· і не
одѣсте мене· въ тьмь
ници і не посѣтисте мене·
44 тъгда отъвѣштаѭтъ і ти
глѭште· ги· когда тѧ ви
дѣхомъ ал'чѫшта· ли жѧ
ждѫшта· ли странна· ли
нага· ли болна· ли въ ть
мьници· і не послоужи
хомъ тебѣ· 45 тъгда отъвѣ
штаетъ імъ глѧ· аминь
глѭ вамъ· по неже не съ
твористе· единомоу отъ
сихъ мьньшихъ· ни м'нѣ

64

сътвористе· 46 ідѫтъ си
въ мѫкѫ вѣчьнѫѭ· а пра
ведьници въ животъ вѣ
чьнꙑ· XXVI·1 І бꙑстъ егда
съконьча ис· вьсѣ словеса
си· рече оученикомъ свої
мъ· 2 Вѣсте ѣко по дъвою
дьноу пасха бꙑваетъ·
і снъ чскꙑ прѣдаетъ сѧ
на распѧтие· 3 Тъгда събъ
рашѧ сѧ ар'хиереи· і кънижь
ници· і старци людьсции·
на дворъ архиереовъ· нари

33 in поставигъ lit. т supra versum scripta
cyrill. алчѫща и накръмихомъ superposuit.
versum sed eadem manu scriptas exhibet.

37 vocabulis лачѫшта і натроух. emend.
40 voc. речетъ ultimas duas lit. тъ supra

цаемаго каиѣфа· 4 і съвѣ
тъ сътворишѧ на иса· да
льстиѭ імѫтъ і і оуби
ѭтъ і· 5 глаахѫ же· нъ не въ
праздьникъ· да не мльва
бѫдетъ въ людехъ· 6 Исү же
бывъшю вътании· въ до
моу симона прокаженаего·
7 пристѫпи къ нѥмоу жена·
імѫшти алавестръ мѵра драга·

і възлиѣ на главѫ его въ
злежѧшта· 8 видѣвъше же
оученици его· негодовашѧ
гл҄ѭште· чесо ради гыбѣ
ль си· 9 можааше бо се мѵро·
продано быти на мнозѣ·
і дано быти ништиимъ·
10 разоумѣвъ же ис рече імъ·
чьто троуждаете женѫ·
дѣло бо добро съдѣла о мнѣ·
11 всегда бо ништѧѩ імате
съ собоѭ· мене же не все
гда імате· 12 Възлиѣвъ
шиѣ бо си· миро на тѣло мое·
на погребение мѧ сътвори·
13 аминь гл҄ѭ вамъ· ідеже
аште проповѣдано бѫдетъ·
еваћлие се· въ всемь ми
рѣ речетъ сѧ· і еже сътвори
си въ п҄тъ еѩ· 14 Тъгда шьдъ
единъ отъ обою на десѧте
нарицаемъі іюда іскари
отьскъі· къ архиереомъ

65

15 рече· чьто хоштете ми
дати· і азъ вамъ прѣда
мь и· они же поставишѧ е
моу л҃ сърebрьникъ· 16 і отъ
толи іскааше подобьна
врѣмене· да і прѣдастъ·
17 въ пръвъі же дьнь опрѣснъкъ
пристѫпишѧ оученици къ
ісү· гл҄ѭште къ нѥмоу· къ
де хоштеши і оуготоваемъ
ти ѣсти пасха· 18 онъ же рече
ідѣте въ градъ къ етероу·
і рьцѣте емоу· оучитель гл҄е
тъ· врѣмѧ мое близъ е
стъ оу тебе сътворѭ пасхѫ
съ оученикы своіми· 19 і съ
творишѧ оученици· ѣкоже по
велѣ імъ ис· і оуготовашѧ
пасхѫ· 20 Вечероу же бывъ
шю· възлежe съ обѣма на
десѧте· оученикома· 21 і ѣдѫ
штемъ імъ рече· аминь
гл҄ѭ вамъ· ѣко единъ отъ

васъ прѣдастъ мѧ· 22 і скръ
бѧште зѣло начѧшѧ глати
емоу· единъ кождо іхъ· еда
азъ есмь г҃и· 23 Онъ же отъвѣ
штавъ рече· омочи съ мно
ѭ въ солило рѫкѫ· тъ мѧ прѣ
дастъ· 24 сн҃ъ же ч҃скъі ідетъ
ѣкоже естъ писано о нѥмь·
горе же ч҃коу томоу· імьже
сн҃ъ ч҃скъі прѣданъ бѫдетъ·
добрѣе емоу би было· аште
сѧ би не родилъ ч҃къ тъ·
25 Отъвѣштавъ же іюда прѣ
давъі его рече· еда азъ е
смь рав҄ви· гл҄а емоу ты
рече· 26 Ѣдѫштемъ же імъ·
примъ ис· хлѣбъ і благви
въ· прѣломи і· і даѣше оу
ченикомъ своімъ і рече·
примѣте ѣдите· се естъ
тѣло мое· 27 І примъ чашѫ·
і хвалѫ въздавъ дастъ
імъ гл҄ѧ· пиите отъ нѥѩ вси

66

28 се естъ кръвь моѣ· новаего

18 vocabuli емоу lit. е supra versum posita est

24 бѫдетъ an бѫдеть dubium

завѣта· проливаемаѣ за
многы· въ отъпоущение
грѣхомъ· 29 глѭ же вамъ· ѣко
не имамь пити отъ плода
сего лозьнаго· до того дне·
егда пиѭ съ вами· новъ
въ цр҇си оца моего· 30 и въспѣ
вьше изидоша въ горѫ е
леоньскѫѭ· 31 тъгда гла
имъ ис҇· вси вы съблазни
те сѧ о мнѣ въ сиѭ нощь·
писано бо естъ поражѫ па
стырѣ· и разидѫтъ сѧ
овьцѧ стада· 32 по въскрѣсно
вении же моемь· варѣѭ вы
въ галилеи· 33 Отъвѣшта
въ же петръ рече емоу· аще
и вси съблазнѧтъ сѧ о те
бѣ· азъ николиже не съ
блажнѭ сѧ о тебѣ· 34 рече е
моу ис҇· аминь глѭ тебѣ·
ѣко въ сиѭ нощь прѣжде·

даже коуръ не възгласитъ·
три краты отъврьжеши сѧ
мене· 35 гла емоу петръ·
аще ми сѧ клю̑читъ и съ
тобоѭ оумрѣти· не отъ
врьгѫ сѧ тебе· такожде
и вси оученици рѣшѧ· 36 Тъ
гда приде съ ними ис҇· вь
вьс нарицаемѫѭ· ѣеѳ'си
мани· и гла оученикомъ·
сѧдѣте тоу· дон'деже шь
дъ помолѭ сѧ тамо· 37 и по
емъ петра и оба сна зеве
деова· начѧтъ скрьбѣти·
и тѫжити· 38 тъгда гла и
мъ ис҇· прискрьбьна естъ
дша моѣ до съмрьти· по
ждѣте сьде и бъдите
съ мноѭ· 39 и прѣшьдъ ма

ло паде ниць· молѧ сѧ и
глѧ· оче мои· аще възмо
жьно естъ· да мимо иде
тъ отъ мене чаша си· оба

67

че не ѣкоже азъ хощѫ·
нъ ѣкоже ты· 40 и въста
въ отъ молитвы приде къ
оученикомъ· и обрѣте ıа
съпѧща· и гла петрови·
тако ли не възможе· еди
ного часа побъдѣти съ
мноѭ· 41 Бъдите и моли
те сѧ· да не внидете въ
напасть· дх҇ъ бо бъдръ·
а плъть немощьна· 42 Па
вы въторицеѭ помоли
сѧ глѧ· оче мои· аще не
можетъ чаша си мимо и
ти отъ мене· аще не пь
ѭ еѩ· бѫди волѣ твоѣ·
43 и пришьдъ пакы обрѣте ıа
съпѧща· бѣсте бо очи и
мъ тѧготьнѣ· 44 и оставь ıа
пакы шьдъ помоли сѧ·
третицеѭ тожде слово
рекъ· 45 тъгда приде къ оу
ченикомъ· и гла имъ съпите·

и прочее почиваите· се
приближи сѧ година· и сынъ
чскы прѣдаетъ сѧ въ рѫ
цѣ грѣшьникомъ· 46 Въста
нѣте поидѣмъ· се при
ближи сѧ прѣдаıаи мѧ·
47 И еще глѭщю емоу· се и
юда единъ· отъ обою на
десѧте приде· и съ нимь
народъ многъ· съ орѫжи·
и дрѣколми· отъ архиереи·
и старць людьскъıхъ·

35 отъвръгѫ an отъвр. non liquet
legi възм.; res dubia est

10 in приде lit. и supra v. scripta, възможе potest

48 прѣдаѩі же і· дастъ і
мъ знамение· егоже аште
лобъжѫ· то естъ· імѣте и·
49 і абие пристѫпль къ ісви·
50 рече емоу· дроуже на неже
еси пришьлъ· тогда при
стѫпьше· възложишѧ
рѫцѣ на иса· і ѩшѧ и· 51 І се
единъ отъ сѫштиихъ съ
ісомь· простеръ рѫкѫ і
звлѣкъ ножь свои· І оуда

68

ри рака ар҄хиерейова· і оурѣ
за емоу оухо· 52 тъгда гла е
моу ис· възврати ножь свои
въ свое мѣсто· Вси бо при
емъше ножь· ножемь погы
бнѫтъ· 53 ли мьнитъ ти сѧ·
ѣко не могѫ нынѣ· оумо
лити оца моего· і приста
витъ мьнѣ· вѧште· ли дъва
на десѧте леѓеона аѓлъ·
54 како же оубо събѫдѫтъ сѧ
кънигы· ѣко тако подоба
ше быти· 55 Въ тъ часъ ре
че ис къ народомъ· ѣко на
разбоиника ли ізидосте·
съ орѫжиемь і дрьколми·
ѩти мѧ· по вьсѧ дьни сѣдѣ
хъ съ вами· въ цркъве оучѧ·
і не ѩсте мене· 56 се же все
бысть· да събѫдѫтъ
сѧ кънигы пророчьскыѩ·
тъгда оученици вси оста
вьше и бѣжашѧ· 57 Они же по

імъше иса ведошѧ и къ ка
ѥфѣ· ар҄хиереови· ідеже
къниѕьници· і старци съ
бърашѧ сѧ· 58 петръ же іде
аше по немь іздалече·
до двора ар҄хиереова· і въ
шьдъ вънѫтрь сѣдѣше съ
слоугами· видѣти конча
нѣ· 59 ар҄хиереи же і старци·
і сънимъ вьсь· іскаахѫ
лъжа съвѣдѣтелѣ на іса·
ѣко да оубиѭтъ і· 60 і не обрѣ
тѫ· і многомъ лъжемъ·
съвѣдѣтелемъ пристѫ
пьшемъ· послѣдь же при
стѫпьша два съвѣдѣте
лѣ 61 рѣсте· сь рече могѫ
разорити цр҄ковь бжиѭ·
і трьми дьньми съзъда
ти ѭ· 62 і въставъ архие
реи рече емоу· ничесоже ли
не отъвѣштаваеши· чьто
си на тѧ съвѣдѣтельствоу

69

ѭтъ· 63 ис же мльчааше· і о
тъвѣштавъ ар҄хиереи рече
емоу· заклинаѭ тѧ бмь жи
вымь· да речеши намъ· аште
ты еси хъ снъ бжии· 64 гла емоу
ис ты рече· обаче глѭ ва
мъ· отъ селѣ оузьрите сна
чскааго сѣдѧшта о деснѫ
ѭ силы· і грѧдѫшта на о
блацѣхъ небесьскыхъ· 65 тъгда
архиереи растрьза ризы
своѩ глѧ· ѣко власвими
ѭ рече· чьто еште трѣбоу
емъ съвѣдѣтелъ· се нынѣ
слышасте власвимиѭ
его· 66 чьто сѧ вамъ мьнитъ·
они же отъвѣштавъше рѣ
шѧ· повиньнъ естъ съмрь

49 quae post рече емоу a scriba principali omissa sunt emendator aliquis cyr. lit. supra versum et in margine ita explevit радоуи сѧ равви· и облобыза и· онъ же рече
57 verba они же praepositio по subsequebatur, scriptum erat поимъше sed emendator aliquis literis по erasis имъше restituit

ти· 67 Тъгда заплѣваша
лице го· і пакости емоу дѣ
аша· ови же за ланитѫ оуда
риша 68 глѭште· прорьци на
мъ хе къто естъ оударꙑ тѧ·

69 Петръ же вънѣ сѣдѣаше·
[на дворѣ
і пристѫпи къ немоу една
рабꙑни· глѭшти· і тꙑ бѣ
съ ісомь галилѣискꙑмь·
70 онъ же отъврѣже сѧ прѣдъ всѣ
ми глѧ· не вѣмь чьто глеши·
71 ішьдъшю же емоу въ врата·
оузьрѣ и дроугаѣ· і гла емоу·
тоу і сь бѣ чкъ· съ ісомь на
зарѣниномь· 72 і пакꙑ отъ
врѣже сѧ съ клѧтвоѭ· ѣко не
знаѭ чка· 73 не по многоу же
пристѫпьше· стоѩштеі рѣ
шѧ петрови· въ істинѫ і
тꙑ отъ нихъ еси· і бесѣда
твоѣ авѣ тѧ творитъ· 74 Тъ
гда начѧтъ ротити сѧ і клѧ
ти сѧ· ѣко не знаѭ чка·
і абие коуръ възгласи·
75 і помѣнѫ петръ глъ ісвъ·
і рече емоу· ѣко прѣжде да
же коуръ не възгласитъ·
три краты отъвръжеши

70

сѧ мене· і ишьдъ вънъ пла
ка сѧ горько коц· XXVII·1 Оутроу
бывъшю· съвѣтъ сътво же
риша· вси ар'хиереи· і ста
р'ци людьсции на іса· ѣко
оубити і· 2 і свѧзавъше и
ведоша· і прѣдаша понтъ
скоумоу пилатоу· іґемо
ноу· 3 Тъгда видѣ іюда·
прѣдавꙑ его· ѣко осѫдиша и·
раскаѣвъ сѧ възврати ·л҃·
сърѣбрьникъ· архиереомъ
і старцемъ 4 глѧ· съгрѣши
хъ прѣдавъ кръвь непови
ньнѫ· они же рѣшѧ чьто е
стъ намъ· тꙑ оузьриши·
5 і поврьгъ е въ црькъве оти
де· і ошьдъ възвѣси сѧ·
6 архиереі же приемъше съ
ребро рѣшѧ· не достоіно е
стъ въложити его въ кар'ва
нѫ· по неже цѣна кръве е
стъ· 7 съвѣтъ же сътворше
коупишѧ імь село скѫдель
никово· въ погрѣбание стра
нънꙑимъ· 8 тѣмь же нарече
сѧ село то село кръве до се
го дне· 9 тъгда събꙑстъ
сѧ реченое пророкомь іере
миемь· глѭштемь· і при
ѩшѧ л҃ сърѣбрьникъ· цѣнѫ
цѣненаего· егоже цѣнишѧ
отъ сновъ ілевъ· 10 і дашѧ
на селѣ скѫдельничи· ѣко
же съказа мнѣ гь· 11 Іс же
ста прѣдъ іґемономь·
і въпроси ґемонъ глѧ·
тꙑ ли еси црь іюдѣискъ·
іс же рече емоу тꙑ глеши·
12 егда на нь глахѫ ар'хиереі
і старци· ничьсоже отъ
вѣштаваше· 13 тъгда гла
емоу пилатъ· не слꙑши
ши ли колико на тѧ свѣ
дѣтельствоуѭтъ· 14 і не
отъвѣшта емоу· ни въ е

67 лице го ita in cod. pro лице его, же in ови же за лан. supra versum scriptum sed eadem manu principali 69 вънѣ an potius вънѣ discernere non ausim 72 съ quod verbum клѧтвоѭ praecedit extra versum scriptum 2 съвѧз. an съвѧз. dubium, similiter 5 pro црькъве etiam црькъве legi potest; et 6 кръве haud scio an non sit кръве 9 сърѣбрьникъ, lege si vis съребрьникъ, 10 съказ. fors. съказ.

71

диномоу глоу· ѣко диви
ти сѧ іꙉемоноу зѣло· 15 на
всѣкъ же дьнь великъ· о
бычаі бѣ іꙉемоноу·
отъпоуштати народоу· съ
вѧзьнѣ егоже хотѣахѫ·
16 імѣше же тъгда съвѧзь
нѣ нарочита· нарицаемаа
го вараӑвѫ· 17 събъравъше
мъ же сѧ імъ· рече імъ
пилатъ· кого хоштете о
тъ обою· отьпоуштѫ ва
мъ· вараӑвѫ ли іли іса·
нарицаемаго ха· 18 вѣдѣа
ше бо ѣко зависти ради
прѣдашѧ и· 19 сѣдѧштю же е
моу на сѫдишти· посъла
къ немоу жена своѣ глѭ
шти· ничьсоже тебѣ
і правьдьникоу томоу·
много бо пострадахъ дьнь
сь въ сънѣ его ради· 20 ӑрхи
ереі же і стар'ци· наоусти

шѧ народы· да іспросѧтъ
вараӑвѫ· і иса погоубѧ
тъ· 21 Отъвѣштавъ же іꙉе
монъ рече імъ· кого хоште
те отъ обою отъпоуштѫ
вамъ· о̆ни же рѣшѧ варай
вѫ· 22 гла імъ пилатъ·
чьто же сътворѭ· іса на
рицаемаего ха· глашѧ емоу
вси да распѧтъ бѫдетъ·
23 іꙉемонъ же рече імъ·
чьто зъло сътвори· они
же ізлиха вьпиѣхѫ глѭ
ште· да распѧтъ бѫде
тъ· 24 видѣвъ же пилатъ·
ѣко ничьсоже оуспѣетъ·
нъ паче мльва бываетъ·
приімъ водѫ оумы рѫцѣ

прѣдъ народомь· глѭ непо
винъ есмь· отъ кръве
сего правьдьника· вы оу
зьрите· 25 і отъвѣштавъ
ше вси людие рѣшѧ· кръвь

72

его на насъ· і на чѧдѣхъ
нашихъ· 26 Тъгда отъпоу
сти імъ вараавѫ· іса же
бивъ· прѣдастъ і да і ра
спьнѫтъ· 27 Тъгда воини
ꙉемонови· прѣімъше іса
на сѫдиште· събъраша на
нь вьсѫ спирѫ· 28 і съвлькъ
ше и· хламидоѭ чрьвлено
ѭ одѣшѧ і· 29 і съплетъше
вѣньць отъ трьнiѣ· възло
жишѧ на главѫ его· і трь
сть въ десницѫ его· і по
клоньше сѧ прѣдъ нимь на
колѣноу· рѫгаахѫ сѧ емоу
глѭште· Радоуі сѧ црю і
юдѣіскъ· 30 і плинѫвъше на
нь· приѧшѧ трьсть· і біѣ
хѫ і по главѣ· 31 і егда порѫ
гашѧ сѧ емоу· съвлѣшѧ съ
него хламидѫ· і облѣшѧ
і въ ризы своѩ· і ведо
шѧ и на распѧтие· 32 ісхо

дѧште же обрѣтѫ чка· кѵри
нѣіска· іменемь симона
семоу задѣшѧ понести крстъ
его· коц· 33 І пришьдъше на мѣ
сто нарицаемое· ꙉельꙉота·
еже естъ нарицаемо краин
ево мѣсто· 34 дашѧ емоу пи
ти оцьтъ съ зльчиѭ размѣ
шенъ· і вькоушь не хотѣаше
пити· 35 пропьнъше же и· раздѣ
лишѧ ризы его метаѭ
жрѣбиѩ· 36 і сѣдъше стрѣжа

17 отьпоуштѫ an отъп. dubium   20 іспросѧтъ legi potest etiam іспросѧть   24 lit. і verbi приимъ supra versum posita

хѫ і тоу· 37 і положишѧ връ
хоу главꙑ его· винѫ на
писанѫ· сь естъ іс· црь ію
деіскъ· 38 тъгда распѧшѧ
съ нимь два разбоиника·
единого о деснѫѭ· і еди
ного о шюѭѭ· 39 Мимо ходѧ
штеі же хоулѣахѫ и· покꙑ
ваѭште главами своими
40 і глѭште· оуѣва· разарѣ
ѩі црькъвь· і трьми дь

73

ньми съзидаѩ ѭ· спи себе·
аште снъ бжи еси· сълѣзи
съ креста· 41 такожде же і архи
ереи рѫгаѭште сѧ· съ кънии
жьникꙑ і старци· і фари
сѣи глаахѫ· 42 інꙑ спе· се
бе ли не можеши спсти·
аште црь ілвъ естъ· да съ
лѣзетъ нꙑнѣ съ креста·
і вѣрѫ імемъ емоу· 43 оупъ
ва на ба· да ізбавитъ і
нꙑнѣ· аште хоштетъ емоу·
Рече бо ѣко бжи снъ есмь·
44 тожде же і разбоиника
пропѧтаѣ съ нимь· поноша
аше емоу· 45 Отъ шестꙑ
ѩ же годинꙑ· тьма бꙑ
по всеи земли· до девѧтꙑ
ѩ годинꙑ· 46 при девѧтѣі
же годинѣ· възъпи іс гла
сомь велиемь глѧ· Ели·
ели лем'ма савах'тани·
еже естъ бже бже мои въ

скѫѭ мѧ остави· 47 етери же отъ
стоѩштихъ тоу· слꙑша
вше глаахѫ· ѣко ілиѭ зо

ветъ· 48 і абие текъ единъ
отъ нихъ· і приимъ гѫбѫ·
напльнь оцьта· і възнь
зъ на тръсть напаѣше і·
49 і прочии глаахѫ· остани
да видимъ аште приде
тъ· ілиѣ спстъ его· дроу
гꙑі же приимъ копие· про
боде емоу ребра· і изиде
вода і кръвь· 50 іс же пакꙑ
възъпивъ гласомь вели
емь· іспоусти духъ· 51 і се
катапетазма црковьнаѣ·
раздьра сѧ· съ вꙑшьнѣго
краѣ· до нижьнѣаго· на дъвое·
і землѣ потрѧсе сѧ· і ка
мение распаде сѧ· 52 і гро
би отвръзоша сѧ· і многа
тѣлеса почиваѭштии
хъ стꙑихъ въсташѧ·

81

53 і ишьдъше із гробъ· по въ
скрьсновении его· внидо
шѧ въ стꙑі градъ· і ѣвишѧ сѧ
многомъ· 54 сътьникъ же і и
же бѣахѫ съ нимь стрѣгѫ
ште іса· видѣвъше трѫсъ
і бꙑвъшаѣ· оубоѣшѧ сѧ
глѭште· въ істинѫ бжи
снъ сь бѣ· коц· 55 Бѣахѫ же тоу
женꙑ многꙑ· іздале
че зьрѧштѧ· ѩже ідѫ по
ісѣ· отъ галилеѩ слоужѧ
штѧ емоу· 56 въ нихъ же бѣ
мариѣ магъдалꙑни· і
мариѣ іѣковлѣ· і осиі мти·
і мти сновоу зеведеовоу·
57 поздѣ же бꙑвъшю· приде
чкъ богатъ· отъ ариматеѩ·

46 въскѫѭ мѧ ост., мѧ eadem quidem manu sed supra vers. scriptum 52 почиваѭштиихъ an почиваѭштихъ dubium. Codex noster primo ita compactus erat, ut haec quae nunc numero 81 signata est pagina et proximae sex ulteriorem locum obtinerent; postea omnia quidem suo loco posita sunt sed paginarum numeri perturbati manent. 54 съ нимь an нимъ 56 въ нихъ an вь нихъ, discernere nequeo

іменемь іосифъ· іже
і оучи сѧ оу іса· 58 сь пристѫ
пь къ пилатоу· проси тѣ
ла іса· пилатъ же по
велѣ тѣло ісво дати·

59 і приімъ тѣло іосифъ· оби
тъ е понѣвицеѭ чистоѭ·
60 і положи е въ новѣмь свое
мь гробѣ· іже ісѣче въ ка
мени· і възвалъ· камень
на двьри гроба отиде· 61 Бѣ
же тоу марꙗ магъдалꙑни·
і дроугаꙗ марꙗ сѣдѧшти
прѣмо гробоу· 62 Въ оутрьнии
же дьнь по параскевьѣи·
съвъраша сѧ архиереи і фа
рисеі· къ пилатоу 63 глѭште·
ги помѣнѫхомъ· ꙗко льсть
ць онъ рече· еште живъ сꙑ·
по трьхъ дьнехъ въстанѫ·
64 повели оубо оутвръдити
гробъ· до третиꙗго дьне·
еда како пришьдъше оуче
ници нощиѭ оукрадѫтъ і
і рекѫтъ людемъ въста о
тъ мрътвꙑхъ· і бѫдетъ
послѣдьнꙗꙗ льсть горьши
прѣвꙑѩ· 65 Рече же імъ пи

82

латъ· імате коустодиѭ·
ідѣте оутвръдите ꙗкоже
вѣсте· 66 они же шьдъше оу
твръдишѧ гробъ· знамена
въше камень съ коустоди
еѭ· коц· XXVIII·1 Въ вечеръ же
тьнѣ· свитаѭшти въ сѫбо
прѣвѫѭ сѫботѫ· приде
марꙗ магъдалꙑни· і
дроугаꙗ марꙗ видѣтъ гро
ба· 2 і се трѫсъ бꙑстъ ве

ли· аггелъ бо гнь сшьдъ
съ небе· і пристѫпь отъ
вали камень· ѿтъ двьри
гроба· і сѣдѣаше на немь·
3 бѣ же зракъ его· ꙗко мльни·
і одѣние его бѣло ꙗко снѣгъ·
4 ѿтъ страха же его сътрѧсо
шѧ сѧ стрѣгѫштеі· і бꙑшѧ
ꙗко мрътви· 5 отъвѣштавъ
же аггелъ рече женама· не бо
ита вꙑ сѧ· вѣмь бо ꙗко іса·
пропѧтаего іштета· 6 нѣстъ

сьде· въста бо· ꙗкоже рече·
придѣта видита мѣсто·
ідеже лежа хъ· 7 і скоро шьдъ
ши· рьцѣта оученикомъ его·
ꙗко въста отъ мрътвꙑхъ·
і се варѣетъ вꙑ въ галилеи·
тоу і оузьрите· се рѣхъ вама·
8 і ошьдъши скоро отъ гроба·
съ страхомь і радостиѭ
велиеѭ· тѣсте възвѣ
ститъ оученикомъ· егда же
ідѣашете възвѣститъ оу
ченикомъ его· 9 і се ис· сърѣ
те і глѧ· радоуіта сѧ· онѣ же
пристѫпьши· ѩсте сѧ за но
зѣ его· і поклонисте сѧ емоу·
10 Тъгда гла іма ис· не боіта сѧ·
ідѣта і възвѣстита бра
трии моеи· да ідѫтъ въ га
лилеѭ і тоу мѧ видѧтъ·
11 ідѫштема же іма· се ете
ри отъ коустодиѩ· пришь
дъше въ градъ· възвѣсти

83

шѧ архиереомъ вьсѣ бꙑвъшаа·
12 і съвъраша сѧ старци· съвѣ
тъ же сътворьше· сьребро
много дашѧ воіномъ· 13 глѭ

64 людемъ lege si vis людемъ, forma enim literae dubia est. XXVIII.1 дроугаѣ ult. lit. ѣ supra v. script. exhibet

ите· рьцѣте· ѣко оученици е
го нощиѭ· пришьдъше оукра
дошѧ і намъ съпѧщемъ·
14 і аще се оуслꙑшано бѫ
детъ· оу іꙉемона· мꙑ оу
толимъ і· і вꙑ бес печа
ли сътворимъ· 15 они же при
мъше сьребро· сътворишѧ
ѣкоже наоучени бꙑшѧ· і про
мьче сѧ слово се· въ іюде
іхъ до сего дне· 16 Єдинꙑ же
на десѧте оученикъ ідошѧ въ
галилеѭ въ горѫ ѣможе по
велѣ імъ ис· 17 і видѣвъше и

поклонишѧ сѧ емоу· ови же оу
сѫмьнѣшѧ сѧ· 18 і пристѫ
пль ис҃· рече імъ глѧ· дана ми
естъ всѣка власть· на нбсе
і на земли· 19 шьдъше оубо на

оучите всѧ ѩзꙑкꙑ· крьстѧ
щѧ ѩ· въ імѧ оц҃а і сн҃а і ст҃а
го дх҃а· 20 оучѧщѧ ѩ блюсти·
вьсѣ елико заповѣдѣхъ ва
мъ· і се азъ съ вами есмь·
всѧ дни· до съконьчаниѣ
вѣка· аминь :

EVANGELIUM SECUNDUM MARCUM.

Marc. I. 1—13.

84

ЄВАГ҃ЛИЄ ОТЪ МАРЪКА :·÷·

I·1 Зачѧло еваг҃лиѣ· іс҃ хв҃а
сн҃а бжиѣ· 2 ѣкоже е
стъ писано въ пророцѣхъ·
се ӑзъ посъл҃ѭ аг҃лъ мои·
прѣдь лицемь моимь· іже
оуготовитъ пѫть твои· прѣ
дъ тобоѭ· 3 Гласъ въпиѭ
штаго въ поустꙑни· оуго
товаіте пѫть гн҃ь· правꙑ
творите стьзѧ его· 4 Бꙑ
стъ іоанъ кръстѧ въ поустꙑ
ни· і проповѣдаѩ крьште
ние покаанию· въ отъпоу
штение грѣхомъ· 5 І исхо

ждааше къ немоу вьсѣ іюдѣі
скаѣ страна· і иамѣне· і кр
штахѫ сѧ вси въ іорданьсцѣ
і рѣцѣ· отъ него· исповѣда
ѭште грѣхꙑ своѩ· 6 бѣ же
іоанъ облъченъ власꙑ ве
льбѫжди· і поѣсъ оусъмѣ
нъ о чрѣслѣхъ его· і ѣдь· ӑкри
ди і медъ дивии· 7 і пропо
вѣдааше глѧ· грѧдетъ крѣ
пл҃еі мене· въ слѣдъ мене
емоуже нѣсмь достоінъ
поклонь сѧ раздрѣшити· ре
мене сапогоу его· 8 ӑзъ оубо
крьстихъ вꙑ водоѭ· ӑ тъ
крьститъ вꙑ доухомь стꙑ
мь· 9 і бꙑстъ въ дьни тꙑ
приде ис отъ назарѣта гали
леіскааго· і крьсти сѧ отъ
іоана въ іор'данѣ· 10 і абие
въсходѧ отъ водꙑ· і ви
дѣ разводѧшта сѧ небса·
і дхъ ѣко голѫбь сходѧ

85

штъ на нь· 11 і бꙑстъ гласъ
съ небсе· тꙑ еси снъ мои
възл҃юбл҃енꙑ· о тебѣ бла
говолихъ· 12 і абие дхъ изве
де і въ поустꙑнѭ· 13 і бѣ тоу
въ поустꙑни дьни к· іскоу
шаемъ сотоноѭ· і бѣ съ звѣ

2 прѣдь an прѣдъ non liquet; pro моимь emendator cyr. char. твоимь superposuit.
3 гласъ potest legi гласъ 4 vocabulo поустыни emendator cyrill. поудепстыи supra versum addidit 6 in власы 7 in слѣдъ 8 in азъ pro ъ si vis ь scribe et lege, forma enim literae minus clara est Eodem modo 8 стымь et 9 бысть haud scio an стъмь, бъсть scribi et legi debeant

рьми· і аг҇ли слоужаахѫ е
моу· 14 по прѣдании же іоановѣ·
приде ис҇ въ галилеѭ· пропо
вѣдаѩ еваг҇лие· цр҇сиѣ бж҇иѣ
15 гл҃ѧ· ѣко іспл҃ьни сѧ врѣ
мѧ· і приближи сѧ цр҇ствие
бж҇ие· покаите сѧ і вѣроуі
те въ еваг҇лие бж҇ие· 16 Ходѧ же
при мори галилеісцѣмь ви
дѣ симона· і аньдрѣа брата
того симона· вьметѫшта
мрѣжѧ въ море· бѣаше те
бо рыбарѣ· 17 і рече іма ис҇·
придѣта въ слѣдъ мене·
і сътворѭ вы быти ловь
ца чк҇омъ· 18 і абие оставьша

мрѣжѧ по н҇емь ідосте· 19 і прѣ
шьдъ мало отъ тѫдоу· оузьрѣ
іѣкова зеведеова· і о҇ана
братра его· і та въ ладии·
завѧзаѭшта мрѣжѧ· 20 і абье
възъва ѣ· і оставьша оца сво
его зеведѣа въ ладии· съ на
імьникы по н҇емь ідосте·
21 і вьнидошѧ въ каперънаоумъ·
і абье въ сѫботы· на сънъ
мишти оучааше· 22 і дивлѣхѫ
сѧ о оучении его· бѣ бо оучѧ ѣко
власть імы· а не акы бъ
нижьници іхъ· 23 І бѣ на съ
нъмишти(хъ) іхъ· чк҇ъ нечи
стомь дх҇омь· і възъва ·24 гл҃ѧ·
остани чьто естъ намъ· і
тебѣ ис҇е· назарѣнине· при
шьлъ еси погоубитъ насъ·
вѣмь тѧ къто еси ст҇ы бж҇ии·
25 і запрѣти емоу ис҇ гл҃ѧ·

оумлъчи· і изиди іжнего·
26 і сътрѧсъ і дх҇ъ нечистыі·

86

і възъпивъ гласъмь вели
емь· і изиде іжн҇его· 27 і оужа
сѫ сѧ вси· ѣко і стѧзаахѫ
сѧ къ себѣ глѭште· чьто оубо
естъ се· і чьто оучение се
новое· ѣко по о҇бласти дх҇мъ
нечистымъ велитъ· і по
слоушаѭтъ его· 28 і изиде
слоухъ его а҇бие· въ вьсѫ
странѫ галилеіскѫ· 29 і абье
ішьдъше іс҇ънъмишта·
придѫ въ домъ симоновъ
і аньдрѣовъ съ іѣко
вомь· і и҇о҇анномь· 30 Тъшта
же симонова· лежааше о
гн҇емь жегома· і абие гла
шѧ емоу о н҇еі· 31 і пристѫпль
въздвиже ѭ· імъ за рѫ
кѫ еѩ· і о҇стави ѭ огн҇ь·
і слоужааше емоу· 32 поздѣ
же бывъши· егда же захо
ждааше слъньце· приноша
а҇хѫ къ н҇емоу вьсѧ недѫжь

нъıѩ·
33 і бѣ вьсь градъ събъралъ сѧ
къ двьремъ· 34 І ицѣли многы
недѫжьныѩ· імѫштѧ ра
зличьны ѩзѧ· і бѣсы
многы ізгъна· і не оста
влѣаше глати бѣсъ ѣко вѣдѣ
ахѫ і· 35 і ютро пробрѣзгоу ѕѣ
ло· въставъ ізиде· і иде
въ поусто мѣсто· і тоу мо
литвѫ дѣа҇ше· 36 і гънашѧ і

Summam pag. 85 b haec verba miniatis lit. glag. scripta praecedunt; ·а· ѡ бѣсъноужштимь сѧ 23 хъ quod uncis inclusum est in cod. emendator erasit In capite pag. 86 a haec praecedunt min. lit. glag. scripta: ·б· ѡ тъшти петровѣ 29 post аньдрѣовъ quae sequebantur literae duae glagoliticae erasae sunt; съ іѣковомь si vis lege сь іѣк. Alterum и vocabuli иоанномь supra versum exar. In capite et ad calcem pag. 86 b haec leguntur eodem quo antea dictum est modo scripta: ·в· ѡ ицѣлѣвъшихъ ѡт различьнъ недѫгъ ·г· ѡ прокаженѣемь.

симонъ· і иже бѣахѫ съ ни
мь· і обрѣтъше і 37 глаашѧ емоу·
ѣко вси іштѫтъ тебе· 38 і гла
імъ· іде̑мъ въ ближьнѧ
ꙗ веси і градꙑ· да і тоу про
повѣмъ· на се бо ізидоухъ·
39 і бѣ проповѣдаꙗ на сънъми
штихъ іхъ· въ вьсеи гали
леі· і бѣсꙑ ізгонѧ·
40 І приде къ н҄емоу прокаже
молѧ і· і на колѣноу падаꙗ ⌈нъ
і гла емоу· ѣко аште хоштe
ши· можеши мѧ іштистити·

74

41 іс же милосрьдовавъ· про
стьръ рѫкѫ коснѫ і· і гла
емоу· хоштѫ іштісти сѧ
42 і рекъшю емоу ӑбие отиде
проказа отъ него· і чистъ
бꙑстъ· 43 і запрѣштъ емоу
абье ізгъна и· 44 і гла емоу
бл҄юди сѧ· никомоужe ничь
тоже не рьци· нъ шьдъ пока
жи сѧ ӑрхиерѣови· і принe
си за очиштение твое· еже
повелѣ мωси· вь съвѣдѣ
тел҄ьство імъ· 45 Ѡнъ же шь
дъ начѧтъ проповѣдати
много· і проносити слово·
ѣко къ томоу не можаӑше ӑвѣ
въ градъ вънити· нъ вьнѣ
въ поустѣхъ мѣстѣхъ бѣ·
і прихождаахѫ къ немоу
отъ вьсѫдѣ· II·1 І вьниде
пакꙑ (къ н҄емоу) въ каперъна

оумъ· по дьньхъ· І слоухъ
бꙑ ѣко въ домоу естъ 2 і абье

събьраша сѧ мнози· ѣко къ
томоу не вьмѣштаӑхѫ сѧ·
ни прѣдъ двьрьми і гла
ше імъ слово· 3 І придошѧ
къ н҄емоу носѧште ослабл҄е
на жилами· носимъ четꙑ
рьми· 4 і не могѫште при
стѫпити къ н҄емоу· за народъ
отъкрꙑшѧ покровъ іде же бѣ·
і прокопавъше съвѣсишѧ одръ·
на н҄емьже ослабл҄енꙑі ѥ
лежааше· 5 видѣвъ же іс вѣ
рѫ іхъ· гла ослабл҄еноуемоу·
чѧдо отъпоуштаѭтъ сѧ те
бѣ грѣси твои· 6 бѣахѫ же е
тери отъ кънижьникъ тоу·
сѣдѧште· і помꙑшл҄ѣѭ
ште въ срьдьцихъ своіхъ·
7 чьто сь· тако глетъ власви
мнѭ· къто можетъ отъпоу
штати грѣхꙑ· тъкъмо еди
нъ бъ· 8 і разоумѣвъ іс дхо
мь своімь· ѣко тако ти по

75

мꙑшл҄ѣѭтъ въ себѣ· рече
імъ· чьто тако помꙑшл҄ѣ
ете въ срьдьцихъ вашихъ·
9 чьто естъ оудобѣе решти
ослабл҄еноуемоу· отъпоу
штаѭтъ ти сѧ грѣси· ли ре
шти въстани· і възьми
одръ твои· і ходи· 10 нъ да вѣ

38 in ближьнѩѩ emendator aliquis glagoliticam literam ꙗ in ѧ correxit, idem fecit 40 in падаѩ, utroque loco scriptor principalis recte ꙗ exaraverat quod restitui. Idem emendator in margine correctae formae glagoliticae loci prioris char. cyrill. ѧ addidit, ne emendatio dubia esset. 44 вь съвѣдѣ an въ съв. dubium, etiam 45 ѡнъ dubium, potest wнъ legi II.1 quae post пакы uncis inclusa sunt emend. tanquam superflua erasit, sed singul. lit. vestigia apparent Pag. 74 b v. 1 събъраша, v. 8 къ, v. 16 отъ, v. 20 къто formam literae ъ non satis clare exhibent, ut ъ et ь certe distingui non possint. Summa pagina haec habet: ꙁ· (о ослабл҄еньмь жилами

сте ѣко власть імать снъ
чскꙑ· ѿтьпоуштати на зе
мл грѣхꙑ· гла ослабленоу
моу· 11 тебѣ глѭ· въстани
възьми одръ твои· і иди въ
домъ твоі· 12 і въста ѣбие·
і възьмъ одръ ізиде
прѣдъ вьсѣми· ѣко ди
влѣахѫ сѧ вси·
і славлѣахѫ б҃а глѭ
ште· ѣко николиже тако ви
дѣхомъ· 13 і изиде ис къ морю·
і вьсь народъ ідѣаше къ не
моу· і оучааше ѩ· 14 і мимо
грѧдꙑ ис· видѣ левьꙉиѭ

ѣлфеова· сѣдѧшта на мꙑ
тьници· і гла емоу· по мьнѣ грѧ
ди· і въставъ въ слѣдъ его
іде· 15 і бꙑстъ възлежѧштю
емоу въ домоу его· і мнози
мꙑтаре· і грѣшьници възле
жаахѫ съ исмь· і съ оученикꙑ
его· бѣахѫ бо мнози· і по не
мь ідошѧ· 16 і кънижьници і
фарисѣи· видѣвъше і ѣдѫ
штъ съ мꙑтари і грѣшьникꙑ·
глаахѫ оученикомъ его· по чь
то съ мꙑтари і грѣшьникꙑ
ѣстъ і пиетъ· 17 і слꙑша
въ ис гла імъ· не трѣбоу
ѭтъ съдрави вра
чевъ· нъ болѧштеі·
не придъ бо призъватъ
правьдьникъ нъ грѣшь
никъ въ покаание· 18 і бѣахѫ
оученици іоанови· і фарисеі
постѧште сѧ· і придошѧ і рѣ
шѧ емоу· по чьто оученици
іоанови· і фарисѣісци по

стѧтъ сѧ а твоі оученици
не постѧтъ сѧ·

76

19 і рече імъ ис· еда могѫтъ
снове брачьнии постити сѧ·
доньдеже съ ними естъ же
нихъ· елико врѣмѧ съ собоѭ
імѫтъ жениха· не імѫтъ
постити сѧ· 20 придѫтъ же дь
ние· егда отъіметъ сѧ отъ
нихъ женихъ· і тъгда по
стѧтъ сѧ въ тꙑ дьни· 21 ни
кътоже приставлениѣ пла
та не бѣлена· не приставлѣ
етъ ризѣ ветъсѣ· ѣште ли
же ни· възъметъ коньць отъ
неѩ новое· отъ ветъхаего·
і горьши дирѣ бѫдетъ· 22 і ни
кътоже ни вьливаетъ· вина
нова въ мѣхꙑ ветъхꙑ·
аште ли же ни· просадитъ
вино ново· і вино пролѣе
тъ сѧ· і мѣси погꙑбнѫтъ·
нъ вино новое въ мѣхꙑ но
вꙑ вьльѣти· 23 і бꙑстъ
мимо ходѧштоу емоу· въ сѫ

ботꙑ сквѣзѣ сѣꙗниѣ· і на
чѧшѧ оученици его пѫть тво
рити· въстрьгаѭште кла
сꙑ· 24 і фарисѣі глаахѫ емоу·
виждь чьто творѧтъ въ сѫ
ботꙑ· егоже не достоітъ·
25 і тъ глааше імъ· нѣсте ли ни
колиже чьли· чьто створи
дадъ· егда трѣбова· і въ
злака самъ і иже бѣахѫ съ
нимь· 26 како вьниде въ храмъ
бжии· при ѣви(авиа)фарѣ· архи

Pag. 75 a, vv. 9 ımать, 10 отьпоуштати, 14 въ домъ de forma lit. ь aut ъ dubitare licet. Ad calcem huius paginae haec habes: ·є· ѡ леѣи ı мытари Pag. 75b versus 22 et 23 in membrana abrasa scripti sunt, vestigia aliquot literarum adhuc apparent, unde elucet glagoliticas fuisse. 20 тъгда an тьгда dub. 22 supra ново cyrill. char. е мѣхы scriptum, lege: новое мѣхы, itidem post вьльѣти cyrillicus emendator haec interpolavit: и обое съблюдетъ ся 25 alterum а verbi глааше superpositum est 26 quae uncis inclusa sunt, emendator erasit sed legi possunt

ѥрен· і хлѣбы прѣдъложениѣ
сънѣстъ· іхъже не достоѣ
ше ѣсти· тъкмо іереомъ·
27 І глаАше імъ нс· сѫбота
чка ради бысть· а не чкъ сѫ
боты ради Тѣмьже гь
естъ снъ чскы сѫботѣ·
III·1 і вънидѣ пакы въ сънъми
ште· І бѣ тоу чкъ соухѫ
рѫкѫ імы· 2 і назираахѫ і·
аште въ сѫботѫ ицѣли

77

тъ і· да на нь възглѫтъ·
3 і гла чкоу імѫштоуемоу
соухѫ рѫкѫ· стани по срѣ
дѣ· 4 і глн імъ· достоі ли
въ сѫботы добро творити
ли зъло творити· дшѫ спсти
ли погоубити· они же мль
чаахѫ· 5 възърѣвъ на нѧ
съ гнѣвомь· скръбѧ о окаме
нении срьдьца іхъ· гла
чкоу простьри рѫкѫ твоѭ·
і простьрѣ· і оутврьди сѧ
рѫка его цѣла ѣкы дроугаѣ·
6 І абьe ішьдъше фарисѣи·
съ іродиѣны съвѣтъ сътва
рѣахѫ на нь· како і бѫ погоу
били· 7 іс же отиде съ оуче
никы своіми къ морю·
і многъ народъ отъ галилеѩ·
по немь ідошѧ· і отъ іюдеѩ·
8 і отъ ѥлма· і отъ идоумѣѩ·
і съ оного полоу іордана·
і сѫштеі отъ тоурѣ і сидона·

много мъножьство· слы
шавъше ѥлико творѣаше
придошѧ къ немоу· 9 і рече оуче
никомъ своімъ· да естъ
при немь ладица народа ради·
да не сътѫжаѭтъ емоу·
10 мъногы бо ицѣли· ѣко на
падаахѫ емь· хотѧште при
коснѫти сѧ емь· ѥлико імѣ
ахѫ раны· 11 І егда видѣа
хѫ і дси нечистии· припада
ахѫ къ немоу· і въпиѣхѫ
глѭште· ѣко ты еси хъ
снъ бжии· 12 і много прѣшта
аше імъ· да авѣ творѧтъ
его· ѣко вѣдѣахѫ ха само
го сѫшта· 13 І възиде на го
рѫ і призъва ѩже самъ въсхо
тѣ· і идошѧ къ немоу· 14 і съ
твори ·ві· да бѫдѫтъ съ ни
мь· і посылаетъ ѩ пропо
вѣдати· 15 і имѣти обла
сть· цѣлити недѫгы·

78

і изгонити бѣсы· 16 і нарече
імѧ симоноу петръ· 17 і ѣкова
зеведеова· і иаѵна братра
ѣковлѣ· і нарече іма і
менѣ· вооанирѥгеси· еже естъ
сна громова· 18 і андрѣѭ і фи
липа· і вартоломеа· і ма
ттеа мытарѣ· і томѫ·
і ѣкова· алфеова· і тадеа·
і симона· кананѣа· 19 і юдѫ
іскариотьскааго· іже і
прѣдастъ· 20 і придошѧ въ до
мъ· і събърашѧ сѧ пакы
народи· ѣко не мошти імъ
ни хлѣба сънѣсти· 21 і слы
шавъше іже бѣахѫ оу него·
изидѫ ѩти і· глаахѫ бо
ѣко неістовъ естъ· 22 і вънии

III.5 verbo възърѣвъ emendator cyr. ex utraque parte и же apposuit, lege и възърѣвъ же, ibid. in оутврьди, 7 (v. 18) in къ forma lit. ъ non satis plana, etiam 8 in отъ (тоурѣ) de recta scriptura dubitari potest 12 да авѣ, emend. cyr. superposito не, lit. а in cyr. ѣ correcta, in да не ѣвѣ mutavit 13 lit. ı verbi призъва supra versum ser. 14 forma lit. ъ in посылаетъ dubia, potest ь legi, idem valet 20 de verbo домъ, et 21 de v. естъ

жьнници низъшьдъше отъ
іеламa глаахѫ· ѣко велѣ
зѣоулъ імать· і ѣко о̆ кънѧ
зи бѣсъ· ізгонитъ бѣсы·
23 і призъвавъ ıѧ· въ притъ

чахъ глаӑше імъ· како може
тъ сотона сотонѫ ізгънати·
24 і аште цр҃со на сѧ раздѣли
тъ сѧ· не можетъ стати црь
ство то· 25 і аште домъ на сѧ
раздѣлитъ сѧ· не можетъ
стати домъ тъ· 26 і аште со
тона самъ въста на сѧ· і ра
здѣли сѧ· не можетъ стати·
нъ коньчинѫ іматъ· 27 никъ
тоже не можетъ съсѫдъ
крѣпъкаего· вьшьдъ въ до
мъ его· расхытити· ӑште
не прьвѣе крѣпъкаего съвѧ
жетъ· і тъгда домъ его ра
схытитъ· 28 ӑминь глѭ ва
мъ· ѣко вьсѣ отъпоустѧтъ сѧ
сн҃омъ чл҃скомъ· съгрѣшениѣ·
і власфимиѩ· елико ӑште
власвимисаıѫтъ· 29 ӑ іже ӑ
ште власвимисаетъ на
ст҃ы дх҃ъ· не іматъ отъпоу
штениѣ въ вѣкы· повиненъ

79

бѫдетъ вѣчьнѣмь сѫдѣ·
30 ѣко глаахѫ· дх҃ъ нечистъ

вьсе бываетъ· 12 да видѧште
видѧтъ· і не оузьрѧтъ· і слы
шѧште слышѧтъ· і не разоу
мѣıѫтъ· егда обратѧтъ сѧ·
і отъпоустѧтъ сѧ імъ грѣси·
13 і глаа імъ· не вѣсте ли притъ
чѧ сеıѧ· і како вьсѧ притъчѧ
оумѣете· 14 сѣıаи слово сѣетъ·

15 се же сѫтъ ѣже на пѫти· іде
же сѣетъ сѧ слово· і ӗгда оу
слышитъ· абие придетъ со
тона· і отъіметъ слово·
сѣӑное въ срьдьцихъ іхъ·
16 і си такожде сѫтъ· іже на
каменихъ сѣеми· іже е
гда слышѧтъ слово· ӑбье
съ радостиѭ приемлѭтъ е·
17 і не імѫтъ корене вь себѣ·
нъ врѣмении сѫтъ· по томь
же бывъши печали· ли го
нению· словесе ради·
ӑбье съблажнѣıѫтъ сѧ
18 ӑ си сѫтъ· сѣӑни въ трьнии·

слышѧштеи слово· 19 і печа
ли вѣка сего· і льсть богатьс
твиѣ· і о прочихъ похоти·
въходѧштѧ подавлѣıѫтъ сло
во· і бес плода бываетъ·
20 ӑ си сѫтъ сѣании на добрѣı
земли· іже слышѧтъ слово·
і приемлѭтъ е· і плодѧтъ
сѧ· на .... 21 і глааше і
мъ· Егда приходитъ свѣти
льникъ· да подъ спѫдомь по
ложенъ бѫдетъ· ли подъ одро
мь· не да ли на свѣштьникъ
възложѧтъ ı· 22 нѣстъ бо ни
чьто же таıно· еже не а̄витъ
сѧ· ни бысть потаено· нъ да
придетъ въ ӑвление· 23 іже
іматъ оуши слышати да
слышитъ· 24 і глаӑше імъ·
Блюдѣте сѧ чьто слышите·
въ нѭже мѣрѫ мѣрите·
намѣритъ сѧ вамъ·
і приложитъ сѧ вамъ·

28 ъ in сномъ superfusum, nec non 29 in стъ; glagolitico повиннъ cyr. emend. нъ superposuit   Pag. 79a vv. 1 literae ъ in бы voc. бываетъ, 2 in оузьрѧтъ, 11 придетъ figura talis, ut cum ь confundi possit; v. 4 pro егда emend. cyr. superposito да ко legi да когда voluit   79b v. 4 подавлѣıѫтъ, 7 слышѧтъ, 14 възлож· figuram lit. ъ non satis clare exhibent.   20 in сѣании lit. ѣ supra v. scripta; in lacuna versus 9 emendator pro literis glagoliticis erasis cyrillice scripsit: ·л· и· на ·ѯ· и ·р·

80

слꙑшѧштеимъ· 25 иже бо а
ште иматъ дастъ сѧ емоу·
а иже не иматъ· и еже има
тъ отъиметъ сѧ отъ него·
26 и глааше· тако естъ цр҃сие бж҃ие
ѣкоже чл҃къ вьмѣтаетъ сѣмѧ
въ землѭ· 27 и съпитъ· и въста
етъ ноштъ и дьнь· и сѣмѧ про
зѧбаетъ· и растетъ ѣкоже не
вѣстъ онъ· 28 вь себѣ бо землѣ
плодитъ сѧ· прѣжде трѣвѫ
по томь же класъ· по томь же
пьшеницѫ въ класѣ· 29 егда же
съзьрѣетъ плодъ· посьле
тъ сръпъ· настоитъ жѧтва·
30 и глаа́ше· Чесомоу оуподо
бимъ цр҃сие бж҃ие· ли коеи при
тъчи· приложимъ е 31 ѣко гороу
шьнѣ зрьнѣ· еже егда всѣ
но бѫдетъ въ землѭ· мьние
вьсѣхъ естъ сѣменъ· земъ
нъихъ· 32 и егда вьсѣно бѫде
тъ въздрастетъ· и бѫдетъ

болие вьсѣхъ зелии· и твори
тъ вѣтви велиѩ· ѣко мошти
подъ сѣниѭ его· птицамъ не
бсѣкꙑмъ витати· 33 и тацѣми
притъчами многами· глаа
ше имъ слово· ѣкоже можаа
хѫ слꙑшати· 34 бес притъчѧ
же не глааше имъ· единъ же
съказааше оученикомъ сво
имъ вьсѣ· 35 и гла имъ· въ тъ
дьнь вечероу бывъшю· прѣ
идѣмъ на онъ полъ· 36 отъпоу
штьше народъ· поѩшѧ и ѣко
же бѣ въ лади· и инꙑ же
ладиѩ бѣа́хѫ съ нимь·
37 и бꙑстъ боурѣ вѣтрьна ве
лиѣ· вльнꙑ же вълиѣаахѫ
сѧ въ ладиѭ· ѣко оуже погрѫ
зити хотѣа́ше· 38 и бѣ самъ
на кръмѣ· на доухъторѣ съпѧ·
и възбоудишѧ и· и глаа́хѫ
емоу· оучителю· не роди
ши ли ѣко погꙑбаемъ·

87

39 И въставъ запрѣти вѣтроу·
че морю· мльчи· и оустани· [и ре
и оулеже вѣтръ· и бꙑстъ ти
шина велиѣ· 40 и рече имъ чьто
тако страшиви есте· како не
имате вѣрꙑ· 41 и възбоѣшѧ
сѧ страхомь велиемь· и гла
ахѫ дроугъ къ дроугоу· къто оу
бо сь естъ· ѣко и вѣтри и мо
ре послоушаѭтъ его. V·1 и при
дѫ на онъ полъ морѣ· въ стра
нѫ гадаринскѫ: 2 И излѣзъ
шю же емоу ис корабл҄ѣ· абие·
сърѣте и отъ гробъ чл҃къ· дх҃мь
нечистомь· 3 иже живѣаше
имѣаше въ гробѣхъ· и ни же
лѣзномь ѫжемь· его ни
ктоже не можааше его съвѧ
зати· 4 за не емоу много кра
тꙑ· пѫтꙑ и ѫжи желѣ
знꙑ· съвѧзаноу сѫштю
прѣтрьзаа́хѫ сѧ отъ него ѫ
жа желѣзнаа· и пѫта съкроу

шаа́хѫ сѧ· и никтоже его не мо
жаа́ше оумѫчити· 5 и вꙑнѫ
дьнь и ноштъ въ гробѣхъ· и въ
горахъ бѣ· въпиѩ и тлъкꙑ
сѧ камениемь· 6 оузьрѣвъ же
иса издалече· тече и покло
ни сѧ емоу· 7 и възъпивъ гла
сомь велиемь гла· чьто

IV.29 inter сръпъ et настоитъ emend. cyrill. нако scripsit Pag. 80 b v. 8 имъ, v. 9 оученикомъ, v. 10 имъ v. 11 быв. in ы lit. ъ non satis clare expressam exhibent
IV.36 verbo отъпоуштьше emend cyr. conjunctionem и praeposuit 38 pro доухъторѣ emend. cyr. medio spat. inter versus на кръмѣ scripsit

мьнѣ і тебѣ ісе· сне ба вꙑ
шьнѣего· заклинаѭ тѧ бмь·
не мѫчи мене· 8 глааше бо
емоу ізиди дше нечистꙑі
отъ чка· 9 і въпрашааше и· ка
ко ти естъ імѧ· і гла емоу·
легеонъ мьнѣ імѧ естъ·
ѣко мнози есмъ· 10 і молѣаше
і много· да не посълетъ
іхъ кромѣ странꙑ· 11 бѣ же тоу
стадо свиное пасомо велье·
при горѣ· 12 і молишѧ і вси бѣ
си глѭще· посъли нꙑ въ
свиньѩ· да въ нѧ вънидемъ·
13 і абье повелѣ імъ ис· і ишь

88

дъше доуси нечистии· вънии
дошѧ въ свиниѩ· і оустрьми
сѧ стадо по брѣгоу въ море·
бѣ же іхъ ѣко дъвѣ тꙑсѧшти·
і оутапаахѫ въ мори· 14 і пасѫ
штеи свиниѩ бѣжашѧ· і вь
звѣстишѧ въ градѣ· і на се
лѣхъ· і придѫ видѣтъ бꙑ
въшааго· 15 і придѫшѧ къ ісви·
і видѣшѧ бѣсьновавъшаа
го сѧ· сѣдѧшта облъчена·
і съмꙑслѧшта· імѣвъ
шааго легеонъ· і оубоѣшѧ сѧ·
16 і повѣдѣшѧ імъ видѣвъшеи·
како бꙑ бѣсьноуемоу· і о сви
ниѣхъ· 17 і начѧшѧ молити і·
отити отъ прѣдѣлъ іхъ·
18 І въходѧштоу емоу въ лади
цѫ· молѣаше і бѣсьновавꙑ
сѧ· да би съ нимь бꙑлъ· 19 іс
же не дастъ емоу· нъ гла е
моу· іди въ домъ твои къ
твоімъ· і възвѣсти імъ·

елико ти гь сътвори· і помило
ва тѧ· 20 і иде· і начѧтъ проповѣдо
вати· въ декаполи· елико съ
твори емоу ис· і вси дивлѣ
ахѫ сѧ· 21 І прѣѣвъшоумоу въ ко
раби пакꙑ на онъ полъ· събьра
сѧ народъ многъ о немь і бѣ при
мори· 22 І се приде единъ отъ а
рхисинагога· іменемь іаірь·
і видѣвъ і паде на ногоу его·
23 і молѣаше и много глѧ· ѣко
дъшти моѣ на коньчинѣ естъ·
да пришьдъ възложиши на нѭ
рѫцѣ· да спена бѫдетъ і жи
ветъ· 24 і иде съ нимь· і по не
мь іддѣаше народъ многъ· і оу
гнѣтаахѫ и· 25 І се жена етера
сѫшти· въ точении кръве·
лѣт в҃і· 26 і много пострадавъ
ши· отъ многъ врачевъ·
і иждивъши вьсе свое· і ни
единоѩ пользѧ обрѣтъши·
нъ паче въ горе пришьдъши·

89

27 слꙑшавъши о ісѣ· пришьдъ
ши въ народѣ· съзади· прико
снѫ сѧ ризѣ его· 28 глааше бо·
ѣко аште прикоснѫ сѧ понѣ ризѣ е
го· спена бѫдѫ· 29 і абье ісѧ
кнѫ істочьникъ кръве еѩ·
і разоумѣ тѣломь ѣко ицѣ
лѣетъ отъ ранꙑ· 30 і абье ис
оштюшть въ себѣ· силѫ
ишьдъшѫ· отъ него· обрашть
сѧ въ народѣ глааше· къто при
коснѫ сѧ ризъ моіхъ· 31 і гла
шѧ емоу оученици его· видѧ на
родъ оугнѣтаѭшть тѧ і гле
ши· къто сѧ прикоснѫ мнѣ·

Pag. 87 b v. 15 есть an есь dubium. etiam v. 22 вънидемъ an вънидемь dub. Pag. 88 a v. 17 іхъ. v. 22 иомъ. v. 23 имъ fig. lit. ъ cum ь confundi potest. Eodem modo 88 b v. 6 събъра si vis lege събьра, v. 19 in лѣт lit. т supra лѣ scripta. Ad calcem eiusdem pag. haec leguntur glag. lit. min. scripta: и кръвоточивы 28 vocab. понѣ minutioribus quidem formis extrā versum sed primi scribae manu additum 31 мнѣ pro м'нѣ cod. exh.

32 і озираашє сѧ видѣти· сътво
рьшѫѭ се· 33 жена же оубоѣвъ
ши сѧ· і трепештѫшти· вѣ
дѫшти еже бꙑстъ еі· при
де і припаде къ н҄емоу· і ре
че емоу вьсѫ істинѫ· 34 іс же
рече ѥі· дъшти вѣра твоѣ спе
тѧ· іди съ миромь· і бѫди

цѣла отъ ранꙑ твоеѩ· 35 Єште
глѭштю емоу· придошѧ отъ а
рхисѵнагога глѭште· ѣко дъ
шти твоѣ оумрѣтъ· чьто дви
жеши оучителѣ· 36 іс же слꙑ
шавъ слово глемое· гла архи
сѵнагогови· не боі сѧ тъкмо
вѣроуі· 37 і не остави ни по се
бѣ· ниедіногоже· тъкъмоу
петра· і ѣкова· і ѡанна братра
ѣковлѣ· 38 і приде въ домъ
архисѵнагоговъ· і видѣ мль
вѫ· і плачѫштѧ сѧ· і бли
чѫштѧ много· 39 і вълѣзъ
гла імъ· чьто мльвите·
і плачете сѧ· отроковица нѣ
стъ оумрьла нъ съпитъ· 40 і рѫ
гаахѫ сѧ емоу· онъ же ізгна
въ вьсѧ· поѩтъ оца отрокови
ци і мтрь· і иже бѣшѧ съ нимь·
і вьниде ідеже бѣ отрочѧ
лежѧ· 41 і имъ за рѫкѫ отроко
вицѫ· гла еі· талитакоумъ·

90

еже естъ съказаемо· дѣвице
тебѣ глѭ въстани· 42 і абье
въста дѣвица і хождааше·
бѣ бо лѣтома ві· і оужасѫ
шѧ сѧ оужасомь вельемь
43 і запрѣти імъ много·
да никътоже не оувѣстъ

сего· і рече дадите еи ѣсти·
VI·1 І ишьдъ отъ тѫдѣ· і приде
въ отьство свое· і по немь
ідошѧ оученици его· 2 і бꙑ
вꙑши сѫботѣ· начѧтъ на сь
нъмишти оучити· і мнози
слꙑшавъше дивлѣахѫ сѧ
о оучении его глѭште· отъ
кѫдѣ се естъ семоу· і чьто
прѣмѫдрость данаа емоу·
і силꙑ такꙑ рѫкама его
бꙑваѭтъ· 3 не сь ли естъ
тектонъ· снъ мариинъ·
і братръ же ѣковоу· і осиі·
і июдѣ· і симоноу· не ԑ ли
сестрꙑ его сѫтъ сьде въ насъ·

і съблажнѣахѫ сѧ о немь·
4 Глааше же імъ ис· ѣко нѣстъ
пророкъ бештьсти· тъкъмо
въ своемь отьчьствии·
і въ рожденьи· і въ домоу
своемоу· 5 і не можааше тоу
ни единоѩ же силꙑ сътво
рити· тъкъмо на мало недѫ
жьникъ възложи рѫцѣ і цѣли·
6 і диви сѧ за невѣрьствие іхъ·
і обьхождааше градьцѧ оучѧ·
7 і призъвавъ оба на десѧте·
і начѧтъ сълати· дъва· нъ
дъва· і даꙗше імъ власть
на доусѣхъ нечистꙑихъ·
8 і запрѣти імъ· да ничесоже
не въземлѭтъ на пѫть·
тъкъмо жьзлъ единъ· ни пирꙑ
ни хлѣба· ни при поѣсѣ мѣди·
9 н·· обоувени въ сандалиѩ·
і не облачити сѧ въ дъвѣ ризѣ·
10 І глааше імъ· ідеже коли
жьдо вьнидете въ домъ·

VI.2 in оучении literam ı pluribus punctis praefixis haud scio an emendator delere voluerit, ibid. отъ an отъ dub. 3 verbo тектонъ cyrill. ов superpositum VI 4 in своемоу lit. glag. оу ex ь correcta videtur 9 verbum обоувени ut videtur ни praecedebat sed emend lit. и erasa cyrillicum ъ superposuit

91

тоу прѣбывакте· доідеже
ізидете отъ тждѣ· 11 і елико
аште не приемлжтъ васъ·
ни послоушаѭтъ васъ· ісхо
дѧште отъ тждоу· отътрѧсѣ
те прахъ· іже естъ подъ но
гами вашими· въ съвѣдѣ
телство імъ· ӑмин глѭ
вамъ ŏтърадьнѣе бждe
тъ· содомомъ· ли гоморѣне
мь· въ дьнь сждьны· неже
градоу томоу· 12 і ишьдъше про.
повѣдаахж· да покаѭтъ сѧ·
13 і бѣсы многы ізганѣа
хж· і мазаахж олѣомь·
многы недѫжьныѧ· і и
цѣлѣахж· 14 і оуслыша цръ
іродъ· слоухъ ісвъ· авѣ бо
бысть імѧ его· і глаашe·
ѣко іоанъ крьстѧі въста
отъ мрътвъіхъ· і сего ра
ди силы дѣѭтъ сѧ о немь
15 іни же глаахж ѣко ілиѣ е

стъ· іни же глаахж ѣко проро
къ естъ· ѣко единъ отъ пророкъ:
16 слышавъ же іродъ рече· ѣко
егоже ӑзъ· оусѣкнжхъ іоанна·
сь естъ· тъ въста отъ мрь
твъіхъ· 17 Тъ бо іродъ· по
сълавъ ѩтъ іоана· і съвѧ
за і· въ тьмьници· іроди
ѣды ради· жены филипа
братра своего· ѣко ŏжени сѧ
еѭ· 18 Глааше бо іоанъ іродо
ви· ѣко не достоітъ тебѣ·
імѣти жены филипа бра
та своего· 19 іродиѣ же гнѣ
вааше сѧ на нь· і хотѣаше і

оубити· і не можааше· 20 іро
дъ бо боѣше сѧ іоана· вѣ
дꙑ мжжа правьдьна і
ста· і хранѣаше і· і по
слоушаѩ его мъного тво
рѣаше· і въ сласть его
слоушааше· 21 і приключь
ию сѧ дьни потрѣбьноу·

92

егда іродъ рождьствоу сво
емоу вечерж творѣаше· бъ
льземъ своімъ· і тысѧ
щьникомъ· і старѣішина
мъ· галилѣіскамъ· 22 і вьшь
дъши дъштери еѩ· іродиѣдѣ·
і плѧсавъши· і оугождьши
іродови· і възлежѧштии
мъ съ нимь· рече цръ дѣви
ци· емоуже аште хоштеши
дамь ти· 23 і клѧтъ сѧ ѥі·
ѣко егоже аште просиши дамь ти·
до полъ цсрсиѣ моего· 24 она же
ішьдъши рече къ мтри своеі·
чесо прошж· она же рече глa
вꙑ іоана крьстителѣ·
25 і вьшьдъши абье съ тъшта
нием къ црю· проси глѭ
шти· хоштж да ми даси оу
сѣченж на блюдѣ главж·
іоана крьстителѣ· 26 і при
скръбенъ бысть цръ за
клѧтвꙑ· і възлежѧштихъ

съ нимь· не въсхотѣ отъре
шти сѧ ѥі· 27 і абье посълавъ
цръ воина· повелѣ принести
главж его· 28 онъ же шьдъ оусѣ
кнж і въ тьмьници· і прине
се главж его на блюдѣ· і да
стъ дѣвици· і дѣвица да

VI.11 бждетъ an бждеть dub., etiam гоморѣнемь haud sc. an sit гоморѣнемъ In summa pag. 91 b glag. char. lit. miniatis haec habes: ѡ іоанѣ і іродѣ 23 аште minutioribus formis glag. sed eadem manu exaratum et verbis егоже просиши superpositum

стъ ѭ мри своеи· 29 і слꙑшавъ
ше оученици его· придошѧ і
вꙁѧшѧ троупъ его· і поло
жишѧ і въ гробѣ· 30 і събърашѧ
сѧ ап҃ли къ іс҃· і вьꙁвѣсти
шѧ емоу вьсѣ· елико сътворишѧ·
і елико наоучишѧ· 31 і рече імъ·
придѣте вꙑ сами въ мѣсто
едино. і почиите мало·
бѣахѫ бо приходѧштеи· і оухо
дѧштеи мноꙁи· і не бѣ імъ
коли ниже ѣсти· 32 і идошѧ въ
поусто мѣсто корабл҃емь е
дини· 33 і видѣшѧ ѩ ѣдѫштѧ·
і поꙁнашѧ ѩ мноꙁи· і пѣши
отъ вьсѣхъ градъ тѣшѧ тамо

93

і варишѧ ѩ· 34 і ишьдъ іс видѣ
народъ многъ· і мили емоу
бꙑшѧ· ꙁа нѥ бѣахѫ ѣко овь
цѧ не імѫштѧ пастоуха· І на
чѧтъ оучити ѩ много· 35 і ми
нѫвъшю часоу· пристѫпь
ше къ нѥмоу оученици его·
глашѧ ѣко поусто естъ мѣ
сто· і оуже година минѫ·
36 отъпоусти ѩ· да шьдъше·
въ окрьстьнихъ селъхъ
і вьсехъ· коупѧтъ себѣ
хлѣбꙑ· не імѫтъ бо чьсо
ѣсти· 37 онъ же отъвѣштавъ
рече імъ· дадите імъ вꙑ
ѣсти· і глашѧ емоу· да шь
дъше коупимъ· дъвѣма съ
тома пѣнѧꙁь хлѣбꙑ· і
дамъ імъ ѣсти· 38 Онъ же гла
імъ· колико імате хлѣ
бъ· ідѣте (са)дите· і оу
вѣдѣвъше глашѧ· д҃ хлѣбъ·
і в҃ рꙑбѣ· 39 і повелѣ імъ

посадити ѩ вьсѧ· на сподꙑ·
на сподꙑ· на трѣвѣ ꙁеленѣ·
40 і вьꙁлегошѧ на лѣхꙑ· на лѣ
хꙑ· по сътоу і пѧти десѧтъ·
41 і приимъ д҃ хлѣбъ· і в҃ рꙑбѣ·
і вьꙁьрѣвъ на нб҃о бл҃ви·
і прѣломи хлѣбꙑ· і даѣше
оученикомъ своимъ· да по
лагаѭтъ прѣдъ ними· і обѣ
рибѣ раꙁдѣли вьсѣмъ· 42 і ѣшѧ
вси і насꙑтишѧ сѧ· 43 і вь
ꙁѧшѧ оукроухъ ·в҃і· коша і
сльнь· і отъ рꙑбоу· 44 ѣдъ
шиихъ же бѣ хлѣбꙑ· пѧть
тꙑсѫштъ мѫжь· 45 І абье
оубѣди оученикꙑ своѩ·
вьнити въ корабл҃ь· і вари
ти і на ономь полоу· къ видъ
саідѣ· доньдеже самъ о
тъпоуститъ народꙑ· 46 і о
търе··къ сѧ імъ· іде въ
горѫ помолитъ сѧ·
47 І вечеръ бꙑвъшю· бѣ бо ко

94

рабл҃ь посрѣдѣ морѣ· а сь еди
нъ на ꙁемл҃и· 48 і видѣвъ ѩ
страждѫштѧ въ гребении·
бѣ бо вѣтръ противьнъ імъ·
і при четврътѣи стражи но
штьнѣи· і приде къ нимъ по
морю ходѧ· і хотѣ минѫти ѩ·
49 они же видѣвъше і по морю
ходѧшть· не пьштевашѧ при
ꙁракъ бꙑти· і въꙁъвашѧ·
50 вси бо видѣвъше і· і вьꙁмѧ
тошѧ сѧ· онъ же абье гла съ
ними· і рече імъ· Дрьꙁаі
те аꙁъ есмь не боите сѧ·
51 і вьниде къ нимъ въ корабл҃ь·
і оулеже вѣтръ· і ꙃѣло іꙁ ли

29 in слышавъше lit. ша ead. man. supra vers. scriptae, figura lit. ь in -шавъше cum ъ confundi potest, 30 събърашѧ an съвър. dub. емоу minut. form. supra vers. add. 38 quae uncis inclusae sunt lit. са emend. delevit, pro quibus cyrill. оувѣ scripsit forma lit. ъ in ѣдъш. 44, in отъп. 45, in отърек. 46, in въ горѫ ibid., in помолитъ ib., вѣтръ 48 cum ь confundi potest

ха дивл҄ѣахѫ сѧ· і оужасаа
хѫ сѧ· 52 не разоумѣшѧ бо о хлѣ
бѣхъ· нъ бѣ срьдьце іхъ ока
менено· і прѣшедъше при
дошѧ въ землѭ генисаре
тьскѫ· і присташѧ 54 ішедъ
шемъ же имъ іс корабл҄ѣ·

абье позънашѧ и· і прѣтекъшѧ
вьсѫ странѫ тѫ· і начѧсѧ
приносити· на одрѣхъ болѧ
штѧѩ· ідеже слышаахѫ и
ѣко тоу естъ· 56 і ѣможе колижьдо·
до· вьхождааше въ вьси· ли
въ грады· ли вь села· на ра
спѫтихъ· полагаахѫ недѫ
жьныѩ· і мол҄ѣахѫ и· да по
нѣ въскрилии ризы его прико
снѫтъ сѧ· і елико аште при
касаахѫ сѧ емь· спсени бы
ваахѫ· VII·1 І събърашѧ сѧ къ не
моу фарисеи· і етери отъ кън
ижьникъ· пришьдъше отъ
ерлма· 2 і видѣвъше етери отъ
оученикъ его· нечистама
рѫкама· сирѣчь не омъвена
ма· ѣдѫштѧ хлѣбы· зазь
рѣахѫ· 3 фарисеи бо· і вси
іюдеи· аште не оумыѭ
тъ рѫкоу търъжьще· не ѣдѧтъ·
дръжѧште прѣданиѥ старць·

95

4 і отъ кѫпѣли аште не покро
пѧтъ сѧ· не ѣдѧтъ· і ина
многа сѫтъ· ѣже приѩшѧ дръ
жати· кръштениѥ стькл҄ѣ
ницамъ· і чьваномъ· і ко
тьломъ· і одромъ·
5 По томь же въпрашаахѫ і·
сеи і кънижьници· по чьто [Фари
не ходѧтъ оученици твоі·
по прѣданию старьць· нъ не

оумъвенама рѫкама ѣдѧ
тъ хлѣбъ· 6 онъ же отъвѣштавъ
въ рече імъ· въ правъдѫ
добрѣ рече ісаиѣ о васъ ли
»цемѣри· ѣкоже естъ писано·
»си людие оустънами чь
»тѫтъ мѧ· а срьдьце іхъ да
»лече отъстоитъ отъ мене·
7 »въ соуе же чьтѫтъ мѧ· оучѧ
»ште оучениѣ заповѣди
чскъ· 8 оставльше бо запо
вѣдь бжиѭ· дръжите прѣда
ниѣ чска· кръштениѣ връ

чагомъ· і стькл҄ѣницамъ·
і ина подобьна такова твори
те· многа· 9 і глааше імъ· до
брѣ отъмѣтаете сѧ· заповѣ
ди бжиѩ· да прѣданиѥ ваше
съблюдете· 10 мωси бо рече·
чьти оца твоего і мрь твоѭ·
і иже зълословитъ· оца ли
мрь· съмрьтиѭ да оумретъ·
11 вы же глаете· аште речетъ
чкъ· оцю ли мри· корванъ·
еже естъ даръ· і еже аште·
отъ мене польѕевалъ еси·
12 і къ томоу не оставлѣете
его· ничьсоже сътворити
оцю своемоу· ли мри своеи·
13 прѣстѫпаѭште слово бжье·
прѣданиемь вашимь· еже
прѣдасте· і подобьна тако
ва многа творите· 14 і при
звавъ вьсь народъ· глаа
ше імъ послоушаите мене
вси· і разоумѣваите·

96

15 ничьтоже нѣстъ· еже вънѣ
ѫдоу чка· въходѧ въ нь· не мо
жетъ осквьрнити· нъ ісхо
дѧштаа сѫтъ сквьрнѧшта

VII.10 зълосл. an зълост. dubium, itidem 11 utrum sit чкъ an чкь distinguere nequeo

чка· 16 аще кто імать оуши
слꙑшати да слꙑшитъ
17 І егда вьниде ис· въ домъ
отъ народа· въпрашаахѫ і
оученици его о притъчи·
18 і гла імъ· тако ли вꙑ не
разоумливи есте· не ра
зоумѣете ли· ѣко вьсѣко
еже із вьноу въходитъ въ
чка· не можетъ его оскврь
нити· 19 ѣко не въходитъ е
моу въ срьдьце· нъ въ чрѣво·
і сквозѣ афедронъ ісходитъ·
істрѣблѣѩ вьсѣ брашьна·
20 глаше же· ѣко ісходѧщее
отъ чка· то скврьнитъ чка
21 із ѫтрьѫдоу бо· отъ срьдь
ца чска· помꙑшлениѣ зъ
лаѣ ісходѧтъ· прѣлюбодѣꙗниѣ·

любодѣꙗниѣ· оубиства·
22 татьбꙑ· обидꙑ· лѫкавь
ства· лесть· стоудодѣꙗниѣ·
око лѫкаво· хоулениѣ· гръ
дꙑни· безоумье· 23 вьсѣ си
зълаѣ· із ѫтри ісходѧтъ·
і скврьнѧтъ чка· іже імать
оуши слꙑшати да слꙑшитъ·
24 І отъ тѫдоу въставъ іде· въ
прѣдѣлꙑ тоурьскꙑ· і си
доньскꙑ· і вьшьдъ въ до
мъ· не хотѣаше да би къто
чюлъ· і не може оутаити сѧ·
25 Слꙑшавъши бо жена о
еѩже дъшти імѣаше дхъ ⌈немь·
нечистъ· пришьдъши припа
де къ ногама его· 26 жена же бѣ
поганꙑни· сѵрофиник̑исса
нꙑни родомь· і молѣаше и·
да іжденетъ бѣсъ· із дъ
щере еѩ· 27 ис же рече еи· оста

ни да прѣжде насꙑтѧтъ сѧ
чѧда· нѣстъ бо добро отѧти

97

хлѣба чѧдомъ· і пьсомъ по
врѣщи· 28 она же отъвѣщавъ
ши рече емоу· еи гі· ібо пси
подъ трепезоѭ· ѣдѧтъ отъ
кроупиць дѣтьскъ· 29 і рече
еи за слово се· іди· ізиде
бѣсъ із дъштере твоеѩ·
30 і шьдъши домови· обрѣте
отроковицѫ лежѧштѫ· на о
дрѣ· і бѣсъ ішьдъшь·
31 і пакꙑ ішьдъ ис· отъ прѣдѣ
лъ тѵрскъ· і сидоньскъ
приде въ море галилеіское·
междю прѣдѣлꙑ· декапо
лискꙑ· 32 і приведоша къ немоу
глоухъ гѫгъникъ· і молѣа
хѫ і· да възложитъ на нь
рѫкѫ· 33 і поимъ ı единъ о
тъ народа· вложи прьстꙑ
своѩ въ оуши его· і плинѫ
въ коснѫ и въ ѩзꙑкъ· 34 і въ
зьрѣвъ на нбо въздъхнѫвъ·
і гла емоу· еффата·

еже естъ развръзи сѧ 35 і а
бие развръзосте сѧ слоуха
его· і раздрѣши сѧ ѫза ѩзꙑ
ка его· і глааше чисто· 36 і за
прѣти імъ· да никомоуже
не повѣдѧтъ· елико же імъ
тъ запрѣштааше· они паче
із лиха проповѣдаахѫ· 37 і прѣ
із лиха· дивлѣахѫ сѧ глѭ
ште· добрѣ вьсе творитъ·
і глоухꙑѩ творитъ слꙑ
шати· і нѣмꙑѩ глати· на
VIII·1 Въ тꙑ дьни пакꙑ многоу

VII.26 verbo поганꙑни emend. cyrill. superposuit еллини   in сѵрофиникисса emend. literas сса punctis praefixis del. censuit, lege сѵрофиникиꙑни   32 in приведоша syllaba ве supra versum addita   33 literae і quae verbum поимъ subsequitur uncus adfixus ı, quo signo haud scio an поимъ і a поими distingui debeat.

родоу сѫштю· і не імѫште
мъ чесо ѣсти· призъвавъ
ис оученикꙑ своѩ гл҃а імъ·
2 милъ ми естъ народъ сь·
ѣко оуже три дьни присѣдѧ
тъ мнѣ· і не імѫтъ чесо
ѣсти· 3 і аште отъпоуштѫ
ѩ не ѣдъшѧ въ домꙑ своѩ·
ослабѣѭтъ на пѫти· дроу
зи бо отъ нихъ іздалече

98

сѫтъ пришьли· 4 і отъвѣшта
шѧ емоу оученици его· отъ кѫ
доу можетъ къто сиѩ насꙑ
тити хлѣба· на поустꙑни·
5 і въпроси ѩ колико імате
хлѣбъ· они же рѣшѧ ж҃· 6 і по
велѣ народоу възлешти на
земли· і приимъ седмь тѫ
хлѣбъ· хвалѫ въздавъ прѣ
ломи· і даѣше оученикомъ
своімъ да прѣдьполагаѭ
тъ· і положишѧ прѣдъ народо
мь· 7 і имѣахѫ рꙑбиць ма
ло· і тꙑ бл҃гвивъ рече·
прѣдъложите і тꙑ· 8 ѣшѧ же
і насꙑтишѧ сѧ· і възѧшѧ
ізбꙑтъкꙑ оукроухъ· седмь
кошьниць· 9 бѣ же ѣдъшихъ·
ѣко четꙑри тꙑсѫштѧ· і о
тъпоусти ѩ· 10 і абье влѣ
зъ въ корабь· съ оученикꙑ
своіми· приде въ странꙑ
далъманоуфаньскꙑ·

11 і изидѫ фарисѣи· і начѧшѧ
сътѧзати сѧ съ нимь· іскѫ
ште отъ него знамениѣ съ
не· іскоушаѭште и· 12 і въ
здъхнѫвъ дх҃омь своімь
гл҃а· чьто родось знамениѣ
іштетъ· аминъ· гл҃ѭ ва
мъ· аште дастъ сѧ родоу се
моу знамение· 13 і оставь ѩ·
вълѣзъ пакꙑ въ корабл҃ь·
іде на онъ полъ· 14 і забꙑшѧ
възѧти хлѣбꙑ· і развѣ
единого хлѣба· не імѣахѫ
съ собоѭ въ корабли· 15 і прѣшта
аше імъ гл҃ѧ· видите блю
дѣте сѧ· отъ кваса фарисѣ
іска· і отъ кваса іродова·
16 і помꙑшлѣахѫ дроугъ въ
дроугоу глѭште· ѣко хлѣбъ
не імамъ· 17 чьто помꙑшлѣ
ате ѣко хлѣбъ не імате·
не оу ли чюете ни разоумѣе
те· окаменено ли імате

99

срьдьце ваше· 18 очи імѫште
не видите· і оуши імѫште·
не слꙑшите· і не помьни
те ли· 19 егда пѧть хлѣбъ прѣ
ломихъ· вь пѧть тꙑсѫ
штъ· і колико кошь оукроухъ
възѧсте· глашѧ емоу· ві҃·
20 і егда седмь въ четꙑ
ри тꙑсѫштѧ· колико кошь
ниць ісплъненъ оукроухъ
възѧсте· они же рѣшѧ ж҃·
21 і гл҃а імъ не оу ли разоумѣ
ете· 22 і приде въ видъсаідѫ·
і приведошѧ къ немоу слѣ
па· і молѣахѫ і· да і косне
тъ· 23 і имъ за рѫкѫ слѣпа
его· і изведе и вънъ із вь

VIII.3 ѣдъша an ѣдьша dubitare licet Pag. 98a v. 1 сѫтъ, v. 2 отъвѣ., v. 3 насꙑ., v. 22 странꙑ formam literae ъ adeo confusam exhibent, ut inter ъ et ь discernere nequeam VIII.11 сь нсе num sit съ нсе, dijudicare nequeo 17 quae omissa sunt verba emendator medio inter versus spatio et in margine cyrillicis charact. addidit: и разоумѣв исоус глагола имь Pag. 99a v. 8 четꙑ·, v. 10 оукроухъ, v. 16 коснетъ formam lit. ъ non satis perspicue expressam habent.

си· і плинѫ на очи его· въ
зложи рѫцѣ на нь· въпраша
аше и аште что видитъ·
24 і възрѣвъ глаѓше виждѫ
чл҃кы· ѣко д····· виждѫ хо
дѧшта· 25 по томь же пакы

възложи рѫцѣ на очи его·
і сътвори і прозрѣти· і оу
твори сѧ· і оузрѣ вьсѧ свѣ
тьло· 26 і посъла і въ домъ
его глѧ· ни въ вьсь вънидни·
ни повѣждь никомоуже въ
вьси· 27 Ізиде же іс҃· і оуче
ници его· въ вьсь кесариѩ
филиповꙑ· і на пѫти въ
прашаaше оученикꙑ своѩ
глѧ імъ· кого мѧ глѥте
чл҃ци бꙑти· 28 они же отъвѣ
шташа· овии іоана крьсти
телѣ· і ини іліѭ· а дроу
зии единого отъ пророкъ·
29 і тъ гла імъ· вꙑ же кого
мѧ глѥте бꙑти· отъвѣ
штавъ же петръ· гла емоу·
тꙑ еси хъ· 30 і запрѣти імъ·
да никомоуже не глѭтъ о
немь. 31 і начѧтъ оучити ѩ·
ѣко подобаетъ сноу чл҃коу
моу· много пострадати·

100

і искоушеноу бꙑти· отъ ста
рьць· і архиереі· і книжь
никъ· і оубиеноу бꙑти·
і третии дьнь въскръснѫ
ти· 32 і не обиноуѩ сѧ слово
глаѓше· і приемъ і петръ·
начѧтъ прѣтити емоу· 33 онъ
же обрашть сѧ і възрѣвъ
на оученикꙑ своѩ· запрѣ
ти петрови глѧ· іди за мъ
нои сотоно· ѣко не мꙑсли
ши ѣже сѫтъ бжѣ· нъ ѣже
чл҃ча· 34 І призъвавъ народꙑ·
съ оученикꙑ своіми· рече
імъ· іже хоштетъ по мнѣ
ити· да отъвръжетъ сѧ себе·
і възьметъ крстъ свои·
і грѧдетъ по мнѣ· 35 іже бо а
ште хоштетъ дшѫ своѭ съ
пасти погоубитъ ѭ· і иже
погоубитъ дшѫ своѭ мене
ради· і еваћлиѣ тъ спетъ
сѧ· 36 каѣ бо естъ польза чл҃коу

аште приобрѧштетъ і вьсь
миръ· і отъштетитъ доушѫ
своѭ· 37 Чьто бо дастъ чл҃къ
ізмѣнѫ за дшѫ своѭ· 38 і
же бо постꙑдитъ сѧ мене·
і моіхъ словесъ· въ родѣ се
мь прѣлюбодѣімь· і грѣшь
нѣмь· і снъ чл҃кꙑ постꙑ
дитъ сѧ его· егда придетъ
въ славѣ оца своего· съ аћлꙑ
стꙑими· IX·1 і глаѓше імъ·
аминь· глѭ вамъ· сѫтъ
етери отъ сьде стоѩштиихъ
іже не імѫтъ въкоусити
съмрьти· доньдеже видѧ
тъ цр҃сие бжие· пришьдъшее
въ силѣ· 2 І по шести дьнь
поѩтъ іс· петра· і ѣкова·
і оана· і възведе ѩ на го
рѫ вꙑсокѫ· единꙑ· і прѣ
образи сѧ прѣдъ ними· 3 і бꙑ
шѧ ризꙑ его блиштѧштѧ сѧ·
бѣлꙑ ѕѣло ѣко і снѣгъ·

Pag. 99a v. 22 lacunam emendator cyrill. explevit: лѣпие, lege длѣпие. 27 въ вьсь emend. cyrill. ita correxit ut loco char. glag. ь erasi cyrillicum и scriptum sit 32 приемъ an приемь dub., forma lit. propius ad ъ quam ь accedit; literae і quae mox sequitur uncus adfixus est ɉ. In margine versus 9—10 cyrillice characteribus antiquis haec glossa addita: противьне, quae fortasse cum verbo сотоно conjungenda est 38 in постꙑд. quod v. 8 legitur et аћлꙑ lit. ъ ab ь discerni nequit

101

ѣцѣхъже не можетъ· гнафе
і на землѣ тако бѣлити· 4 і ꙗ
ви сѧ імъ ілиѣ съ мосѣомь·
і бѣашете гл҃ѭшта съ ісмь·
5 і отъвѣштавъ петръ гл҃а и҃сви-
рав҃и· добро намъ сьде
быти· і сътворимъ ҃г кро
вы· тебѣ єдинѫ· і мосѣ
ови єдинѫ· і илии єдинѫ·
6 не вѣдѣаше бо чьто глет· при
страшьни бо бѣахѫ· 7 бꙑ҃ же
облакъ осѣнѣꙗ ѩ· і приде
гласъ із облака глѧ· сь є
стъ снъ мои възлюбленꙑ·
послоушаите єго· 8 і вьне
запѫ възьрѣвъше· нико
гоже не видѣшѧ въ томоу·
нъ ісѧ єдиного съ собоѭ·
9 съходѧштемъ же імъ съ
горы· запрѣти імъ да ни
комоуже не повѣдѧтъ ѣже
видѣшѧ· тъкъмоу егда
снъ чскꙑ із мрътвъіхъ

въскрьснетъ· 10 і оудрьжашѧ
слово вь себѣ· сътѧзаѭште
сѧ· чьто естъ еже із мрътвꙑ
хъ въскрьснѫти· 11 і въпраша
ахѫ глѭште· ѣко глѭтъ
кънижьници· ѣко іли подобаетъ
прити прѣжде· 12 онъ же отъвѣ
штавъ рече имъ
іли ѣ оубо пришьдъ прѣжде оу
строітъ вьсѣ·
і како естъ псано о снѣ чсцѣ
мь· да много постраждетъ·
і оуничьжѧтъ і· 13 нъ глѭ ва
мъ· ѣко іли ѣ приде· і сътво
ришѧ емоу елико же хотѣшѧ·
ѣкоже естъ псано о немь·

14 і пришьдъ къ оученикомъ· ви
дѣ народъ многъ о нихъ· і кь
нижьникꙑ· сътѧзаѭштѧ
сѧ съ ними· 15 і абье вьсь
народъ· видѣвъше и оужасѫ
сѧ· і пририщѫште цѣло
ваахѫ і· 16 і въпроси кънн
жьникꙑ· чьто сътѧзае
те сѧ вь себѣ· 17 і отъвѣшта
въ единъ отъ народа рече

102

оучителю приѣсъ снъ мои
къ тебѣ· імѫщь дхъ нѣмъ
глоухъ· 18 іже аште колижьдо
іметъ і· разбиваатъ і і нѣ
ны тѣштитъ· і скрьжьште
тъ зѫбꙑ своіми і оцѣпѣ
нѣетъ· і рѣхъ оученикомъ
твоімъ· да іжденѫтъ і·
і не възмогѫ· 19 онъ же отъ
вѣштавъ гла· ѡ роде невѣ
рьнъ· до колѣ въ васъ бѫдѫ·
до колѣ трьплѭ вꙑ· прине
сѣте и къ мнѣ· 20 і приѣсѧ і
къ немоу· і видѣвъ і дхъ
сътрѧсе и· і падъ на земли
валѣаше сѧ пѣнꙑ тѣштѧ·
21 і въпроси ис оца его· коли
ко лѣтъ естъ отъ неліже се
бꙑ҃ емоу· онъ же рече емоу· із о
трочинꙑ· 22 і множицеѭ и
въ огнь въвръже· і въ водѫ·
да і би погоубилъ· нъ аште
можеши· помози намъ·

милосрьдовавъ же о насъ 23 ис·
рече емоу· еже аште можеши
вѣровати· вьсѣ възможьна
вѣроуѭштюмоу· 24 і абье възъ
пивъ оць отрочѧте· съ слъза

IX.3 verbo землѣ cyril. и superpos., lege земли; 6 in глет lit. т supra гле positam cod. exh. 11—12 quae post ѣко ıли sequuntur usque ad шьдъ прѣжде primum omissa, deinde ab eodem ut videtur scriba minutioribus lit. formis medio inter versus spatio interposita sunt
18 іметъ si vis іметь lege; in да іжденѫтъ ı de forma lit. ı dubitare licet, pro ı potest і leg
21 alterum емоу supra vers. ser.

ми глаше· вѣроуѭ г҇и· помо
зи моемоу невѣрию· 25 видѣвъ
же іс҇· ꙗко сърищетъ сѧ наро
дъ· запрѣти доухоу нечистоу
моу· глѧ емоу· нѣмꙑ· і глоу
хꙑ дше· азъ ти велѭ ізи
ди ѥ҆ него· і къ томоу не вь
лиди въ нь· 26 і възъпивъ і
много пржжавъ сѧ ізиде·
і бꙑстъ· ꙗко і мрътвъ· ꙗко мно
зи глаахѫ ꙗко оумрѣтъ· 27 іс же
імъ і за рѫкѫ въздвиже и·
і вѣста· 28 і вънидъшю моу
въ домъ· оученици его въпра
шаахѫ і· единого· како мꙑ
не възмогомъ ізгънати его·
29 І рече імъ· тъ родъ не іматъ
ничимьже ізити· тъкмо

103

молитвоѭ і постомь· І отъ
тѫдоу ішьдъше· идѣахѫ сквo
зѣ галилеѭ· і не хотѣаше
да і къто оувѣстъ· 31 оучааше
бо оученикꙑ своѩ· і глааше
імъ· ꙗко сн҇ъ чсвꙑ прѣданъ
бѫдетъ· въ рѫцѣ чцѣ· і оу
биѭтъ і· і оубиенъ бꙑвъ·
вь третии дьнь· въскръсне
тъ· 32 они же не разоумѣахѫ гла
і боѣахѫ сѧ въпросити і·
33 І приде въ каперънаоумъ
домоу бꙑвъ· въпрашааше ѩ [і въ
чьто на пѫти вь себѣ по
мꙑшлѣашете· 34 они же млъча
ахѫ· дроугъ къ дроугоу бо сь
тѧзааше сѧ на пѫти· къто е
стъ болии· 35 і сѣдъ гласи о
ба на десѧте· і гла імъ·
аще къто хощетъ старѣи
бꙑти· да бѫдетъ вьсѣхъ
мьнии· і вьсѣхъ слоуга·
36 і приимъ отрочѧ· постави е

по срѣдѣ іхъ· і обьмъ е рече
імъ· 37 іже аще едино тако
вꙑіхъ отрочѧтъ· приметъ
въ имѧ мое· мѧ приемлетъ·
і иже аще мене приемле
тъ· не мене приемлетъ·
нъ посълавъшааго мѧ· 38 Отъ
вѣща емоу іоанъ глѧ· оучи
телю видѣхомъ етера· о і
мени твоемь ізгонѧща бѣ
сꙑ· іже не ходитъ по насъ·
і възбранихомъ емоу· ꙗко
не посаѣдова намъ· 39 Іс же ре
че емоу· не браните емоу·
никътоже бо естъ· іже тво
ритъ силѫ· о моемь імени·
і възможетъ въ скорѣ зъ
лословити мѧ· 40 іже бо нѣ
стъ на вꙑ· по васъ естъ·
41 Іже бо аще напоитъ вꙑ·
чашѭ водꙑ· въ імѧ ꙗко
хрьстовѣи есте· аминь·
глѭ вамъ· не погоубитъ

104

мьздꙑ своеѩ· 42 і иже аще
съблазнитъ единого отъ
малꙑіхъ сихъ· вѣроуѭ
щиихъ въ мѧ· добрѣе е
моу естъ паче· аще обло
жатъ камень· жрьновънꙑ
о вꙑ его· і въвръгѫтъ і въ
море· 43 і аще съблажнѣе
тъ тѧ рѫка твоѣ· отъсѣци ѭ·
добрѣе ти естъ маломощнѫ
въ животъ вънити· неже
ли обѣ рѫцѣ імѫщю іти
въ геонѫ· въ огнь негашѫ

26 і quod medium locum inter ꙗко et мрътвъ obtinet, in cod. supra vers. scr. 28 домь an домъ dub. 33 in помꙑшлѣашете syllaba ше supra vers. addita est 34 сътязааше an сътяз. discerni nequit 37 въ імѧ scriba unco literae і (ı) adfixo a вьмѧ nisi fallor distinguere voluit 41 вамъ vel вамь. 42 lit. і in жрьновънꙑ uncus adf.

штеі· 44 ідеже чрьвь іхъ не
оумираетъ· і огнь не оуга
саетъ· 45 і аште нога твоѣ
съблажнѣетъ тѧ· отъсѣ
ци ѭ· добрѣе ти естъ вь
нити въ животъ хромоу·
неже ли двѣ нозѣ імѫштю·
въвръженоу быти въ гео
нѫ· въ огнь негашѫштеі·
46 ідеже чръвь іхъ не оуми

раетъ· і огнь не оугасаетъ·
47 і аште око твое съблажнѣе
тъ тѧ· істъкни е· добрѣе
ти естъ съ единѣмь окомь·
вьнити вь црсие бжие· неже
ли обѣ очи імѫштю· іти
въ геонѫ огньнѫѭ· 48 ідеже
чръвь іхъ не оумираетъ·
і огнь не оугасаетъ· 49 вьсѣ
къ бо огнемь посѣтъ сѧ· і
вьсѣка жрътва солиѭ осо
литъ сѧ· 50 добро естъ соль·
аште ли же соль неслана
бѫдетъ· о чемь ѭ осолите·
імѣте соль вь себѣ· і
миръ імѣите междю со
боѭ· X·1 і отъ тѫдоу въ при
де въ прѣдѣлы іоудеі
скы· по оному полоу іор'да
на· і придѫ пакы народи
къ немоу· і ѣко імѣ обы
чаи· пакы оучаше ѩ·
2 І пристѫпьше фарисѣі

105

въпрашаахѫ і· аште досто
ітъ мѫжю женѫ поуштати·
окоушаѭште и· 3 онъ же отъвѣ
штавъ рече імъ· что ва
мъ заповѣдѣ мосі· 4 они же
рѣшѧ· повелѣ мосі кънигы

распоустъныѩ напсати·
і поустити· 5 і отъвѣшта
въ ис· рече імъ· по жесто
срьдию вашемоу· напса
вамъ заповѣдь сиѭ· 6 а отъ
начѧла създанию· мѫжа
і женѫ сътворилъ ѣ естъ
бъ· сего ради оставитъ чкъ
оца своего і мрь· і прилѣ
питъ сѧ къ женѣ своеи· 8 і бѫ
дете оба въ плътъ единѫ·
тѣмь же оуже нѣсте дъва·
нъ плъть едина· 9 еже оубо
бъ съчеталъ естъ· чкъ да
не разлѫчаетъ· 10 І въ до
моу пакы оученици его·
о семь въпрашаахѫ і·

11 і гла імъ· іже бо аште поу
стітъ женѫ своѭ· і ожени
тъ сѧ іноѭ· прѣлюбы тво
ритъ на нѭ· 12 і аште жена поу
стивъши мѫжа си· і поса
гнетъ за інъ· прѣлюбы
творитъ· 13 І приношаахѫ къ
немоу дѣти· да ѩ коснетъ·
оученици же прѣштаахѫ·
приносѧштиимъ· 14 видѣвъ
же іс· негодова і гла імъ·
не дѣите дѣти приходи
ти къ мнѣ· і не браните і
мъ· тацѣхъ бо естъ црствие
бжие· 15 аминь· глѭ вамъ·
іже аште не приметъ
црсѣ бжиѣ· ѣко отрочѧ·
не іматъ вьнити вь не·
16 І объ··мь е благословешта
ѣше· възлагаѩ рѫцѣ на не·
17 Ісходѧштюмоу на пѫть·
притекъ единъ богатъ·
і поклони сѧ емоу на колѣноу·

14 чрьвь an чръвь dub. 47 in съ единѣмь окомь lit. е supra v. scripta 44 et 48 ъ in оумираетъ, 46 in іхъ dubium est X.7 къ in къ женѣ eadem quidem manu sed supra v. additum 45 ъ in вамъ non satis clare expressum 16 lacuna in объмъ literam е erasam continuisse videtur

106

въпрашааше ı· оучителю
благꙑ· чъто сътворѭ·
да животъ вѣчьнꙑ наслѣ
доуѭ· 18 іс же рече· чъто мѧ
глеши блага· никътоже
благъ тъкъмо единъ бъ·
19 заповѣди вѣси· не прѣлю
бꙑ дѣи· не оубии· не оукра
ди· не лъже съвѣдѣтель
ствоуи· не обиди· чьти оца
своего і мрь· 20 Онъ же отъ
вѣщавъ рече емоу· оучите
лю· вьсѣ си съхранихъ отъ
юности моеѩ· 21 іс же възь
рѣвъ възлюби ı· і рече е
моу· аще хощеши съвръ
шенъ бꙑти· единого еси
не доконьчалъ· іди ели
ко імаши продаждь· і да
ждь нищиимъ· і имѣти
імаши съкровище на нбсхъ·
і приди ходи въ слѣдъ ме
не· възьми крьстъ·

22 Онъ же дрѧселъ бꙑвъ о слове
се· отиде скрьбѧ· бѣ бо імѣѩ
сътѧжаниѣ многа· 23 і възь
рѣвъ ис· гла оученикомъ
своимъ· како не оудобь імѫ
щеи богатьство· въ црсо
бжие вьнидѫтъ· 24 оучени
ци же оужасаахѫ сѧ о слове
сехъ его· ис же пакꙑ отъвѣ
щавъ гла імъ· чѧда· ѣко
не оудобь естъ оупъваѭщии
мъ на богатьство· въ црсие
бжие вънити· 25 оудобѣе е
стъ вельбѫдоу· сквозѣ
ігълинѣ оуши проити· не
же богатоу въ црсие бжие
вънити· 26 они же із лиха ди

влѣахѫ сѧ глѭще къ себѣ·
къто можетъ спенъ бꙑти·
27 і възрѣвъ на нѧ ис гла·
отъ чкъ невъзможьно· нъ
не отъ ба· вьсѣ бо възможь
на отъ ба сѫтъ· 28 начѧтъ

107

петръ глати емоу· се мꙑ
оставихомъ вьсѣ· і въ
слѣдъ тебе ідохомъ· 29 Отъ
вѣщавъ же ис рече· амин'
глѭ вамъ· никътоже естъ
іже оставитъ домъ· ли
братриѭ· ли сестрꙑ·
ли оца· ли мрь· ли женѫ·
ли чѧда· ли села· мене ради·
і евѣлиѣ· 30 аще не іматъ
приѩти сътορицеѭ· нꙑнѣ
въ врѣмѧ се· домꙑ· братриѩ·
сестрꙑ· і оца і мрь· і чѧ
да· і села· по ізгънании·
і въ вѣкъ грѧдѫщии· жи
вотъ вѣчьнꙑи· 31 Мноѕи бѫ
дѫтъ прьви послѣдьнии·
і послѣдьнии прьви·
32 бѣахѫ же на пѫти· і въсхо
дѧще въ ıлмъ· і бѣ варѣѩ
ис· і оужасаахѫ сѧ· і послѣ
дь грѧдѫще боѣахѫ сѧ·
ı поимъ ис пакꙑ оба на де

сѩте· начѧтъ імъ· глати·
еже хотѣаше бꙑти емоу· 33 ѣко
се въсходимъ въ ıлмъ· і снъ
чскꙑ прѣданъ бѫдетъ
архиереомъ· і кънижьнико
мъ· і осѫдѧтъ ı· на съмрь
ть· і прѣдадѧтъ ı ѩзꙑко
мъ· 34 і порѫгаѭтъ сѧ емоу·
і оутепѫтъ ı· і оплюѭтъ ı·
і оубиѭтъ ı· і третии дьнь

19 in съвѣд. et 30 in имать lit. ъ dubia, fortasse ь. 32 послѣдь an послѣдъ. 33 кънижьникомъ an кънижьникомь dub.; осѫдѧть ı, figura lit. ı non satis clare expressa, in прѣдадѧтъ forma lit. ъ dubia, lege si vis прѣдадѧть.

въскрьснетъ· 35 і прѣдъ нѥ
мь ідосте іѣковъ· і ѻанъ·
сна зеведеѻва глѭшта ѥ
моу· оучителю· хоштевѣ да
егоже ӑште просивѣ· сътво
риши нама· 36 іс же рече іма·
чьто хоштета сътворѭ ва
ма· 37 ѻна же рѣсте емоу· да
ждь нама да единъ о деснѫ
ѭ тебе· і единъ ѻ лѣвѫѭ
тебе· сѧдевѣ въ славѣ тво
еі· 38 іс же рече іма· не вѣ
ста сѧ чесо просѧшта·

108

можета ли пити чашѫ· ѭже
азъ пиѭ· ли крьштениемь
імьже азъ крьштаѭ сѧ· крь
стити сѧ· 39 она же рѣсте емоу
можевѣ· іс же рече іма·
чашѫ оубо ѭже азъ пиѭ· іспь
ета· і крьштениемь імьже
азъ крьштѫ сѧ· крьстита сѧ·
40 а еже сѣсти о деснѫѭ· і о лѣ
вѫѭ· нѣстъ мнѣ дати· нъ і
мъже естъ оуготовано· 41 і
слышавъше десѧть· начѧ
шѧ негодовати· ѻ іѣковѣ·
і оанѣ· 42 іс же призъвавъ
ѩ гла імъ· вѣсте ѣко мь
нѧштеі сѧ власти ѩзы
кы· оустоѩтъ імъ· і ве
лици іхъ ѻбладаѭтъ іми·
43 не тожде естъ въ васъ·
нъ іже ӑште хоштетъ· вѧ
шти быти въ васъ· да
бѫдетъ вамъ слоуга·
44 іже ӑште хоштетъ быти
въ васъ старѣи· да бѫдетъ вь
сѣмъ рабъ· 45 Ї бо снъ чскъі не
приде да послоужатъ емоу·
нъ послоужитъ· і дати дшѫ
своѭ ізбавл̂енъ за многы· коц:
46 Ї придѫ въ ерихѫ· і исходѧ
штю емоу въ ерихона· і оуче
никомъ его· і народоу многоу·
снъ тимеовъ· вартимеи·
слѣпъ сѣдѣаше при пѫти хлѫ
пањ· 47 і слышавъ ѣко ис· на
зарѣнинъ естъ· начѧтъ зъ
вати і глѧ· сне давъ· ісе·
помилоуі мѧ· 48 і прѣштаа
хѫ емоу мнози· да оумль
читъ· онъ же із лиха вьпи
ѣаше· сне давъ помилоуі
мѧ· 49 і ставъ ис рече імъ·
възгласите і· і възъваа
хѫ слѣпьца глѭште емоу
дрьзаі· въстани зоветъ
тѧ· 50 онъ же отъвръгъ ризы
своѩ· въставъ приде къ

109

ісови· 51 і отъвѣштавъ·
і гла емоу ис· чесомоу хо
штеши да сътворѭ тебѣ·
слѣпьць же гла емоу· равви·
да прозьрѭ· 52 іс же рече емоу·
іди вѣра твоѣ спе тѧ· і абье
прозьрѣ· і по ісѣ іде въ пѫ
ть· XI·1 Ї егда приближи сѧ въ
въ витфагиѭ· і вифаниѭ· [илмъ·
къ горѣ елеоньсцѣ· посъла дъ
ва отъ оученикъ своіхъ· 2 і
гла іма· ідѣта въ вьсь ѣже
естъ прѣмо вама· і абье въ
ходѧшта вь нѭ· обрѧштета
жрѣбьць привѧзанъ· на нѥ
мьже нѣстъ не оу никтоже
отъ чкъ вьсѣлъ· отрѣшьша і
приведѣта· 3 і аште ва
ма къто речетъ чь
то се дѣета· рьцѣта ѣко

38 vocales ъ atque ь in імьже азъ pro incertis habe Pag. 108b in margine versus 9—10 antiquis char. cyrill. (с)лѣпьца слѣпъ appositum, quod qui scripsit ad вартимеи referri voluit

гь трѣбоуетъ· І і абие
пакы посълетъ ı сѣмо· 4 ідо
сте же і обрѣтосте жрѣбьць

привѧзанъ· при двьрехъ· вь
нѣ на распѫтии· і отрѣшаа
шете ı· 5 і етери отъ стоꙗшти
ıхъ тоу· глаахѫ іма· чьто
дѣета отрѣшаꙗшта жрѣбьць·
6 она же рѣста імъ· ѣкоже за
повѣдѣ ıс· і оставиша ѣ·
7 і привѣдоста жрѣбьць къ
ісви· і възложиша на нь
ризы своꙗ· і вьсѣде на нь·
8 мнози же ризы своꙗ пости
лаахѫ по пѫти· а дроузии
вѣтвие рѣзаахѫ отъ дрѣвъ· і по
стилаахѫ по пѫти· 9 і прѣ
дьходѧштеи· і въ слѣдъ
ходѧштеи· въпьѣхѫ глѭште·
осан'на блгнъ грѧдыи въ і
мѧ гне· 10 блгсвно грѧ
дѫштее црсвие· въ ı
мѧ ги оца нашего дада·
Осан'на въ вышьнихъ·
11 І въниде въ ıлмъ ıс· і въ
къвь· і съглѧда вьсѧ· црѣ

110

поздѣ же сѫштю часоу· ізи
де въ витанинѫ· съ обѣма
на десѧте 12 въ оутрѣи· і и
шьдъшемъ імъ отъ вита
ниѩ· възлака· 13 і видѣ
смоковьницѫ іздалече·
імѫштѫ листвие· приде
аште оубо обрѧштетъ чьто
на неи· і пришьдъ къ неи·
ничьсоже не обрѣте на неи·
тъкъмо листвие· не оу бо
бѣ врѣмѧ смоквамъ·
14 і отъвѣштавъ ıс рече еі·
къ томоу отъ тебе въ вѣкъ·
никътоже плода снѣдь·
слышаахѫ же оученици его·

15 і придоша пакы въ ıлмъ·
і въшьдъ ıс въ цркъвь·
начѧтъ ізгонити· прода
ѭштаꙗ і коупоуѭштаꙗ
въ цркъве· і дъскы трѣ
жьникъ· і сѣдала продаѭ
штихъ голѫби· іспровръже·

16 і не дадѣаше никомоуже ми
мо нести· съсѫдъ сквозѣ
цркъвь· 17 і оучааше глѧ і
мъ· нѣстъ ли писано· ѣко хра
мъ мои храмъ молитвѣ на
речетъ сѧ· вьсѣмъ ꙗзыко
мъ· вы же сътвористе и·
вртъпъ разбоиникомъ·
18 і слышаша кънижьници·
і архиереи· і искаахѫ како
ı бѫ погоубили· боѣхѫ бо
сѧ его· ѣко вьсь народъ ди
вьлѣахѫ сѧ о оучении его·
19 і ѣко поздѣ бысть· ісхо
ждааше вънъ· із града·
20 і мимо ходѧште оутро· ви
дѣша смоковьницѫ оусохъ
шѫ іс корене· і въспомѣ
нѫвъ петръ гла емоу· равви·
виждь смоковьница юже
проклѧтъ оусъше· 22 і отъвѣ
штавъ ıс· гла емоу· імѣ
іте вѣрѫ бжиѭ· 23 аминь·

111

глѭ вамъ· ѣко іже аште ре
четъ горѣ сеи· двигни сѧ
і връзи сѧ въ море· і не оусѫ
мьнитъ сѧ въ срьдьци свое
мь нъ вѣрѫ емлетъ· ѣкоже
глетъ· бываетъ· бѫде
тъ емоу еже аште речетъ·
24 Сего ради глѭ вамъ· вьсѣ
елико аште молѧште сѧ про
сите· вѣроуите ѣко приемле
те· і бѫдетъ вамъ· 25 і егда
стоите молѧште сѧ· отъпоу

щаите· аще что имате
на кого· да и отьць вашь небесьны·
отъпоуститъ вамъ· прѣгрѣ
шение ваша· 26 аще ли вы
не отъпоустите· ни отьць вашь
небесьны· отъпоуститъ прѣ
грѣшении вашихъ· 27 И придо
шѧ пакы въ ıлмъ· И въ цр҃кве
хождению моу· придошѧ къ нѥ
моу архиереи и кънижьници·
и старьци· 28 и глашѧ емоу· коеѭ

областиѭ се твориши· ли къ
то ти дастъ область сиѭ·
да сице твориши· 29 ис же отъ
вѣщавъ рече имъ· въпро
шѫ и азъ вы единого сло
весе· отъвѣщаите ми·
и рекѫ вамъ коеѭ области
ѭ се творѭ· 30 крьщение и
оаново· отъ бѫдоу бѣ· съ нбе
се ли или отъ чкъ· отъвѣ
щаите ми· 31 и мышлѣахѫ
къ себѣ гл҃ѭште· аще ре
чемъ съ небсе· речетъ по
что оубо не вѣровасте емоу·
32 аще ли речемъ отъ чкъ· боѣ
ахѫ бо сѧ людии· вьси бо
имѣахѫ иоана ѣко пророка·
33 и отъвѣштавъше глашѧ исви
не вѣмъ· ис же отъвѣштавъ
гла имъ· ни азъ гл҃ѭ вамъ·
коеѭ областиѭ се творѭ·
XII·1 И начѧтъ имъ притъчами
глати· виноградъ чкъ насади·

112

и огради и оплотомь· и иско
па точило· и съзъда стлъпъ
и вьдастъ и тѧжателемъ
и отиде· 2 и посъла къ тѧжа
телемъ рабъ въ врѣмѧ· да
отъ тѧжатель приметъ· отъ
плодъ винограда· 3 и имъше
и биша· и посълашѧ тъштъ·

4 и пакы посъла къ нимъ дроу
гы рабъ· и того камение
мь бивъше пробишѧ главѫ
емоу· и посълашѧ бештьстъ
на· 5 и пакы иного посъла·
и того оубишѧ· и ины мно
гы· овы бьѭште· овы
же оубиѣѭште· 6 Еште же и
мѣаше единого сн҃а· възлю
бленаго своего· посъла
и того къ нимъ послѣди гл҃ѧ
ѣко посрамлѣѭтъ сѧ сн҃а
моего· 7 они же тѧжателе
видѣвъше и грѧдѫштъ къ
себѣ рѣшѧ· ѣко сь естъ на

слѣдьникъ· придѣте оубиѣ
мъ и· и наше бѫдетъ достоѣ
ние· 8 и имъше оубишѧ и· и и
звръгошѧ и вънъ из вино
града· 9 что оубо сътворитъ
гь винограда· придетъ· и по
гоубитъ тѧжателѧ· и да
стъ виноградъ инѣмъ· 10 ни
ли сихъ есте кънигъ чьли·
камень егоже не врѣдоу съ
творишѧ зиждѫштеи· сь
бы въ главѫ ѫгълоу· 11 отъ
гѣ бысть си· и есть дивъ
на въ очию нашею· 12 и искаа
хѫ ѩти и· и оубоѣшѧ сѧ на
рода· разоумѣшѧ бо ѣко къ ни
мъ притъчѫ рече· и оставь
ше и отидошѧ· 13 и посълашѧ
къ нѥмоу· етеры отъ фари
сеи· и иродиѣнъ· да и бѫ о
блѭстили словомь· 14 они же
пришьдъше глашѧ емоу·
оучителю· вѣмъ ѣко истинь

113

нъ еси· и не родиши ни о ко
мьже· не зьриши бо на лице
чкомъ· нъ въ истинѫ пѫ
ти бжию оучиши· рьци оубо

намъ· достоитъ ли к̑инсъ
дати к̑есареви· ꙇли ни· да
мъ ли ꙇли не дамъ· 15 онъ же
вѣдꙑ іхъ лицемѣрье· ре
че імъ· чьто мѧ окоушаете·
принесѣте ми пѣнѧзь да
виждѫ· 16 они же принесо
шѧ емоу· і гла імъ· чи
естъ образось і нап'саніе·
они же рѣшѧ емоу к̑есаревъ·
17 і отъвѣштавъ іс рече імъ·
к̑есаревая въздадите к̑е
сареви· і бжиѣ бви· і чю
дишѧ сѧ о немь· 18 І придошѧ
садоук̑еи къ немоу· іже
глѭтъ не быти въскрѣ
шениꙗ· і въпрашаахѫ і
глѭште· 19 оучителю· не
моси ли нап'са намъ· ѣко а

ште комоу братръ оумьретъ
і оставитъ женѫ· а чѧдъ не
оставитъ· да поіметъ бра
тръ женѫ его· і въскрѣси
тъ сѣмѧ братра своего· 20 бѣ
же седмь братриѩ· і прь
вꙑ поѩ женѫ· і оумираѩ
не остави сѣмене· 21 і въ
торꙑ поѩтъ ѭ· і оумрѣтъ·
і тъ не остави сѣмене·
і третии такожде· 22 і поѩ
шѧ ѭ седмь· і не остави
шѧ сѣмене· послѣжде же
вьсѣхъ оумрѣтъ і жена·
23 въ въскрѣшениѣ егда въ
скрьснѫтъ· которомоу і
хъ бѫдетъ жена· седмь
бо імѣшѧ ѭ женѫ· 24 і отъ
вѣштавъ іс рече імъ· не
сего ли ради блѫдите·
не вѣдѫште кънигъ ни си
лꙑ бжиѩ· 25 егда бо із мрь
твꙑіхъ въскрьснѫтъ

114

ни женѧтъ сѧ ни посагаѭтъ·
нъ сѫтъ ѣкꙑ анѣли на нбсхъ·
26 а о мрьтвꙑіхъ ѣко въстанѫ
тъ· нѣсте ли чли въ кънй
гахъ мωсѣовахъ· при кѫпинѣ·
како рече емоу бъ гла· азъ
бъ авраамль· і бъ ісааковъ·
і бъ іѣковль· 27 нѣстъ бъ мрь
твꙑіхъ· нъ живꙑіхъ· вꙑ
оубо много блѫдите· 28 І при
стѫпь единъ отъ кънижьни
къ· слꙑшавъ ѩ сътѧзаѭ
штѧ сѧ· видѣвъ ѣко добрѣ
отъвѣшта імъ· въпроси і·
каѣ естъ заповѣдь прьваѣ
вьсѣхъ· 29 іс же гла емоу·
ѣко прьвѣіши заповѣдꙑ
естъ всѣхъ· слꙑши ілю·
гь бъ нашь гь единъ естъ·
30 і възлюбиши гѣ ба своего·
всѣмь срьдцемь твоімь·
і вьсеѭ дшеѭ своеѭ·
і всѣмь оумомь твоімь·

і вьсеѭ крѣпостиѭ твоеѭ·
си прьвѣіши вьсѣхъ за
повѣди· 31 і вътораѣ подо
бьна еі· възлюбиши по
дроуга своего ѣкꙑ самъ сѧ·
большѧ сеѩ іноѩ заповѣ
ди нѣстъ· 32 І рече емоу кънй
жьникъ· добрѣ оучителю і
стинѫ рече· ѣко единъ естъ
і нѣстъ іного развѣ его·
33 і еже любити і вьсѣмь
срьдьцемь· і всѣмь разоу
момь· і вьсеѭ дшеѭ· і вь
сеѭ крѣпостиѭ· і еже лю
бити· ісрьнѣѥго ѣко себе·
боле естъ вьсѣхъ· олокавъ
томатъ· і жрътвъ· 34 іс же
видѣвъ і· ѣко съмꙑслъ

21 тъ an тъ dubium est

по отъвѣштa· рече ѥмоу· не
далече ѥси отъ црсѣ бжиѣ·
И никътоже не съмѣаше его
къ томоу въпросити· 35 И отъ
вѣштавъ ис глаше· оуча

115

въ цръкъве· како глѭтъ
кънижьници· ѣко хъ сн҃ъ двъ
ѥстъ· 36 тъ бо давъ рече· дхо
мь стымь· Рече гь гви
моемоу· сѣди о деснѫѭ
мене· донъдеже положѫ вра
гы твоѩ· подъножие нога
ма твоима· 37 самъ оубо
давъ нарицаѥтъ и гѣ· и тъ
како ѥмоу ѥстъ сн҃ъ· и мно
ѕи народи послоушаахѫ е
го бъ сластъ· 38 И глаше и
мъ въ оучении своемь·
блюдѣте сѧ отъ кънижьнии
къ· хотѧштиихъ въ одежда
хъ ходити· и цѣлованиѣ
на тръжиштихъ· и прѣжде
сѣданиѣ на сънъмиштихъ·
и прѣвовъзлежениѣ на ве
черѣхъ· 40 Поѣдаѭштеи до
мы въдовицъ· и неикште
ваниемь· далече молѧште
сѧ· си приимѫтъ лишее

осѫждение· 41 И сѣдъ ис· прѣ
мо газофилак҃иови· видѣ
въ како народъ· мештетъ мѣ
дь въ газафилак҃иѭ· и мно
зи богатии· въмѣтаахѫ
многаѣ· 42 и пришьдъши ѥди
на въдовица оубога· въвръ
же двѣ лептѣ· еже ѥстъ
кондратъ· 43 и призъвавъ
оученикы своѩ· рече имъ·
аминь глѭ вамъ· ѣко въ

довица си оубогаѣ· множае
вьсѣхъ въвръже· въмѣ
таѭштиихъ въ газофоу
лак҃иѭ· 44 вси бо отъ избы
тъка своего въвръгоша·
а си отъ лишениѣ своего·
вьсе ѥлико имѣаше въвръ
же вьсе житье свое· XIII·1 И и
сходѧштю емоу отъ цръкъ
ве· гла емоу единъ отъ
оученикъ своихъ· оучи
телю· виждь· каково

116

камение· и каково зъдание·
2 ис же отъвѣштавъ рече е
моу· видиши ли великаѣ си
зъданиѣ· не иматъ оста
ти сьде камень на камене·
иже не иматъ разорити сѧ·
3 И сѣдѧштю ѥмоу на горѣ ѥле
онсцѣ· прѣмо цркви· въпра
шаахѫ і единого· петръ·
и ѣковъ· и оанъ· и ан҃дрѣа·
4 рьци намъ когда се бѫдетъ·
и кое бѫдетъ знамение·
егда имѫтъ съкончати
сѧ вьсѣ си· 5 ис же отъвѣ
штавъ· начѧтъ глати имъ·
блюдѣте сѧ· да не къто ва
съ прѣльститъ· 6 мнози
бо придѫтъ въ мое имѧ
глѭште· ѣко азъ есмь·
и многы прѣльстѧтъ·
7 егда же оуслышите бра
ни· и слоухы брании· не
оужасаите сѧ· подобаетъ

бо быти· нъ не оу кончина·
8 въстанетъ бо ѩзыкъ· на
ѩзыка· и црсо на црсо· и
бѫдѫтъ трѫси по мѣста·

43 глѭ вамъ vel гамъ XIII.1 рьци lege si vis рьши forma enim literae incerta. etiam 5 in прѣльститъ de vocali syllab. льст dubitare licet

і бѫдѫтъ глади і мѧте
жи· 9 начѧло болѣзнемъ си·
Блюдѣте же вы сѧ сами·
прѣдадѧтъ бо вы въ съ
нѧтиѣ· і на сънъмишти
хъ біени бѫдете· і прѣ
дъ воеводами· і цри ста
нете мене ради· въ съвѣдѣ
телѥство імъ· 10 І въ вь
сѣхъ ѩзыцѣхъ· подобае
тъ прѣжде проповѣдати сѧ
еваꙉлю· 11 Єгда же водѧ
тъ і прѣдаѭште· не пьцѣ
те сѧ прѣжде чьто възгла
голете· ни поучаіте сѧ·
нъ еже аште дастъ сѧ ва
мъ въ тъ часъ· то глите·
не вы бо бѫдете глѭ
штеи· нъ дхъ стъі· 12 прѣда

117

стъ же братъ братра на съ
мрьть· і оць чѧдо· і въста
нѫтъ чѧда на родителѧ·
і оубиѭтъ ѩ· 13 і бѫдете
ненавидими вьсѣми іме
не моего ради· прѣтрьпѣвы
же до коньца спенъ бѫдетъ·
14 Єгда же оузьрите мрьзость
запоустѣниѣ· реченѫѭ
даниломь пророкомь· сто
ѩштѫ ідеже не подобае
тъ· Чьты да разоумѣе
тъ· тъгда іже бѫдѫтъ въ і
юдеі· да бѣгаѭтъ на горы·
15 і иже на кровѣ· да не сълаза
тъ въ домъ· ни да вьнидетъ
възѧтъ чесо отъ домоу сво
его· 16 і сы на селѣ· да не въ
звратитъ сѧ вьспѧть вь
зѧти ризъ своіхъ· 17 Горе же
непраздънъімъ і доѩштии
имъ въ ты дни· 18 молите
же сѧ да не бѫдетъ бѣство

ваше зимѣ· 19 Бѫдѫтъ бо дь
ние ти скрьбьни· ѣко не бы
стъ тако отъ начѧла зъданию·
еже съзъда бъ до нынѣ·
і не бѫдетъ· 20 І аште не би
гъ прѣкратилъ дьнии· не би
была спена вьсѣка плъть·
нъ ізбъраныхъ ради ѩже
ізбъра· прѣкратитъ дьни·
21 І аште къто тъгда речетъ
вамъ· сьде хъ· се овьде·
не імѣте вѣры· 22 Въста
нѫтъ бо лъжи хрьсти· і
лъжи проро ци· і дадѧтъ зна
мениѣ і чюдеса· да прѣль
стѧтъ аште възмогѫтъ і
збъраныѩ· 23 вы же блю
дѣте сѧ· Се прѣжде рѣхъ ва
мъ вьсѣ· 24 нъ въ ты дьни по
скрьби тоі· слъньце помра
читъ сѧ· і лоуна не дастъ
свѣта своего· 25 і ѕвѣзды
начьнѫтъ съ небесе падати·

118

і силы ѩже сѫтъ на нбхъ·
подвижѫтъ сѧ· 26 І тъгда оузь
рите сна чскаего грѧдѫшта на
облацѣхъ съ силоѭ многоѭ
і славоѭ· 27 і тъгда посъле
тъ аглы своѩ· і съберетъ
ізбъраныѩ своѩ· отъ че
тыръ вѣтръ· отъ конца зе
млѧ· до коньца небси· 28 Отъ
смоковьницѧ же навыкнѣ
те притъчи· егда оуже вѣ
твь еѩ бѫдетъ млада·
і прозѧбнетъ листвье·
вѣдите ѣко близъ естъ жѧ

13 бѫдетъ ult. lit. ъ dubia est. 22 in пророци cod. р literis проци superposuit
26 in чскаего lit. е superposita a scriptore principali. 29 блиzъ vel близъ.

тва· 29 тако і вꙑ егда оузь
рите си бꙑваѭштаа·
вѣдите ѣко близъ естъ при
двьрехъ· 30 аминь глѭ вамъ·
ѣко не іматъ прѣіти родось·
доньдеже вьсѣ си бѫдѫтъ·
31 небо і землѣ прѣідетъ·
а моѣ словеса не прѣідѫтъ·
32 А о дьни томь і о часѣ· никъ
тоже не вѣстъ· ни аньꙉли іже
сѫтъ на небесехъ· ни сꙑнъ· тъкъ
мо отьць единъ· 33 Блюдѣте сѧ·
бъдите· і молите сѧ· не вѣсте
бо когда врѣмѧ бѫдетъ· 34 ѣко
же чкъ отходѧ· остави домъ
свои· і давъ рабомъ своімъ
властъ· і комоуждьдо дѣло свое·
і вратьникоу повелѣ да бъди
тъ· 35 бъдите оубо· не вѣсте
бо когда гь домоу придетъ
вечеръ ли· ли полоу нощи·
ли въ коуроглашение· ли оутро·
36 да не пришьдъ въ незаапѫ
обрѧщетъ вꙑ съпѧщѧ·
37 а еже вамъ глѭ· вьсѣмъ
глѭ бъдите· XIV·1 Бѣ же пасха
і опрѣсньци· по дъвою дьноу·
і искаахѫ архиереи і кън
жьници· како і лъстиѭ е
мъше оубиѭтъ· 2 глаахѫ же
нъ не праздьникъ· еда како млъ
ва бѫдетъ въ людьхъ·

119

3 І сѫщю емоу въ витании·
домоу симона прокаженаадго· въ
възлежѧщю емоу· приде жена·
імѫщи алавѣстръ хризмꙑ·
нардьнꙑ пистикии драгꙑ·
і съкроушьши алавѣстръ· вь
злѣ емоу на главѫ· 4 бѣахѫ
же етери негодоуѭще· вь
себѣ· і глѭще· вь чемь
гꙑбѣль си хризмьнаѣ бꙑ·
5 можааше бо си хризма прода
на бꙑти· вѧще три сътъ
пѣнѧзь· і дати сѧ нищии
мъ· і прѣщаахѫ еі· 6 іс же
рече оставѣте еѧ· по что іѫ
троуждаете· добро бо дѣло
съдѣла о мнѣ· 7 Вьсегда бо
нищѧѩ імате съ собоѭ·
і егда хощете· можете до
бро творити імъ· а мене
не вьсегда імате· 8 і еже
імѣ си сътвори· варила е
стъ похризмити тѣло мое
на погребение· 9 аминь глѭ
вамъ· ідеже колижьдо про
повѣдано бѫдетъ евагглие се
въ вьсемь мирѣ· і еже сътво
ри си· глано бѫдетъ въ пть еѩ·
10 І июда іскариотьскꙑ· единъ
отъ обою на десѧте· іде къ
архиереомъ· да і прѣдастъ
імъ· 11 они же слꙑшавъше·
въздрадовашѧ сѧ· і обѣщта
шѧ сѧ емоу сьребрьникꙑ да
ти· і искааше како і въ подо
бьно врѣмѧ прѣдастъ·
12 І въ прьвꙑ дьнь опрѣснъкъ·
егда пасхѫ жрѣахѫ· гла
шѧ емоу оученици свои· къ
де хощеши· шьдъше оуготова
емъ ти да ѣси пасха· 13 і по
сла дъва отъ оученикъ сво
іхъ· і гла іма· ідѣта
въ градъ· і сърѧщетъ
вꙑ чкъ· въ скѫдольницѣ
водѫ несꙑ· по немь ідѣта·

120

14 і идеже аще вьнидетъ·
рьцѣта гноу домоу· оучителъ

XIV.3 in прокаженаадго alterum a supra v. scr.; forma lit. ъ in хризмꙑ, алавѣстръ v. 6 et 13 in посъла incerta

г҇лєтъ· къдє ѥстъ обитѣль·
ідєжє пасхѫ съ оученикꙑ
моіми сънѣмь· 15 і тъ вама
покажєтъ горьницѫ вꙑсо
кѫ· постьланѫ готовѫ·
тоу оуготоваіта намъ· 16 і и
зидостє оученика· і придо
стє въ градъ· і обрѣтостє
ѣкожє рєчє іма· і оуготово
вастє пасхѫ· 17 І вєчєроу
бꙑвъшю· придє съ обѣма
на дєсѧтє· 18 і възлєжѧштє
мъ імъ і ѣдѫштємъ· рєчє
ис҇· аминь г҇лѭ вамъ· ѣко
єдинъ отъ васъ прѣдастъ
мѧ· ѣдꙑ съ мноѭ· 19 Они жє
начѧшѧ скрьбѣти і г҇лати
ємоу· єдинъ по єдиномоу·
єда азъ· і дроугꙑ єда азъ·
20 Онъ жє отъвѣштавъ рєчє і
мъ· єдинъ отъ обоѭ на дєсѧтє·

омочꙑ съ мъноѭ въ солило
21 сн҇ъ жє ч҇скꙑ ідєтъ ѣкожє є
стъ псано о нємь· Горє жє
ч҇коу томоу· імьжє сн҇ъ ч҇скꙑ
прѣдаєтъ сѧ· добрѣ ємоу би
бꙑло· аштє нє би родилъ
сѧ ч҇къ тъ· 22 І ѣдѫштємъ і
мъ· приимъ ис҇ хлѣбъ· і хва
лѫ въздавъ· благословѣштъ
прѣломи· і дастъ імъ· і рє
чє приимѣтє сє єстъ тѣло
моє· 23 І приимъ чашѫ хва
лѫ въздавъ· дастъ імъ·
і пишѧ отъ нєѩ вси· 24 і рєчє
імъ сє єстъ кръвь моѣ· нова
го завѣта· проливаємаѣ
за многꙑ· 25 Аминь· г҇лѭ
вамъ· ѣко оужє нє імамь
пити отъ плода лозьнааго·
до того дьнє· єгда пиѭ і но
вь цр҇скии бж҇ии· 26 І въспѣвъ
ше ізидѫ· въ горѫ єлєонь
скѫѭ· 27 І г҇ла імъ ис҇· ѣко

121

вьси съблазнитє сѧ о мнѣ·
въ сиѭ ноштъ· Псано бо єстъ·
поражѫ пастꙑрѣ· і овьцѧ
развѣгнѫтъ сѧ· 28 нъ по томь
єгда въскрьснѫ· варіѭ вꙑ
въ галилєи· 29 Пєтръ жє рєчє
ємоу· і аштє і вьси съблa
знѧтъ сѧ нъ нє азъ· 39 і г҇ла ємоу
ис҇· аминь г҇лѭ ти· ѣко тꙑ
дьньсь въ сиѭ ноштъ· прѣ
ждє дажє въторицєѭ· коу
ръ нє възгласитъ· три кра
тꙑ отъврьжєши сѧ мєнє·
31 Пєтръ жє із лиха г҇лаашє
паче· аштє ми сѧ лоучитъ
оумрѣти съ тобоѭ· нє отъ
врьгѫ сѧ тєбє· такождє і
вси г҇лаахѫ· 32 І придошѧ
вь вьсь гєѳсимани· І г҇ла
оученикомъ своімъ· сѧ
дѣтє сьдє· доньдєжє шьдъ
помолѭ сѧ· 33 і поѩтъ·
пєтра· і ѣкова· і иоан҇на·

съ собоѭ· і начѧтъ оужаса
ти сѧ і тѫжити· 34 І г҇ла імъ·
прискрьбьна єстъ д҇ша моѣ
до съмрьти· пождѣтє сь
дє і бъдитє· 35 І прѣшьдъ
мало падє на зємл҇и· і мо
лѣашє сѧ· да аштє възмо
жьно єстъ· мимо іти отъ
нєго ч҇съ· 36 І г҇ла авва оч҇ь·
вьсѣ възможьна тєбѣ сѫ
тъ· мимо нєсти чашѫ сь
ѭ отъ мєнє· нъ нє ѣко азъ,
хоштѫ· нъ єжє тꙑ· 37 І при
дє і обрѣтє ѩ съпѧштѧ·
і г҇ла пєтрови· симонє съ

19 азъ quod secundo loco legitur vocalem ъ non satis accurate express habet

ниши ли· не възможе ѥди .
ного часа побъдѣти· 38 Бъди
те і молите сѧ· да не вьни
дете въ напасть· дхъ бо
бъдръ а плъть немоштьна·
39 І пакы шьдъ· помоли сѧ
тожде слово рекъ· 40 і въ
зврашть сѧ· обрѣте ѩ па

122

кы съпѧшта· бѣашете бо
імъ очи тѧготьнѣ· і не оу
мѣахѫ чьто бишѧ отъвѣ
штали ѥмоу· 41 І приде тре
тицеѭ· і гла імъ· съ
пите прочее почиваіте·
присиѣ коньчина· приде
часъ· се прѣдаетъ сѧ снъ
чскы· въ рѫцѣ грѣшьни
комъ· 42 въстанѣте ідѣ
мъ· се прѣдаѩі мѧ при
ближи сѧ· 43 І абие ѥште ѥ
моу глѭштю· приде ію
да іскариотьскы· ѥди
нъ отъ обою на десѧте· і съ
нимь народи съ орѫжи·
і дрьколми· отъ архиерѣи·
і кънижьникъ·
і старцъ· 44 Дастъ
же прѣдаѩі его
знамение імъ глѧ· его
же аште лобъжѫ імѣ
те и то ѥстъ· і ведѣте і

съхраньно· 45 і пришьдъ абие
пристѫпь къ немоу гла·
равви равви· і облобы
за і· 46 Они же възложишѧ
рѫцѣ на нь і ѩшѧ і· 47 ѥдинъ
же отъ стоѩштиихъ· і
звлькъ ножь· оудари ра
ба архиереова· і оурѣза

ѥмоу оухо· 48 І отъвѣштавъ
ис рече імъ· ѣко на разбо
іника ли ізидосте· съ
орѫжиими і дрьколми·
ѩти мене· 49 по вьсѧ дьни
бѣхъ въ васъ· оучѧ въ црькъ
ве і не ѩсте мене· Нъ да съ
бѫдѫтъ сѧ кънигы· 50 і оста
вьше і бѣжашѧ· 51 і ѥдинъ ѥте
ръ юноша по немь іде·
одѣнъ въ понѣвицѫ нагъ·
і ѩшѧ і юношѧ· 52 онъ же
оставь понѣвицѫ· нагъ бѣ
жа отъ нихъ· 53 і ведошѧ іса къ
архиереоу каіфѣ· і сънидѫ

123

сѧ къ немоу вси архиереи· і ста
рьци· і кънижьници· 54 І петръ
ідѣаше іздалече вь слѣдъ
его· до вънѫтрь въ дворъ архи
ереовъ· і бѣ сѣдѧ съ слоуга
ми· і грѣѩ сѧ при свѣшти·
55 Архиереі же і вьсь сънъмъ·
іскаахѫ на іса· съвѣдѣте
льства да і оубиѭтъ· і не
обрѣтаахѫ· 56 мнози бо лъжи
съвѣдѣтельствоваахѫ на
нь· і не бѣахѫ равьна съвѣ
дѣтельствиѣ· 57 І етери въ
ставъше· лъжѫ съвѣдѣте
льствоваахѫ на нь глѭште·
58 ѣко мы слышахомъ і глѭ
штъ· ѣко азъ разорѭ црькъ
вь сиѭ рѫкотворенѫѭ·
і трьми дьньми іно нерѫко
творенѫ съзиждѫ· 59 тако же
не бѣ равьно съвѣдѣтель
ство іхъ. 60 і ставъ архиереи
по срѣдѣ· въпроси іса глѧ·

не отъвѣштаваеши ли ничьсо

47 in звлькъ vocalis ь syllabae вль. dubia, haud scio an sit влъкъ; 52 in отъ, 53 in кънижь·, 54 in слѣдъ, архиереовъ, 55 in съвѣдѣт., 56 in равьна, 57 in въставъше utrum lit. ъ sit an ь dubitare licet.

же· чьто си на тѧ съвѣдѣтел̑ь
ствоуѭтъ· 61 іс же млъчааше
і ничьсоже не ӧтъвѣштаваа
ӓше· Пакы ӓрхиѥреи въпро
си і· г҇лѧ емоу· ты ли еси хъ
сн҇ъ бл҇гвенаӓго· 62 іс же рече
ӓзъ ѥ̀смь· І оузьрите сна
чскаго· о деснѫѭ сѣдѧшта
силы· і грѧдѫшта· съ ѡблакы
кы небесьскыіми· 63 Ӓрхиерѣи же
растръзавъ ризы своѩ г҇ла·
чьто еште трѣбоуемъ съвѣдѣ
тел̑ьства· 64 слышасте бла
сфимиѭ· чьто вамъ сѧ а
вл̑ѣетъ· Ѡни же вси ѡсѫ
дишѧ і· повиньноу быти
съмръти· 65 і начѧшѧ етери
пл̑ьвати на нь· і прикрыва
ти лице его· і мѫчити і·
і г҇лати ѥ̀моу· прорьци намъ
хе къто естъ оударивы тѧ·
і слоугы бьѭште і за ла

124

нитѫ· приѩшѧ і· 66 І сѫштю
петрови низоу на дворѣ·
приде ѥ̀дина отъ рабынь ӓ
р'хиереовъ· 67 і видѣвъши пе
тра грѣѭшта сѧ· възрѣвъ
ши на нь г҇ла· І ты съ наза
рѣнинномь ісмь бѣ· 68 Онъ же
отъврьже сѧ г҇лѧ не оумѣѭ ни
свѣмь· чьто ты г҇леши·
і изиде вънъ на прѣдъдворие·
і коуръ въспѣтъ· 69 і видѣвъ
ши і пакы іна рабыни· начѧ
тъ г҇лати къ стоѩштимъ·
ѣко сь отъ нихъ ѥстъ· 70 онъ
же пакы отъмѣтааше сѧ·
і не по многоу пакы стоѩ
штеи· г҇лаахѫ петрови·
въ истинѫ отъ нихъ еси·

ѣко галилеанинъ еси· і бе
сѣда твоѣ подобитъ ти сѧ·
71 Онъ же начѧтъ ротити сѧ
і клѧти сѧ· ѣко не вѣмь чл҇ка
сего· ѥже г҇лете· (і вътори)

і въторицеѭ коуръ въспѣтъ·
і помѣнѫ петръ г҇лъ· ѣкоже
рече ѥ̈моу іс· прѣжде даже
коуръ не възгласитъ· дъва
краты отъвръжеши сѧ мене
три краты· і начьнъ пла
каше сѧ· XV·1 І абье на оутрѣ·
съвѣтъ сътворишѧ ӓрх'иереи·
съ стар'ци і кънижьникы·
і вьсь сънъмъ· съвѧзавъ
ше іса ведошѧ· і прѣдашѧ і
пилатови· 2 І въпроси і пи
латъ· ты ли еси цсрь июде
іскъ· онъ же отъвѣштавъ
рече емоу· ты г҇леши·
3 і г҇лаахѫ на нь ӓрхиерѣі мно
го· онъ же ничьсоже не отъ
вѣштаваӓше· 4 Пилатъ же
пакы въпрашаӓше і г҇лѧ·
не отъвѣштаваеши ли ни
чьсоже· виждь колико на
тѧ съвѣдѣтел̑ьствоуѭтъ·
5 іс же къ немоу ничьсоже

125

не отъвѣшта· ѣко дивити сѧ
пилатови· 6 На вьсѣкъ же пра
здьникъ· отъпоуштааше і
мъ· единого съвѧзьнѣ его
же прошаахѫ· 7 Бѣ же нарица
емъі вараава· съ своими
ковьникы съвѧзанъ· іже
въ горѣ оубиства сътвори
шѧ· 8 і възъпивъ народъ·
начѧ просити· ѣкоже творѣ
ӓше имъ· 9 Пилатъ же отъвѣ

68 вънъ supra vers. scr. 70 fortasse галилеанинъ 71 quae uncis inclusi erasa sunt sed vestigia apparent XV.7 in нарицаемъі forma literarum ъ et ı minus distincte exarata; itidem in съвяз. ъ cum ь confundi potest

шта імъ глѧ· хоштете ли да
отъпоуштѫ вамъ црѣ іюде
іска· 10 вѣдѣаше бо ѣко зави
сти ради прѣдашѧ і архиереи·
11 архиереи же поманиѫшѧ на
родоу· да паче вараавѫ отъ
поуститъ імъ· 12 Пилатъ
же отъвѣштавъ· пакы рече
чьто оубо хоштете сътворѭ·
егоже глете црѣ іюдеіска·
13 они же паче възъпишѧ про
пьни и· 14 пилатъ же гла імъ·

чьто оубо сътвори зъло· они
же лише възъпишѧ пропь
ни і· 15 Пилатъ же хотѧ наро
доу похоть сътворити· поу
сти імъ вараавѫ· і прѣда
стъ иса тепъ· да і распь
нѫтъ· 16 Воини же ведошѧ і
вънѫтрь на дворъ· еже есть
прѣторъ· і призъвашѧ вь
сѫ спирѫ· 17 і облѣшѧ і въ
прапрѫдѫ· і възложишѧ
на нь· съплетъше· трьно
въ вѣньць· 18 і начѧсѧ цѣло
вати і· радоуі сѧ црю іюдѣ
іскъ· 19 і биѣахѫ трьстиѭ
по главѣ· і пльваахѫ на
нь· і прѣгъбаѭште ко
лѣна· покланѣахѫ емоу·
20 І егда поржгашѧ сѧ емоу·
съвлѣшѧ съ него прапрѫдѣ·
і облѣшѧ и вь ризы своѩ·
і изведошѧ і да і пропьнѫ
тъ· 21 І задѣшѧ мимо ходѧ

126

штю· етероу симоноу· кѵрѣ
нинoу грѧдѫштю съ села·
оцю александровоу· і р(оу)фо
воу· да възьметъ крѣстъ
его· 22 І приведошѧ і на мѣ

сто голъгота· еже естъ съ
казаемо краниево мѣсто·
23 І даѣахѫ емоу· пити оцьтъ
по вино· онъ же не приѩтъ·
24 І пропьнъше і· раздѣлѣ
ше ризы его меташѧ жрѣ
биѩ о нѧ· къто чьто възь
метъ· 25 Бѣ же година трь
тиѣ· і пропѧшѧ і· 26 і бѣ нас'на
ние вины его нап'сано· црь
іюдеіскъ· 27 І съ нимь ра
спѧшѧ два разбоіника·
единого о деснѫѭ· а дроу
гааго о шюѭ его· 28 І събы
стъ сѧ п'саное еже глетъ·
І съ безаконьникома причь
тенъ бы· 29 і мимо ходѧштеи
хоулѣахѫ і· покываѭ

ште главами своіми· і глѭ
ште оуа· разарѣѩи црькъ
ве і трьми дьньми съзидаѩ
30 съпаси сѧ самъ· і сънизи съ
креста· 31 Такожде і архиерѣи
рѫгаахѫ сѧ· съ книжьникы·
дроугъ дроугоу глаахѫ· іны
спе· али себе не можетъ съ
пасти· 32 хъ црь іилевъ· да сьни
детъ нынѣ съ креста· да ви
димъ і вѣрѫ імемъ· коц: –
І пропѧтаѣ съ нимь· поноша
аштете емоу· 33 Бывъши же
годинѣ шестѣи· тьма бы
по вьсеи земли· до девѧ
тыѩ годины· 34 І въ девѧ
тѫѭ же годинѫ възъпи ис·
гласомь велиемь глѧ·
елоі елоі· лима завахъ
тани· еже естъ съказае
мо· бже мои· бже мои въ
скѫѭ мѧ остави· 35 І ете
ри отъ стоѩштихъ·

In parte marginis pag. 125b quae proxime a versibus 6—9 abest antiquis char. glag. haec addita въ (о)н(о) врѣма воини вѣса иса на дворъ каіафинъ еже есг. 34 възъп. aut възъпи.

127

слꙑшавъше глаахѫ· ви
ждь· іліѭ глашаетъ·
36 Текъ же єдинъ· і исплънь гѫ
бѫ оцьта· възнезъ на тръ
сть· напаꙗаше і глѧ· не дѣ
іте да видимъ· аще при
детъ іліꙗ· сънѧтъ єго·
37 Ис же поущь гласъ велі·
іздъше· 38 і опона црькъвнаꙗ
раздъра сѧ на двое· съ вꙑ
ше до ниже· 39 Видѣвъ же сь
тьникъ стоѩі прѣмо емоу·
ꙗко тако възъпивъ іздъше
рече· Въ истинѫ чкъ сь·
снъ бжі бѣ· 40 Бѣахѫ же
женꙑ іздалече зьрѧщѧ
вь нихъ же бѣ мариꙗ магда
лꙑни· і мариꙗ іꙗкова
малааго· і мати іосиова·
і саломи· 41 ѩже єгда бѣ въ
галилеі· по немь хожда
ахѫ і слоужаахѫ емоу·
і инꙑ многꙑ· въшьдъ

шѧѩ съ нимь въ ерамъ·
42 зач· І юже поздѣ бꙑвъшю·
вѣ параскевьѣі· еже естъ [по неже
въ сѫботѣ· 43 приде іосифъ
отъ ариматѣѩ· благообра
зьнъ съвѣтьникъ· іже і
тъ бѣ чаѩ цсрѣ бжіѣ· і дрь
зѫвъ вьниде къ пилатоу·
і проси тѣла ісва· 44 пилатъ
же диві сѧ· аще оуже оу
мрѣтъ· і призъвавъ сь
тьника· въпроси і аще
оумрѣтъ· 45 і оувѣдѣвъ отъ
кентоуріона· дастъ тѣ
ло іосифови· 46 І коупль
понѣвицѫ· і сънемъ оби
тъ і въ понѣвицѫ· і вьло
жи і въ гробъ· іже бѣ ісѣ
ченъ въ камене· і прива
ли камень на двьри гроба·
47 Мариꙗ же магдалꙑни·
і мариꙗ іосиова· зьрѣа
шете къде і полагаахѫ· коц.

128

XVI·1 І минѫвъши сѫботѣ· мариꙗ
магдалꙑни· і мариꙗ і
ꙗковлѣ· і салъми· коупи
шѧ ароматꙑ· да пришь
дъшѧ помажѫтъ і· 2 І ѕѣло
за оутра· въ єдинѫ сѫбо
тъ· придошѧ на гробъ вьси
ꙗвъшю слъньцю· 3 і глаа
хѫ къ себѣ· къто отъвали
тъ намъ камень· отъ дві
ри гроба· 4 і възрѣвъшѧ
видѣшѧ· ꙗко отъваленъ
бѣ камень· бѣ бо велиі
ѕѣло· 5 і вьлѣзъшѧ въ гробъ·
видѣшѧ юношѫ сѣдѧщь·
о деснѫѭ· одѣнъ въ оде
ждѫ бѣлѫ· і оужасѫ сѧ·
6 Онъ же рече імъ· не оужаса
іте сѧ· іса іщете наза
рѣнина пропѧтаего· въста·
нѣстъ сьде· се мѣсто іде
же бѣ положенъ· 7 нъ ідѣта
і рьцѣта оученикомъ его

і петрови· ꙗко варѣетъ вꙑ
въ галилеі· і тоу і види
те· ꙗкоже рече вамъ· 8 і ишь
дъшѧ бѣжашѧ отъ гроба·
імѣаше же ѩ трепетъ і оу
жасъ· і никомоуже ничь
соже не рѣшѧ· боѣхѫ бо сѧ· ·:·коц:·
9 Въскръсъ же за оутра· въ прь

Pag. 127 b v. 1 нимь an нимъ discerni nequit. In capite huius pag. glag. char. prima manus haec scripsit зач· въ··приде іосифъ отъ ариматеꙗ. Pag. 128 a in margine ad versum 4—5 cyrill. char. antiquo haec addita: корицѫ и б···сѣкѫ вон···, quibus verbis glossator aliquis ароматꙑ interpretari voluit

вꙑ сѫботѣ· ꙗ҆ви сѧ прѣ
жде марии магдалꙑни̑·
і҆ж неѩ же і҆згъна ·ж҃· бѣсъ·
10 ѻ҆на же шьдъши възвѣсти·
бꙑвъшиимъ съ и҆нмь·
плачѫштемъ сѧ і҆ рꙑда
ѭштемъ· 11 они же слꙑша
въше ѣко живъ є҆стъ· і҆ ви
дѣнъ бꙑ҇ ѥѭ· не ꙗшѧ вѣрꙑ
12 по сихъ же двѣма отъ и҆ни
хъ грѧдѫштема на село·
ꙗ҆ви сѧ і҆нѣмь ѻ҆бразомь
і҆дѫштема на село· 13 і҆ та шь
дъша възвѣстисте· про
чимъ· ни тѣма же вѣрꙑ
reliqua desunt

Pag. 128b v. 19 verba на село quae hoc loco superflua sunt, scriba punctis praefixis ut delerentur notavit.

EVANGELIUM SECUNDUM LUCAM.

129

ГЛАВИЗНИ ЄВАНГЛИѤ ѤЖЕ О̆ ЛОУ-ЦѢ

О наспании :÷

О стрѣгѫштихъ пастоухъ :

О сумеонѣ·

О анѣ пророчици :÷

О бывъшимь гл҃ѣ къ іоаноу : :

О въпрошьшихъ іоан҃на :÷

О іскоушении сп҃сителевѣ :÷

О імѫштимь дх҃ъ бѣсьнъ :÷

О тьшти петровѣ :÷

О іцѣлѣвъшихъ отъ разли-
чьнъ недѫгъ :÷

О ловитвѣ рыбъ :÷

О прокаженѣмь :÷

О ослабленѣемь :÷

О левгиі мытари :÷

О імѫштимь соухѫ рѫкѫ :÷

О ізбърании ап҃лъ :÷

О блаженѣіхъ :÷

О сътьницѣ :÷

О сынѣ вьдовица :÷

О посъланыіхъ о̆тъ іоана :÷

О помазавъши гѣ миромь :÷

О притъчи сѣѭштааго :÷

О запрѣштении вѣтра і морѣ : :

О легеонѣ :÷

О дъштери синагоговѣ :÷

О кръвоточивѣи :÷

О посълании обѣма на десяте :÷

О пѧти хлѣбъ :÷

О гн҃и въпрошении :÷

О прѣображении исх҃вѣ·

О бѣсьноующимь сѧ на но-
вы м҃цѧ·

О помышлѣѭштихъ къто бо-
лы естъ :÷

О неповелѣнѣмь послѣдовати :÷

О авлении седми десѧтъ :÷

О въпросивъшимь законьницѣ :÷

О въпадъшимь въ разбої-
никы·

О марии і марътѣ :÷

130

О молитвѣ :÷

О імѫштимь бѣсъ нѣмъ :÷

О въздвигъши гласомь отъ
народа ·÷

О просѧштіхъ знамениѣ :÷

О фарисѣі оубѣждьшимъ иса : :

О каании законьникъ :÷

О квасѣ фарисѣісцѣ : :

О хотѧштимь раздѣлити і-
мѣние :÷

О богатѣмь емоуже оугобьзи
сѧ нива : :

In цѣлѣвъшихъ scriba posteriori literae ı uncum suffixit ı̯.

Ѡ галилѣі̑хъ і̑же бѣӑхѫ въ
силоуӑмѣ : ÷
Ѡ і̑мѫшти дхъ недѫжьнъ : ÷
Ѡ притъчахъ : ÷
Ѡ въпросившимь ӑште мало спа
емыихъ : ÷
Ѡ рекъшиихъ ісви і̑рода ради : ÷
Ѡ водънотрѫдовитѣмь : ÷
Ѡ не лю̑бити възлюблѣнии : ÷
Ѡ зъванꙑі̑хъ на вечерѭ : ÷
Ѡ стльнѣ притъча : ÷

Ѡ сътѣ о̆вьць притъча : ÷
Ѡ отшьдъшимь въ странѫ далече :
Ѡ приставьницѣ неправьдьнѣ
емь : ÷
Ѡ богатѣмь і лазари : ÷
Ѡ десѧти прокаженъ : ÷
Ѡ сѫдии неправьдьнѣмь : ÷
Ѡ фарисѣі и̑ мꙑтари : ÷
Ѡ въпрошьшимь богатѣ : ÷
Ѡ слѣпѣемь : ÷
Ѡ закьхеи : ÷
Ѡ отшьдъшимь прилѧти црсве : ÷
Ѡ примъшиихъ і мънасъ : ÷
Ѡ жрѣбѧти : ÷
Ѡ въпрошьшихъ гѣ архиереихъ
і кънижьницѣхъ : ÷
Ѡ винградѣ : ÷
Ѡ лаѭштиихъ к̑нѧзѧ ради : ÷
Ѡ садоукеі̑хъ : ÷
Ѡ въпрошении гни къ фарисе
омъ : ÷
Ѡ давъшии о̆ба пѣнѧза : ÷
Ѡ к̑нисѣ : ÷

131

ЄѴАГГЄЛИЄ
ѠТЪ ЛОУКꙐ :

I·1 По н̑еже оубо· мнози начѧшѧ·
чинити повѣсть· о извѣ
стьнꙑихъ въ насъ вештехъ·
2 ѣкоже прѣдашѧ намъ· бꙑвъ
шеи і̑скони самовидьци·
і слоугꙑ словеси· 3 і̑зво
ли сѧ і мьнѣ хождьшю· і
с пръва по всѣхъ· въ і̑сти
нѫ по рѧдоу· псати тебѣ·
славьнꙑі т'еофиле· 4 да ра
зоумѣеши· о̆ н̑ихъже наоу
чилъ сѧ е̑си словесехъ·
оутвръжденье· 5 бꙑстъ
въ дьни і̑рода црѣ· і̑юдеі̑ска·

і̑ереи етеръ і̑менемь захариѣ·
о̆тъ дьневьнꙑѩ чрѣдꙑ ӑви
ӑн̑ѧ· і жена его о̆тъ дъштеръ ӑ
рон̑ь· і̑мѧ еі· елисаветь·
6 Бѣӑшете же о̆ба правьдьна
прѣдъ бмь· ходѧшта въ запо
вѣдьхъ всѣхъ· і оправьда
ниихъ гнихъ· бес порока·
7 і не бѣ і̑ма чѧда· по н̑еже бѣ
елисаветь неплодꙑ· і оба
заматорѣвъша въ дьнехъ
своіхъ бѣӑшете· 8 бꙑстъ же
слоужѧштю моу· въ чиноу чрѣ
дꙑ своеѩ прѣдъ бмь· 9 по о
бꙑчаю ерѣі̑скоумоу· ключи
сѧ емоу покадити· вьшьдъ
шю въ црковь гнѭ· 10 і вьсе
множьство лю̑дии бѣ· мо
литвѫ дѣѩ· вьнѣ въ годъ
тьмѣна· 11 ӑви же сѧ емоу
аглъ гнь· стоѩ о деснѫѭ о̆
лтарѣ кадильнаӑго· 12 і съмѧ
те сѧ захариѣ видѣвъ· і стра

132

хъ нападе на н̑ь· 13 рече же къ н̑е
моу аглъ гнь· не бои сѧ захариѣ·
за н̑е оуслꙑшана бꙑстъ
молитва твоѣ· і жена твоѣ

Ad I.3 in margine paginae cyr. lit haec glossa legitur начальнъи дрьжавьии· 5 ереи supra i етеръ scriptum; ad verba дьневьнꙑѩ чрѣдꙑ glossa in margine cyr. lit. scripta pertinet переми авиань, vocabulo переми glossator graecum ἐφημερίας interpretari voluit

елисаветь· родитъ снъ тебѣ·
і наречеши імѧ ѥмоу іоан҇нъ·
14 і бѫдетъ тебѣ радость і
веселье· і мноѕи о рождь
ствѣ его въздрадоуѭтъ сѧ·
15 бѫдетъ бо велии прѣдъ бмь·
і вина і творена кваса· не іма
тъ пити· і дх҃а ст҃а іспль
нитъ сѧ· ѥще же і чрѣва мт҃ре
своеѩ· 16 і многꙑ сновъ
іл҃евъ· обратитъ къ г҃ю бг҃ іхъ·
17 і тъ прѣдъідетъ прѣдь н҃и
мь· дхомь і силоѭ іліиноѭ·
обратити срдьца оцмъ на чѧ
да· і противьныѩ· въ мѫ
дрость правьдьныихъ· оуго
товати г҃ви люди съвръше
ны· 18 і рече захариѣ къ аг҃лоу·
по чьсомоу разоумѣѭ се·

Азъ бо есмь старъ· і жена моѣ
заматорѣвъши въ дьньхъ сво
іхъ· 19 і отъвѣщавъ аг҃лъ рече
ѥмоу· азъ есмь гавриилъ·
прѣстоѩі прѣдъ бмь· і посъ
ланъ ѥсмь гл҃ати тебѣ· і бла
говѣститі тебѣ се· 20 і се бѫ
деши мльча· до негоже дьне
бѫдетъ се· за нѥ не вѣрова·
словесемъ моімъ· ѣже сѫ
бѫдѫтъ сѧ вь врѣмѧ своѩ·
21 і бѣшѧ людье жидѫще за
хариѩ· і чюждаахѫ сѧ еже
мѫждааше въ цркъве· 22 і тъ
бѣ помаваѩ імъ· і прѣбꙑ
вааше нѣмъ· 23 і бꙑстъ
ѣко іспльнишѧ сѧ дьнье·
слоужьбꙑ его· іде въ до
мъ свои· 24 по сихъ же дьньхъ·
зачѧтъ елисаветь жена

его· і таѣше пѧть м҃ць гл҃ѭ
щи· 25 ѣко тако сътвори мнѣ
гь· въ дьни вь нѫже призьрѣ·

133

отъѩти поношенье мое отъ
чкъ· 26 Въ шестꙑ же м҃ць·
посъланъ бꙑ аг҃лъ гавьри
лъ· отъ ба· въ градъ галиле
іскъ· ѥмоуже імѧ назаретъ·
27 къ дѣвѣ обрѫченѣ мѫжеви·
ѥмоуже імѧ іосифъ· отъ
домоу дава· імѧ дѣвѣ мариѣ·
28 і вънидъ къ неі аг҃лъ рече·
радоуі сѧ благодѣтьнаѣ гь
съ тобоѭ· благсвена тꙑ
въ женахъ· 29 Она же слꙑша
въши съмѧте сѧ о словеси
его· і помꙑшлѣаше вь се
бѣ· како се бѫдетъ цѣлова
ние· 30 і рече еи аг҃лъ· не бои
сѧ марие· обрѣте бо благо
дѣть отъ ба· 31 і се зачьне
ши вь чрѣвѣ· і родиши снъ·
і наречеши імѧ ѥмоу ис҃·
32 сь бѫдетъ велии· і снъ
вꙑшьнѣаго наречетъ сѧ·
і дастъ ѥмоу гь бъ· прѣсто

лъ дада оца его· 33 і въцритъ сѧ
въ домоу· іѣковлн· въ вѣкꙑ·
і цртвоу его не бѫдетъ ко
ньца· 34 Рече же мариѣ къ аг҃лоу·
како бѫдетъ се· іжде мѫ
жа не знаѭ· 35 і отъвѣща
въ аг҃лъ рече еи· дхъ стꙑ
наідетъ на тѧ· і сила вꙑ
шьнѣаго осѣнитъ тѧ· тѣмь
же і еже родитъ сѧ· сто наре
четъ сѧ снъ бжии· 36 і се ели

15 in кваса lit. ва supra кса positae, in margine cyr. lit. glossa addita с сикера 17 оцмъ an оимъ dubium 19 прѣдъ an прѣдь dub. 20 quae post мльча omissa sunt cyrill. emendator supra versum addidit: и не могы проглати, item 22 in margine haec: ишъдъ же не можаше глати к нимъ и разоумѣша ѣко видѣние видѣ въ цркви 24 ad таѣше supr. v. cyr. сѧ add. 29 vocabulo како cyr. emend. во superposuit, lege каково 35 наречетъ fort. cum ь.

савѣтъ· ѫжика твоѣ· і та
зачьнетъ въ старость
своѭ· і сь м҃ць шестꙑ
естъ еі· нарицаемѣі непло
дъви· 37 ѣко не ізнеможе
тъ отъ б҃а вьсѣкъ гл҃ъ· 38 рече
же марьѣ· се раба г҃нѣ· бѫ
ди мнѣ по гл҃оу твоемоу·
і отиде отъ неѩ аћлъ·
39 въставъши же мариѣ въ
тꙑ дни· іде въ горѫ съ
тъштаниемь· въ градъ

134

іюдовъ· 40 і вьниде въ домъ
захариинъ· і цѣлова ели
савѣтъ· 41 і бꙑстъ ѣко оу
слꙑша елисавѣтъ· цѣло
ваниѥ мариино· вьзигра
сѧ младьньць радоштами
вь чрѣвѣ еѩ· і исплъни сѧ
д҃хомь с҃тъімь елисавь
тъ· 42 і възъпи гласомь ве
лиемь і рече· баг҃на тꙑ
вь женахъ· і баг҃венъ
плодъ чрѣва твоего· 43 і отъ
кѫдоу се· да придетъ мати
г҃и моего къ мнѣ· 44 се бо ѣко
бꙑстъ гласъ· цѣлова
ниѣ твоего· въ оушью моею
вьзигра сѧ младѣништь
радоштами вь чрѣвѣ моемь·
45 і блажена ѣже вѣрѫ іѧтъ·
ѣко бѫдетъ съврьшениѥ·
гл҃анꙑмъ отъ г҃ѣ· 46 і рече
мариѣ· величитъ д҃ша моѣ
г҃ѣ· 47 і вьздрадова сѧ д҃хъ
мои· о б҃ѕѣ с҃пѣ моемь· 48 ѣко при
зьрѣ на съмѣрениѥ рабꙑ сво
еѩ· се бо отъ селѣ блажѧтъ
мѧ вьси роди· 49 ѣко сътвори
мьнѣ величие силънꙑ·
і с҃то імѧ его· 50 і милость
его въ родꙑ і родъ боѩштии
мъ сѧ его· 51 сътвори дрьжа
вѫ мꙑшьцеѭ своеѭ· ра
сточи грьдꙑѩ мꙑсльѭ
срьдьца іхъ· 52 низъложи си
лънꙑѩ съ прѣстолъ· і вь
знесе съмѣренꙑѩ· 53 алчѫ
штѧѩ исплъни благъ· і бо
гатѧштѧѩ сѧ отъпоусти тъ
штѧ· 54 приѩтъ іл҃ѣ отрока
своего· помѣнѫти мило
сть· 55 ѣкоже гла къ оцемъ на
шимъ· авраамоу і сѣмене
его до вѣка· 56 прѣбꙑстъ же
мариѣ съ неѭ· ѣко три м҃цѧ
і възврати сѧ въ домъ
свои· 57 елисавети же і

135

исплъниша сѧ дьние родити
еі· і роди с҃нъ· 58 і слꙑша
шѧ окрьстъ живѫштеі· і ро
ждениѥ еѩ· ѣко възвели
чилъ естъ г҃ь· милость сво
ѭ съ неѭ· 59 і бꙑстъ въ осмꙑ
дьнь· придѫ обрѣзатъ отро
чѧте· і нарицаахѫ е· іме
немь о҃ца своего захариѩ·
60 і отъвѣштавъши м҃ти его
рече· ни· нъ да наречетъ сѧ
імѧ емоу іоанъ· 61 і рѣшѧ еи·
ѣко никътоже естъ отъ рожде
ниѣ твоего· іже нарицаетъ
сѧ іменемь тѣмь· 62 пома
ваӑше же оць его· како би хо
тѣлъ нарешти е· 63 і испрошь
дъштицѫ напса· глѧ· іоанъ
естъ імѧ емоу· і чюдишѧ
сѧ емоу в'си· 64 отвръзошѧ
же сѧ оуста его абие· і ѩзꙑ

36 зачьнетъ emend. aliqu. не erasit, sed vest. app., 37 in вьсѣкъ et глъ form. lit. ь et ъ dub. 45 verbo гланымъ cyr. emend. supra versum ен app. 47 вьздр. an въздр. dub. 56—57 verbum свои praecedit in margine glag. lit. scriptum коц, quod est коньць 62 in помаваашe emend. cyrill. ѧ supra e scripsit

къ ѥго· і глаꙗше· блгвстѧ ба·
65 і бꙑ на вьсѣхъ страхъ·

живѫштиихъ окрьстъ іхъ·
і вьсеи стрѣнѣ іюдѣісцѣи·
повѣдаеми бѣахѫ вси глі
си· 66 і положишѧ вси слꙑ
шавъшеі на срдьцихъ сво
іхъ· глѭште· чьто оубо
отрочѧ се бѫдетъ· і рѫка
гнѣ бѣ съ нимь· 67 і захариѣ
оць его· іспльни сѧ дхомь
стъімь· і пророчьство
»ва глѧ: 68 Блгнъ гь бъ
»іилевъ· ѣко посѣти і сътво
»ри ізбавленье людьмъ
»своімъ· 69 І вьздвиже ро
»гъ спенѣ нашего· въ домоу
»давѣ· отрока своего· 70 Ѣкоже
»гла оустꙑ стъіхъ· сѫ
»штиихъ отъ вѣка· пророкъ
»его· 71 спенье отъ врагъ на
»шихъ· іздрѫкꙑ вьсѣхъ·
»ненавидѧштиихъ насъ·
»72 Сътворити милость
»съ оци нашими· і помѣ

136

»нѫти завѣтъ стоі своі·
»73 Клѧтвѫ еѭже клѧтъ сѧ
»къ авраамоу оцю нашемоу·
»дати намъ 74 бестраха· іздрѫ
»кꙑ врагъ нашихъ ізба
»вльшемъ сѧ· Слоужити
»емоу 75 прѣподобьемь· і пра
»вьдоѭ прѣдь нимь вьсѧ
»дьни живота нашего· 76 І тꙑ
»отрочѧ пророкъ вꙑшьнѣго
»наречеши сѧ· прѣдъідеши
»бо прѣдъ лицемь гнемь·
»оуготовати пѫть его·
»77 дати разоумъ спенѣ
»людемъ его въ оставле
»ние въ отъпоуштенье грѣ
»хъ нашихъ 78 милосрьдꙑ
»ради милости ба нашего·
»вь нихъже посѣти насъ·
»въстокъ съ вꙑше 79 просвѣ
»тити сѣдѧштаꙗ въ тьмѣ
»і в сѣни съмрътьнѣі
»направити ногꙑ нашѧ на

пѫть мирень· 80 отрочѧ же ра
стѣаше· і крѣплѣаше сѧ
дхомь· і бѣ въ поустꙑнѣхъ·
до дьне авленьѣ своего
къ ілю· коц· II·1 Бꙑстъ же въ
дьни тꙑ· ізиде повелѣ
ние· отъ кесара авъгоуста·
написати вьсѫ вьселе
нѫѭ· 2 се написание бꙑ·
владѫштю сүриеѭ· кури
нью· 3 і идѣахѫ вси кождо·
написати сѧ въ свои градъ·
4 вьзиде же і осифъ· отъ
галилеѩ· града назаре
тьска· въ іюдеѭ въ гра
дъ давъ. іже нарицаетъ
сѧ витьлеемъ· за не бѣ
аше· отъ домоу і отчьствиѣ
дава· 5 написати сѧ съ ма
риеѭ· обрѫченѫѭ емоу
женоѭ· сѫштѫѭ непра
здьноѭ· 6 бꙑстъ же егда
бꙑсте тоу· іспльнишѧ

137

сѧ дьние родити еі· 7 і роди
снъ свои прьвѣньць· і по
витъ і· і положи і въ ѣсле
хъ· за не не бѣ іма мѣста
обитѣльна· 8 І бѣахѫ па
стꙑри въ тоіжде стражи
нѣ бьдѧште· і стрѣгѫште

76 тꙑ an ты dub. II.2 ad написание emendator cyrill. in margine addidit прьвое. In capite pag. 136b haec leguntur lit. glag. min. scripta ·а· ѡ нап'сании. Item in summa pag. 137a haec: ·б· ѡ стрѣгѫштихъ пастꙑрихъ

стражѫ ноштьнѫѭ· о стадѣ
своемь· 9 і се аћлъ гнь ста
вь нихъ· і слава гнѣ осиѣ ѩ·
і оубоѣшѧ сѧ страхомь ве
лиемь· 10 і рече імъ аћлъ·
не боіте сѧ· се бо благовѣ
стбоуѭ вамь радость ве
лиѭ· ѣже бѫдетъ вьсѣмъ
людьмъ· 11 ѣко роди сѧ вамъ·
дьньсь спсъ· іже естъ хъ
гь· въ градѣ давѣ· 12 і се
вамъ знамение· обрѧште
те младьньць повитъ·
лежѧштъ въ ѣслехъ·
13 і въ незаапѫ бысть съ
аћломь· мъножьство

вои небесьскыхъ· хвалѧшти
хъ ба· і глѭштихъ· 14 Слава
въ вышьнихъ бꙁ· і на зе
ми миръ· въ чцѣхъ благово
ление· 15 і бысть ѣко оти
дѫ отъ нихъ аћли на нбо·
і чци· пастыри· рѣшѧ дроу
гъ къ дроугоу· прѣідѣмъ оу
бо до витлѣема· і види
мъ глъ сь бывъшии· іже
гь съказа намъ· 16 і придѫ
подвигъше сѧ· і обрѣтѫ
мариѭ же і осифа·
і младьньць лежѧшть
въ ѣслехъ· 17 видѣвъше же
съказашѧ о глѣ· глаанѣмь·
імъ· 18 і вси слышавъше
і дивишѧ сѧ· отъ глаголы
хъ отъ пастырь къ нимъ
19 мариѣ же съблюдааше вь
сѧ глы сиѧ· сълагаѭ
шти въ срьдьци своемь·
20 і възвратишѧ сѧ пастыри

138

хвалѧште і славѧште ба·
о всѣхъ ѣже слышашѧ·
і видѣшѧ· ѣкоже глано бы
стъ къ нимъ· 21 і егда іспл
ни сѧ осмь дьнии· да і обрѣ
жѫтъ· нарѣшѧ імѧ емоу ис·
нареченое аћломь· прѣжде
даже не зачѧтъ сѧ вь чрѣ
вѣ· 22 і егда приближишѧ
сѧ дьние очиштениѣ ею·
по законоу мѡсѣовоу· вь
зиѣсѧ і въ ілмъ· постави
ти прѣдъ гмь· 23 ѣкоже естъ
псано въ законѣ гни· ѣко
всѣкъ младьньць· мѫжь
ска полоу· разврьзаѩ ло
жесна· сто гви наречетъ
сѧ· 24 і дати жрътвѫ по ре
ченоумоу· въ законѣ гни·
дъва кагрьличишта· дъ
ва пьтѣньца голѫбина:
25 І бѣ чкъ въ ілмѣ· емоуже
імѧ семеонъ· і чкъ сь пра

вьдьнъ і чьтивъ· чаѩ оу
тѣхы ілевы· і дхъ бѣ
стъ вь немь· 26 і бѣ емоу отъ
вѣштано дхомь стымь·
не видѣти съмрьти· прѣ
жде даже видитъ ха гнѣ·
27 і приде дхомь вь цръкъвь·
і егда вьвѣсте родителѣ
отроча іса· сътворити
іма по обычаю· законноу
моу о немь· 28 і тъ приѧтъ е
на рѫкоу своею· і благви
семеонъ ба і рече· 29 Нынѣ
поустиши раба твоего вла
дыко· по глоу твоемоу съ
миромь· 30 ѣко видѣсте очи
мои спение твое· 31 еже е

10 forma lit. ъ in вамь, радость, бѫдеть dubia 12 post повитъ cyr. add. и 22 възнѣса an възи. dub. 24 verbis дъва пьтѣньца cyr. emendator или praeposuit 25 in margine glag. scriptum зач. quod зачало legas.

си оуготовалъ прѣдь ли
цемь вьсѣхъ людии· 32 свѣ
тъ въ откръвенье ѩзꙑкъ·
і славѫ людии твоіхъ
иілѣ· 33 і бѣ оць его і мти·
чюдѧшта сѧ о глемꙑхъ

139

о нёмь· 34 і бгви ѣ семеонъ
і рече къ марии матери его·
се лежитъ сь· на паданье
і на въстанье многомъ·
въ іли· і въ знаменье прѣ
рочьно· 35 і тебѣ же самоі
дшѫ проідетъ оржжье· да
отъкрꙑетъ сѧ отъ много
сръдьць помꙑшленьѣ·
36 і бѣ анна пророчица· дъшти
фаноуілева· отъ колѣна
сѵрова· си заматерѣвъши·
въ дьнехъ мноѕѣхъ· живъ
ши съ мѫжемь ж лѣт· отъ
дѣвъства своего· 37 і та
вьдова до осми десѧтъ·
і четꙑрь лѣт· ѣже не отъ
хождааше отъ цръкъве·
постомь і молитвами·
слоужѧшти дьнь і ношть·
38 і та въ тъ часъ· приста
вьши исповѣдааше сѧ
гви· і глааше о немь·

вьсѣмъ чаѭштеімъ і
збавленьѣ въ ілмѣ· 39 і ѣко
съкончашѧ сѧ вьсѣ по зако
ноу гню· възвратишѧ сѧ
въ галилеѭ· въ градъ своі
назаретъ· 40 Отроча же ра
стѣаше· і крѣплѣаше сѧ
дхомь· іспльнѣѩ сѧ прѣ
мѫдрости· і благодѣ

ть бжиѣ бѣ на немь. 41 і хо
ждаашете родителѣ его·
по вьсѣ лѣта въ ілмъ· въ пра
здьникъ пасцѣ· 42 і егда бꙑ
ві лѣтѣ· въсходѧштемъ
імъ въ ілмъ по обꙑчаю
праздьника· 43 і коньчавъше
мъ дьни· възвраштаѭ
штемъ сѧ імъ· оста отро
къ ис· въ ілмѣ· і не чюста
родителѣ его· 44 мьнѣвъша
же і въ дроужинѣ сѫщть·
придете пѫтъ ··дьнии і и
скаашете его въ рождении·

140

і въ знании· 45 і не обрѣтъша
его· възвратисте сѧ
въ ілмъ· възыскаѭшта
его· 46 і бꙑ по трьхъ дьнехъ·
обрѣтосте і въ цръкъве сѣ
дѧшть· по срѣдѣ оучитель
і послоушаѭшта іхъ· і въ
прашаѭшта ѩ· 47 оужасаахѫ
же сѧ вси· послоушаѭштеи
его о разоумѣ· і о отъвѣ
тѣхъ его· 48 і видѣвъша і
дивисте сѧ· і рече къ не
моу мати его· чѧдо чьто
твори нама тако· се оць твоі·
і азъ скрьбѧшта· іскахо
вѣ тебе· 49 і рече къ нима·
чьто ѣко іскашета мене·
не вѣста ли ѣко ѣже сѫтъ
оца моего· въ тѣхъ достоі
тъ ми бꙑти· 50 і та не разоу
мѣсте гла іже рече іма· 51
сьниде сь нима· і приде
въ назарѣтъ· і бѣ повиноу

ѩ сѧ іма· і мти его съблю

35 utrum отъкрыстъ an отькры. discerni nequit. 36 et 37 utroque loco in vocabulo лѣт lit. г supra лѣ scripta 44 ѧ vocab. пѧтъ loco erasi char. glagolitici cyrillice scriptum, itidem ии in дьнии, inter пѧтъ et дьнии vestigia glagol. literae і apparent 46 трьхъ дьнехъ an трьхъ дьн. dub. 51 verbo сънидe cyr. emend. и praemisit, quod in fine v. 21 scripsit

дааше вьсѧ глаголы сїѩ·
въ срьдьци своемь· 52 Ис҃ же
сп҄ѣаше прѣмѫдростиѭ і
тѣломь· і благодѣтьѭ
отъ ба҃ і чкъ҃· III·1 въ пѧтое же
на десѧте лѣто· владъı
чьства· тиверьѣ кс҃арѣ·
обладаѭштю пѫн҄тьскоу
моу пилатоу· іюдееѭ· і че
твръ́товластьствоуѭ
штю· галилееѭ іродоу·
филиппоу же братоу его· че
твръ́товластьсствоуѭ
штю· і тѵрнеѭ· і страхони
тьскоѭ страноѭ· і лѵсанию·
четвръ́товластьствоуѭ
штю· авилиннеѭ· 2 при архи
ереи ан҄нѣ· і каїафѣ· Бы
стъ гл҃ъ бж҃ии· къ іоанноу за
харииноу сн҃оу· въ поуст҄ыни·
3 і приде въ вьсѧ странѫ іо
р҄даньскѫѭ· проповѣдаѩ

141

кръштение на покаание· въ о
тъпоуштение грѣховъ· 4 Ѣко
же естъ п҄сано въ кънигахъ
словесъ· ісаиѩ пророка глѭ҃
шта· гласъ въпиѭштааго
въ поуст҄ыни· оуготоваі
те пѫть гнь҃· прав҄ы твори
те стьѕѧ его· 5 вьсѣка дьбрь
іспълнитъ сѧ· і вьсѣка гора
і хлъми съмѣритъ сѧ· і бѫ
дѫтъ стръпътънаа въ пра
вѣ· і острие въ пѫти гла
дъкы· 6 і оузьритъ вьсѣка
плъть спение бжие· 8 Глаа
ше же ісходѧштіимъ наро
домъ· крьстити сѧ отъ не
го· іштѧдьѣ ехидънова·

къто съказа вамъ бѣжати
отъ грѧдѫштаго гнѣва·
8 сътворите оубо плодъ до
стоінъ покаанию· і не на
чинаіте глати вь себѣ·
ѣко оца҃ імамъ авраама·

глѭ бо вамъ· ѣко можетъ
бъ отъ камениѣ сего· въздви
гнѫти чѧда авраамоу· 9 юже
бо секыра при корене дрѣва ле
житъ· вьсѣко оубо дрѣво не
творѧштее добра плода· посѣ
каѭтъ· і въ огнь въмагаѭ
тъ· 10 І въпрашаахѫ і народи
глѭште· оучителю чьто сь
творимъ· 11 Отъвѣштавъ же
глааше імъ· імѣѩи дьвѣ
ризѣ· да дастъ не імѫштю
моу· і имѣѩі брашьна та
кожде да творитъ· 12 придѫ
же і мытари крьститъ сѧ·
і рѣшѧ къ немоу· оучителю
чьто сътворимъ· 13 онъ же ре
че къ нимъ· ничьтоже бо
ле повелѣнааго вамъ тво
рите· 14 въпрашаахѫ же і·
і воіни глѭште· і мы
чьто сътворимъ· і рече къ
нимъ· никогоже обидите·

142

ни оклеветаіте· і доволь
ни бѫдѣте оброкы вашими·
15 чаѭштемъ же людьмъ· і по
мышлѣѭштемъ вьсѣмъ·
въ срьдьцихъ своіхъ· о іоа
н҄нѣ еда тъ естъ хс҃· 16 Отъвѣ
штаваше імъ іоанъ глѧ·
азъ оубо водоѭ крьштаѭ вы·
грѧдетъ же крѣплеи мене·

52 сп in спѣаше cyr. char. exaratum loco erasae glag. scripturae. Ad calcem pag. 140 b haec leg. glag. scr. д· ѡ бывъшимь гл҃ѣ къ юаноу III.1 v. 14 с in тврътовластьсст. scriba coronide adfixa del. indicavit; in страхонит. lit. с erasa 5 in остриѣ lit. glag. ѣ emendator aliquis erasit atque cyrillice ї scripsit In cap. pag. 141 b haec habes: ѡ въпрошшихъ народѣхъ.

ѥмоужe нѣсмь достоінъ·
отрѣшити ремене сапогоу
его· тъ вы крьститъ дхо
мь стъімь· і огн҄емь· 17 ѥ
моужe лопата въ ржкоу его·
і потрѣбитъ гоумъно свое·
Ї съберетъ пьшеницж·
вь житьницж своѭ· ӑ плѣ
вы съжежетъ ӧгн҄емь не
гашжштимь· 18 многа же і
на благовѣствоваше глѧ
къ л҄юдьмъ· 19 Їродъ же че
тврътовластьникъ· обли
чаемъ імь· о іродьѣдѣ

жeнѣ братра своего· і о вь
семь зълѣ еже створи і
родъ· 20 приложи і се надъ вь
сѣмь· і закл҄ючи іоана
вь тьмьници· 21 бъістъ же
ѥ̆гда крьстишѧ сѧ вьси л҄ю
дье· іс҃ крьштьшоу сѧ· і мо
лѧштю сѧ отврьзе сѧ небо·
22 і сънидe дхъ сты· тѣлe
сьнъімь зракомь· ѣко го
лжбь на нь· і гласъ съ нсе
бсы глѧ· ты еси снъ мои
възл҄юбл҄енъі· ӧ тебѣ бла
говолихъ· 23 і тъ бѣ іс· ѣко
трьми десѧты лѣт· начи
наѩ· снъ сы ѣко мьнимъ бѣ·

іосифовъ·
ілиевъ·
24 мат'татовъ·
левгиинъ·
мельхиевъ·
іан'нѣевъ·
іосифовъ·

25 мат'татиевъ·
мосовъ·
наоумовъ·
27 салатил҄евъ·
нириевъ·
28 мел҄ьхиевъ·
ӑддъдиевъ·

143

косамовъ·
елмодановъ·

нахоровъ·
35 сероховъ·

іровъ·
29 іосиовъ·
елиезеровъ·
іерамовъ·
25 ѥ̆слимовъ·
наангеовъ·
26 маӑтовъ·
матагиевъ·
семеіновъ·
іосифовъ·
іюдинъ·
27 іоӑнаевъ·
рисиевъ·
зоровавелевъ·
33 есромовъ·
фаресовъ·
іюдовъ·
34 іѣковововъ·
ісаӑковъ
ӑвраӑмовъ·
тараӈь·

рагавовъ·
29 мат'татовъ
левгиинъ·
30 семеоновъ·
іюдовъ·
іосифовъ·
іонанеовъ·
ѥлиѣк҄имовъ·
31 мелеӑиновъ·
маиановъ·
мат'татаевъ·
натановъ·
давыдовъ·
32 іесеӧвъ·
овидовъ·
воозовъ·
саламоновъ·
наасоновъ·
33 аминадавовъ·
ӑрамовъ·
іоӑрамовъ·

35 фалековъ·
еверовъ·
салаӈь·
36 каинановъ·
ӑрфаксадовъ·
симоновъ·
ноевъ·
ламеховъ·
37 матоусал҄ь·

еноховъ·
іаредовъ·
малелеіл҄евъ·
каинановъ·
38 еносовъ·
сифовъ·
ӑдамовъ·
бжи :-

IV·1 Іс҃ же испльнь дха ста·
възврати сѧ отъ іор'дана·
і ведѣаше сѧ духомь въ поу
стыниж· 2 м҃ дьни· іскоу
шаемъ диѣволомь· і не ѣ
стъ ничьтоже въ ты дьни·
Ї коньчавъшемъ сѧ імъ·
послѣдь възлака· 3 і рече
емоу диѣволъ· ӑште снъ
еси бжии· рьци каменью
семоу да бждѫтъ хлѣби·

17 гоумъно fortasse гоумьно manus glag. lit. а praeposuit

23 voc. лѣт lit. т superposita

25 nomini мосовъ rec.

1 і отъвѣшта іс къ немоу
глѩ· п'сано есть· ѣко не о
хлѣбѣ единомь живъ бѫ

144

IV·28 вьси ѣрости· на сънъмишти·
слышѧште се· 29 і въставъ
ше ізгънашѧ і вънъ із гра
да· і ведошѧ і до връхоу горы·
на неіже градъ іхъ създа
нъ бѣаше· да бѫ і низъринѫ
ли· 30 онъ же прошьдъ по срѣдѣ
іхъ ідѣаше· 31 І вънидє въ
каферънаоумъ· въ градъ га
лилеіскъ· І бѣ оучѧ въ
сѫботы· 32 і оужасаахѫ сѧ
о оучении его· ѣко съ вла
стиѭ бѣ слово его· 33 І въ съ
нъмишти бѣ чкъ· імы дхъ
бѣсъ нечистъ· і възъпи
гласомь велиемь глѩ· 34
іс назарѣанине· пришьлъ
еси погоубитъ насъ· вѣмь
тѧ къто еси· стꙑ бжи· 35 і за
прѣти емоу ис· глѩ· прѣмль
чи ізиди іж него· і поврь
гъ і бѣсъ по срѣдѣ· іздє
із него· никакоже не врѣ

жди его· 36 І бꙑстъ оужасъ на
всѣхъ· і сътѧзаахѫ сѧ· дроу
гъ къ дроугоу глѩште· чьто
естъ слово се· ѣко властиѭ
іѫ і силоѭ· велитъ нечи
стꙑимъ дхомъ· і исходи
тъ· коц· 37 і исхождааше шю
мъ о немь· въ всѣко мѣсто
страны· 38 въставъ же і съ
нъмишта· вънидє въ до
мъ симонь· тъшта же

симонѣ бѣ· одръжи
ма огнемь велиемь
і молишѧ і о неі 39 і ставъ
надъ неѭ запрѣти огню·
і остави ѭ· І абие въ
ставъши слоужааше імъ· 40
Заходѧштоу же слъньцю·
вьси елико імѣахѫ болѧ
штѧѩ недѫгы разлнчь
ны· привождаахѫ къ не
моу· онъ же на когожьдо і
хъ рѫкѫ· възлагаѩ цѣлѣ

145

аше ѩ· 41 Ісхождаахѫ же і бѣ
си отъ мъногъ· въпиѭште
і глѭште· ѣко ты еси хъ снъ
бжіи· і запрѣштаѩ не дадѣ
аше імъ глати· ѣко вѣдѣа
хѫ гѣ самого сѫшта· 42 Бы
вꙑшю же дни· ішьдъ іде въ
поусто мѣсто· і народи і
скаахѫ его· і придѫ до него·
і дръжаахѫ і да би не ошь
лъ отъ нихъ· 43 онъ же рече къ
нимъ· ѣко і дроугꙑмъ гра
домъ· подобаетъ ми благо
вѣстити цртвие бжие·
ѣко на се посъланъ есмь· 44 і бѣ
проповѣдаѩ на сънъмишти
хъ галилѣісцѣхъ· V·1 Бы же
належѧштю емь народоу· да
бѫ слꙑшали слово бжие·
і тъ бѣ стоѩ при езерѣ ѣени
саретьсцѣ· 2 і видѣвъ дъва
корабица· стоѭшта при езе
рѣ· рꙑбари же· ошьдъше

отъ нею· плакаахѫ мрѣжѧ·
3 вълѣзъше въ единъ отъ ко

Ad calcem pag. 143b glag. lit. haec. scripta: ж· w ıскоушени спове. Item ad calc. p. 144a haec: s· w ıмѫштıмь бѣсъ тьмьнъ 31 галилеıскъ an галилеıскь disc. nequ. In summa pag. 144b haec leg. з· w тъшти петровѣ 43 на supra versum scriptum, verbis ѣко се superpositum; посъланъ an посъланъ dub. In cap. pag. 145b haec habes: ·ıа· w ловитвѣ рыбъ 3 in вълѣзъше emend. cyr. lit. glag. ш mutavit in ж cyrillicum ut sit вълѣзъ же.

рабицю· іже бѣ симоновъ·
моли і отъстѫпити мало·
і сѣдъ оучаше іс кораблѣ
народы· 4 Ꙗко же прѣста глаѧ·
рече симоноу· вьзди ѣхаі
въ глѫбинѫ· і въметѣте
мрѣжѧ ваша въ ловитвѫ·
5 і отъвѣщавъ симонъ ре
че емоу· наставьниче·
об нощь вьсѫ троуждьше
сѧ· не ѩхомъ ничьсоже· по
глоу же твоемоу въвръже
мъ мрѣжѧ· 6 і се сътворьше·
обѧшѧ множьство рыбъ
много· протрьзаахѫ же сѧ
мрѣжѧ іхъ· 7 і поманѫшѧ
причѧстьникомъ· іже бѣ
ахѫ въ дроузѣмь корабли·
да пришьдъше помогѫтъ
імъ· і придошѧ і испль
нишѧ оба кораблѣ ꙗко погрѫ

146

жати сѧ іма· 8 Видѣвъ же
симонъ петръ· припаде къ
колѣнома ісвама глѧ· і
зиди отъ мене· ꙗко мѫжь
грѣшьнъ есмь ги· 9 оужасъ
бо одрьжааше і· і всѧ сѫ
щѧѩ съ нимь· о ловитвѣ
рыбъ ѩже ѩшѧ· 10 такожде
же· і ꙗкова· і оан҄на· сна зе
ведеова· ꙗже бѣсте обь
щьника симонови· І рече
къ симоноу ис· не бои сѧ·
отъ селѣ чкы бѫдеши ловѧ·
11 ізвезъше корабь на соухо·
і оставьше все вь слѣдъ е
го ідошѧ· 12 І бы егда бы·
въ единомь отъ градъ· і се
мѫжь испльнь прокаженьѣ
і видѣвъ іса паде ниць·
молѧ сѧ емоу і глѧ ги·
аще хощеши можеши мѧ
очистити· 13 і простьръ рѫ
кѫ коснѫ і рекъ· хощѫ очи
сти сѧ· і абье проказа отиде
отъ него· 14 і тъ запрѣти емоу
никомоуже не глати· нъ шь
дъ покажи сѧ іерѣови· і при
неси о очищении своемь·
ꙗкоже повелѣ мωси· въ (очи
щѥ)нье імъ· 15 Прохождааше
же паче слово о немь· і сънн
маахѫ сѧ народи мнози·
слышати і ицѣлитъ сѧ отъ
него· отъ недѫгъ своихъ·
16 тъ же бѣ оходѧ въ поустынѧ·
і молѧ сѧ· 17 І бысть отъ дь
нии· і тъ бѣ оучѧ· і бѣахѫ
сѣдѧште фарисѣі· і зако
ноучителе· іже бѣахѫ
пришьли отъ вьсѣкоѩ вси·
галилеіскы· і юдеискы·
і отъ ілма і сила гнѣ бѣ цѣ
лити ѩ· 18 і се мѫжи носѧ
ще на одрѣ чка· іже бѣ осла
бленъ· і искаахѫ вънести і·
і положити і прѣдь нимь

147

19 і не обрѣтъше кѫдоу вънести і·
народа ради· вьзлѣзъше на
храмъ· сквозѣ скѫдоль ни
зъвѣсишѧ і· съ ложемь прѣ
дъ іса· 20 і видѣвъ вѣрѫ і
хъ рече емоу· чловѣче отъпоу
щаѭтъ ти сѧ грѣси твои·
21 і начѧшѧ помышлѣти· къ

3 verbo отъстѫпити cyr. lit. superpositum отъ земѧ 5 въвръжемъ an вьвръжемъ, 7 пришьдьше an пришьдъше dub. In cap. pag. 146a: бі· о прокаженѣмь 14 lit. св in своемь cyrillice exaratae pro erasis glagol quae in очищенье uncis inclusa sunt emendator aliquis erasit atque cyrill. свѣдѣ scripsit, idem in нье glagol. lit. ь in cyrill. и mutavit.
Ad calcem eiusdem pag. 146b haec leguntur ів· о ослабленѣмь

кънижьници і фарисѣі глѭ
іште· къто естъ сь· іже глаголе
тъ власфимиѭ· къто мо
жетъ отъпоуштати грѣхъı·
тъкъмо единъ бъ· 22 разоумѣ
въ же ис· помъışлениѣ і
хъ· отъвѣштавъ рече імъ·
чьто помъıшлꙗѣете въ срь
дьцихъ вашихъ· 23 чьто естъ
оудобѣе решти ославленоу
моу· отъпоуштаѭтъ ти сѧ
грѣси твоі· ли решти· въ
стани і ходи· 24 нъ да оувѣ
сте ꙗко власть іматъ снъ
чскъı· на земи отъпоу

штати грѣхъı· рече же осла
бленоумоу· тебѣ глѭ въ
стани· і възъми ложе
твое· і иди въ домъ твоі·
25 і абье въста прѣдъ ними·
възьмъ на немьже лежа
аше іде въ домъ своі·
слава ба· 26 і оужасъ приѧ
вьсѧ· і славлѣахѫ ба·
і испълнишѧ сѧ страхомь
глѭште· ꙗко видѣхомъ
дивьна дьньсь· 27 і по сихъ
ізиде· і оузьрѣ мъıтарѣ·
іменемь левьѩ· сѣдѧ
штъ на мъздьници· і рече
емоу іди по мнѣ· 28 і оста
вь вьсѣ· въставъ вь слѣ
дъ его іде· 29 і сътвори чрѣ
жденье велико· левьи
емоу· въ домоу своемь·
і бѣ народъ многъ мъıтарь
і инѣхъ іже бѣахѫ съ ни
мь възлежѧште· 30 і ръпъ

148

тахѫ кънижьници і фа
рисѣі· къ оученикомъ его
глѭште· по чьто съ мъı
тари і грѣшьникъı ꙗстъ і
пьетъ· 31 І отъвѣштавъ ис
рече къ нимъ· не трѣбоуѭ
тъ сѫдравии врачевъ· нъ
болѧштеи· 32 не придохъ при
зъватъ правьдьникъ· нъ
грѣшьникъı въ покаание·
33 они же рѣшѧ къ немоу· по чь
то оученици іоановы по
стѧтъ сѧ часто· і моли
твъı творѧтъ· такожде
і фарисѣісци· а твоі
ꙗдѧтъ і пьѭтъ· 34 онъ же ре
че къ нимъ· еда можете
снъı брачьнъıꙗ· доіде
же женихъ естъ съ ними·
сътворити постити сѧ·
35 придѫтъ же дьнье· егда
отъимѫтъ бѫдетъ отъ нихъ
женихъ· тъгда постѧтъ

сѧ въ тъı дни· 36 глаголаше же і
притъчѫ къ нимъ· ꙗко никъто
же приставлениѣ ризъı но
въı· не приставлꙗѣетъ на ри
зѫ ветъхѫ· аште ли же ни·
і новѫѭ раздеретъ· і ве
тъсѣи не приключитъ сѧ при
ставление· еже отъ новааго·
37 і никътоже не вълиѣаетъ·
вина нова въ мѣхъı ветъ
хъı· аште ли же ни· проса
дитъ вино новое мѣхъı·
і то пролѣетъ сѧ· і мѣси
погъıбнѫтъ· 38 нъ вино ново
въ мѣхъı новъı· вълива
ти· і обое съблюдетъ сѧ·
39 і никътоже пивъ ветъха
абье хоштетъ новоумоу·
глетъ бо ветъхое лоуче е
стъ· VI·1 Бъıстъ же въ сѫ
ботѫ· въторопрѣвъı·

Ad calc. pag. 147b іж· ѡ левћии і мытари

38 вълиіати an вълиѣати dub.

іти емоу сквозѣ сѣаньѣ·
і въстрьзаахѫ оученици

149

его класы· і ѣдѣахѫ істи
ратѫште рѫкама·
2 етери же· отъ фарисѣі рѣ
шѧ імъ· чьто творите· его
же не достоітъ творити
въ сѫботѫ· 3 і отъвѣшта
въ ис рече къ нимъ· ни ли
сего есте чьли· еже сътво
ри дадъ· егда възлака сѧ
мъ· і иже бѣахѫ съ нимь·
4 како вьниде въ домъ бжи·
і хлѣбы прѣдъложеньѣ
ѣстъ· і дастъ сѫштi
мъ съ нимь· іхъже не до
стоѣше ѣсти· тъкъмо іе
рѣомъ единѣмъ· 5 і глаа
ше імъ· ѣко гь естъ снъ
чскъі сѫботѣ·
6 Бысть же въ дроугѫѭ
сѫботѫ· вьнити емоу·
въ сънъмиште і оучити·
і бѣ чкъ тоу· і рѫка деснаа
его бѣ соуха· 7 і назираахѫ і

кънижьници· аште въ сѫ
ботѫ ицѣлитъ і· да обрѧ
штѫтъ рѣчь на нь· 8 онъ же вѣ
дѣаше помышленьѣ іхъ·
і рече мѫжеви імѫштю
емоу соухѫ рѫкѫ· въста
ни· і стани по срѣдѣ· онъ
же въста· 9 рече же ис къ
нимъ· въпрошѫ вы· аште
достоітъ въ сѫботы до
бро творити· ли зъло съ
творити· дшѫ спсти ли
погоубити· 10 і възьрѣвъ
на вса рече емоу· простъ
ри рѫкѫ твоѭ· онъ же про

стьрѣтъ· і оутврьди сѧ
рѫка его ѣкы дроугаѣ· 11 они
же іспльнишѧ сѧ безоумиѣ·
і глаахѫ дроугъ къ дроугоу·
чьто оубо бишѧ сътворили
ісви· 12 Бысть же въ дь
ни ты· ізиде въ горѫ
молити сѧ· і бѣ об ноштъ

150

въ молитвѣ бжии· 13 і егда
бысть дьнь· призъва
оученикы своѩ· і избъ
ра отъ нихъ в͠і· ѩже і ап͠лы
нарече· 14 симона егоже іме
нова петра· і ан̾дрѣоу бра
тра его· і ѣкова· і оана·
филипа. і вар̾толомѣа·
15 і мат̾теа· і т̾омѫ· і ѣко
ва алфеова· і симона
нарицаемааго зилота
16 і юдѫ іѣковлѣ· і июдѫ
іскариотьскааго· іже бы
і прѣдатель· 17 і сьшьдъ
съ ними ста на мѣстѣ равь
нѣ· і народъ оученикъ е
го· і множьство много
людии· отъ вьсеѩ іюдѣіѩ·
і иљма· і поморьѣ т̾уръ
скаѣ· і сидоньска· іже
приидѫ послоушатъ его·
і ицѣлити сѧ· отъ недѫ
гъ своіхъ· 18 і стражѫ

штеі· отъ дхъ нечистъ·
цѣлѣахѫ сѧ· 19 і вьсь наро
дъ іскааше прикасати сѧ
емь ѣко сила із него і
схождааше· і ицѣлѣаше
вьсѧ· 20 І тъ възведъ
очи своі· на оученикы
своѩ глааше· Блажени
ништии дхомь· ѣко ва

Ad calcem pag. 149 a: и соухорѫчьнѣмь — VI.4 дастъ aut дасть — In cap. pag. 150 a и ізбърани апл̄ъ. — 20 своѩ in cod. ita exaratum ut ѧ pro ѩ legi possit

ше естъ цр҃ствие бж҃ие·
21 Блажени алчѫштеи нꙑ
нѣ· ѣко вꙑ насꙑтите
сѧ· Блажени плачѫште
i сѧ нꙑнѣ· ѣко вꙑ въсмѣ
ѥте сѧ· 22 Блажени бѫдете·
егда възненавидѧтъ
вꙑ чл҃ци· i егда разлѫ
чѧтъ вꙑ·
i пронесѫтъ iмѧ ваше·
ѣко зъло сн҃а чл҃скаго ради·
23 въздрадоуите сѧ въ тъ
дьнь· i възиграите· се
мъзда ваша многа на не

151

бесехъ· по сихъ бо творѣа
хѫ пророкомъ оц҃и iхъ· 24 Ѡба
че горе вамъ богатꙑимъ·
ѣко въсприѩсте оутѣхѫ ва
шѫ· 25 горе вамъ насꙑште
нии нꙑнѣ· ѣко въслаче
те сѧ· Горе вамъ смѣѭ
штiмъ сѧ нꙑнѣ· ѣко въ
здꙑхаете i въсплаче
те сѧ· 26 горе ѥгда добрѣ ре
кѫтъ о васъ вси чл҃ци· по се
моу бо творѣахѫ лъжиимъ
пророкомъ оц҃и iхъ· 27 Нъ ва
мъ глѭ слꙑшѧштiимъ·
любите врагꙑ вашѧ· до
бро творите ненавидѧштiи
мъ васъ· 28 бл҃свите клънѫ
штѧѩ вꙑ· молите сѧ за
творѧштѧѩ вамъ обидѫ·
29 Бьѭштюмоу тѧ въ деснѫ
ѭ ланитѫ· подаи дроу
гѫѭ· i отемлѭштюмоу
тебѣ ризѫ· i срачицѧ не
възбрани· 30 вьсѣкомоу про
сѧштюмоу оу тебе даи· i о
тѧмлѭштааго твоѣ· не i
стѧзаи· 31 I ѣкоже хоштете
да творѧтъ вамъ чл҃ци· i вꙑ
творите iмъ такожде·
32 i аште любите любѧшта
ѩ вꙑ· каѣ вамъ хвала
ѥстъ· iбо i грѣшьници
любѧштѧѩ любѧтъ·
33 I аште благотворите·
благотворѧштiимъ ва
мъ· каѣ вамъ хвала естъ·
iбо i грѣшьници тожде
творѧтъ· 34 I аште въ за
iмъ даете· отъ нихъже
чаете въсприѩти· каѣ
вамъ хвала естъ· iбо
i грѣшьници грѣшьнико
мъ въ заiмъ даѭтъ·
да въсприимѫтъ равьно·
35 обаче любите врагꙑ
вашѧ i благотворите

152

i въ заiмъ даите· ниче
соже чаѭште· i бѫдетъ
мъзда ваша многа· i бѫ
дете снове вꙑшьнѣаго·
ѣко тъ благъ естъ· на не
възблагодѣтьнꙑѩ·
i зълꙑѩ· 36 Бѫдѣте оубо
милосрьди· ѣкоже оц҃ь ми
лосрьдъ естъ· 37 i не сѫди
те· да не сѫдѧтъ вамъ· i не
осѫждаите да не осѫдѧ
тъ васъ· отъпоустите i о
тъпоустѧтъ вꙑ· 38 даите
i дастъ сѧ вамъ· мѣрѫ до
брѫ натъканѫ· i потрѧсъ

22 quae post разлѫчатъ вꙑ glagol. charact. exarata erant emendator aliquis erasit atque cyrillice haec posuit: и оукорятъ. In cap. pag. 150 b habes w блаженыхъ 23 ıхъ an ıхь dub. 25 насыштении, cyr. emend. supra v. мъ apposuit ut dativum насыштениимъ legeres, in въслач. inter с et л rasura unius literae (п?) 29 literae ь vocabuli бьѭштюмоу cyrillicum и superpositum 33 вамъ an вамь dub. 36 ad v. оць cyr. emend. supra v. вашъ appos

нѫ· і прѣлигѣѭштѫ сѧ· (да)
дадѧтъ на лоно ваше· тоѭ
бо мѣрѫ· ѥѭже мѣрите·
възмѣрѧтъ вамъ· 39 рече же
притъчѫ імъ· еда може
тъ слѣпьць· слѣпьца води
ти· не оба ли въ ѣмѫ въпа
дета сѧ· 40 нѣстъ оученикъ

надъ оучителемь своімь·
съвръшенъ же всѣкъ бѫдетъ
ѣкоже і оучитель его· 41 Чь
то же видиши сѫчьць· іже
естъ въ очесе братра твоего·
а бръвъна еже естъ въ очесе
твоемь не чюеши· 42 ли како
можеши решти братроу тво
емоу· братре· остави да ізъ
мѫ сѫчьць· іже естъ въ оцѣ
твоемь· самъ бръвъна въ
оцѣ твоемь не видѧ· лице
мѣре· ізъми прѣвѣе брь
вьно· із очесе твоего· і тъ
гда прозьриши ізѧти сѫ
чьць· іже естъ въ очесе бра
тра твоего· 43 Нѣстъ бо дрѣво
добро творѧ плода зъла· ни
дрѣво зъло творѧ плода до
бра· 44 всѣко оубо дрѣво отъ
плода своего познаетъ сѧ·
не отъ трьнѣ бо чешѫтъ
смокъви· ни отъ кѫпинъı

153

грозда обемлѭтъ· 45 благъı
бо чкъ· отъ благааго съкро
вишта срьдьца своего· ізно
ситъ благое· і зълъı чкъ·
отъ зълааго съкровишта
своего· износитъ(л)зълое
ѡтъ ізбъıтъка бо срьдь
ца· глѭтъ оуста его· 46 чьто

же мѧ зовете ги ги· а не
творите ѣже глѭ· 47 всѣкъ
грѧдъı къ мнѣ· і слъıшѧи
словеса моѣ і творѧ ѣ· съ
кажѫ вамъ· комоу естъ
подобьнъ· 48 подобьнъ естъ
чкоу зиждѫштю храминѫ·
іже іскопа і оуглѫби·
і положи основание на ка
мене· наводьню же бъı
въшю· припаде рѣка храми
нѣ тоі· і не може подви
гнѫти еѩ· основана бо бѣ
на камене· 49 а слъıшавъı
і не творь· подобьнъ естъ

чкоу· създавъшю храминѫ
безъ основаниѣ· ѥже при
рази сѧ рѣка· і абие разори
сѧ· і бъıстъ раздроушение
храминъı тоѩ велие· VII·1 егда
же съконьча вса глъı съıѩ·
въ слоухъı людьмъ· вьни
де въ каперънаоумъ·
2 Сътьникоу же етероу рабъ болѧ
зьнѣ оумираше· іже бѣ
емоу чьстьнъ· 3 слъıшавъ
же іса· посъла къ немоу
старьцѧ· іюдеіскъı· мо
лѧ і да спетъ рабъ его· 4 они
же пришьдъше къ ісви·
молѣахѫ і тъштьно глѭ
ште емоу· ѣко достоінъ е
стъ· еже аште даси е
моу· 5 любитъ бо ѩзъıкъ
нашь· і сънъмиште тъ
създа намъ· 6 іс же іде
аше съ ними· еште же е
моу не далече сѫштю отъ

154

домоу· посъла къ немоу дроу

38 да quod дадатъ praecedit emendator aliquis punctis praefixis delere voluit   45 л quod unius inclusum signo quodam praefixo del voluit emendator   In cap. pag. 153 b: и съıшии!

гꙑ сътьникъ глѧ емоу·
ги не движи сѧ· нѣсмь бо
достоинъ· да подъ кровъ мои
вьнидеши· 7 тѣмь же не се
бе достоина сътворихъ
прити къ тебѣ· нъ рьци сло
вомь· і ицѣлѣтъ отрокъ
мои· 8 іко азъ чкъ есмь по
дъ властелꙑ· оучиненъ·
імѣѩ подъ собоѭ воѧ·
і глѭ семоу іди· і иде
тъ· і дроугоумоу приди·
і придетъ· і рабоу моемоу·
сътвори се і сътворитъ·
9 і слꙑшавъ се ис· чюди
сѧ емоу· і обраштъ сѧ по
слѣдоуѭштюмоу
народоу рече· аминь глѭ
вамъ· ни въ ілн толико
ѩ вѣрꙑ не обрѣтъ· 10 і възвра
штъ сѧ въ домъ посъланꙑ
обрѣтѫ болѧштааго раба

іцѣлѣвъша· 11 І бꙑстъ въ
прочии· ідѣаше въ градъ
нарицаемꙑ наинъ· і съ ни
мь ідѣахѫ оученици его·
і народъ многъ· 12 ѣко же при
ближи сѧ къ вратомъ града·
і се ізношаахѫ оумьрьшь
снъ· іночѧдъ матери сво
еі· і та бѣ въдова· і наро
дъ отъ града многъ бѣ съ не
ѭ· 13 і видѣвъ ѭ гь милосрь
дова ѭ· і рече еі не плачи сѧ·
14 і пристѫпль коснѫ въ одръ·
носѧштеі же сташѧ· і рече·
юноше· тебѣ глѭ въстани·
15 і сѣде мрътвъі· і начѧ
тъ глати· 16 Приѩтъ же стра
хъ всѧ· і славлѣахѫ ба

глѭште· ѣко пророкъ велии
въ въста въ насъ· і ѣко по
сѣти гь людии своихъ·
17 І изиде слово се по всеі
іюдеі о немь· і по вьсеі

155

странѣ· 18 І възвѣстишѧ
іоаноу· оученици его· о вьсѣ
хъ сихъ· 19 і призъвавъ дъва
етера отъ оученикъ свои
хъ іоанъ· посъла къ ісви
глѧ· тꙑ ли еси грѧдаи·
іли іного чаемъ· 20 пришь
дъша же къ немоу мѫжа ре
коста· іоанъ крьстите
ль посъла нꙑ къ тебѣ глѧ·
тꙑ ли еси грѧдаи· іли
іного чаемъ· 21 въ тъ часъ
іцѣли многꙑ отъ не··дѫгъ
і ранъ· і дхъ зълъ· і мно
гомъ слѣпомъ дарова про
зьрѣние· 22 і отъвѣштавъ
іс рече іма· шьдъша въ
звѣстита іоанови· ѣже
видѣста і слꙑшаста·
ѣко слѣпии прозираѭтъ·
і хромии ходѧтъ· і прока
жении очиштаѭтъ сѧ·
і глоусии слꙑшѧтъ·

мрътвии въстаѭтъ· ни
штии благовѣствоуѭтъ·
23 і блаженъ естъ іже аште
не съблазнитъ сѧ о мнѣ·
24 отшьдъшема же оученико
ма іоанокома· начѧтъ гла
ти къ народомъ о іоанѣ·
чесо ізидосте въ поустꙑ
нѭ видѣтъ· трьсти ли вѣ
тромь движемꙑ· 25 нъ чесо

In cap. pag. 145b: ѡ сноу въдовица itidem pag. 155a: ѡ посъланыхъ от иоана 21 отъ не··дѫгъ, scriba primarius loco vocabuli недѫгъ aliud exaraverat, cuius vestigia in literis не et д manent, emendator vero recentior reliquis literis erasis cyr. char. ѫгъ addidit 22 мрътвии an мрътвии, въстаѭтъ an въстаѭтъ dub. 24 in изидосте lit. е ex а rescripta.

ізидосте видѣтъ чка лі-
мѧкъками ризами одѣна-
се іже въ одежди славьнѣ
і въ пишти мнозѣ сѫште
вь цръствихъ сѫтъ· 26 нъ че
со ізидосте видѣтъ· про
рока ли· еі· глѭ вамъ·
і лише пророка· 27 Сь бо естъ
о немьже· съпано естъ· се
азъ посълѭ агглъ мои·
прѣдъ лицемь твоімь·
іже оуготоваетъ пѫть
твоі прѣдъ тобоѭ· 28 Г҃лѭ

156

же вамъ· болии рожденꙑ
хъ женами пророкъ· іоанна
крьстителѣ никътоже нѣ
стъ· мьнии же въ црси бжии
болии его естъ· 29 І вси лю
дье слꙑшавъше· і мꙑ
таре· оправьдишѧ ба· крь
штьша сѧ крьштеньемь і
оановомь· 30 фарисѣі же і
законьници· съвѣтъ бжии
отъвръгѫ въ себѣ· не кре
штьше сѧ отъ него· 31 комоу
оуподоблѭ чкꙑ рода сего·
і комоу сѫтъ подобьни·
32 подобьни сѫтъ отрочиште
мъ· сѣдѧштемъ на тръжи
штихъ· і приглашаѭ
ште дроугъ дроуга· і глѭ
тъ· свирахомъ вамъ і
не плѧсасте· плакахомъ
сѧ вамъ і не плакасте·
33 приде бо іоанъ крьстите
лъ· ни хлѣба ѣдꙑ· ни би

на пьѭ· і глете бѣсъ іма
тъ· 34 приде снъ чскꙑ·

ѣдꙑ и пьѭ і глете· се чкъ
ѣдьца· і винопивьца· дроу
гъ мꙑтаремъ і грѣшьни
комъ· 35 і оправьди сѧ прѣ
мѫдрость· отъ всѣхъ чѧ
дъ своіхъ· 36 Молѣаше же і
етеръ отъ фарисѣі· да би
ѣлъ съ нимь· і въшьдъ
въ домъ фарисѣовъ вьзле
же· 37 І се жена въ градѣ·
ѣже бѣ грѣшьница· і оувѣ
дѣвъши ѣко възлежитъ въ
храминѣ фарисѣовѣ· прине
съши алавастръ мѵра·
38 і ставъши зади при ногоу
его· плачѫшти сѧ· начѧ
тъ мочити нозѣ его слъ
зами· і власꙑ главꙑ
своеѩ отираше· і обло
бꙑзаше нозѣ его· і ма
заше мѵромь· 39 видѣвъ

157

же фарисеі· възъвавꙑ
его рече· вь себѣ глѧ· сь а
ште би бꙑлъ пророкъ· вѣдѣ
лъ би оубо· і какова жена
прикасаетъ сѧ емь· ѣко грѣ
шьница естъ· 40 отъвѣшта
въ же ис· рече къ немоу·
симоне· імамь ти нѣчь
то решти· онъ же рече· оучи
телю рьци· 41 дъва длъжь
ника бѣаше заімода
вьцю етероу· единъ бѣ длъ
жьнъ· пѧтьѭ сътъ дина
рь· а дроугꙑ пѧтьѭ десѧ
тъ· 42 не імѫштема же іма
въздати· обѣма іма отъ
да· которꙑ обою паче
вьзлюбитъ і· 43 отъвѣшта

25 въ пишти an вь пишти dub. 26 пророка in cod. прока cum superposito р. In cap. p. 156b: ѡ помазавъши ба мѵромь 39 пророкъ, in cod. прокъ cum superposito р; post оубо emend. cyr. supra v. кто addidit 41 динарь an динаръ dubium

въ симонъ рече· не пьштю
ѭ ѣко емоуже вѧште отъ
да· онъ же рече емоу· пра
вь сѫдилъ еси· 44 і обра
штъ сѧ къ женѣ· рече симоноу·

видиши ли сиѭ женѫ· вь
нидъ въ домъ твоі· воды
на нозѣ моі не дастъ· си
же слъзами омочи нозѣ
моі· і власы своіми
отьрѐ· 45 лобьзаньѣ мнѣ не
дастъ· си же отъ нелиже
вьнидъ· не прѣста обло
бызаіѫшти ногоу моею·
46 масломь главы моеѩ
не помаза· си же мѵромь
помаза нозѣ моі· 47 егоже
ради глѭ ти· отъпоушта
ѭтъ сѧ еі грѣси мнозиі·
ѣко вьзлюби много· а е
моуже мьне отъпоуштае
тъ сѧ· мьньшьми люби
тъ· 48 рече же еі отъпоушта
ѭтъ сѧ тебѣ грѣси· 49 і на
чѧшѧ вьзлежѧштеі съ
нимь· глати вь себѣ·
къто сь естъ· ѣко і грѣхы
отъпоуштаетъ· 50 рече же

158

къ женѣ· вѣра твоѣ съпа
се тѧ· іди въ миръ· VIII·1 Бы
же по томь· і тъ прохожда
аше сквозѣ грады· і веси·
проповѣдаѩ і благовѣ
стоуѩ· црсье бжие· і оба
на десѧте съ нимь· 2 і же
ны етеры· ѩже бѣахѫ
іцѣлены отъ недѫгъ·
і ранъ· і дхъ зълъ· і болѣ
зни· мариѣ нарицае

маѣ магдалыни· іж не
ѩже седмь бѣсъ ізиде·
3 і оан'на жена хоузѣанина·
і ины мъногы· ѩже
слоужаахѫ емоу· отъ
імѣнии своіхъ· 4 Разоу
мѣѭштю же народоу мь
ногоу· і грѧдѫштимъ отъ
вьсѣхъ градъ къ немоу· при
тъчеѭ глаше къ нимъ·
5 Ізиде сѣѩи сѣатъ сѣме
не своего· і егда сѣаше·

ово паде при пѫти· і попъ
рано бы· і птицѧ небесьныѩ
позобашѧ е· 6 а дроугое паде
на камене· і прозѧбъ оусъ
ше· за не не імѣаше влагы
7 а дроугое паде по срѣдѣ трь
ньѣ· і вьздрасте трьние
і подави е· 8 а дроугое паде
на землі добрѣ· і прозѧбъ
сътвори плодъ· сторицеѭ·
се гла вьзгласи· імѣ
ѩи оуши слышати да слы
шитъ· 9 въпрашаахѫ же і
оученици его глѭште·
чьто естъ притъча си· 10 онъ
же рече імъ· вамъ дано
естъ разоумѣти таины
црсѣ бжьѣ· а прочимъ
въ притъчахъ· да видѧ
ште не видѧтъ· і слы
шѧште не слышѧтъ· і не
разоумѣѭтъ· 11 Єстъ же
притъча си· сѣмѧ естъ

159

слово бжие· 12 а іже при пѫ
ти сѫтъ· слышѧштеі
слово· по томь же приде
тъ дѣволъ· і възъме

45 inter вьнидъ et не прѣста emend. cyrill. въ домъ твои supra v. scripsit. Ad calcem pag. 158a: и б· притъча сѣѭштааго 1 градѫштимъ, lit. м supra versum exarata, inter и et ъ rasura unius lit. (х videtur fuisse) apparet

тъ слово ѿтъ срьдьца іхъ·
да не вѣры імъше спени
бѫдѫтъ· 13 ӑ іже на ка
мени· іже егда оуслы
шѧтъ съ радостиѭ прие
млѭтъ слово· і корене не
імѫтъ· іже въ врѣмѧ
вѣрѫ емлѭтъ· і въ врѣмѧ
напасти отстѫпаѭтъ·
14 ӑ падъшее въ трьнье· си
сѫтъ· слышавъшеі·
і отъ печали· і богать
ства· і сластьми жи
тіискъıми· ходѧште по
давлѣѭтъ сѧ· і не до
връха· плода творѧтъ·
15 ӑ еже на добрѣ земи· си
сѫтъ· іже добромь срь
дьцемь і благомь·

сълышѧштеі слово· дръжѧ
тъ· і плодъ творѧтъ въ трь
пѣнии· 16 Никътоже оубо
свѣтильника въжегъ· по
крываетъ его сѫдомь·
ли подъ ѡ̆дромь полагаетъ·
нъ на свѣштьникъ въ
злагаетъ· да въходѧштии
видѧтъ свѣтъ· 17 Нѣстъ бо
таіно· еже не ӑвитъ сѧ·
ни оутаено еже не бѫдетъ
познано· і въ ӑвленье
придетъ· 18 Блюдѣте сѧ оу
бо како слышите· іже
бо іматъ дастъ сѧ емоу·
ӑ іже не іматъ· і еже мь
нитъ сѧ імѣіѧ· ѿъіме
тъ сѧ ѿтъ него· 19 Придѫ же
къ немоу· мати і братрьѣ
его· і не можаӑхѫ· бе
сѣдовати къ немоу· наро
домъ· 20 і възвѣстишѧ
емоу глаѭште· ѣко ма

160

ти твоѣ і братрьѣ· твоѣ
вьнѣ стоѩтъ· видѣти тѧ
хотѧште· 21 онъ же отъвѣ
штавъ рече къ нимъ· ма
ти моѣ і братрьѣ моѣ· си
сѫтъ· слышѧштеі сло
во б҃жье· і творѧште е·
22 Бꙑ҃ же въ единъ отъ дьни
і тъ вълѣзе въ корабль·
і оученици его· і рече і
мъ· прѣідѣмъ на онъ по
лъ езера· і прѣѣдѫ· 23 ѣдѫ
штемъ же імъ· оусъпе
нс҃· і сънide боурѣ вѣтръ
на въ езеръ· і исконьча
ваӑхѫ сѧ· і вълаӑхѫ сѧ·
24 пристѫпьше же възбоу
дишѧ і глаѭште· наста
вьниче наставьниче
погꙑбнемъ·
Онъ же въставъ запрѣти
вѣтроу· і влънению мо
рьскоумоу· і оулеже·

і бꙑстъ тишина· 25 і рече
къ нимъ· къде естъ вѣра ва
ша· оубоѣвъше же сѧ· чюди
шѧ сѧ глаѭште къ себѣ· къто
оубо сь естъ· ѣко і вѣтро
мъ велитъ і водѣ і послоу
шаѭтъ его· 26 і прѣѣдошѧ на
землѭ генисаретьскѫ
ѣже естъ об онъ полъ гали
леѩ· 27 і ишьдъшемъ імъ
на землѭ· сърѣте і мѫ
жь етеръ отъ града· іже
імѣӑше бѣсъ отъ лѣтъ
многъ· і вь ризѫ не обла
чаӑше сѧ· і въ храмѣ не жи
вѣӑше· нъ въ гробѣхъ· 28 оузь
рѣвъ же іса· припаде къ не
моу· і гласомь велие

Ad calcem p. 160a lit. gl. min. haec scripta. ѡ запрѣштени вѣтроу і морю   In cap. p. 160b иг· ѡ легеонѣ   25 послоушаѭтъ an послоушаѭтъ dub.

мь рече· чьто естъ мьнѣ·
і тебѣ ісе сне ба вышь
нѣего· молѭ ти сѧ не мѫ
чи мене· 29 прѣштааше бо
дхви нечистоумоу· ізи

161

ди отъ чка· отъ мъногъ бо
лѣтъ въсхыштааше і·
і вѧзаахѫ і ѫжи желѣзны·
і пѫты стрѣгѫштеі·
і растръзааше ѫзы· гони
мъ бываааше бѣсомь· скво
зѣ поустынѩ· 30 въпроси же
і іс гла· чьто ти імѧ е
стъ· онъ же рече легеонъ·
ѣко бѣси мнози вънидѫ
въ нь· 31 і молѣахѫ і да не
повелитъ імъ въ бездъ
нѫ іти· 32 бѣ же тоу стадо
свинии много пасомо въ
горѣ· і молѣахѫ і· да по
велитъ імъ· въ ты вь
нити· і повелѣ імъ· 33 і и
шьдъше бѣси отъ чка·
вънидоша вь свиньѩ·
і оустръми сѧ стадо по
брѣгоу въ езеро· і истопе·
34 видѣвъше же пасѫштеі
бывъшее· бѣжаша· і вь

звѣстиша въ градѣ і вь
селѣхъ· 35 ізидѫ же видѣ
тъ бывъшаего· і придѫ
къ ісви· і обрѣтѫ сѣдѧшта
чка· іж негоже бѣси ізи
дѫ· облъчена і съмысля
шта· при ногоу ісвоу· і оу
бошѧ сѧ· 36 вьзвѣстиша і
мъ· видѣвъше же і како
съпасе сѧ бѣсьновавы·
37 і молиша і вьсь народъ о
бласти· герѣесиньскыѩ·

отити отъ нихъ· ѣко стра
хомь велиемь одръжими
бѣахѫ· онъ же вълѣзъ въ
корабль· възврати сѧ· 38 Мо
лѣаше же сѧ емоу мѫжь·
іж негоже ізиде бѣсъ· да
би съ нимь былъ· іс же
отъпоусти і гла· 39 възвра
ти сѧ въ домъ твоі· і по
вѣдаі елико ти сътвори
бъ· і иде по вьсемоу гра

162

доу проповѣдаѩ· елико
сътвори емоу бъ· 40 Бы же
егда възврати сѧ іс· приѩ
тъ і народъ· бѣахѫ бо вьси
чаѭште его· 41 І се приде
мѫжь· емоуже бѣ імѧ і
аръ· і тъ кънѧзь сънъми
штю бѣ· і падъ при ногоу
ісвоу· молѣаше і вьни
ти въ домъ свои· 42 ѣко дъ
шти іночѧда бѣ емоу· ѣко
і дъвою на десѧте лѣтоу·
і та оумирааше· егда же
ідѣаше· народи оутнѣтаа
хѫ і· 43 І жена сѫшти въ то
чении кръви· отъ дъвою на
десѧте лѣтоу· ѣже враче
мъ· іздаавъши вьсе імѣ
ние свое· ни отъ единого
же не може ицѣлѣти· 44 си
пристѫпьши съзади·
коснѫ сѧ въскрилии ризѣ
его· і абие ста· течение

кръве еѩ· 45 і рече іс· къто естъ
коснѫвыи сѧ мнѣ· отъмѣта
ѭштемъ же сѧ вьсѣмъ· рече
петръ· і иже съ нимь бѣахѫ·
наставьниче· народи оутѣ
штаѭтъ тѧ· і гнетѫтъ·

Pag. 162a in capite et ad calcem haec habet: ѡ дъштери сѵнагоговѣ и е ѡ кръвоточивѣи

і г҃лѥши къто естъ коснѫ
вꙑ сѧ мьнѣ· 46 ıс же рече·
прикоснѫ(вꙑ) сѧ мнѣ къто·
азъ бо чюхъ силѫ ішьдъшѫ
із мене· 47 і видѣвъши жена·
ѣко не оутаі сѧ· трепештѫ
шти приде· і падъши прѣ
дъ нимь· за нѭже винѫ
прикоснѫ сѧ емь· повѣда
прѣдъ вьсѣми людьми·
і ако іцѣлѣ абьѥ· 48 іс҃ рече
еі· дрьзаі дъшти· вѣра
твоѣ сп҃е тѧ· іди въ миръ·
49 Еште же емоу глѭштю·
приидъ етеръ отъ архисѵ
нагога· гла емоу· ѣко оу
мрѣтъ дъшти твоѣ· не дви

163

жи оучителѣ· 50 ıс же слꙑ
шавъ· отъвѣшта емоу глѧ·
не боі сѧ тъкъмо вѣроуи·
і спена бѫдетъ· 51 пришьдъ
же въ домъ· не да никомоу
же вьнити съ собоѭ· тъкъ
мо петрови· і иоаноу· і иѣко
воу· і оц҃ю отроковицѧ· і
матери· 52 рꙑдаахѫ же вси·
і плакаахѫ же сѧ еѩ· онъ же
рече· не плачите сѧ нѣстъ
оумрьла дѣвица· нъ съпитъ·
53 і рѫгаахѫ сѧ емоу· вѣдѫ
ште ѣко оумрѣтъ· 54 онъ же і
згънавъ вьсѧ вънъ· і имъ
ѭ за рѫкѫ· възгласи глѧ·
отроковице въстани· 55 і въ
зврати сѧ д҃хъ еѩ· і въскрь
се абьѥ· і повелѣ дати
еі ѣсти· 56 і оужаснѫста
сѧ родителѣ еѩ· онъ же за

прѣти іма· не повѣдита
никомоуже бꙑвъшаего·

IX.1 Съзъвавъ же оба на десѧте·
дастъ імъ силѫ і властъ·
на вьсѣхъ бѣсѣхъ· і недѫ
гꙑ цѣлити· 2 і посъла ѩ
проповѣдати цр҃ствиѥ бж҃ьѥ·
і иц҃ѣлити болѧштаѩ·
3 і рече къ нимъ· ничьсо
же не възьмѣте на пѫ
ть· ни жьзла· ни пирꙑ·
ни хлѣба· ни съребра· ни
дъвою ризоу імѣти· 4 і въ
ньже домъ вьнидете· тоу
прѣбꙑваите· і отъ тѫ
доу ісходите· 5 І елико не
приемлѭтъ васъ· ісхо
дѧште отъ града того· пра
хъ отъ ногъ вашихъ отътрѧ
сѣте въ съвѣдѣниѥ на нѧ·
6 Ісходѧште же прохожда
ахѫ сквозѣ вси· благо
вѣстоуѭште въсѫдоу·
7 Слꙑша же іродъ четврь
товластьць· бꙑваѭштаа

164

отъ него вьсѣ· і не домꙑ
шлѣаше сѧ· за не г҃лемо бѣ
отъ етеръ· ѣко іоанъ· въста
отъ мрьтвꙑхъ· 8 отъ інѣ
хъ же ѣко іліѣ ави сѧ· отъ
дроугꙑхъ же· ѣко пророкъ
нѣкꙑ отъ древьнихъ въ
скрьсе· 9 і рече іродъ· іоа
нна азъ оусѣкнѫхъ· къто
же естъ сь· о немьже азъ
слꙑшѫ таковаѣ· і иска
аше видѣти і· 10 І възвра

46 lit. вы quas uncis inclusi in codice ab emend. erasae, sed vestigia apparent; verbo кьто cyr. emend. нѣ supra versum apposuit 52 же quod плакааха subsequitur emend. aliquis punctis praefixis deleri voluit In cap. pag. 163b haec glag. char. scripta propter abscisam membranam vix legi possunt ω посълании обѣма на десяте IX.3 сьребра vel сьребра Ad calcem pag. 164a: нь· ω пяти хлѣбъ

итьшє сѧ ап҃ли· повѣдашѧ
ємоу єли сътворишѧ·
І поимъ ѩ отидє єдинъ·
на мѣсто поусто· града на
рицаємаго видъсаида·
11 народи жє разоумѣвъшє
по нємь идѫ· і приимъ ѩ
глаашє имъ· о цр҃стви бж҃и·
і трѣбоуѭштѩѩ· ицѣлє
нѣ цѣлѣшє· 12 Дьнь жє на
чѧтъ прѣклан҄ѣти сѧ· при

стѫпльша жє оба на дєсѧтє·
рѣстє ємоу· отъпоусти на
роды· да ошьдъшє въ окрь
стънѩѩ вси· і сєла вита
ѭтъ· і обрѧштѫтъ брашьно·
ѣко сьдє на поустѣ мѣстѣ
єсмъ· 13 рєчє жє къ нимъ·
дадитє имъ вы ѣсти· они
жє рѣшѧ· нє имамъ сьдє· вѧ
штє пѧти хлѣбъ· і рыбоу
дъвою· аштє оубо нє мы
шьдъшє въ вьсѧ люди сиѩ коу
пимъ брашьна· 14 бѣашє бо мѫ
жь· ѣко пѧть тысѫштъ·
рєчє жє къ оученикомъ сво
имъ· посадитє ѩ на спо
ды· по пѧти дєсѧтъ· 15 і съ
творишѧ тако і посадишѧ
вьсѧ· 16 приимъ жє пѧть хлѣбъ·
і обѣ рыбѣ· възьрѣвъ
на нбо бл҃ви ѩ· і съломи·
і даѣшє оученикомъ сво
имъ· прѣдъложити народоу·

165

17 і ѣшѧ і насытишѧ сѧ вси·
і възѧшѧ избывъшаѩ
имъ· оукроухъ· коша дъва
на дєсѧтє· 18 І бысть єгда
молѣашє сѧ єдинъ· съ ни

мь бѣахѫ оученици єго·
і въпроси ѩ гл҃ѧ· кого мѧ нє
пьштюѭтъ народи быти·
19 они жє отъвѣштавъшє рѣшѧ
иоанна крьститєлѣ· ини
жє илиѭ· ови жє ѣко пророкъ
єтєръ· дрєвльнихъ въ
скрьсє· 20 рєчє жє имъ· вы
жє кого мѧ глєтє быти·
отъвѣштавъ жє пєтръ рєчє·
ха бжѣ· 21 Онъ жє запрѣтивъ
имъ· повєлѣ никомоужє
нє глати· сєго 22 рєкъ· ѣко
подобаатъ сн҃оу чскоумоу
много пострадати· і искоу
шєноу быти· отъ старьць
і архиєрєи· і кънижьни
къ· і оубьєноу быти·

і трєтии дьнь въскрьснѫ
ти· 23 глаашє вьсѣмъ· аштє
къто хоштєтъ по мнѣ ити
да отъврьжєтъ сѧ сєбє·
і да възьмєтъ крьстъ свои·
по вьсѧ дни· і ходитъ по мнѣ
24 ижє бо аштє хоштєтъ дш҃ѫ
своѭ съпасти погоубитъ ѭ·
ижє аштє хоштєтъ погоуби
тъ дшѫ своѭ· мєнє ради·
тъ спєтъ ѭ· 25 каѣ пользa
чкоу· аштє приобрѧштєтъ
вьсь миръ· а сєбє погоуби
тъ· ли отъштєтитъ· 26 ижє
бо аштє постыдитъ сѧ
мєнє· і моихъ словєсъ·
сєго снъ чскы постыди
тъ сѧ· єгда придєтъ въ сла
вѣ своєи· і отьчи· і сты
хъ анг҃лъ· 27 Глѭ жє вамъ·
въ истинѫ сѫтъ єтєри·
отъ стоѩштихъ сьдє· ижє
нє имѫтъ въкоусити съ

In summa pag. 165a propter abscisam membranam nonnulla tantum vestigia apparent horum verborum: и гни възрошении. 17 de forma lit. ъ in възаша et 23 in къто, хоштетъ dub. potest 19 in пророкъ cod. p. literis прокъ superposuit

166

мрѣти· доньдеже оузьрѧтъ
црстве бж҃ье· 28 Бꙑстъ же по
словесехъ сихъ· ѣко дьнии
осмь· і поимъ петра· і о
ан҄на· і иѣкова· вьзиде на
горѫ помолитъ сѧ· 29 і бꙑ҇
егда молѣаше сѧ· видѣнье
лица его ино· і одѣанье его
бѣло блисцаѭ сѧ· 30 і се мѫ
жа дъва съ нимь гл҃ѭшта·
ѣко бѣсте· мѡси· і илиѣ·
31 ѣвьша сѧ въ славѣ· гл҃аше
же исходъ его· иже хотѣа
ше съконьчати (сѧ) въ илмѣ·
32 петръ же і сѫштаа съ нимь·
бѣахѫ отѧгъчени сънъмь·
оубоуждьше же сѧ видѣшѧ
славѫ его· і оба мѫжа сто
ѩшта съ нимь· 33 і бꙑстъ
егда разлѫчаашете сѧ отъ
него· рече петръ къ ісви·
наставьниче· добро естъ
намъ сьде бꙑти· і сътво

римъ скинниѩ трі· тебѣ еди
нѫ· і единѫ мосѣови· і еди
нѫ илиі· не вѣдꙑ же глааше·
34 Се же емоу гл҃ѭштю· бꙑстъ
облакъ і осѣни ѩ· оубоѣшѧ же
сѧ· вънидъшемъ же імъ въ
облакъ· 35 і гласъ бꙑ҇ ізо о
блака гл҃ѧ· сь естъ снъ мои
възлюбленꙑ· того послоу
шаіте· 36 і егда бꙑстъ глас·
обрѣте сѧ ис· единъ· і ти
оумлъчашѧ· і никомоуже
не възвѣстишѧ въ тꙑ дни
ничьсоже о тѣхъ ѣже видѣшѧ·
37 Бꙑстъ же въ прочи дьнь· сь

шедъшемъ імъ съ горꙑ·
сърѣте і народъ многъ· 38 і се
мѫжь із народа възъпи гл҃ѧ·
оучителю молѭ ти сѧ· при
зьри на снъ мoi. ѣко едино
чѧдъ ми естъ· 39 і се дхъ е
млетъ і· і вьнезапѫ въ
пиетъ· і прѫжаатъ сѧ съ

167

пѣнами· і едъва оходитъ
отъ него съкроушаѩ і· 40 і мо
лихъ сѧ оученикомъ твоі
мъ· да ижденѫтъ і· і не
възмогѫ· 41 ѡтъвѣштавъ
же ис· рече емоу· ѡ роде не
вѣрьнъ· і развраштенъ·
до колѣ бѫдѫ въ васъ· і трь
плѭ вꙑ· приведи снъ
твоі сѣмо· 42 еште же грѧ
доуштю емоу поврьже і бѣ
съ· і сътрѧсе· запрѣти
же ис дхви нечистоумоу·
дше нечистꙑ· ізиди
отъ отрока· і ицѣли отрока
і въдастъ і оцю его· 43 ди
влѣаахѫ же сѧ вси о вели
чии бжии· Всѣмъ же чю
дѧштемъ сѧ· о всѣхъ ѣже
творѣаше ис· рече оучени
комъ своімъ· 44 въложитe
вꙑ въ оуши ваши слове
са си· снъ бо чскꙑ іма

тъ прѣдати сѧ· въ рѫцѣ чсцѣ·
45 они же не разоумѣшѧ гла сего·
бѣ бо прикръвенъ отъ нихъ·
да не оштютѧтъ его· і боѣ
ахѫ сѧ вьпросити и· о глѣ
семь· 46 Вьниде же помꙑ

In summa pag. 166a: ѡ прѣображени ісвѣ. 31 verbo глааше cyr. emend. та apposuit ut глаголаашета legeres, сѧ quod inclusi in cod. erasum 34 in бꙑстъ lit. і supra v. scripta, itidem 36 глас lit. с superpositam exhibet literis гла. въ тꙑ aut вь тꙑ дьни Ad calcem pag. 166b ѣ ѡ бѣсьноуѭштимь сѧ на новꙑ мсца. 42 и in ицѣли supra v. scriptum

ıшл̂еньѥ вь н҄ѧ· къто іхъ ва
шти би былъ· 47 і҃с же вѣдꙑ
помꙑшл̂еньѥ срьдьца іхъ·
приимъ о҆трочѧ постави е
оу себе· 48 і рече імъ· іже
аще приметъ отрочѧ се
въ імѧ мое· мѧ приемл̂е
тъ· і иже а҆ще мѧ прие
мл̂етъ· приемл̂етъ посъ
лавъшааго мѧ· іже бо мь
н҄ии естъ вьсѣхъ васъ· сь
естъ вѧштꙑ· 49 Отъвѣшта
въ же іо҆аннъ· рече· наста
вьниче· видѣхомъ е҆тера·
о҆ імени твоемь· ізгонѧ
шта бѣсꙑ· і възбрани
хомъ емоу· ꙗко въ слѣдъ

168

ходитъ съ нами· 60 і рече къ н҄е
моу і҃с· не браните емоу· нѣ
стъ бо на вꙑ· іже бо нѣстъ
на вꙑ по васъ естъ· 51 Бꙑ
же егда ськоньчавааахѫ сѧ
дьнье· въсхождению его·
і тъ оутврьди лице свое
іти въ і҃ӏмъ· 52 і посъла
вѣстьникꙑ прѣдъ лице
мь своимь· і шьдъше вь
нидѫ въ вьсь самарѣньскѫ·
да оуготовѧтъ емоу· 53 і не
приѩшѧ его· ꙗко лице его бѣ
грѧдꙑ въ і҃ӏмъ· 54 видѣвъ
ша же оученика его· іѣковъ·
і оан҄нъ· рѣсте· г҃и· хощеши
ши ли· і речевѣ· да о҆гн҄ь
сьшьдъ съ небесе· і поѣстъ ѩ·
ꙗкоже ілиѣ сътвори· 55 обра
щь же сѧ запрѣти іма
і рече· не вѣста сѧ· кого
д҃ха еста вꙑ· сн҃ъ бо ч҃скꙑ
нѣстъ пришьлъ· д҃шь ч҃скъ
погоубитъ· нъ сп҃стъ· 56 і идѫ
въ инѫ вьсь· 57 Бꙑстъ же
ідѫштемъ імъ по пѫти
рече е҆теръ къ н҄емоу· ідѫ по
тебѣ ꙗможе колижьдо іде
ши г҃и· 58 і рече е҆моу і҃с· лиси
ꙗзвинꙑ імѫтъ· і птица
н҃бскꙑѩ гнѣзда· а҆ сн҃ъ
ч҃скꙑ не іматъ къде гла
вꙑ подъклонити· 59 рече къ
дроугоумоу· ходи въ слѣдъ
мене· онъ же рече г҃и· по
вели ми· древл̂е шьдъ
ше погрети оц҃а моего· 60 рече
же емоу і҃с· о҆стави мрь
твꙑимъ· погрети своѩ
мрьтвьцѧ· тꙑ же шьдъ
възвѣштаи ц҃рсие б҃жие·
61 Рече же і дроугꙑ· ідѫ по
тебѣ г҃и· древл̂е же повели
отъврѣшти ми сѧ· іже сѫ
тъ въ домоу моемь· 62 рече же·
никътоже възложь рѫкꙑ

169

своеѩ на рало· і зьрѧ вьспѧ
ть· оуправл̂енъ естъ въ ц҃рси
б҃жии· X·1 По сихъ же яви г҃ь і инѣ
хъ ·о҃ тъ· і посъла ѩ по двѣ
ма· прѣдъ лицемь своимь·
въ вьсѣкъ градъ і мѣсто·
ꙗможе хотѣа҆ше самъ іти·
2 Глаа҆ше же къ н҄имъ· жѧтва
оубо многа· а҆ дѣлател̂ь
мало· молите сѧ оубо г҃оу
жѧтвѣ· да ізведетъ дѣ
лател̂ѧ на жѧтвѫ своѭ·
3 Идѣте се а҆зъ посꙑлаѭ вꙑ·
ꙗко а҆гнѧ по срѣдѣ влькъ·
4 ни носите въдагалишта ни
врѣтишта· ни сапогъ· і ни
когоже на пѫти не цѣлоуите·
5 Въ н҄ьже домъ вьнидете ко

46 би былъ lege si vis би былъ, forma enim lit. dub. 49 post въслѣдъ cyr. add. не 58 подъкл. an подъклонити dub 2 къ vel кь 3 verbo агнѧ cyr. emend. нъцѧ superposuit ut агнъцѧ legeres

лижьдо· прѣвѣе глите·
миръ домоу семоу· 6 аште ли
бѫдѫтъ· сынове мира· по
чиетъ на немь миръ вашь·
аште ли ни· къ вамъ възвра

титъ сѧ· 7 Въ томьже домоу
прѣбываіте· ѣдѫште і пь
ѭште· ѣже сѫтъ оу нихъ· до
стоінъ бо естъ дѣлатель
мъзды своеѩ· не прѣхо
дите же із домоу въ домъ
8 І въ ньже градъ колижьдо
вьнидете· і приемлѭ
тъ вы· ѣдите прѣдъла
гаемаѣ вамъ· 9 І цѣлите
недѫжьныѩ· іже сѫтъ
вь немь· і глите імъ·
приближи сѧ на вы цр҇сие
бж҇ие· 10 Въ ньже колижьдо
градъ въходите· і не при
емлѭтъ васъ· ішьдъше
на распѫтиѣ его рьцѣте·
11 і прахъ прилъпъшии насъ·
отъ града вашего въ нога
хъ нашихъ· отътрѧсаемъ
вамъ· Обаче се вѣдите·
ѣко приближи сѧ на вы
цр҇сие бж҇ие· 12 глѭ вамъ·

170

ѣко содомлѣнемъ въ тъ дь
нь· отърадьнѣе бѫдетъ·
неже градоу томоу· 13 Горе те
бѣ хоразинъ· горе тебѣ ви
дъсаіда· ѣко аште въ тѵрѣ
і сидонѣ силы бишѧ бы
лы· бывъшѧѩ въ ваю·
древлѥ· оубо въ врѣтиштi
і попелѣ· сѣдѧште покаꙗ
ли сѧ бишѧ· 14 обаче тѵроу
і сидоноу· отърадьнѣе бѫ
детъ на сѫдѣ· неже вама·
15 і ты каферънаоумъ· до нбсе
възнесъ сѧ· до ада съведе
ши сѧ· 16 Слоушаѩі васъ· ме
не слоушаетъ· і слоушаѩи
мене· слоушаетъ посълав
шааго мѧ· і отъмѣтаѩі
сѧ васъ· мене сѧ отъмѣта
етъ· а отъмѣтаѩі сѧ ме
не· отъмѣтаетъ сѧ посъла
вълшааго мѧ· 17 Възврати
шѧ же сѧ седмь десѧти·

съ радостиѭ глѭште· ги·
і бѣси повиноуѭтъ сѧ намъ
о імени твоемь· 18 рече же
імъ· видѣхъ сотонѫ· ѣко
млъниѭ съ нбсе падъша·
19 се дахъ вамъ властъ· на
стѫпати на змиѩ· і ско
ръпиѩ· і на всѫ силѫ вражиѭ·
і ничьтоже васъ не врѣди
тъ· 20 обаче о семь не радоуі
те сѧ· ѣко бѣси вамъ пови
ноуѭтъ сѧ· радоуіте же сѧ·
ѣко імена ваша напсана
сѫтъ на нбсхъ· 21 Въ тъ часъ
въздрадова сѧ дхомь нс·
і рече· исповѣдаѭ ти сѧ
оче· ги нбсе і землѧ·
ѣко оутаіалъ еси си отъ прѣ
мѫдръ· і разоумьнъ· і отъ
кры си младьньцемъ· еі
оче ѣко тако бысть· бла
говолениe прѣдъ тобоѭ·
22 Вьсѣ мнѣ прѣдана бышѧ

171

отъ оца моего· і никътоже
не вѣстъ къто естъ снъ· тъ

11 ногахъ вашихъ, emend. lit. в erasa cyrillicum н rescripsit, lege нашихъ 19 скоръп. an скорьп. disc. nequ., potius скоръп.; на quod всѧ силѫ praecedit supra v. scr. 21 post оуталъ legebatur сѧ quod scriba ipse ut videtur erasit addito supra versum си

къмо оць· і къто естъ оць
ток҆мо сн҃ъ· і емоуже ꙗште
хоштетъ сн҃ъ ꙗвити· 23 і обра
штъ сѧ къ оученикомъ еди
нъ рече· Блаженѣ очи видѧ
штиі· ѣже видите· 24 глѭ
бо вамъ· ѣко мнози пророци·
і цр҃и· въсхотѣшѧ видѣ
ти· ѣже видите· і не ви
дѣшѧ· і слъшати· ѣже
слъшите· і не слъшашѧ·
25 І се законникъ етеръ въста
іскоушаѩ і і глѧ· оучите
лю· чьто сътворь· живо
тъ вѣчьнꙑ наслѣдоуѭ·
26 онъ же рече къ немоу· въ за
конѣ чьто естъ п҆сано· како
чьтеши· 27 онъ же отъвѣшта
»въ рече· възлюбиши га ба
»своего· отъ всего срьдьца
»твоего· і в҆сеѭ дшеѭ·

»і вьсеѭ крѣпостиѭ твое
»ѭ· і в҆сѣмь помꙑшленьѥ
»мь твоімь· і подроуга сво
»его ѣко самъ сѧ· 28 рече же емоу
»нс· правѣ отъвѣшта· се тво
»ри· і живъ бѫдеши· 29 онъ же
»хотѧ оправьдити сѧ самъ·
»рече къ ісви· і къто естъ
»іскрьнии ми· 30 отъвѣшта
»въ же нс· рече· Чкъ етеръ
съхождааше· отъ іама въ
ерихѫ· і въ разбоiникꙑ
въпаде· іже і съвлъкъ
ше і· і ѣзвꙑ възложьше
отидошѧ· і оставьше і е
лѣ живъ сѫшть· 31 по приклю
чаю же· іерѣі етеръ· съхо
ждааше пѫтьмь тѣмь·
і видѣвъ і мимо іде·

32 такожде же і левьгитъ·
бꙑвъ на томь мѣстѣ·
пришьдъ· і видѣвъ і ми
мо іде· 33 самарѣнинъ же

172

етеръ грѧдꙑ· приде надъ нь·
і видѣвъ і милосрьдова·
34 і пристѫпль обѧза строу
пꙑ его· възливаѩ ма
сло і вино· въсаждь же і
на своі скотъ· приведе
же і въ гостиницѫ· і при
лежа емь· 35 і на оутрѣѣ ішь
дъ· ізьмъ д҆ва пѣнѧза
дастъ гостинникоу· і ре
че емоу· прилежи емь·
і еже ꙗште приждиве
ши· ꙗзъ егда възвраштѫ
сѧ въздамь ти· 36 къто оу
бо тѣхъ трии· іскрьнии
мьнитъ ти сѧ бꙑти·
въпадъшюмоу въ разбо
інникꙑ· 37 онъ же рече· сь
творꙑ милостꙑнѭ
сь нимь· рече же емоу нс·
іди і тꙑ твори такожде·
38 Бꙑстъ же ходѧштю емоу·
і тъ вьниде въ вьсь етерѫ.

жена же етера іменемь ма
р҆та· приѩтъ і въ домъ свои·
39 і се еі бѣ сестра· імене
мь мариѣ· ѣже і сѣдъши
при ногоу ісвоу· слъша
ꙗше слово его· 40 і мар҆та
млъвлѣꙗше· о мнозѣ слоу
жьбѣ· ставьши же рече·
ги· не родиши ли ѣко сестра
моѣ· единѫ мѧ остави
слоужити· рьци оубо еі

24 пророци, in cod. проци cum superposito р. In summa pag. 171 a haec: ѡ въпрошшимь законницѣ In summa pag. 171 b: ѻ въпадъшимь въ разбоиникꙑ Ad calc. pag. 172 a: ѡ мартѣ і марии 40 verbo ставьши lit. и aut о praemissa erat, quam emend. delevit. Ad calcem pag. 172 b: ѡ молитвѣ

да ми поможетъ· 41 отъвѣ
штавъ же рече еи ис· мар҄та
мар҄та· печеши сѧ і мль
виши о мнозѣ· 42 едино же е
стъ на потрѣбѫ· мариѣ бо
благѫѭ чѧсть ізбъра·
ѣже не отъіметъ сѧ отъ
н҄еѩ· XI·1 І бысть сѫштю е
моу на мѣстѣ етерѣ· молѧ
штоу сѧ· і ѣко прѣста·
рече етеръ отъ оученикъ
его къ н҄емоу· г҃и· наоучи

173

ны молити сѧ· ѣкоже іо
анъ· наоучи оученикы своѩ·
2 рече же імъ· егда моли
те сѧ г҃лите· О҃че нашь·
іже еси на небесехъ· да сти
тъ сѧ імѧ твое· да приде
тъ ц҃рсие твое· да бѫдетъ
вол҄ѣ твоѣ· ѣко на нб҃се· і на
земи· 3 хлѣбъ нашь надь
невъны· даи намъ на вс
къ д҄нь· 4 і остави намъ грѣ
хы нашѧ· іво і сами о
став҄ѣемъ· вьсѣкомоу
длъжьникоу нашемоу· і не
въведи насъ въ искоуше
ние· нъ ізбави ны отъ
неприѣзни· 5 І рече къ н҄и
мъ· къто отъ васъ іматъ
дроугъ· і идетъ къ н҄емоу
полоуношти· і речетъ е
моу дроуже· даждь ми въ
заемъ три хлѣбы· 6 іжде
къ мн҄ѣ·
дроугъ ми· приде съ пѫти

і не імамъ чьсо положити
прѣдъ н҄имь· 7 і тъ із ѫтрь
ѫдоу отьвѣштавъ речетъ·
не твори ми троуда· юже
двьри затворены сѫтъ·
і дѣти моѩ съ мъноѭ на ло
жи сѫтъ· не могѫ въста
ти датъ тебѣ· 8 г҃лѭ вамъ·
аште не дастъ емоу въста
въ· за н҄е естъ дроугъ емоу·
нъ за безочьство его· въста
въ дастъ емоу· елико трѣ
боуетъ· 9 і азъ г҃лѭ вамъ·
просите і дастъ сѧ вамъ·
іштате і обрѧштете·
тлъцѣте і отврьзетъ сѧ
вамъ· 10 в҄сѣкъ бо просѧи при
емл҄етъ· і иштѧи обрѣта
етъ· і тлъкѫштюмоу отвръ
зетъ сѧ· 11 котораѣго же отъ
васъ оц҃а· въспроситъ сн҃ъ
твои хлѣба· еда камень
подастъ емоу· ли рыбы·

174

еда въ рыбы мѣсто зми
ѭ подастъ емоу· 12 или аште
проситъ аица· еда подастъ
емоу скоръпии· 13 аште оубо
вы зли сѫште· оумѣе
те· даанѣ благаѣ даати
чѧдомъ вашимъ· кольми
паче о҃ць вашь· съ небсе да
стъ д҃хъ благъ· просѧшти
мъ оу н҄его· 14 І бѣ ізгонѧ бѣ
сы· і тоу бѣ нѣмъ· бы же
бѣсоу ізгънаноу· прогла
нѣмы· і див҄ѣахѫ сѧ на
роди· 15 етери же отъ н҄ихъ
рѣшѧ· о вельзѣоулѣ кънѧзи
бѣсъ· ізгонитъ бѣсы·
16 дроузии же іскоушаѭште и
знамениѣ· іскаахѫ съ
небсе· 17 онъ же вѣдy ихъ
помышлениѣ· рече імъ·

5 отъ васъ an огъ васъ dub. 7 огъвѣшт. an отъвѣшт., затворены сѫтъ an з. сѫтъ dub.
8 de forma lit. ъ in дастъ et естъ dub. p.: за quod безочьство praecedit supra v. scr.
Ad calc. pag. 174 a: ѡ імѫштимь бѣсъ нѣмъ.

вьсѣко црсне· раздѣлѣкѩ
сѧ само вь себѣ запоустѣ
етъ· і домъ на домъ пада
—
етъ· 18 ӑште же і сотона самъ
вь себѣ раздѣли сѧ· како ста
нетъ црсьѥ его· ѣко глете·
о вельзѣволѣ ізгон(ащъ ма)
бѣсꙑ· 19 ӑште же азъ ӧ вель
зѣволѣ ізгонѭ бѣсꙑ· оу
бо постиже на васъ црсьѥ
бжьѥ· 21 егда крѣпъкꙑ въо
ржжь сѧ хранитъ· свои дворъ·
въ мирѣ сѫтъ імѣньѣ его·
22 ӑ по нѥже крѣпл̂ии его нашь
дъ побѣдитъ і· вьсѣ ӧрѫ
жьѣ его ӧтъметъ· на нѥже
оупъваӑше· і корисцъ его
раздаетъ· 23 іже нѣстъ съ
мноѭ на мѧ естъ· і иже не
събираетъ съ мъноѭ ра
стачаѭтъ· 24 Єгда нечи
стꙑ дх̄ъ· ізидетъ отъ
чка· прѣходитъ сквозѣ
бездъная мѣста· іштѧ
покоѣ· і не обрѣтаѩ глетъ·
възвраштѫ сѧ въ домъ мои

175

отъ нѭдоуже ізидъ·
25 і пришьдъ обрѣтаетъ· поме
тенъ· оукрашенъ· 26 тъгда іде
тъ· і поіметъ дроугꙑхъ
горьшь себе седмь· і вьшь
дъше живѫтъ тоу· і бꙑ
ваѭтъ послѣдьнѣѣ чкоу
томоу· горьши прьвꙑхъ· [дви
27 Бꙑ̑ же егда глаше се· въз
гъши гласъ ѥтера жена· отъ
народа· рече емоу· блажено
чрѣво носившее тѧ· і съсь
ца ѣже си съсалъ· 28 ӧнъ же
рече· тѣмь же оубо блаже
ни· слꙑшѧштеи слово
бжьѥ· і хранѧште е· коц̄
29 Народомъ же събираѭште
мъ сѧ· начѧтъ глати· ро
дось· родъ лѫкавъ естъ·
і знаменьѣ іштетъ· і
знаменьѥ не дастъ сѧ е
моу· тъкмо знаменьѥ
іонꙑ пророка· 30 ѣкоже бо бꙑ̑
—
іона· знамение
ниневьѣнитомъ· тако бѫ
детъ снъ чскꙑ родоу се
моу· 31 цѣсарица южьска·
въстанетъ на сѫдъ· съ
мѫжи рода сего· і осѫ
дѧтъ ѩ· ѣко приде ӧтъ ко
ньца земл̂ѧ· слꙑшатъ
прѣмѫдрости соломоу
нѧ· і се множае сьде·
соломоуна· 32 мѫжи нине
вьѣнитьсци· въскръ
снѫтъ· на сѫдъ съ родо
мь симь· і осѫдѧтъ і·
ѣко покаашѧ сѧ въ пропо
вѣдь· іониѫ· і се мъ
ножае сьде іонꙑ· 33 Ни
ктоже свѣтильника
вьжегъ· въ кровѣ пола
гаетъ· ни подъ спѫдо
мь· нъ на свѣштьницѣ·
да въходѧштеи видѧтъ
свѣтъ· 34 Свѣтильникъ

18 quae in ізгонащъ ма vulg. typis expressa sunt, emendator aliquis cyrillice loco erasis literis glag. scripsit 19 з in ізгонѭ supra v. scriptum. Quae inde a бѣсꙑ scriba principalis omiserat, postea in margine characteribus cyrillicis antiquis addita sunt: снове ваши ӧ ком' изгонат' бѣсы· сего ради ти бѫ(дѫ)т вамь сѫдиѩ· аще ли азъ ӧ прьстѣ бии изгона бѣсы. Eadem recentiore ut videtur manu iterum in altero margine scripta 27 ношьшее сѧ, pro тѧ, ut nunc legitur, тѩ scriptum erat, sed emend. aliquis partem literae glagol. erasit 31 осѫдатъ, emend. cyrill. eraso а scripsit и, lege igitur осѫдитъ

176

тѣлоу естъ око твое· егда
оубо око твое просто бѫ
детъ· і вьсе тѣло твое
просто бѫдетъ· а по не
же лѫкаво бѫдетъ· і тѣ
ло твое тьмьно бѫдетъ·
35 блюди оубо· еда свѣтъ
іже (естъ) вь тебѣ· тъма
естъ· 36 аште оубо тѣло твое
свѣтъло бѫдетъ· не і
мы части етеры тъ
мьны· бѫдетъ свѣтъ
ло в'се· ѣко се егда свѣти
льникъ· блисцаньемь
просвѣштаетъ сѧ· 37 Егда
же глааше· молѣаше і
фарисѣі етеръ· да обѣ
доуетъ оу него· вьшьдъ
же вьзлеже· 38 фарисѣі
же видѣвъ диви сѧ· ѣко
не прѣжде крьсти сѧ прѣ
вѣе обѣда· 39 Рече же ис
къ немоу· нынѣ вы фа

рисѣи· вьнѣшьнѣаѧ стъ
клѣницѧ· і блюдомъ о
чиштаете· а вънѫтрьнѣ
а ваша плъна сѫтъ· хы
штеньѣ і зълобы· 40 бе
зоумьни· не іже ли естъ·
сътворилъ вьнѣшьнее
і вънѫтрьнее сътворилъ·
41 Обаче сѫштаа дадите
милостынѭ· і вса чи
ста вамъ сѫтъ· 42 Нъ горе
вамъ· фарисѣомъ· ѣко де
сѧтинѫ даете отъ мѧты·
і пиганъ· і вьсѣкого зе
льѣ· і мимо ходите сѫдъ
і любовь бжиѫ· си же по

добълаше сътворити· і онѣ
хъ не оставлѣти· 43 Горе ва
мъ фарисѣомъ· ѣко люби
те прѣдъсѣданье· на съ
нъмиштихъ· і цѣлова
ньѣ на тръжиштихъ· 44 Горе
вамъ кънижьници і фа

177

рисѣі· і лицемѣри· іжде
есте ако і гроби невѣдо
ми· і чци ходѧштеі
връхоу не видѧтъ· 45 Отъ
вѣштавъ же етеръ отъ
законьникъ· гла емоу·
оучителю· се гл҃ѧ і на
мъ досаждаеши· 46 онъ же
рече· і вамъ закон'ни
комъ горе· ѣко наклада
ете на чкы брѣмена·
не оудобь носима· а сами
иединѣмьже прьсто
мь вашимь· прикасае
те сѧ брѣменехъ· 47 Горе
вамъ кънижьници і фа
рисѣі· і ѵпокрити· ѣко
зиждете гробы пророкъ·
оци же ваши ізбишѧ ѩ·
48 ібо съвѣдѣтельствоу
ете· і волѭ имате·
съ дѣлы оць вашихъ·
ѣко ти оубо ізбишѧ ѩ·

вы же зиждете іхъ гро
бы· 49 Сего ради і прѣмѫ
дрость бжиѣ рече· пос'ь
лѭ вь нѧ пророкы· і анг҃лы
і отъ нихъ оубьѭтъ·
іжденѫтъ· 50 да мьсти
тъ сѧ· кръвь вьсѣхъ про
рокъ· проливаемаѣ отъ

35 естъ quod uncis inclusi emend. aliquis erasit sed vestigia apparent Ad calc. pag. 176a: ѡ фарисѣи оубѣждьшимь иса. Pag. 176b v. 1 вьнѣш., v. 20 на съи., v. 21 -мишгихъ forma lit (ь vel ъ) dubia manet In cap. eiusd. paginae propter abscisam membr. quaedam verba legi nequeunt, legendum fortasse: ѡ каании законьникѣ.

съложеньѣ вьсего мира·
отъ рода сего· 51 отъ кръве
авелѣ правьдьнааго·
до кръве захариѩ· погы
бъшааго междю олтa
ремь· і храмомь· ei
глѭ вамъ· възиште
тъ сѧ отъ рода сего· 52 Горе
вамъ законьникомъ·
ѣко възѧсте ключь ра
зоумѣнью· сами вьни
досте· і въходѧштии
мъ възбраністе· 53 Глѭ
штю же емоу къ нимъ си
це· начѧшѧ кънижьници

178

і фарисѣи· і лютѣ ѣко
гнѣвати сѧ· і прѣстаати і·
о мъножаишихъ· 54 лаѭ
ште его· оуловити нѣчь
то отъ оустъ его· да на нь
възглѭтъ· XII·1 о нихъже съ
нъмъшемъ сѧ тъмамъ
народа· ѣко прѣпирааахѫ
дроугъ дроуга· Начѧтъ
глати къ оученикомъ сво
імъ· пръвѣе вьнемлѣ
те себѣ отъ кваса фари
сѣіска· еже естъ лице
мѣрье· 2 Ничьтоже бо
покръвено естъ· еже не
отъкрыетъ сѧ· і таі
но еже не разоумѣетъ
сѧ· 3 вь свѣтѣ оуслыши
тъ сѧ· і еже къ оухоу гла
сте· въ таіништихъ·
проповѣстъ сѧ на кровѣ

хъ· 4 глѭ же вамъ дроуго
мъ моімъ· не оубоіте

сѧ отъ оубиваѭштихъ
тѣло· і не по томь не імѫ
штемъ· лиха чесо сътво
рити· 5 съказаѭ же вамъ·
кого сѧ оубоіте· оубоіте
сѧ імѫштааго власть·
по оубьении въврѣшти
въ геонѫ· ei глѭ вамъ·
того оубоіте сѧ· 6 не пѧть
ли пьтиць· вѣнитъ сѧ
пѣнѧзема дъвѣма· і ни
едина отъ нихъ· нѣстъ
забъвена прѣдъ бмь·
7 нъ і власи главы вашеѩ·
вьси іштьтени сѫтъ·
не боіте оубо· мъноѕѣхъ
пьтиць соулѣіши есте
вы· 8 Глѭ же вамъ· вьсѣ
къ іже колижьдо· іспо
вѣстъ мѧ прѣдъ чкы·
і снъ чскы іповѣстъ і·
прѣдъ аглы бжи· 9 Ꙗ отъ
вргы сѧ мене прѣдъ чкы·

179

отъвръженъ бѫдетъ прѣ
дъ аглы бжии· 10 і вьсѣкъ і
же речетъ слово на снъ
чскы· отъпоуститъ сѧ е
моу· Ꙗ іже власвимиса
етъ на дхъ сты· не отъпоу
ститъ сѧ емоу· 11 егда же
приведѫтъ вы на сънъ
мишта· і власти· і вла
дычьствиѣ· не пьцѣ

52 verbo вънидосте cyr. superp. не XII.1 начатъ глати къ оуч. an къ оуч. dub.
3 за не слико въ тьмѣ рекосте quae scriba principalis omiserat postea cyr. char. medio spatio inter versus addita ibid. вь свѣтѣ lege si vis въ свѣтѣ In cap. pag. 178 a videntur scripta fuisse sed propter absc. membr. vix legi possunt ѡ квасѣ фарисѣисцѣ 7 verbis не боіте оубо emend. cyrill. оу сѧ superposuit, ut не оубоіте сѧ оубо legeretur 10 post verba отъпоуститъ сѧ емоу emend. cyrill. inter versus et in margine haec apposuit: ни въ с вѣкъ ни въ градѫщы Ad calc. pag. 179 a: ѡ хоташтиимь раздѣлити імѣние.

те сѧ како ли чьто помꙑ
слите· ли чьто речете·
12 с҃тꙑ бо д҃хъ наоучитъ вꙑ·
въ тъ часъ ѣкоже подоба
ѥтъ г҃лати· 13 Рече же ѥмоу
етеръ отъ народа· оучите
л҃ю· рьци братоу моѥмоу·
да раздѣлитъ съ мъноѭ
достоѣние· 14 онъ же рече ѥ
моу чл҃овѣче· къто мѧ по
стави сѫдиѭ ли дѣла
телѣ надъ вами· 15 рече
же къ н҃имъ· бл҃юдѣте сѧ·

і храните сѧ· отъ вьсѣкого
лихоимьѣ· ѣко не отъ і
збꙑтъка комоуждо· жи
вотъ его естъ· о імѣнии
емоу· 16 рече же притъчѫ къ
н҃имъ г҃лѧ· Чл҃коу етероу бо
гатоу· оугобьзи сѧ нива·
17 і мꙑшлѣаше въ себѣ г҃лѧ·
чьто сътворѭ· ѣко не і
мамь къде събирати· пло
дъ моихъ· 18 і рече се сътво
рѭ· разорѭ житьницѧ
моѩ· і большѧ съзиждѫ·
і съберѫ тоу жита моѣ·
і добро мое· 19 і рекѫ д҃ши
моеі· д҃ше· імаши мъного
добро лежѧште на лѣта
многа· почивай· ѣждь
пии· весели сѧ· 20 Рече
же емоу б҃ъ· безоумьне·
въ сиѭ нощь д҃шѫ твоѭ
істѧзаѭ отъ тебе·
а ѣже оуготова комоу бѫ

180

дѫтъ· 21 тако събираѩі се
бѣ· а не въ б҃ъ богатѣѩ·
22 рече же къ оученикомъ сво
імъ· сего ради г҃лѭ вамъ·
не пьцѣте сѧ д҃шеѭ чьто
ѣсте· ни тѣломь въ чьто
облѣчете сѧ· 23 д҃ша бо боль
ши естъ пиштѧ· і тѣло о
дежда· 24 съмотрите вранъ·
ѣко не сѣѭтъ ни жьнѭ
тъ· імъже нѣстъ скро
вишта· ни хранилишта·
і б҃ъ питѣетъ ѩ· кольми
паче вꙑ есте лоучьши
пътицъ· 25 къто же отъ васъ
пекꙑ сѧ можетъ· прило
жити тѣлесе своемь ла
къть единъ· 26 аште оубо
ни мала чесо можете·
чьто о прочихъ пече
те сѧ· 27 съмотрите цвѣтъ
селънѣихъ· како растѫ
тъ· не троуждаѭтъ сѧ

ни прѧдѫтъ· г҃лѭ же вамъ·
ѣко ни соломоунъ· въ всеі
славѣ своеі облѣче сѧ· ѣко
единъ отъ сихъ· 28 аште ли
же трѣвѫ· дьньсь на селѣ
сѫштѫ· і оутрѣ въ пештъ
въмѣтаемѫ· б҃ъ тако одѣ
етъ· кольми паче васъ ма
ловѣри· 29 і вꙑ не іштѣте
чьто імате ѣсти· і чь
то пити· і не възносите
сѧ· 30 вьсѣхъ сихъ ѩзꙑци
мира сего іштѫтъ· вашь
же о҃ць вѣстъ· ѣко трѣбоу
ете сихъ· 31 обаче іштате
ц҃рсвѣ б҃жиѣ· і си вьсѣ при
ложатъ сѧ вамъ· 32 Не бо
іте сѧ малое стадо· ѣко
благоізволи о҃ць вашь
дати вамъ ц҃рсве· 33 прода
дите імѣние ваше· і да
дите милостꙑнѭ· Съ
творите вълагалиште

In summa pag. 179 b: ѡ богатѣ емоуже оугобьзи са нива 15 in о имѣнии cyr. emend
superposito тъ lect. отъ restit. voluit 33 verbo вълагалиште emend. cyrill. себѣ prae-
misit, quod supra v. ser

188

не ветъшающте· съкрови
ште не скѫдѣемо· на нсхъ·
ідеже тать не прибли
жаетъ сѧ· ни тьлѣ тьли
тъ· ни чрьвь· 34 ідеже бо е
стъ съкровиште ваше·
тоу і срьдьце ваше бѫде
тъ· 35 Бѫдѫ чрѣсла ва
ша прѣпоѣсана· і свѣтиль
ници горѧште· 36 і вы подо
бни чкомъ· чаѭштемъ
га своего· тъгда възвра
тиша сѧ отъ бракъ· да при
шьдъшю і тлъкнѫвъшю·
абье отврьзѫтъ емоу·
37 Блажени раби ти· іаже
гь обрѧштетъ бъдѧштѧ·
амин глѭ вамъ· ѣко прѣ
поѣшетъ сѧ· і посадитъ іѧ·
і минѫвъ послоужитъ і
мъ· 38 любо въ вътороѭ·
любо въ третиѭ стражѫ
придетъ· і обрѧштетъ іѧ

тако· блажени сѫтъ ра
би ти· 39 Се же вѣдите· ѣко
аште би вѣдѣлъ гнъ· хра
мины· въ кы часъ тать
придетъ· бъдѣлъ оубо
би· і не далъ подъкопа
ти домоу своего· 40 і вы
бѫдѣте готови· ѣко въ нь
же часъ не мьните снъ
чскы придетъ· 41 Рече же
емоу петръ ги· къ намъ ли
притъчѫ сиѭ глеши·
ли къ всѣмъ· 42 Рече гь·
къто оубо естъ вѣрьны
приставьникъ· і мѫдры·

егоже поставитъ гнъ
надъ домомь своімь·
даѣти въ врѣмѧ житомѣ
рение· 43 Блаженъ рабъ тъ
егоже пришьдъ гь его·
обрѧштетъ творѧшта
тако· 44 въ істинѫ глѭ
вамъ· ѣко надъ вьсѣмь

182

імѣниемь своімь по
ставитъ і· 45 Аште ли рече
тъ рабъ тъ въ срьдьци сво
емь· мѫдитъ гь мои при
ти· начьнетъ бити рабы·
і рабынѧ· ѣсти же і пи
ти· і оупивати сѧ· 46 при
детъ гь раба того въ нь
же дьнь не чаетъ· і въ
часъ въ ньже не вѣстъ·
і протешетъ і· і часть
его съ невѣрьныими поло
житъ· 47 тъ же рабъ вѣ
дъі волѭ сна своего· і не
оуготовавъ· ли не сътво
рь повелѣнии его· біенъ
бѫдетъ много· 48 не вѣдѣ
вы же· сътворь же до
стоіна ранамъ· біенъ
бѫдетъ малы· Вьсѣко
моу же емоуже дано бы
много· мъного ізиште
тъ сѧ отъ него· і емоуже

прѣдааша много· лишьша
просѧтъ отъ него· 49 Огнѣ прѣ
дъ въвръшти въ землѭ·
чьто хоштѫ· аште оуже въ
згорѣ сѧ· 50 крьштениемь і
мамь кръстити сѧ· і ка

33 verbo съкровиште cyr. и praemiss., verbo скждѣемо glagoliticum o superpositum, lege оскждѣемо 39 ı не далъ cyr. char. superpositum би, lege не би далъ 46 ad протешетъ ı cyr. char. supra v. appositum полма, 47 supra велѣнии emend. оли его cyr. scripsit, ut по воли его restitueret 48 in прѣдааша ult. lit. а cyr. in rasura posita, scriba glag. nisi fallor прѣдааше scripserat 50 крьштеньемъ ımамь emend. cyrill. aliquot lit. additis ita mutavit: крьштениемь ıмьже имамь

ко оудръжѫ сѧ· дондеже ко
нчаетъ сѧ· 51 мьните ли
ѣко мира придъ дати на зе
мл҄ѭ· ни· гл҄ѭ вамъ· нъ ра
здѣл҄ениѣ· 52 бѫдетъ бо о
тъ селѣ· пѧть въ единомь
домоу раздѣл҄енъ· трие на
дъва· і два на три· 53 раздѣ
лѧтъ сѧ· оцъ на сна· і снъ
на оц҃а· мати на дъштерь·
і дъшти на матерь· і све
кръве на невѣстѫ своѭ
і невѣстѫ на свекръве своѭ·
54 Глаӑше же і народомъ· егда
оузьрите облакъ· въсходѧ
штъ отъ западъ· абье гле
те ѣко тѫча грѧдетъ· і бы

183

ваетъ тако· 55 і егда югъ
доушетъ· глете варъ бѫ
детъ· і бываетъ· 56 ѵпокри
ти· лице нбоу· і земл҄і
оумѣете іскоушати· 57 чь
то же і о себѣ не сѫдите
правъды· 58 Єгда же грѧ
деши съ сѫпьремь своі
мь къ кънѧзоу· на пѫти да
ждь дѣланье ізбыти
отъ него· да не привлѣ
четъ тебе къ сѫдіи·
і сѫди тѧ прѣдастъ слоу
зѣ· і слоуга тѧ въсади
тъ въ тьмьницѫ· 59 глѭ
тебѣ· не імаши ізити
отъ тѫдѣ· дондеже і по
слѣдьнии тръхоть въ
здаси· XIII·1 Приключи же сѧ
етеріі въ то врѣмѧ·
повѣдаѭште· емоу о

гали(ле)іхъ· іхъ же кръ
вь пилатъ· съмѣси съ
жрътвами іхъ·

2 і отъвѣштавъ іс· рече і
мъ· мьните ли ѣко гали
лѣане си· грѣшьнѣише
паче вьсѣхъ галилѣанъ
бышѧ· ѣко тако пострада
шѧ· 3 ни· гл҄ѭ вамъ· нъ ӑште
не покаете сѧ· і вси тако
жде погыбнете· 4 ли они
осмь на десѧте· на нѧже
паде стлъпъ силоуамьскъ·
і поби ѩ· мьните ли ѣко
ти длъжьнѣише бѣшѧ·
паче вьсѣхъ чкъ· живѫ
штихъ въ ілмѣ· 5 ни· глѭ
вамъ· нъ аште не покае
те сѧ· вси такожде погы
бнете· 6 Глаӑше же сиѭ
притъчѫ· смоковьницѫ
імѣӑше ёторъ въ вино
градѣ своемь· въсажде
нѫ· і приде іштѧ пло
да на неі· і не о́брѣте
7 рече же къ винареви·

184

се третие лѣто· отъ не
лиже прихождѫ· іштѧ
плода на смоковьници
сеі· і не ӧбрѣтаѭ· посѣ
ци ѭ оубо· въскѫѭ і
земл҄ѭ опражнѣетъ·
8 Онъ же отъвѣштавъ рече
емоу· гн҃и· остави ѭ і се
лѣто· дон҃деже ѭ окопаѭ
о́бръстъ· і осыплѭ ѭ
гноемь· 9 і аште оубо сътво

52 бьдетъ aut бѫдеть, раздѣленъ lege si vis раздѣлень 56 ad ıскоушати emend. cyrill. haec in margine addidit а врѣмене сего како не ıскоушаете XIII.1 in галилеıхъ quae uncis inclusi glagol. quidem char. sed minutioribus literis supra versum addita sunt
Ad calc. huius pag. 183 b ѡ галилеıхъ ıже бѣахѫ въ силоуамѣ

ритъ плодъ· аште ли ни·
въ грѧдѫштее врѣмѧ по
сѣчеши ѭ· 10 Бѣ же оучѧ
на единомь отъ сънъми
шть въ сѫботы· 11 і се же
на дх҃ъ імѫшти недѫжь
нъ· ѕ҃і҃ лѣт· і бѣ слѫка·
і не могѫшти въскло
нити сѧ отъніждь· 12 оузь
рѣвъ же ѭ іс призъва·
і рече еі· жено· отъпоу
штена еси отъ недѫга
твоего· 13 і възложи на нѭ
рѫцѣ· і абье простьрѣ сѧ·
і славлѣаше ба҃· 14 Ѿотъвѣ
штавъ же архисинагогъ·
негодоуѩ· за нѥ въ сѫ
ботѫ іцѣли ѭ іс· глаше
народоу· шесть дьнъ естъ·
въ нѩже достоітъ дѣла
ти· въ ты оубо приходѧ
ште цѣлите сѧ· а не въ дь
нь сѫботьны· 15 отъвѣ
штавь же къ немоу гь рече·
лицемѣри· кождо васъ
въ сѫботѫ· не отърѣша
етъ ли своего волоу· ли
осьла отъ ѣсли· і ведъ
напаѣтъ· 16 сиѭ же дъште
рь авраамлѭ сѫштѫ· ѭже
съвѧза сотона· се осмое
на десѧте лѣто· не досто
ѣше ли раздрѣшити сеѩ·
отъ ѫзы въ дьнь сѫбо
тьны· 17 І се емоу глѭ

185

штю стыдѣахѫ сѧ· вси
противлѣѭштеі сѧ емоу·
і вси людье радовахѫ сѧ
о всѣхъ славьныихъ· бы
ваѭштихъ отъ него· 18 Глаа
ше же комоу подобьно естъ
црсье бж҃ие· і комоу оупо
доблѭ е· 19 подобьно естъ
зрьноу горюшьноу· еже при
емъ ч҃къ въвьрже е въ вр
тоградъ свои· і въздра
сте· і бытъ дрѣво ве
лье· і птицѧ небескыѩ
вьселишѧ сѧ въ вѣтви е
го· 20 І пакы рече комоу оу
подоблѭ црсье бж҃ие· 21 по
добьно естъ квасоу· его
же приемъши жена съкры
въ мѫцѣ· три сатъ· до
ндеже вькысе все·
22 І прохождааше сквозѣ
грады і веси· і шьствие
творѧ въ ілмъ· 23 Рече же етеръ
къ немоу·
ги аште мало естъ спаѭ
штихъ сѧ· онъ же рече къ
нимъ· 24 подвизаіте сѧ вь
нити сквозѣ тѣснаа вра
та· ѣко мнози глѭ вамъ·
възиштѫтъ вьнити· і не
възмогѫтъ· 25 отъ нели
же оубо въстанетъ гь·
домоу· і затворитъ дв
ри· і начьнетъ вьнѣ сто
ѣти· і тлѣшти двьри·
глѭште· ги ги· отвръ
зи намъ· і отъвѣшта
въ речетъ вамъ· не вѣдѣ
васъ отъ кѫдоу есте· 26 тъ
гда начѧтъ глати ѣхомъ·
прѣдъ тобоѭ і пихомъ·
і на распѫтихъ і тръжи
штихъ оучилъ еси· 27 і ре
четъ глѭ вамъ· не вѣ

11 in лѣт lit. т supra лѣ scripta 14 o in ѡотъвѣ. punctis praefixis emend. del. vol. 21 приемъши lit. и cyr. superpositam exh.; post съкры lit. е erasa sequebatur, in сатъ lit. a rec. man. glag. in rasura scripta 26 verbo оучилъ rec. man. cyr. supra v. нашихъ praemissum.

мь васъ отъ кѫдоу есте·
отъстѫпите отъ мене
вьси дѣлателе̑ неправьдѣ

186

н̑имь· XIV·3 і отъвѣштавъ ıс·
рече къ законьникомъ· і
фарисѣомъ гл҃ѧ· аште до
стоитъ въ сѫботы цѣли
ти· они же оумлъчашѧ·
4 і приимъ іцѣли ı· і отъ
поусти ı· 5 і отъвѣштавъ
рече къ н̑имъ· котораа̑го
васъ· осьлъ· ли волъ· въ
кладѧзь въпадетъ сѧ·
і не а̑бье ли іСтръгнете
его· вь дьнь сѫботьны·
6 і не възмогѫ отъвѣшта
ти емоу къ семоу· 7 Гл҃а
ше же къ зъванымъ прит
чѧ· одръжа· како прѣдъсѣ
даньѣ· ізбираа̑хѫ· гл҃ѧ
къ н̑имъ· 8 е́гда възъванъ
бѫдеши на бракъ· не сѧди
на прѣдьн̑имь мѣстѣ·
еда къто чьстьнѣи тебе
бѫдетъ· зъваныхъ· 9 і
пришьдъ зъвавы тѧ· і оного·

речетъ ти· даждь семоу мѣ
сто· і тъгда начьнеши съ
стоудомь· послѣдьн̑ее мѣ
сто дръжати· 10 нъ егда зъ
ванъ бѫдеши· шьдъ сѧди
на послѣдьн̑имь мѣстѣ·
да егда придетъ зъвавы
тѧ· речетъ ти· дроуже поса
ди выше· тъгда бѫдетъ
ти слава· прѣдъ вьсѣми зъ
ваныими съ тобоѭ· 11 ѣко
вьсѣкъ възносѧи сѧ съмѣ
ритъ сѧ· і съмѣрѣѩи сѧ· вь

знесетъ сѧ· 12 Глаа̑ше же і
къ зъвавъшюмоу ı· егда
твориши обѣдъ· ли вече
р̑ѭ· не зови дроугъ твоі
хъ· ни братриѩ твоѩ· ни
рожденьѣ твоего· ни сѫ
сѣдъ богатъ· еда коли і
ти такожде въздаанье
13 нъ егда твориши пиръ
зови ништѧѩ· маломошти·

187

хромы· слѣпы· 14 і бла
женъ бѫдеши· ѣко не і
мѫтъ ти чесо въздати·
въздастъ бо ти сѧ· въ
въскрѣшенье правьдъ
ныхъ· 15 Слышавъ же е
теръ· отъ възлежѧшти
хъ съ н̑имь· си рече емоу·
Блаженъ іже· сънѣстъ
хлѣбъ въ цр҃ствии бж҃ии·
16 онъ же рече· Чл҃къ етеръ
сътвори вечерѭ велиѭ·
і възъва многы· 17 і по
съла рабы своѩ въ го
динѫ вечерѧ· рече зъва
нымъ грѧдѣте· ѣко оуже
готова сѫтъ вьсѣ· 18 і на
чѧшѧ вь коупѣ отърицати
сѧ в'си· прьвы рече емоу·
село коупихъ· імамь нѫ
ждѫ ізити· і видѣти е
мол̑ѭ тѧ імѣі мѧ отъ
речена· 19 і дроугы рече емоу·

сѫпрѫгъ воловъныхъ
коупихъ пѧть· і грѧдѫ і
скоуситъ іхъ· мол̑ѭ тѧ
імѣі мѧ отърекъша сѧ
20 і дроугы рече· женѫ поѩ
хъ· і сего ради не могѫ

12 quae scriba glag. post также omiserat emend. cyrill. supra versum sic explevit та възовѫтъ и бѫдетъ ти · 17 verbo рече cyrill. и supra v. praemissum

прити· 21 І пришьдъ рабъ по
вѣда гноу своемоу· Тогда
разгнѣвавъ сѧ гнъ домоу·
рече рабоу своемоу· Ізи
ди на распѫтьѣ і стьгнꙑ
града· і нищѧѩ і бѣдъ
нꙑѩ· і хромꙑѩ і слѣ
пꙑѩ· въведи сѣмо· 22 і ре
че рабъ· г҃и бꙑⷭ҇ еже пове
лѣ· і е(щ)е мѣсто ѥстъ·
23 І рече гь рабоу· ізиди
на пѫти· і халѫгꙑ· і оу
бѣди вънити· да напл
нитъ сѧ домъ мои· 24 глѭ
бо вамъ· ѣко ниединъже
мѫжь· тѣхъ зъванꙑхъ·
не въкоуситъ моеѩ вечерѩ·

188

25 Съ нимь же ідѣахѫ наро
ди мнози· і обрашть сѧ
рече къ нимъ· 26 аште къ
то грѧдетъ къ мнѣ· і не
възненавидитъ оца
своего· і матере· і же
нꙑ· і чѧда· і братриѩ
ни сестрѣ· еште же і
д҃шѧ своеѩ· не можетъ
мои оученикъ бꙑти·
27 іже неноситъ кр҃ста своего·
і въ слѣдъ мене ідетъ·
не можетъ бꙑти мои
оученикъ· 28 Къто отъ ва
съ хотѧ стлъпъ съзъда
ти· не прѣжде ли сѣдъ·
раштьтетъ доволъ· аште
іматъ еже естъ на съ
връшениѥ· 29 і да не егда
положитъ основаниѥ·
і не можетъ съвръшити·
і вьси видѧштеи· начь
нѫтъ рѫгати сѧ емоу 30 глѭште·

ѣко сь чкъ начѧтъ зьдати·
і не може съвръшити· 31 ли
кꙑ ц҃рь· ідꙑ къ іномоу
ц҃рю· сънити сѧ на брань·
не сѣдъ ли прѣжде съвѣ
штаваетъ· аште сильнъ
естъ· съ десѧтиѭ тꙑ
сѫштѫ срѣсти градѫ
штааго· съ дъвѣма і҃ма
тꙑсѫштама на нь· 32 аште
ли же ни· еште далече
емоу сѫштю· молитвѫ
посълавъ молитъ сѧ о мирѣ·
33 тако оубо вьсѣкъ васъ· іже
отъречетъ сѧ всего свое
го імѣниѣ· не можетъ
мои бꙑти оученикъ·
34 Добро естъ соль· аште же
соль обоуѣетъ· о чемь оубо
осолитъ сѧ· 35 ни въ зем҃и
ни въ гнои· трѣбѣ естъ·
вънъ ісъпаетъ сѧ· імѣ
ѩи оуши слꙑшати· да

189

слꙑшитъ· XV·1 Бѣахѫ же при
ближаѭште сѧ къ немоу
вси мꙑтаре· і грѣшьни
ци· послоушаѭтъ его· 2 і
ръпътаахѫ фарисеі і къ
нижьници глѭште· ѣко
съ грѣшьникꙑ приемае
тъ· і съ ними ѣстъ·
3 Рече же къ нимъ притъчѫ
глѧ· 4 кꙑ чкъ отъ васъ· і
мꙑ съто овьць· і погоу
бль единѫ отъ нихъ· не о

22 щ in еще cyrill. in rasura scriptum 24 sub finem paginae cyr. charact. antiquis haec adscripta: мнозі сѫт звані мало же ізбранихъ. 26 in своеѩ quod дша subsequitur lit. є supra v. scripta 28 съвръш. an съврьш. dub. 30 съвръшити fortasse съврьшити 31 verbis дъвѣма і-ма cyrill. десѧтъ superpositum 33 verbo васъ supra v. cyrill. отъ praemissum; post іже cyr. adscriptum не

станетъ ли девѧти десѧ
тъ· і девѧть въ поустꙑ
н̑и· і идетъ въ слѣдъ по
гꙑбъшаѩ· дондеже обрѧ
щетъ ѭ· 5 і обрѣтъ ѭ въ
зьлагаетъ на рамѣ свои·
радоуѩ сѧ· 6 і пришьдъ въ
домъ свои· съзꙑваетъ
дроугꙑ· і сѫсѣдꙑ·
глѧ імъ· радоуіте сѧ съ
мноѭ· ꙗко обрѣтъ овьцѫ моѭ

погꙑбъшѫѭ· 7 глѭ вамъ·
ꙗко тако радость бѫдетъ
на нсе· о единомь грѣшьни
цѣ каѭшти сѧ· неже· о ӥтъ·
і о девѧти правьдьникъ·
іже не трѣбоуѭтъ покаꙗнѣ·
8 Ли какꙗ жена імѫшти де
сѧть драгъмъ· ӑште погоу
битъ драгъмѫ единѫ·
не въжизаетъ ли свѣти
льника· і помететъ хра
минꙑ· і іштетъ приле
жьно· доньдеже обрѧште
тъ· 9 і обрѣтъши съзꙑва
етъ дроугꙑ і сѫсѣдꙑнѧ·
глѭшти· радоуіте сѧ съ
мноѭ· ꙗко обрѣтъ драгъ
мѫ ѭже погоубихъ· 10 тако
глѭ вамъ· радость бꙑ
ваетъ прѣдъ аћлꙑ бжии·
о единомь грѣшьницѣ ка
ѭштеімь сѧ· 11 Рече же·
чкъ етеръ імѣ дъва сна·

190

12 і рече мьнии снъ ею оцю
оче даждь ми· достоинѫ
ѭ часть· імѣньѣ· і раздѣ
ли іма імѣнье· 13 і не по
мноꙁѣхъ дьнехъ· събьравъ·
все мьнии снъ· отиде на
странѫ далече· і тоу ра
сточи імѣнье свое живꙑ
блѫдьно· 14 иждивъшю же
емоу вьсѣ· бꙑстъ гла
дъ крѣпъкъ на странѣ тои·
і тъ начѧтъ лишити сѧ·
15 і шьдъ прилѣпи сѧ едино
мь отъ жителъ тоѩ стра
нꙑ· і посъла і на села
своѣ· пастъ свиниі· 16 і же
лаше насꙑтити сѧ· отъ
рожьць ѩже ꙗдѣахѫ свиниѩ·
і никътоже даӑше моу· 17 въ
себѣ же пришьдъ рече· ко
ликоу наімьникъ оца мое
го ізбꙑваѭтъ хлѣби·
азъ же сьде гладомь гꙑбл̑ѭ·

18 въставъ ідѫ къ оцю моемоу·
і рекѫ емоу· ѡче съгрѣши
хъ на нбо і прѣдъ тобоѭ· 19 юже
нѣсмь достоінъ· наре
шти сѧ снъ твои· сътвори
мѧ· ꙗко единого отъ наі
мьникъ твоихъ· 20 і въста
въ іде къ оцю своемоу·
еште же емоу далече сѫ
штю· оузьрѣ і оць его· і ми
лъ емоу бꙑ· і текъ напа
де на вꙑѭ его· і обло
бꙑза і· 21 рече же емоу снъ·
оче· съгрѣшихъ на нбо
і прѣдъ тобоѭ· юже нѣ
смь достоинъ нарешти
сѧ снъ твои· сътвори мѧ·
ꙗко единого отъ наімь
никъ твоихъ· 22 рече же оць

XV.6 forma lit. ъ in домъ dub. 7 о verbo девяти supra v. praemissum 8 in десять emend. cyr. с pro eraso glagol. в cuius vestigia manent scripsit Ad calcem paginae 189b glag. lit. haec: ѡ блѫдьнѣемь снѣ 13 in събъравъ lit. бъ supra v. scriptae 18 і verbo прѣдъ supra v. praemissum 19 in нарешти lit. т superposita 21 in твоихъ lit. хъ supra v. additae

къ рабомъ своімъ · ско
ро ізнесѣте одеждѫ прь
вѫѭ · і облѣцѣте і · і
дадите прьстень на рѫкѫ его ·

191

і сапогы на нозѣ · 23 і приве
дъше тельць оупитѣны ·
заколѣте · і ѣдъше да ве
селимъ сѧ · 24 ѣко снъ мої сь ·
мрьтвъ бѣ і оживе · ізгы
блъ бѣ і обрѣте сѧ · і начѧ
шѧ веселити сѧ · 25 бѣ же снъ
его старѣі на селѣ · і ѣко
грѧды приближи сѧ къ до
моу · і слыша пѣниѣ і
ликы · 26 і призъвавъ еди
ного отъ рабъ · въпрашаа
ше і · чьто оубо си сѫтъ ·
27 онъ же рече емоу · братъ
твої приде і закла оць
твої · тельць оупитѣны ·
ѣко съдрава і приѧтъ · 28 ра
згнѣва же сѧ · і не хотѣа
ше вьнити · оць же его і
шьдъ молѣаше і · 29 онъ же
отъвѣщавъ рече оцю сво
емоу · се колико лѣтъ рабо
таѭ тебѣ · і николиже

заповѣди твоеѩ не прѣ
стѫпихъ · і мьнѣ николи
же не далъ еси козьлѧте ·
да съ дроугы моіми възве
селилъ сѧ бимь · 30 егда же
снъ твої · ізѣды твое
імѣниѥ · съ любодѣицами ·
приде · і закла емоу теле
ць питомы · 31 онъ же рече
емоу чѧдо · ты всегда
съ мноѭ еси · і вьсѣ моѣ
твоѣ сѫтъ · 32 възвесели
ти же сѧ і въздрадова
ти подобааше · ѣко братръ
твої сь · мрьтвъ бѣ і о
живе · ізгыблъ бѣ і о
брѣте сѧ · XVI·1 глаше же і къ
оученикомъ своімъ ·
Чкъ єтеръ бѣ богатъ · іже
імѣаше приставьникъ ·
і тъ облѣветанъ бысть
къ нємоу · ѣко растачаѩ
імѣниѣ его · 2 і приглась і

192

рече емоу · чьто се слы
шѫ о тебѣ въздаждь · отъ
вѣтъ о приставлѥнии домо
вьнѣемь · не възможеши
бо къ томоу домоу строити ·
3 рече же вь себѣ приставь
никъ домоу · чьто сътво
рѭ · ѣко гь мої отъемле
тъ строениѥ домоу отъ ме
не · копати не могѫ · хлѫ
пати стыждѫ сѧ · 4 разоу
мѣхъ чьто сътворѭ · егда
отъставлѥнъ бѫдѫ отъ
строениѣ домоу · приимѫ
тъ мѧ въ домы своѩ ·
5 і призъвавъ единого кого
ждо длъжьникъ гѣ свое
го · глаше прѣвоумоу ·
колицѣмь длъжьнъ еси
гноу своемоу · 6 онъ же рече ·
р мь · мѣръ олѣа · онъ же
рече · приими боукъви
твоѩ · і сѣдъ скоро напиши :н:

7 по томь же дроугоумоу рече ·
ты же колицѣмь длъже
нъ еси · онъ же рече · съто
мь коръ · пьшеницѧ · гла емоу ·
приими боукъви твоѩ · і на

XVI.4 in разоумѣхъ отъ, въ, 6 in мѣръ fig. lit ъ dub.; lit. н quae verbum напиши subsequitur loco erasae glagol. charactere cyrill. exarata 7 lit. о quae напиши subsequitur in rasura cyr. scripta, glag. char. vestigia non apparent

пиши ·ӧ· 8 і похвали гн҃ь до
моу іконома· неправьдъ
наа҆го· ꙗко мѫдрѣ створи·
ꙗко снове вѣка сего· мѫдрѣ
іше паче сновъ свѣта·
въ родѣ своемь сѫтъ· 9 і а
зъ вамъ глѭ· сътвори
те себѣ дроугы· отъ мамо
нины неправьды· да е
гда оскѫдѣете· прімѫ
тъ вы въ вѣчьныѩ кро
вы· 10 вѣрьны въ малѣ·
і въ мноѕѣ вѣрьнъ ѥстъ·
і невѣрьны въ малѣ· і въ
мнозѣ неправьдьнъ естъ·
11 аще оубо въ неправьдьнѣ
мь житии· не бысте вѣ
рьни· въ істин҆нѣмь къто

193

вамъ вѣрѫ іметъ· 22 і а
ще въ тоуждемь вѣрьни
не бысте· ваше къто ва
мъ дастъ· 13 Никотеры же
рабъ· не можетъ дъвама
гнома работати· ли бо е
диного възненавидитъ·
ӑ дроугаего възлю҃битъ·
ли единого дрьжитъ сѧ·
а о дроузѣмь не брѣшти въ
чьнетъ· не можете бг҃ ра
ботати і мамонѣ· 14 слы
шаа҆хѫ же си вси· і фари
сеі сьребролюбьци сѫще·
і подражаа҆хѫ і· 15 І рече і
мъ· вы есте оправьдаѭ
щеі себе прѣдъ чкы· бъ
же вѣстъ срдьца ваша· ꙗко
еже естъ въ чцѣхъ высоко·
мрьзость прѣдъ бмь е
стъ· 16 Законъ і пророци· до і
ѡ҆ана· отъ толи црствие
бжие· благовѣствоуетъ сѧ·

і вьсѣкъ вь нѥ нѫдитъ сѧ
17 Оудобѣе же естъ нб҃оу і зе
мли прѣити· неже отъ за
кона единоі чрьтѣ погы
бнѫти· 18 в҆сѣкъ поущаѩ
і женѫ своѭ· і приводѧ
інѫ· прѣлю҃бы дѣетъ
і женѫі сѧ поущеницеѭ
отъ мѫжа· прѣлю҃бы дѣетъ·
19 Чкъ етеръ бѣ богатъ· і обла
чаа҆ше сѧ въ пор҆фирѫ· і вѵ
с҆сонъ· веселѧ сѧ на в҆сѣ
въ дьнь свѣтьлъ· 20 нищь
же бѣ етеръ іменемь лазо
ръ· іже лежаа҆ше· при вра
тѣхъ его гноінъ· 21 і желѣѩ
насытити сѧ· отъ кроупи
ць падаѭщиихъ· отъ тре
пезы богатаа҆го· нъ і п҆си
приходѧще· облизаа҆хѫ
гнои его· 22 бы҃ же оумрѣти
нищюмоу· і несеноу бы
ти аг҃лы· на лоно авраамле·

194

оумрѣтъ же і богатыі· і по
греботѧ і· 23 і въ адѣ възве
дъ очи своі· сы въ мѫка
хъ· оузьрѣ ӑвраӑма із да
лече· і лазора на лонѣ его·
24 і тъ възглашь рече·
ѡче аврааме· помилоу
і мѧ· і посъли лазора да
омочитъ· коньць прьста
своего въ водѣ· і оустоу
дитъ ѩзыкъ моі· ꙗко
стражѫ въ пламене се
мь· 25 рече же ӑвраӑмъ· чѧдо
помѣни ꙗко въсприѩлъ
еси твоѣ благаа· въ жи
вотѣ твоемь· і лазарь
такожде своѣ зълаѣ· нынѣ же
сьде оутѣшаетъ сѧ· а ты

15 оправьда. ан оправъдаѭштеі dub 20 in гноинъ lit і coronidem superpos. habet 25 своѣ quod зълаѣ praecedit supra v exaratum

страждеши· 26 і надъ в'сѣ
ми сими· междю нами
і вами· пропасть велѣ
оутврьди сѧ· ѣко да хотѧштеі
минѫти· отъ сѫдоу тамо·

не възмагаѭтъ· ни іже
отъ тѫдоу (прѣхо) къ намъ прѣ
ходѧтъ· 27 рече же· молѭ тѧ оубо
оче· да і посълеши въ до
мъ оца моего· 28 імамь бо
пѧть братрьıѧ· ѣко да за
съвѣдѣтелствоуе
тъ імъ· да не і ти придѫ
тъ на мѣсто се мѫчьное·
29 гла же авраамъ· імѫтъ
мосѣа· і пророкы да по
слоушаѭтъ іхъ· 30 онъ же ре
че· ни оче аврааме· нъ а
ште къто отъ мрътвыхъ
ідетъ къ нимъ· покаѭтъ сѧ
31 рече же емоу· аште мωсѣа
і пророкъ не послоушаѭтъ·
ни аште къто отъ мрътвы
хъ въскрьснетъ· не імѫтъ
вѣры· XVII·1 Рече же къ оучени
комъ своімъ· невъзможь
но естъ да не придѫтъ съ
блазни· обаче горе томоу

195

імьже придѫтъ· 2 добрѣе
моу би было· аште би каме
нь жрьновьны· възложе
нъ на выѭ его· і връженъ
въ море· неже да събла
жнѣтъ· малыхъ сихъ
единого· 3 Вънемлѣте се
бѣ· аште съгрѣшитъ бра

тръ твоі· запрѣти емоу·
і аште покаетъ сѧ отъпоу
сти емоу· 4 І аште седмо
рицеѭ съгрѣшитъ въ тѧ·
і седморицеѭ обратитъ
сѧ къ тебѣ· глѭ каѭ сѧ· отъ
поусти емоу· 5 І рѣшѧ апли
гви· приложи намъ вѣрѫ·
6 рече же гь· аште бисте і
мѣли вѣрѫ· ѣко зрьно горю
шьно· глали бисте оубо
сукамѣнѣ сеі· въздери
сѧ і въсади сѧ въ море· і по
слоушала би васъ· 7 Кото
рыі іже отъ васъ· рабъ імѣѩ·

орѫштъ· ли пасѫштъ· іже
пришьдъшоумоу съ села·
речетъ емоу· абье минѫ
въ· възлѧзи· 8 іли рече
тъ емоу· оуготоваі чьто
вечерѣѭ· і прѣпоѣсавъ сѧ
слоужи ми· доньдеже ѣ
мь і пьѭ· і по томь ѣси
і пьеши ты· 9 еда іматъ
хвалѫ рабоу томоу· ѣко съ
твори повелѣнаа· не мь
нѭ тако· 10 і вы егда сътво
рите повелѣнаа вамъ·
глаите ѣко раби недосто
іни есмъ· еже дльжьни
бѣхомъ сътворити· съ
творихомъ· 11 І бы ідѫ
штю емоу въ ілмъ· і тъ
прохождааше междю сама
риеѭ· галилѣѭ· 12 въходѧ
штю емоу въ етерѫ вьсь· съ
рѣте і і· прокаженъ мѫжь·
іже сташѧ із далече·

26 оутврьди an оутвръди dist. nequ., прѣхо quod uncis inclusi etiam in cod. punctis praefixis del. vol. scriba   XVII.2 би supra v. sed eisd. glag. char. exar., fig. lit. ъ in жръно,вън. et възлож. dubia, itidem ultimum ъ quod est in връженъ   11 verbo галилѣѭ cyr. и supra v. praemissum, 12 verbum въходѧштю cyrill и praecedit quod emendator aliquis interpolavit

196

13 і ти възнѣсѧ глѭште· ісе
наставьниче помилоуі
ны· 14 і видѣвъ ѩ рече імъ
Шьдъше покажите сѧ іере
о̂мъ· і бꙑ̂ ідѫштемъ
імъ· іштістишѧ сѧ· 15 еди
нъ же отъ ні̂хъ видѣвъ ѣко
ісцѣлѣ· възврати сѧ съ
гласомь велиемь славѧ
ба· 16 і паде ниць на ногоу
его· хвалѫ емоу въздаѩ·
і тъ бѣ самарѣнинъ· 17 отъ
вѣштавъ же ис· рече· не
десѧть ли іштистишѧ сѧ·
да девѧть како 18 не обрѣтѫ сѧ·
възвраштьше сѧ дати сла
вѫ бу· тъкъмо іноплеме
н'никъ сь 19 і рече емоу въ
ставъ іди· вѣра твоѣ спе
тѧ· 20 Въпрошенъ же бꙑ̂ отъ
фарисѣи· когда придетъ
црсве бжие· ѡтъвѣшта і
мъ і рече· не придетъ црсве

бжие съ сѫмьнѣниемь·
21 ни рекѫтъ· се сьде ли овьде·
се бо црсве бжие· вънѫ
трьждоу въ васъ естъ·
22 Рече же къ оученикомъ· при
дѫтъ дьнье· егда въжде
лѣете единого дьне· сна
чскааго видѣти· і не оу
зьрите· 23 І рекѫтъ вамъ·
се сьде· се овьде хъ· не і
зидѣте· ни поженѣте·
24 ѣко бо мльнии блисцаѭ
шти сѧ· отъ подънскꙑѩ·
на подънскѫѭ· свьти
тъ сѧ· тако бѫдетъ снъ
чскꙑ· въ дьнь свои· 25 Прѣ

жде же подобаетъ емоу·
много пострадати· і искоу
шеноу бꙑти отъ рода сего·
26 і ѣкоже бꙑ̂ въ дьни ноевꙑ·
тако бѫдетъ і въ дьни сна
чскаго· 27 ѣдѣахѫ і пьѣхѫ
і женѣахѫ сѧ і посагаахѫ·

197

до негоже дьне вьниде ное
въ ковьчегъ· і приде пото
пъ і погоуби вьсѧ· 28 Такожде
ѣкоже бꙑ̂· въ дьни лот'овꙑ·
ѣдѣахѫ і пьѣахѫ· коупо
ваахѫ і продаахѫ· сажда
ахѫ зъдаахѫ· 29 въ ньже дь
нь ізиде лотъ· отъ содомлѣ
нъ· одъжди жюпьлъ· і огнь
съ небесе· і погоуби вьсѧ·
30 і по томоужде бѫдетъ і дьнь·
въ ньже снъ чскъ ѣвитъ сѧ·
31 Въ тъ дьнь въ ньже бѫдетъ
на кровѣ· і съсѫди его въ
домоу· да не сълѣзетъ въ
зѧтъ іхъ· іже на селѣ·
такожде да не възврати
тъ сѧ вьспѧть· 32 помина
іте женѫ лотовѫ· 33 іже ӑ
ште възиштетъ дшѫ своѭ
спсти погоубитъ ѭ·
а іже погоубитъ живитъ ѭ·
34 глѭ же вамъ· въ тѫ ношть

бѫдете дъва· на ложи е
диномь· единъ поемле
тъ сѧ ӑ дроугꙑ оставлѣ
етъ· 35 бѫдете дьвѣ въ коу
пѣ мелѭшти· единѫ по
емлѭтъ а дроугѫѭ оста
влѣѭтъ· 36 дъва на селѣ·
единъ поемлѭтъ а дроугꙑ

13 verbo възнѣса supra versum cyr. char. additum гласъ свои 17 ша in иштистиша supra v. script. 23 in хъ lit. ъ in е mutata, sed vestigia ъ manent quod restitui; in поженѣте lit. ен in rasura scriptae 31 pro въ ньже emendator cyrill. characteribus glag. partim erasis partim rescriptis нжъ facere conatus est

оставлѣѭтъ· 37 і отъвѣ
штавъше глашѧ емоу· къде
ги· онъ же рече імъ· ідеже
тѣло· тоу і орли сънемлѭ
тъ сѧ· XVIII 1 гла же і притъчѫ
къ нимъ· како подобаӑ в'се
гда молити сѧ· і не сътѫ
жати сѧ 2 гл̂ѭ· Сѫди бѣ
етеръ въ етерѣ градѣ· ба
не боѩ сѧ ни чка· не срамл̂ѣ
ѩ сѧ· 3 вьдова же бѣ въ градѣ
і прихождаӑше къ немоу [томь·
глѭшти· мьсти мене отъ
сѫпьрѣ моего· 4 і не хотѣӑше
на дьлзѣ же врѣмени· по

198

сл̂ѣдь рече вь себѣ· ӑште
і ба не боѭ сѧ· і чл̃къ не сра
мл̂ѣѭ сѧ· 5 за не творитъ
ми троудъ вьдовица си·
да мьштѫ ѥѩ· да не до ко
ньца приходѧшти застоі
тъ мене· 6 рече же гь· слы
шите ···· чьто сѫди непра
вьдьны глетъ· 7 а бъ не
іматъ ли сътворити·
мьсти ізбъраныхъ сво
іхъ· въпиѭштихъ къ немоу·
дьнь і нощь· і трьпитъ
на нихъ· 8 гл̂ѭ вамъ· ѣко сь
творитъ милость іхъ въ
скорѣ· обаче снъ чскы при
шьдъ· оубо обрѧштетъ ли
вѣрѫ на земл̂и· 9 рече же і
къ етеромъ· надѣѭште
імь сѧ на сѧ· ѣко сѫтъ пра
вьдьници· і оуничьжаѭ
штемъ· прочаѩ притъчѫ
сьѭ· 10 Чк̄а дъва вьнидосте

въ црковь· помолитъ сѧ·
єдинъ фарисѣі ӑ дроу
гы мытарь· 11 фарисѣ
і же ставъ· сице вь себѣ
мол̂ѣӑше сѧ· бе хвалѫ
тебѣ въздаѭ· ѣко нѣсмь
ѣко і прочии чл̄ци· хыщь
ници· неправьдьници·
прѣл̂юбодѣі· ли ѣко і сь
мытарь· 12 поштѫ сѧ дъ
ва краты въ сѫботѫ· де
сѧтинѫ даѭ· всего ели
ко притѧжѫ· 13 ӑ мытарь
із далече стоѩ· не хотѣ
аше ни очию своею вьзве
сти на нбо· нъ біѣше пръ
си своѩ глѧ· бе милости
бѫди мьнѣ грѣшьникоу·
14 гл̂ѭ вамъ· сьниде сь въ
домъ свои оправьданъ па
че онного· ѣко вьсѣкъ вьзно
сѧі сѧ· съмѣритъ сѧ· і съ
мѣрѣѩі сѧ вьзнесетъ сѧ·

199

15 приношаӑхѫ же къ немоу і
младѣньца· да би сѧ іхъ
коснѫлъ· видѣвъше же
оученици прѣштаӑхѫ імъ·
16 іс же призъва ѩ глѧ не дѣ
іте дѣти· приходити къ
мьнѣ· і не браните імъ·
таковыхъ бо естъ црсве бжие·
17 Амин' гл̄ѭ вамъ· іже ӑ
ште не приметъ црсвѣ
бж̄иѣ· ѣко о̆троча· не іма
тъ вънити вь не· 18 І въпро
сі и етеръ кънѧзь глѧ·
оучителю благы· чьто сь
творь животъ вѣчьны на
слѣдоуѭ· 19 рече емоу іс· чь
то мѧ глеши блага· никъ
тоже благъ· тъкъмо единъ

3 томь quod градѣ subsequitur eadem quidem manu sed extra versum in margine adscriptum 6 lacunam punctis indicavi, ubi in cod. aliquot lit. erasae sunt. Ad calcem paginae haec habes: ѡ фарисѣі і мытари

вѣ· 20 заповѣди вѣси· не ѡу
бии· не прѣлюбꙑ сътвори·
не оукради· не лъжесъвѣ
дѣтелꙸ бѫди· чьти оца
твоего і матерь· 21 ѡнъ же

рече емоу· вьсѣ си съхрани
хъ отъ юности моеѩ· 22 Слꙑ
шавъ же іс рече емоу· ѥще
єдиного не доконьчалъ еси·
вьсѣ елико імаши продаждь·
і раздаі нищиимъ· і и
мѣти імаши съкровище
на нбсхъ· і грѧди по мьнѣ·
23 онъ же слꙑшавъ се· при
скрьбенъ бꙑ· бѣ бо бога
тъ ѕѣло· 24 Видѣвъ же іс· при
скрьбенъ бꙑвъ шьдъ· рече·
како не оудобь імѫщеи
богатьство· вь црсо бжье
вьнидѫтъ· 25 оудобѣе бо естъ
вельбѫдоу· сквозѣ іглъ
линѣ оуши проіти· неже
богатоу вь црсве бжие вь
нити· 26 рѣшѧ же слꙑшавъ
шеі· то къто можетъ спнъ
бꙑти· 27 онъ же рече· невъ
зможьнаа отъ чкъ· възмо
жьна отъ ба сѫтъ· 28 рече же

200

петръ· се мꙑ оставихо
мъ вьсѣ· і вь слѣдъ тебе і
дохомъ· 29 Онъ же ре(че) імъ·
аминь глѭ вамъ· ѣко ни
къtоже естъ· іже оста
витъ домъ· ли родителѧ·
ли братрьѭ· ли сестрꙑ·
ли женѫ· ли чѧда· црсвѣ
бжиѣ ради· 30 іже въспри
иметъ множицеѭ въ врѣ
мѧ се· і въ вѣкъ грѧдѫ

щꙑ· животъ вѣчьнꙑ·
31 Поімъ же оба на десѧте·
рече къ нимъ· се въсходи
мъ въ ілмъ· і съконьчаѭ
тъ сѧ вьсѣ пьсанаꙗ пророкꙑ·
о снѣ чсцѣмь· 32 прѣдадѧтъ
бо вꙑ ѩзꙑкомъ· і по
рѫгаѭтъ сѧ емоу· і доса
дѧтъ емоу· і заплюѭ
тъ і· 33 і тепъше оубиѭтъ і·
і третии дьнь въскрьснетъ·
34 І ти ничьсоже отъ сихъ не

разоумѣшѧ· і бѣ гл҃ъ съкръ
венъ отъ нихъ· і не разоу
мѣахѫ глемꙑхъ· 35 Бꙑ
же егда приближи сѧ къ е
рихѫ· слѣпьць етеръ сѣ
дѣаше при пѫти просѧ·
36 слꙑшѧ же народъ мимо
ходѧщь· въпрашааше·
чьто оубо естъ се· 37 повѣ
дашѧ же емоу· ѣко іс· на
зарѣнинъ мимо ходитъ·
38 і тъ възъпи глѧ· ісе сне
двъ· помилоуі мѧ· 39 і
прѣдь ідѫштеи· прѣшта
ахѫ емоу· да оумлъчи
тъ· онъ же паче зѣло въ
пиѣше глѧ· сне двъ по
милоуі мѧ· 40 ставъ же іс·
повелѣ привести і къ се
бѣ· приближьшю же сѧ
емоу къ немоу· въпроси і
41 чьто хоштеши да ти съ
творѭ· онъ же рече· ги да
прозьрѭ·

201

42 іс же рече емоу· прозьри
вѣра твоѣ спе тѧ· і абье
прозьрѣ· 43 і вь слѣдъ его грѧ

24 in бывъшьдъ emendator aliquis litera д erasa rectam lectionem бывъшь restituere voluit 27 fig. lit. ъ in отъ чкъ dubia 29 че in рече quod scriba glagoliticus omiserat emend cyrill supra v. adposuit

дѣаше славѫ б҃а· і вси лю
дье видѣвъше· въздашѧ
хвалѫ б҃ви· XIX·1 І въшьдъ про
хождааше въ ієрихѫ· 2 і се
мѫжь іменемь нарица
емъı закъхеа· і сь бѣ
старѣı мъıтаремъ· і тъ
бѣ богатъ· 3 і искааше ви
дѣти іса· къто естъ· і не
можааше видѣти народо
мь· ѣко тѣломь малъ бѣ·
4 і прѣди текъ вьзлѣзе на
сукомаринѫ· да видитъ
іса· ѣко тѫдѣ хотѣаше
минѫти· 5 і ѣко приде на
мѣсто. възърѣвъ іс ви
дѣ і· і рече къ немоу· за
к҃ьхѣе· потъштавъ сѧ съ
лѣзи· дьньсь бо подобаа
тъ ми· въ домоу твоемь

бъıти· 6 і потъштавъ сѧ съ
лѣзе· і приѩтъ і радоуѩ сѧ·
7 і видѣвъше і ръпътаахѫ
глѭште· ѣко къ грѣшьноу
мѫжю вьниде· витатъ·
8 ставъ же зак҃ьхеі· рече къ
гю· се полъ імѣниѣ мое
го ги дамь ништимъ·
і аште есмь кого чимь оби
дѣлъ· възвраштѫ четво
рицеѭ· 9 рече же къ немоу ис·
ѣко дьньсь спние домоу се
моу бъıстъ· за не і сь
сиъ авраамль естъ· 10 Приде
бо сиъ чскъı вьзискатъ·
і спстъ погъıбъшаего·
11 Слъıшѧштемъ же імъ се
приложь рече ·········
··· притъчѫ· за неже тъ
бѣ близъ ілма· і мьнѣахѫ·
ѣко абье хоштетъ црсьє
бжие авити сѧ· 12 Рече же·
чкъ етеръ добра рода· іде

202

на странѫ далече· приѩ
ти себѣ црсие· і възвра
ти сѧ· 13 Призъвавъ же· і·
рабъ своихъ· въдастъ
імъ і мънасъ· і рече къ
нимъ· коупл҄ѫ дѣите до
ндеже придѫ· 14 і гражда
не емоу· ненавидѣахѫ его·
і посълашѧ молитвѫ·
въ слѣдъ его глѭште·
не хоштемъ семоу· да црсоу
етъ надъ нами· 15 і бъıстъ
егда сѧ възврати приимъ
црсье· і рече да пригла
сѧтъ емоу рабъı тъı· імъ
же дастъ съребро· да оувѣ
стъ какѫ коупл҄ѫ сѫтъ съ
ториліи· 16 приде же пръвъı
глѧ· ги· мънась твоѣ· і
придѣла мънасъ· 17 і рече е
моу· благъı рабе· добръı
вѣрьне· ѣко о малѣ бъı вѣ
рьнъ· бѫди обласѣь імъı·

надъ десѧтьѭ градъ· 18 і при
де въторъı глѧ· мънась твоѣ
ги сътвори ·д· мънасъ· 19 ре
че же і томоу· і тъı бѫди
надъ· д ѭ градъ· 20 І дроугъı
приде глѧ· ги· се мнась
твоѣ ѭже імѣхъ· положе
нѫ въ оуброусѣ· 21 боѣхъ бо сѧ
тебе· ѣко чкъ ѣръ еси· вь
землеши· ідеже не положь
і жьнеши егоже не сѣавъ·
22 глаа емоу· отъ оустъ твоі
хъ осѫждѫ тѧ· злъı рабе·
вѣдѣаше ѣко чкъ ѣръ ѥсмь·

In summa pag. 201 a haec: ꙍ зак҃ьхеı exhibet

11 lacuna punctis indicata in cod. rasuram

вьземлѭ егоже не положи
хъ· і жьнѭ егоже не сѣꙗхъ
і събираѩ ѭдоуже не ра
здаꙗхъ· 23 і по чьто не вьда
стъ моего сърeбра пѣнѧжь
никомъ· і азъ пришьдъ съ
лихвоѭ· істѧзалъ е би
мь· 24 і прѣдьстоѩштимъ
рече· възьмѣте отъ него

203

мънасѧ· і дадите імѫ
штюмоу· і҃· мънасъ· 25 і рѣшѧ
емоу· г҃и· іматъ ·і҃· м'насъ
26 Глѭ же вамъ· ѣко вьсѣкомоу
імѫштюмоу дадѧтъ· а отъ
не імѫштааго· і еже іма
тъ отъімѫтъ отъ него·
27 Обаче врагы моѩ ты· не
хотѣвъшѧѩ мьнѣ да ц҃рь би
мь бымъ надъ ними· при
ведѣте ѩ сѣмо· і исѣцѣ
те ѩ прѣдъ мноѭ· 28 І се рекъ
ідѣаше прѣди· въсходѧ
въ ілмъ· 29 і бысть ѣко при
ближи сѧ· въ витъфаги
ѭ· і витаниѭ· къ горѣ
нарицаемѣі елеонъ· по
съла дъва отъ оученикъ
своіхъ 30 глѧ· ідѣта въ прѣ
мьниѭѭ вьсь· въ нѭже
въсходѧшта обрѧштета·
жрѣбѧ привѧзано· на неже
никътоже бѣде· отъ ч҃къ не

въсѣде· отрѣшъша приведѣ
та ми е· 31 і аште къто вы въ
прашаетъ· по чьто отрѣша
ета е· тако речета ѣко г҃ь
его трѣбоуетъ· 32 Шьдъша

же посълаанаа· обрѣтосте
ѣкоже рече іма· 33 отрѣшаѭ
ѭштема же іма жрѣбѧ·
рѣшѧ гдье его къ нима· чьто
отрѣшаета жрѣбѧ· 34 она же
рѣсте· ѣко г҃ь его трѣбоуетъ·
35 і приведосте е къ ісви·
і възвръгъше ризы своѩ
на жрѣбѧ въсадишѧ іса·
36 Ідѫштю же емоу· пости
лаахѫ ризы своѩ по пѫти·
37 приближаѭште же сѧ емоу
абье· къ низъхождению го
рѣ елеоньсцѣ· оучѧтъ в'се
множьство оученикъ· ра
доуѭште сѧ хвалите б҃а·
гласомь велиемь· о в'сѣ
хъ силахъ ѩже видѣшѧ·

204

38 г҃лѭште· Бл҃гнъ ····
градѧ· ц҃рь въ імѧ г҃не·
миръ на нбсхъ· і слава
въ вышьнихъ· 39 І етери
фарисѣі рѣшѧ къ немоу о
тъ народа· оучителю за
прѣти оученикомъ твоі
мъ· 40 і отъвѣштавъ рече і
мъ· глѭ вамъ· ѣко аште
си оумлъчѧтъ· камение
възъпити іматъ· 41 і ѣко
приближи сѧ· видѣвъ гра
дъ плака сѧ о немь глѧ· 42 ѣко
аште би разоумѣлъ би дь
нь сь· і ты ѣже къ мироу
твоемоу· нынѣ же оукры
сѧ· отъ очью твоею· 43 ѣко
придѫтъ дьние на тѧ· і о
бложѧтъ врази твоі
острогъ о тебѣ· і обидѫ

30 in въсходашта emendator literam ⸱ erasit, sed vestigia adhuc manent 35 inter жрѣбѧ et въсадиша emend. cyrill. и scripsit 37 pro оучатъ emend. cyr. superposito на formam начатъ restit. vol. 38 post благнъ emendator aliquot lit. erasit, vestigia vocis црь adhuc manent. Verbis црь въ ıмѧ cyrillice издраилевъ superpositum. Ibidem in margine cyr. char. мир на земи legitur

тъ тѧ· і оброчѧтъ тѧ въ
сѫдоу· 44 і разбыѭтъ тѧ·
і чѧда твоѣ вь тебѣ· і не о

ставѧтъ камене· на каме
ни вь тебѣ· по неже не разоу
мѣ врѣмене посѣштенью
твоемоу· 45 і вънидъ въ цр҄ь
ковь· начѧтъ ізгонити
продаѭштѧѩ голѫби·
46 гл҃ѧ імъ· п҄сано естъ·
і бѫдетъ храмъ мои· хра
мъ молитвѣ· вы же сь
твористе і врътъпъ разбо
іникомъ· 47 і бѣ оучѧ въ цр҄ь
къве по в҄сѧ д҄ни· Архиѥ
реі же і кънижьници· і
сказахѫ его погоубити·
і старѣишины людьмъ·
48 і не обрѣтаахѫ чьто сь
творѧтъ емоу· людье бо
его вси дръжаахѫ сѧ· по
слоушаѭште его· XX·1 і бы҃
въ единъ отъ дьни· оучѧ
штю емоу люди въ цркъве·
і благовѣствоуѭштю·
състашѧ сѧ архиереі·

205

і кънижьници· съ старци·
2 глѭште къ немоу· рьци
намъ коеѭ областиѭ се
твориши· і къто естъ да
вы тебѣ область сиѭ·
3 Отъвѣштавъ же рече къ ни
мъ· въпрошѫ вы і азъ е
диного словесе· і рьцѣте
ми· 4 крьштеньѥ іоан҄ново·
съ нбсе ли бѣ· іли отъ чл҃къ·
5 они же помышлѣахѫ вь
себѣ глѭште· ꙗко аште
речемъ отъ нбсе· рече

тъ къ намъ· по чь
то оубо не вѣро
васте емоу· 6 аште
ли речемъ отъ чл҃къ·
людье вси каменьемь
побиѭтъ ны· извѣстъ
бо бѣ людьмъ· о іоан҄нѣ·
ꙗко пророкъ бѣ· 7 і отъвѣ
штаашѧ не вѣмъ отъ кѫдоу·
8 іс҃ же рече імъ· ни азъ

глѭ вамъ· коеѭ области
ѭ се творѭ· 9 начѧтъ же къ
людемъ глати притъчѫ
сьѭ· Чл҃къ насади виногра
дъ· і въдастъ і дѣлате
лемъ· і отиде на лѣта
многа· 10 і въ врѣмѧ посъ
ла къ дѣлателемъ рабъ·
да отъ плода виноградъ
наго дадѧтъ емоу· дѣ
лателе же бивъше і поу
стишѧ тъштъ· 11 і прило
жи і дроугы посъла
ти рабъ· они же і то
го бивъше· і досади
шѧ емоу· поусти
шѧ і тъштъ· 12 і прило
жи і третии посълати·
они же і сего оуѣзвивъше·
ізгънашѧ· 13 рече гь винограда
чьто сътворѭ· посълѭ
сн҄ъ мои възлюбленъі·
небъ ли сего оусрамлѣѭтъ сѧ·

206

14 видѣвъше же і дѣлателе·
мышлѣахѫ дроугъ къ дроу
гоу глѭште· сь естъ на
слѣдьникъ оубиѣмъ і·
да наше бѫдетъ достоꙗньѥ·
15 ізведъше же і вънъ із ви

46 in врътъпъ figura lit. ъ primo et secundo loco dubia, fortasse врътьпъ XX.1 въ единъ vel вь единъ 11 in тъштъ figura lit. ь dubia

ноградa оубишѧ· чьто оубо
сътворитъ імъ гь виногра
да· 16 придетъ і погоубитъ
дѣлатели сиѩ· і въдастъ
виноградъ інѣмъ· слы
шавъше же рѣшѧ да не бѫде
тъ· 17 онъ же възьрѣвъ на нѧ
рече· чьто оубо естъ на
пьсаное се· камень егоже
неврѣдоу сътворишѧ зи
ждѫщеи· сьбыстъ въ
главѫ ѫглоу· 18 вьсѣкъ па
дꙑ на камене семь съкроу
шитъ сѧ· а на немьже па
детъ· сътьретъ і· 19 і вьзи
скашѧ· архиереи і кънижь
ници· възложити на нь

рѫцѣ въ тъ часъ· і оубоѣ
шѧ сѧ людии· разоумѣшѧ
бо ѣко къ нимъ рече притъчѫ
сиѭ· 20 і съглѧдавъше по
сълашѧ дѣлатели· творѧ
ще сѧ праведьници сѫще·
да імѫтъ і въ словеси·
да бѫ і прѣдали влад꙼ы
чьствоу· і области вое
водъ· 21 і въпросишѧ і глѭ
ще· оучителю· вѣмъ
ѣко правь глеши· і не на
лице зьриши· нъ въ істи
нѫ пѫти бжию оучиши·
22 достоитъ ли намъ кеса
реви дань дати іли ни·
23 разоумѣвъ же льсть іхъ·
рече къ нимъ· 24 покажѣте
ми пѣнѧзь· чии іматъ
образъ і напьсание· они
же рѣшѧ кесаревъ· 25 онъ же
рече къ нимъ въздадите
оубо кесаревое кесареви·

207

ѣже сѫтъ бжиѣ бви· 26 і не
могошѧ зазьрѣти ···· глѣ
его прѣдъ людьми· і дивь
ше сѧ о отъвѣтѣ его оумль
чашѧ· 27 Пристѫпишѧ же
етери отъ садоукеи глѭ
ще· въскрѣшенью не бꙑ
ти· і въпрашаахѫ 28 глѭ
ще· оучителю мосии на
пьсалъ естъ намъ· аще бо
моу братръ оумьретъ· і
мꙑ женѫ· і тъ бещѧдь
нъ бѫдетъ· да поіметъ
братръ его женѫ· і въскрѣ
ситъ сѣмѧ братра своего·
29 седмь оубо братриѩ бѣ·
і прьвꙑ поімъ женѫ оу
мрѣтъ· і бѧщьдьнъ· 30 і
поѩтъ въторꙑ женѫ· і тъ
оумрѣтъ бещѧда· 31 і тре
тии поѩтъ ѭ такоже і
вьсѣ седмь оумрѣшѧ· не о
ставьше чѧдъ· 32 послѣдь

же вьсѣхъ і жена оумрѣтъ
33 въ въскрѣшение оубо· кото
раѣго іхъ бѫдетъ жена·
седмь бо імѣшѧ ѭ женѫ·
34 і отъвѣщавъ іс· рече і
мъ· снове вѣка сего женѧ
тъ сѧ· і посагаѭтъ· 35 а съ
подобльшеи сѧ· вѣкъ тъ оу
лоучати· і въскрѣшение
еже отъ мрьтвъіхъ· ни же
нѧтъ сѧ· ни посагаѭтъ·
36 ни оумрѣти бо по томь мо
гѫтъ· равьни бо сѫтъ
аньломъ· і снове сѫтъ
бжи· въскрѣшенью сно
ве сѫтъ· 37 ѣко въстаѭтъ

18 д in падꙑ cyr. char. in rasura exaratum 19 ко in ѣко supra v. positum, ъ in нимъ dub. 21 utrum вѣмъ an вѣмь dubitare licet. 26 in lacuna quae post зазьрѣти apparet, una vel duae literae erasae 30 lit. бъто̑р in rasura scriptae

мрътвии· і мосии съказа
при кѫпинѣ· ѣкоже гла· гъ
ба авраамлѣ· і ба ісаако
ва· і ба іѣковлѣ· 38 бъ же
нѣстъ мрътвъіхъ· нъ жи
выхъ· вьси бо томоу
живи сѫтъ· 39 отъвѣшта

208

въше же· етери· кън
жьникъ рѣшѧ· оучителю·
добрѣ рече· 40 Къ томоу же
не съмѣахѫ его въпраша
ти ничьсоже· 41 рече же і
мъ· како глѭтъ кънигы
ха быти сна давда· 42 самъ
бо давдъ глетъ· въ кънига
хъ спалъмьскыхъ· Рече
гь гви моемоу· сѣди о де
снѫѭ мене· 43 доньдеже по
ложѫ врагы твоѩ· подъ
ножию ногама твоіма·
44 давдъ і оубо гѣ нарицаетъ·
то како снъ емоу естъ· 45 Слы
шѧштемъ же вьсѣмъ людь
мъ· рече къ оученикомъ
своімъ· 46 вьнемлѣте отъ
кънижьникъ· хотѧштиі
хъ въ одеждахъ ходити·
і любѧште цѣлованьѣ на
тръжиштихъ· і прѣдьсѣ
даньѣ на сънѣмиштихъ·

і прѣждезъваньѣ на обѣ
дѣхъ· 47 Іже сънѣдаѭтъ
домы въдовицъ· і виноѭ
далече молѧтъ сѧ· сии
приімѫтъ осѫжденье бо
льшее· XX·1 възърѣвъ же видѣ
въмѣтаѭшта· въ газо
филакиѭ· дары своѩ
богатыѩ· 2 видѣвъ же
етерѫ въдовицѫ оубогѫ·
вьмѣтаѭштѫ тоу дъвѣ
лептѣ· 3 і рече· въ істинѫ
глѭ вамъ· ѣко въдови
ца си оубогаѣ· болѥ вьсѣ
хъ въвръже· 4 вьси бо сии
отъ избытъка въвръго
шѧ въ дары бжи· а си отъ
лишеньѣ своего· вьсе і
мѣнье свое въвръже·
5 І етеромъ глѭштемъ о
цръкъви· ѣко каменьемь
добромь· і съсѫды оукра
шена естъ· рече· 6 си ѣже ви
дите·

209

придѫтъ дьнье· въ нѧже
не останетъ камень на каме
ни сьде· іже не разоритъ сѧ·
7 Въпросишѧ же і глѭште·
оучителю· когда оубо си
бѫдѫтъ· і чьто естъ зна
менье· егда хотѧтъ си бы
ти· 8 онъ же рече· блюдѣ
те сѧ да не прѣльштени
бѫдете· мнози бо придѫ
тъ въ імѧ мое глѭште·
азъ есмь· і врѣмѧ при
близи сѧ· не ідѣте въ
слѣдъ іхъ· 9 Егда же оу
слышите брани і нестро
еньѣ· не оубоіте сѧ· подо
баетъ бо симъ прѣжде
быти· нъ не абье коньчи
на· 10 тогда глаааше імъ·
въстанетъ бо ѩзыкъ
на ѩзыка· і цсо· на цсо·
11 трѫси же велици по мѣ
ста· і глади і въ мори

бѫдѫтъ страхованьѣ·
і знаменьѣ съ небсе· ве
ликѣ бѫдѫтъ· 12 прѣжде же

38 бъ fig. lit. ъ dub. 41 vocabulo кънигы cyrill. characteribus superpositum жъници, ut emendatum кънижъници legeres 46 ъ in одеждахъ, XX.2 in дъвѣ dub.

сихъ вьсѣхъ· възложѧтъ
на вы рѫкы своѩ· і ижде
нѫтъ прѣдаѭштє на сънь
мишта· і въ тьмьницѧ·
ведомы къ цремъ і вла
дыкамъ· імене моего
ради· 13 приключитъ же сѧ
вамъ· въ съвѣдѣтелъ
ство· 14 Положите оубо на
срьдьцихъ вашихъ· не прѣ
жде пооучати сѧ отъвѣ
штавати· 15 азъ бо дамь
вамъ· въ оуста прѣмѫ
дрость· еѭже не възмо
гѫтъ противити сѧ· і о
тъвѣштати· вьси проти
влѣѭштеі сѧ вамъ·
16 прѣдани же бѫдете роди
тельі і братриѭ· і родо
мь· і дроугы· оумрътвѧ

210

тъ отъ васъ· 17 і бѫдете
ненавидими отъ вьсѣхъ·
імене моего ради· 18 і вла
съ главы вашеѩ не погы
бнетъ· 19 въ трьпѣнии ва
шемь· сътѧжите дшѧ ва
шѧ· 20 егда же оузьрите
обьстоимъ бои інамъ·
тогда разоумѣете· ѣко
приближи сѧ запоустѣ
ние емоу· 21 Тогда сѫште
і въ іюдѣі· да бѣгаѭтъ
въ горы· і иже по срѣдѣ
его да ісходѧтъ· іже въ
странахъ· да не въходѧ
тъ вь нь· 22 ѣко дьние мьште
нию сиі сѫтъ· да іспль
нѧтъ сѧ· вьсѣ напьсанаа·
23 Горе непраздьнъімъ·
і доѩштиимъ въ ты
дьни· Бѫдетъ бо бѣда

велиѣ на земли· і гнѣ
въ на людехъ сихъ· 24 і па

дѫтъ въ острии меча· і плѣ
нени бѫдѫтъ въ ѩзы
кы вьсѧ· і илмъ бѫдетъ
попираемъ· ѩзыкы·
доньдеже съконьчаѭтъ сѧ·
врѣмена ѩзыкъ· 25 і бѫ
дѫтъ знамениѣ въ слъ
ньци· і мѣсѧци· і ѕвѣ
здахъ· і на земли тѫга
ѩзыкомъ· отъ нечаѣниѣ·
шюма морьскааго· і въ
змѫштениѣ· 26 іздыха
ѭштемъ чкомъ отъ стра
ха· і чаѣниѣ· грѧдѫшти
хъ на вьселенѫѭ· си
лы бо небесьныѩ дви
гнѫтъ сѧ· 27 І тогда оузь
рѧтъ снъ чскы· грѧдѫ
штъ на облацѣхъ· съ си
лоѭ і славоѭ· многоѭ·
28 начинаѭштемъ же си
мъ бывати· въсклони
те сѧ· і въздвигнѣте

211

главы ваша· за не при
ближи сѧ ізбавлениѥ
ваше· 29 і рече імъ притъ
чѫ· видите смоковь
ницѫ· і вьсѣ дрѣва· 30 егда
прошибаѭтъ сѧ· оуже
видѧште о себѣ вѣсте·
ѣко близъ жѧтва естъ·
31 Тако і вы егда оузьрите·
си бываѭшта· вѣди
те ѣко близъ естъ цсрие
бжие· 32 аминъ глѭ вамъ·
ѣко не іматъ прѣіти ро
дъ сь· доньдеже вьсѣ бѫ
дѫтъ· 33 нбо і землѣ ми

15 verbo прѣмѫдрость cyrill. и superpositum въ quod оуста praecedit erasum 23 figura lit. ъ in доѩштимъ dubia 24 съконьч. an ськов. dub.

мо ꙇдетъ· а словеса моѣ
не ꙇмѫтъ прѣꙇти· 34 Вь
немлѣте же себѣ· еда
когда отѧгъчаѭтъ ср̑ь
дьца ваша· объѣданьемь
ꙇ пьѣньствомь· печа
льми житиискъꙇми·
ꙇ наꙇдетъ на вꙑ вьнезаа

пѫ дьнь тъ· 35 акꙑ сѣть бо при
детъ· на вьсѧ сѣдѧштѧѩ на
лици в̓сеѩ землѩ· 36 бьдите
оубо на вьсѣко врѣмѧ· молѧ
щте сѧ· да сьподобите сѧ
оубѣжати вьсѣхъ сихъ
хотѧштихъ бꙑти· ꙇ ста
ти прѣдъ сномь чскомь·
37 бѣ же въ дьне оучѧ въ цркъве·
а нощтиѭ оудвар̑ѣаше сѧ
ꙇсходѧ въ горѫ· нарицаемѫѭ
елеонъ· 38 ꙇ вси людье ꙇз оу
тра приходѧщте къ немоу
въ цр̑ькѫвь послоушатъ его·
XXII·1 Приближаше же сѧ праздь
никъ опрѣсн̑ькъ· нарицае
мꙑ пасха· 2 ꙇ искаахѫ архи
ереꙇ ꙇ кънижьници· како
ꙇ бѫ оубили· боѣхѫ бо сѧ
людии· 3 Вьниде же со
тона въ ꙇюдѫ· нарицае
мꙑ ꙇскариотъ· сѫшта
отъ числа обоѭ на десѧте·

212

4 ꙇ шьдъ гла архиереомъ·
ꙇ воеводамъ· како ꙇмъ прѣ
дастъ ꙇ· 5 ꙇ въздрадова
шѧ сѧ· ꙇ съвѣшташѧ да
ти емоу сърєбро· 6 ꙇ испо
вѣдѣ· ꙇ искааше подобь
на врѣмене· да ꙇ прѣда
стъ без народа· 7 приде же
дьнь опрѣснъкъ· въ ньже
подобьно бѣ жрьти пасхѫ·
8 ꙇ посъла петра· ꙇ оан̓на ре
къ· шьдъша оуготоваета
намъ пасха· да ѣмъ 9 она же
рѣста емоу· къде хоштеши
да оуготоваевѣ· 10 онъ же
рече ꙇма· се въшедъше
ма вама въ градъ сърѧщте
тъ вꙑ чкъ· въ скѫдоль
ницѣ водѫ неса· по немь
ꙇдѣта въ домъ· въ ньже
въходитъ· 11 ꙇ речета гноу
домоу· глетъ тебѣ оучи
тель· къде естъ обитѣль·

ꙇдеже пасхѫ съ оученикꙑ
своꙇми сънѣмь· 12 ꙇ тъ ва
ма покажетъ горьницѫ по
стълаанѫ· ꙇ тоу оуготова
ита· 13 шьдъша же обрѣтосте
ѣкоже рече ꙇма· ꙇ оуґото
васте пасха· 14 ꙇ егда бꙑ
година· възлеже ꙇ оба
на десѧте апла съ нимь·
15 ꙇ рече къ нимъ· желѣньемь
се въжделѣхъ пасха ѣ
сти съ вами· прѣжде да
же не примѫ мѫкꙑ·
16 Глѭ бо вамъ· ѣко отъ селѣ
не ꙇмамь ѣсти отъ него·
доньдеже коньчаетъ сѧ въ
црси бжии· 17 ꙇ приꙇмъ ча
шѫ· хвалѫ въздавъ рече·
примѣте се· ꙇ раздѣли
те себѣ· 18 глѭ бо вамъ·
отъ селѣ не ꙇмамь пити
отъ плода сего лозънааго·
доньдеже црсие бжие при

213

детъ· 19 ꙇ примъ хлѣбъ
хвалѫ въздавъ прѣломи·
ꙇ дастъ ꙇмъ глѧ· се естъ

34 сръдьца lege si vis срьдьца, vocabulo печальми cyr. и supra v. praemissum; 37 елеонъ aut елеонь 7 litera ь in ньже ex ъ correcta esse videtur

тѣло мое· даѥмое за вы·
се творите въ моѭ памѧт·
20 і чашѫ такожде по
вечерѣнии глѧ· си
чаша новы завѣтъ мое
ѭ кръвиѭ· ѣже за вы
пролѣетъ сѧ· 21 Обаче се
рѫка прѣдаѭштааго мѧ·
съ мноѭ естъ на трепезѣ·
22 і сн҃ъ оубо чск҃ы· по наре
ченоумоу ідетъ· ѡбаче
горе чкоу томоу· імьже
прѣдаетъ сѧ· 23 І ти начѧ
сѧ іскати вь себѣ· кото
ры оубо бѫдетъ отъ нихъ·
хотѧи сътворити се·
24 Бꙑ же і прѣ вь нихъ· кото
ры мьнитъ ти сѧ іхъ бы
ти боли· 25 онъ же рече
імъ· цр҃е ѩзыкомъ·

оустоѩтъ імъ· і облада
ѭште ими· благодѣте
ле нарицаѭтъ сѧ· 26 вы же
не тако· нъ болеи васъ·
да бѫдетъ ѣко і мьнии·
і старѣи ѣко слоужа·
27 Которы болии вьзле
жѧи ли· іли слоужѧи·
не вьзлежѧи ли· Азъ же
по срѣдѣ васъ есмь· ѣко
слоужѧи· 28 вы же есте
прѣбывъшеи съ мноѭ·
въ напастехъ моихъ·
29 і азъ завѣштаваѭ ва
мъ· ѣкоже завѣшта мнѣ
оць мои· 30 Цр҃со да ѣсте і
пиете· на трепезѣ моеи·
въ цр҃си моемь· і сѧде

те на прѣстолѣхъ· сѫ
дѧште обѣма на десѧте
колѣнома іакама·
Рече же гь҃ 31 симоне· симоне
сотона проси васъ·

214

да би сѣꙗлъ ѣкы пьшени
цѫ· 32 азъ же молихъ сѧ о те
бѣ· да не оскѫдѣетъ вѣра
твоѣ· і ты (ны)нѣ когда
обрашть сѧ оутврьди бра
триѭ твоѭ· 33 Онъ же ре
че емоу· ги· съ тобоѭ го
товъ есмь і въ тьмьницѫ·
і въ сьмрътъ ити· 34 онъ же
рече емоу· глѭ ти петре·
не възгласитъ коуръ дьнь
сь· доньдеже три краты отъ
връжеши сѧ мене· не вѣдѣ
ти· 35 І рече імъ· егда по
слахъ вы· безъ влага
лишта і бес пиры· і бе
сапогъ· еда чесо лиши бы
сте· они же рѣшѧ ничесо
же· 36 Рече же імъ· нынѣ
іже іматъ влагалиште·
да възьметъ такожде
і пирѫ· і иже не іматъ
да продастъ ризѫ своѭ·

і коупитъ ножь· 37 глѭ бо ва
мъ· ѣко еште писано се подо
баетъ да сконьчаетъ сѧ о
мнѣ· еже і съ безаконьни
кома вьмѣни сѧ· іко еже
о мнѣ коньчинѫ іматъ·
38 Они же рѣшѧ ги· се ножа сь
де дъва· онъ же рече дъвѣ

19 in памат lit. т superposita literis ма 21 fig. lit. ъ in сь et есть et 24 in іхъ non satis clare expressa 31 posteriori симоне cyr. char. се adscriptum, verbo сѣалъ cyrill. не superpositum, ut несѣалъ legeres 32 ны quod uncis inclusi in cod. erasum est, sed vestigia apparent. 33 въ съмрътъ an въ съм. dub. 34 вѣдѣти fuit видѣти, sed emendator cyrill. lit. и erasa cyrill. ѣ superposuit 36 in пиръ emendator aliquis lit. с quae praecedebat erasit

л̑ьно естъ· 39 І шьдъ іде по
обꙑчаю своемоу· въ горѫ
елеоньскѫ· по нѥмь ідѫ
оученици его· 40 Бꙑвъше
же на мѣстѣ рече імъ· мо
лите сѧ да не вънидете
въ напасть· 41 і самъ отъ
стѫпи отъ нихъ· ѣко връ
женьѥ камени· і поклонь
колѣнѣ· мол̑ѣаше сѧ 42 глѧ·
Оче аште велиши мимо
неси чашѫ сьѭ отъ мене·
обаче не моѣ вол̑ѣ нъ твоѣ
да бѫдетъ· 43 ѣви же сѧ емоу
аꙉ҃лъ съ н҃бсе· оукрѣпл̑ѣѩ и·

215

44 і бꙑ̑ въ подвизѣ прилѣжа
ньѥ· мол̑ѣаше сѧ· і бꙑстъ
потъ его ѣко і капл̑ѧ кръве
капл̑ѭштѧѩ на землѭ·
45 І въставъ отъ молитвꙑ·
і пришьдъ къ оученикомъ·
обрѣте ѩ съпѧштѧ отъ печа
ли· 46 і рече імъ чьто съпи
те· въставъше помоли
те сѧ да не вънидете въ на
пасть· 47 Еште емоу гл̑ѭ
штю· се народъ· і нарицае
мꙑ іюда· единъ отъ обою
на десѧте прѣдъ ними і
дѣаше· і пристѫпи къ ісви
лобъзатъ его· се бо бѣ зна
меньѥ далъ імъ· егоже
лобъжѫ тъ естъ· 48 Іс҃ же ре
че емоу іюдо· лобъзаньѥ
мь ли сн҃а ч҃скаго прѣдаѥ
ши· 49 Видѣвъше же іже
бѣахѫ съ нимь бꙑваемоѥ·
рѣшѧ емоу г҃и· аште оудари
мъ ножемь· 50 і оудари еди
нъ отъ нихъ· архиереова
рака· і отърѣза емоу оухо
десное· 51 отъвѣштавъ же
іс҃ рече· Оставите до сего·
і коснѫвъ оухо его ісцѣли и·
52 Рече же іс҃ къ пришьдъши
мъ къ немоу архиереомъ·
і стратигомъ цр҃ьковъ
нꙑмъ· і старьцемъ·
ѣко на разбоиника приде
те· съ орѫжьемь і дрько
льми· ѩти мене· 53 по вьсѧ
дьни сѫштю съ вами въ
црькъве· не простьрѣсте
рѫкъ на мѧ· нъ се естъ ва
ша година· і область ть
мьнаѣ· 54 Імъше же і вѣ
сѧ въ домъ архиереовъ·
петръ же ідѣаше вь слѣдъ
із далече· 55 Възгнѣтъ
шемъ же імъ огнь по срѣдѣ
двора· і въ коупѣ сѣдъше

216

мъ· сѣдѣаше петръ по срѣ
дѣ іхъ· 56 оузьрѣвъши же і ра
ба една сѣдѧшть при свѣ
тѣ· і възьрѣвъши на нь ре
че· і сь бѣ съ ними· 57 онъ же
отъвръже сѧ его глѧ· не зна
ѭ его жено· 58 і не по мъногоу·
дроугꙑ видѣвъ і рече·
і тꙑ отъ нихъ еси· петръ
же рече· чловѣче нѣсмь·
59 і мимо шьдъши· ѣко годи
нѣ единоі· інь етеръ крѣ
пл̑ѣаше сѧ глѧ· въ істи
нѫ і сь бѣ съ ними· ібо га
лилѣанинъ естъ· 60 рече
же петръ чловѣче не вѣмь
еже глеши· і абье еште
глѭштю емоу възгласи

39 verbis по немь cyrill. и supra v. praemissum 47 оть обою fortasse отъ обою 49 utrum оударимъ an оударимь disc. nequit 52 пришьдъшимъ vel пришьдъшимь 53 нъ vel нь 55 огнь in cod. ог'нь scriptum esse videtur 58 et 60 петръ vel петрь 59 инь vel инъ

коуръ· 61 і обраштъ сѧ г҃ь въ
зьрѣ на петра· і помѣнѫ
петръ слово г҃не· ѣкоже
рече емоу· ѣко прѣжде
даже не възгласитъ коуръ·

три крата отъврьжеши сѧ
мене· 62 і шьдъ вънъ петръ·
плакаашe сѧ горько 63 і мѫ
жи дрьжѧште і· рѫгаахѫ сѧ
емоу бьѭште і· 64 і закры
вьше і бьѣахѫ і по лицоу·
въпрашаахѫ же і глѭште·
прорьци къто тѧ оудари·
65 і ина мънога хоулѧште·
і глаахѫ на нь· 66 І ѣко бы
дьнь· съб҄рашѧ сѧ старь
ци людьсци· і архиереи
і кънижьници· і вѣсѧ і
на съборъ свои глѭште·
аште ты еси х҃ъ рьци намъ·
67 рече же імъ· аште вамъ
рекѫ не имете вѣры· 68 не
отъвѣштаете ми ни поу
стите· 69 Отъ селѣ бѫде
тъ с҃нъ ч҃скы· сѣдѧ о деснѫ
ѭ силы б҃жиѩ· 70 рѣшѧ же
вьси· ты ли оубо еси с҃нъ
б҃жии· онъ же рече· вы глете

217

ѣко азъ есмь· 71 они же рѣшѧ
чьто еште трѣбоуемъ съ
вѣдѣтельства· Сами
бо слышахомъ отъ оустъ
его· XXIII·1 і въставъше вьсе
множьство іхъ· Привє
дошѧ і къ пилатоу· 2 начѧ
шѧ на нь вадити глѭште·
сего обрѣтохомъ развра
штаѭшта ѩзыкъ нашь·
і възбранѣѭшта· дани

кесареви дати· глетъ се
бе х҃а ц҃рѣ быти· 3 Пила
тъ же въпроси і глѧ·
ты ли еси ц҃рь іюдеомъ·
онъ же отъвѣштавъ· рече
емоу· ты глеши· 4 пила
тъ же рече къ архиереомъ·
і къ народоу· никоѩже
вины не обрѣтаѭ въ
ч҃лцѣ семь· 5 Они же крѣплѣ
ахѫ сѧ глѭште· ѣко ра
звраштаетъ люди оучѧ·

по вьсеи іюдеи· начьнъ
отъ галилеѩ до сьде· 6 пи
латъ же слышавъ· въпро
си галилеѩ· аште ч҃къ
галилѣискъ естъ· 7 і ра
зоумѣвъ· ѣко отъ обла
сти іродовы естъ· по
съла і къ іродоу· сѫштю
томоу въ ілм҃ѣхъ въ дьни
ты· 8 іродъ же видѣвъ
іса· радъ бystъ зѣло·
бѣ бо желѣѩ отъ многа
врѣмене видѣти і·
за не слышааше мно
га о немь· і надѣѣше сѧ
знамение етеро видѣти·
отъ него бываемо· 9 въ
праша̀аше же і словесы
многы· Онъ же ничьсо
же не отъвѣштаваше е
моу· 10 Стоѣахѫ же архие
реи· і кънижьници· при
лежьно вадѧште на нь·

218

11 Оукорь же і іродъ съ вои
своими· і порѫгавъ сѧ·
облькъ і въ ризѫ свѣтъ
лѫ· възврати і· къ пила

63 verbis дръжаште і cyrill. неоуса superpositum versum scriptum, in margine vero cyrill. ха additum

XXIII.2 ха glagol. charact. supra

тоби· 12 і бысте же си
дроуга· іродъ же і пила
тъ въ тъ дьнь съ собоѭ·
прѣжде бо бѣашете вра
ждѫ імѫшта междю со
боѭ· 13 Пилатъ же съзъ
бавъ архиереѩ· і кънѧзѧ·
і люди· 14 рече къ нимъ·
привѣсте ми чл҇ка сего·
ѣко развраштаѭшта люди·
і се азъ істѧзавъ і прѣ
дъ вами· не обрѣтъ ние
диноѩже о чл҇цѣ семь ви
ны· ѩже на нь вадите·
15 нъ ни іродъ· посълахъ бо
і къ немоу· і се ничьто
же достоино съмрьти·
творено естъ о немь·
16 показавъ оубо отъпоуштѫ і

---

17 Потрѣбѫ же імѣаше на вь
сѧ праздьникы· отъпоу
штати імъ единого· 18 възъ
пишѧ же съ вьсѣмь народо
мь глѭште· възьми се
го· отъпоусти же намъ
вараавѫ· 19 іже бѣ за ете
рѫ крамолѫ бывъшѫѭ въ
градѣ· і оубиство· въ
връженъ въ тьмьницѫ·
20 Пакы же пилатъ възгла
си хотѧ отъпоустити іса·
21 они же възглашаахѫ глѭ
ште· пропьни и пропьни и·
22 онъ же третиицеѭ рече
къ нимъ· чьто бо сътвори
зъло· ничьсоже достоі
на съмрьти обрѣтъ о немь·
показавъ оубо отъпоуштѫ·
23 Они же прилежаахѫ гла
сы велии· просѧште его на

пропѧтие· і оустоѣхѫ гла
си ихъ· і архиерѣісции·

219

24 Пилатъ же посѫди быти
прошение ихъ· 25 отъпоусти
же імъ вараавѫ· въсажде
наго вь тьмьницѫ за кра
молѫ· і оубиство его
прошаахѫ· а іса прѣда
стъ воли ихъ· 26 і ако і по
ведоша імѣше· симо
на етера кѵринѣа грѧдѫ
шта съ села· задѣшѧ е
моу крьстъ носити по ісѣ·
27 Ідѣаше же вь слѣдъ его
мъногъ народъ люди·
мѫжи і женъі· ѩже і
бьѣахѫ сѧ і плакаахѫ сѧ
его· 28 обраштъ же сѧ іс къ
нимъ рече· дъштери е
лмскы· не плачите сѧ о
мнѣ· обаче себе плачи
те сѧ· і чѧдъ вашихъ· 29 ѣко
се дьние грѧдѫтъ· вь нѩже
рекѫтъ· блажена неплo
дъви і чрѣва· ѩже не родишѧ·

і сьсьци іже не доишѧ· 30 то
гда начьнѫтъ глаголати
горамъ падѣте на ны· і хль
момъ покрыѣте ны· 31 за не
аште въ сырѣ дрѣвѣ си тво
рѧтъ· въ соусѣ чьто бѫдетъ·
32 Ведѣахѫ же і· і ина зъло
дѣ дъва· съ нимь оубитъ·
33 І егда придошѧ на мѣсто·
нарицаемое краниево· тоу
і пропѧшѧ· і зълодѣа· ово
го оубо о деснѫѭ· а дроуга
его о лѣвѫѭ распѧшѧ· 34 іс

12 in собою lit. с ex т correcta 14 verbum вадите lit. а in rasura scriptam exhibet 23, 24, 25 in ихъ fig. lit. ъ non sat. clare expr. 31 in сырѣ emend. cyrill. ов superposuit

же глаӑше· оче отъпоусти
імъ· не вѣдѧтъ бо сѧ чь
то творѧтъ· раздѣлѣѭ
ште ризы его метаӑхѫ
жрѣбьѩ· 35 і стоꙗ̆хѫ людье·
зьрѩште· подражаахѫ же і
кънѧзи глѭште съ ними·
іны естъ спсль· да спе
тъ і сѧ· аште сь естъ хъ снъ
бжи ізбъраны· 36 рѫгаӑхѫ

220

же сѧ емоу і воіни присту
пающе· оцьтъ придѣѭ
ште емоу· 37 і глѭште· аште
ты ѥси црь іюдеіскъ·
спи сѧ самъ· 38 Бѣ же і на
псаниѥ нап҄сано· надъ нимь·
кънигами елинъскамі·
і римьскамі· і евреіска
мі· сь естъ црь іюдѣі
скъ· 39 Єдинъ же отъ обѣше
ноую зълодѣю хоулѣаше і
гла· аште ты еси хъ спи
сѧ самъ· і ны· 40 Отъвѣ
штавъ же дроугы прѣштаа
ше емоу гла· ни ли ты
боиши сѧ ба· ꙗко въ томь
жде осѫждении еси·
41 і вѣ оубо въ правъдѫ· до
стоінаӑ бо дѣломъ наю
въсприемлевѣ· а сь ни
чьсоже зъла не сътвори·
42 і глаӑше ісви· помѧни
ми ги· егда придеши вь

црси твоемь· 43 і рече емоу
ис· аминь· глѭ тебѣ· дь
нѣсь съ мноѭ бѫдеши въ
раі· 44 Бѣ же ꙗко година ше
стаа· і тъма бы по всеі
земли· до годины девѧ
тыѩ· 45 і слъньце мрькъ
ню· і катапетазма црь
ковьнаѣ· раздъра сѧ· на дъ
вое отъ горы до низъ·
46 І възгласивъ гласъмь ве
лиемь ис рече· оче въ рѫ
цѣ твоі прѣдаѭ дхъ моі·
і се рекъ іздъше· 47 Видѣ
въ же сътникъ бывъ
шее· прослави ба гла·
Въ істинѫ чвкъ сь правь
дьнъ бѣ· 48 і вси пришьдъ
шеі народи· на позорось·
видѧште бывающаа·
біѭште пръси своѩ въ
звраштаахѫ сѧ· 49 стоꙗхѫ
же вси знаеміі его із да

221

лече· і жены вьшьдъ
шѧѩ съ нимь· отъ галилее
ѩ зрѧштѧ сихъ· коц·
50 І се мѫжь іменемь іоси
фъ· съвѣтьникъ сы·
мѫжь благъ і правьдь
нъ· 51 сь не бѣ пристаалъ съ
вѣтѣ· і дѣлѣ ихъ· отъ а
риматѣѩ· града іюдѣ
іска· іже чаӑше і тъ
црсвиѣ бжиѣ· 52 Сь присту
пи къ пилатоу· іспроси
тѣло ісво· 53 і сънемъ е
обитъ пон҄ѣвицеѭ· і по
ложі е въ гробѣ ісѣченѣ·
вь немьже не бѣ никъто
же· никогдаже положенъ·
54 і дьнь бѣ параскевьђи·
і сѫбота свитаӑше·
55 вь слѣдъ же шьдъшѧ же
ны· ѩже бѣахо съ нимь
пришьлы отъ галилеѩ·
видѣшѧ гробъ· і ꙗко по

ложено бы тѣло его· 56 въ
звраштьшѧ же сѧ оугото
вашѧ ароматы· і мѵро·

35 fig. lit. ъ in ины non satis cl. expr.

і въ сѫботѫ· оумлъча
шѧ по заповѣди· XXIV·1 Въ е
динѫ же сѫботъ ѕѣло ра
но· придошѧ на гробъ· не
сѫштѧ ѥже оуготовашѧ
ароматꙑ· і дроугꙑѩ
съ ними· 2 обрѣтошѧ же ка
мень отъвалѥнъ отъ
гроба· 3 і вьшьдъшѧ не о
брѣтошѧ тѣлесе г҃ѣ і҃са·
4 і бꙑстъ не домꙑслѧ
штамъ сѧ симъ о семь·
і се мѫжа дъва стасте
вь нихъ· вь ризахъ бль
штѧштахъ сѧ· 5 Пристра
шьнамъ же бꙑвъшамъ
імъ· і поклоньшамъ ли
це на землѭ· рѣсте къ
нимъ· чьто іштете
живаего съ мрътвꙑми·

222

6 нѣстъ сьде нъ въста· по
мѣнѣте ѣкоже гл҃а вамъ·
еште сꙑ въ галилеі 7 гл҃ѧ·
ѣко подобаатъ с҃ноу ч҃скоу
моу· прѣданоу бꙑти въ
рѫцѣ ч҃къ грѣшьникъ· і про
пѧтоу бꙑти і третиі
дьнь въскрьснѫти· 8 і по
мѧнѫшѧ гл҃ы его· 9 І въ
звраштьшѧ сѧ отъ гроба·
възвѣстишѧ вьсѣ си е
диномоу на десѧте· і вьсѣ
мъ прочимъ· 10 Бѣаше же
мариѣ магдалꙑни· і о
ана· і мариѣ іѣковлѣ·
і прочаѣ съ ними· ѣже
і гл҃аахѫ къ ан҃ломъ се·
11 і ѣвишѧ сѧ прѣдъ ними·
ѣко блади гл҃и ихъ· і не

імѣаахѫ імъ вѣрꙑ· 12 Пе
тръ же въставъ тече къ
гробоу· і приникъ видѣ
ризꙑ единꙑ лежѧштѧ·

і иде вь себѣ дивѧ сѧ бꙑ
въшюмоу· коц· 13 і се дъва отъ
нихъ вѣсте ідѫшта вь тъ
жде дьнь· въ вьсь отъсто
ѩштѫѭ· стадиі шесть
десѧтъ отъ і҃лма· еіже і
мѧ емаоусь· 14 і та бесѣдо
ваашете къ себѣ· о вьсѣхъ
сихъ приключьшихъ сѧ
сихъ· 15 і бꙑстъ бесѣдоу
ѭштема іма· і сътѧза
ѭштема сѧ· і самъ іс
приближи сѧ· і идѣаше
съ нима· 16 очи же ею дръ
жаашете сѧ· да его не по
знаашете· 17 Рече же къ ни
ма· чьто сѫтъ словеса
си· о нихъже сътѧзае
та сѧ къ себѣ ідѫшта·
і еста дрѧсела· 18 Отъвѣ
штавъ же единъ емоуже
імѧ клеопа· рече къ немоу·
тꙑ ли единъ пришьль

223

ць еси въ і҃лмъ· і не чю бꙑ
въшихъ вь немь· въ дьни
сиѩ· 19 і рече іма коихъ·
она же рѣсте емоу
ѣже о ісѣ назарѣ
анинѣ· іже бѣ
мѫжь пророкъ·
силенъ дѣломь
і словомь· прѣ
дъ б҃мь і вьсѣми людьми·
20 і како і прѣдашѧ архиереі·

5 мрътвыми fortasse мрьтвыми 7 fig. lit. ъ in грѣшьникъ, 9 in отъ dub. 12 коц glag. quidem characteribus sed postea interpolatum 18 fig. lit. ь in ль verbi пришьльць, et ъ in ıлмъ et -шихъ dub.

і кънѧзи наши· на ѡ̈сѫжде
ние съмрьти· і пропѧсѧ і·
21 мы же надѣꙗ̆хомъ сѧ· ꙗко
сь естъ хотѧі ізбави
ти іл҃ѣ· нъ і надъ вьсѣми
сими· трети се д҃нь іма
тъ дьньсь· отъ неліже
си бышѧ· 22 і жены ете
ры отъ насъ оужасишѧ ны·
бывъшѧѩ рано оу гроба·
20 і не обрѣтъшѧ тѣлесе е
го придѫ гл҃ѭштѧ· і ꙗвл҃е

ние агг҃лъ видѣвъшѧ· іже глѭ
тъ і жива· 24 і идѫ етери о
тъ насъ къ гробоу·
і обрѣтѫ тако ꙗко
же і жены рѣшѧ·
самого же не ви
дѣшѧ· 25 і ты рече
къ нима· ѡ несъ
мысльнаꙗ̆ і мѫ
дьнаа срьдьцемь· вѣро
вати о вьсѣхъ· ꙗже глашѧ
пророци· 26 не тако ли подо
баꙗ̆ше пострадати х҃ꙑ·
і вънити въ славѫ своѭ·
27 і начьнъ отъ моѷсѣа· і отъ
вьсѣхъ пророкъ· сказаа̀
ше іма отъ вьсѣхъ кънигъ
ѩже бѣꙗ̆хѫ ѡ̆ немь· 28 і при
ближишѧ сѧ въ вьсь·
въ нѭже ідѣꙗ̆шете· і тъ
творѣꙗ̆ше сѧ далече іти·
29 і нѫждаашете і глѭшта·
облѧзи съ нама· ꙗко при

224

прочее дастъ імъ· 44 Рече же
імъ· се сѫтъ словеса·
ꙗже гл҃ахъ къ вамъ· еште
живъ сы· ꙗко подобаетъ
съконьчати сѧ вьсѣмъ пса
нымъ въ законѣ моѷсѣовѣ·
і пророцѣхъ· і псал҄мѣхъ
о мнѣ· 45 тогда отвръзе імъ
оумъ· да разоумѣѭтъ кънигы·
46 і рече імъ ꙗко тако е
стъ писано· і тако подоба
етъ пострадати х҃ꙑ· і въ
скрьснѫти отъ мрьтвы
хъ· трети дьнь· 47 і проповѣда
ти сѧ въ імѧ его· покаание
въ отъпоуштение грѣхомъ·
въ вьсѣхъ ѩзыцѣхъ· начь
нъше отъ ілма· 48 вы же есте
съвѣдѣтел҄е симъ· 49 і се а̑
зъ посълѭ обѣтование
отъ оц҃а моего на вы· вы
же сѧдете въ градѣ ілмсцѣ·
доньдеже облѣчете сѧ си

лоѭ съ выше· 50 ізведе же ѩ
вънъ до витаниѩ· і въздви
гъ рѫцѣ свои благви ѩ· 51 і
бы[с]тъ егда благослова̂ѣ
ꙗ̆ше ѩ· отъстѫпи отъ нихъ·
і възношааꙗ̆ше сѧ на нбо·
52 і ти поклонишѧ сѧ емоу·
възвратишѧ же сѧ въ ілмъ·
съ радостиѭ велиеѭ· 53 і бѣ
ꙗ̆хѫ въінѫ· въ цркъве· поѭ
ште і благословѧште б҃а
аминь: ⁝

23 въ in видѣвъша supra v. glag. char. appositum 28 въ нмьже vel въ нмьже
49 въ градѣ fortasse вь градѣ 51 figura lit. ъ in нихъ non sat. cl. expr.

EVANGELIUM SECUNDUM JOANNEM.

Joan. I. 1—17.

225

Еваньели
е отъ Іоана

I·1 Искони· бѣаше
слово· і слово
бѣаше отъ ба· і бъ бѣ
аше слово· 2 се бѣ іско
ни отъ ба· 3 вьсѣ тѣ
мь бышѧ· і безнѥ
го ничьтоже не бысть·
еже бысть· 4 въ томь жи
вотъ бѣ· і животъ бѣ свѣ
тъ чкомъ· 5 і свѣтъ въ тъ
мѣ свѣтитъ сѧ· і тъма
его не объѧтъ· 6 Бысть
чкъ· посъланъ отъ ба· імѧ
емоу іоанъ· 7 сь приде въ
съвѣдѣтельство· да съ
вѣдѣтельствоуетъ о свѣ
тѣ· да вьси вѣрѫ імѫтъ
імь· 8 не бѣ тъ свѣтъ· нъ
да съвѣдѣтельствоуе
тъ о свѣтѣ· 9 Бѣ свѣтъ і
стинъны· іже просвѣ
щаетъ всѣкого чка· грѧ
дѫщаего въ миръ· 10 въ
мирѣ бѣ· і миръ тѣмь
бы· і миръ его не позна·
11 Въ своꙗ приде· і свои
его не п(риѧ)шѧ· 12 елико же
іхъ приѧтъ і· дастъ і
мъ власть чѧдомъ бжи
емъ быти· вѣроуѭщи
мъ въ імѧ его· 13 іже не
отъ крьви· ни отъ похо
ти плътьскы· ни отъ по

226

хоти мѫжьскы· нъ отъ
ба родишѧ сѧ· 14 І слово
плъть бысть· і всe
ли сѧ въ ны· і видѣхо
мъ славѫ его· славѫ
ꙗко іночѧдаего отъ оца·
іспльнь благодѣти істи
ны· 15 Іоанъ съвѣдѣте
льствоуетъ о немь· і въ
зъва глѧ· сь бѣ егоже рѣ
хъ· грѧды по мнѣ прѣдъ
мъноѭ бысть· ꙗко прь
вы мене бѣ· 16 і отъ ісплъ
нениѣ его мы вьси при
ѩхомъ· Благодѣть
въз благодѣть· 17 ꙗко за
конъ мосѣомь данъ бы·

11 in приаша lit. риа cyr. charact. in rasura scriptae

благодѣть і истина ıс
хмь бꙑстъ· коц·
18 Ба никътоже не видѣ· ни
колиже· іночѧдꙑ сн҄ъ·
сꙑи въ лонѣ очи· тъ іспо
вѣдѣ· 19 і се естъ съвѣдѣ

тел҄ство іоаново· егда
посълашѧ іюдѣи отъ ıлма·
ıереѩ і левьѣитꙑ· да
въпросѧтъ ı· тꙑ къто еси·
20 і исповѣдѣ· ѣко нѣсмь
азъ хъ· 21 і въпросишѧ и· чь
то оубо тꙑ еси· іл҄иѣ ли е
си· і гла нѣсмь· пророкъ
еси тꙑ· і отъвѣшта ни·
22 рѣшѧ же емоу къто еси· да
отъвѣтъ дамь посълавъ
шеимъ нꙑ· чьто глеши
о себѣ самомь· 23 Рече а
зъ гласъ въпиѭштаго
въ поустꙑни· іправи
те пѫть гнь· ѣкоже рече
ісаѣ пророкъ· 24 І посъла
ни бѣахѫ отъ фарисѣи·
25 і въпросишѧ ı і рѣшѧ е
моу· чьто оубо кръштае
ши аште тꙑ нѣси хъ· ни
іл҄иѣ· ни пророкъ· 26 Отъ
вѣшта імъ іоанъ глѧ·

227

азъ кръштаѭ вꙑ въ водѣ·
по срѣдѣ же васъ стоитъ·
егоже вꙑ не вѣсте· 27 тъ е
стъ грѧдꙑ по мнѣ· іже
прѣдъ мноѭ бꙑстъ· емоу
же азъ нѣсмь достоинъ·
да отрѣшѫ ремень сапо
гоу его· 28 Си въ витании бꙑ
шѧ· об онъ полъ іордана·
ідеже бѣ іоанъ кръстѧ·: коц
29 въ оутрѣı же дьнь види

тъ ıса грѧдѫшта къ себѣ·
і гла се агньць бжı вьзе
млѩı грѣхꙑ вьсего мира·
30 Сь естъ о немьже азъ рѣхъ·
по мнѣ грѧдетъ мѫжь· і
же прѣдъ мъноѭ бꙑстъ·
ѣко прьвѣı мене бѣ· 31 і а
зъ не вѣдѣхъ его· нъ да а
витъ сѧ ıлеви· сего ра
ди придъ азъ· въ водѣ
кръстѧ· 32 І съвѣдѣте
льствова іоанъ глѧ

ѣко видѣхъ дхъ сходѧштъ
ѣко голѫбь ····· съ
небсе· і прѣбꙑстъ на не
мь· 33 і азъ не видѣхъ его·
нъ посълавꙑ мѧ крьсти
тъ въ водѣ· тъ мнѣ рече·
надъ ньже оузьриши дхъ·
сходѧштъ і прѣбꙑваѭ
штъ на немь· сь естъ крь
стѧı дхомь стꙑмь· 34 і а
зъ видѣхъ ı· і съвѣдѣ
тел҄ьствовахъ ѣко сь естъ
снъ бжи· 35 Въ оутрѣı же
дьнь пакꙑ стоѣше іоанъ·
і отъ оученикъ его дъва·
36 і оузьрѣ ıса ходѧшта·
і гла· се агньць бжи· 37 і слꙑ
шасте ı оба оученика глѭ
штъ· і по ıсѣ ıдете·
38 обраштъ же сѧ ıс· і ви
дѣвъ ѣ по себѣ ідѫшта·
гла іма 39 чесо іштета·
она же рѣсте емоу·

228

раввı· еже глетъ сѧ съка
заемо оучителю· къде
живеши· 40 гла іма· придѣ
та і видита· придосте
же і видѣста къде живѣа

26 fig. lit. ъ in ıоанъ dubia 32 in lacuna aliquot lit. glagol. erasae

ше· і оу нѥго прѣбысте
дьнь тъ· бѣ же година ꙗко
десѧтаа· 41 бѣ же андреа си
мона петра· і ѥдинъ отъ
обою слꙑшавъшюю
отъ іоанна· і по нѥмь шь
дъшюю· 42 Обрѣте сь прѣ
жде симона братра своѥго·
і г҃ла ѥмоу обрѣтомъ ме
сиѭ· ѥже ѥстъ съказаѥ
мо х҃ъ· 43 і приведе і къ і҃сви·
въззьрѣвъ же на нь і҃с рече·
тꙑ (ли) ѥси симонъ с҃нъ і
онинъ· тꙑ наречеши сѧ
к҃ифа· ѥже съказаѥтъ сѧ
петръ· 44 Въ оутрѣі же дьнь
въсхотѣ і҃с ізити въ га
лилеѭ· і обрѣте филипа·

і г҃ла ѥмоу і҃с· грѧди по мнѣ·
45 бѣ же филипъ отъ видса
ідьска града· андреова
і петрова· 46 обрѣте фили
пъ натанаілѣ· і г҃ла ѥмоу·
ѥгоже писа мосі въ законѣ
і пророци· обрѣтомъ і҃са
с҃на іосифова· іже отъ
назарета· 47 і г҃ла ѥмоу
натанаилъ· отъ назаре
та· можетъ ли чьто добро
бꙑти· г҃ла ѥмоу фили
пъ· приди і виждь· 48 ви
дѣ же і҃с натанаилѣ· грѧ
дѫшта къ себѣ· і г҃ла ѥ
моу· се въ істинѫ ізли
тѣнинъ· вь нѥмьже ль
сти нѣстъ· 49 г҃ла ѥмоу на
танаилъ· како мѧ зна
ѥши· отъ(о)вѣшта і҃с
і рече ѥмоу· прѣжде

даже не възгласи
тебе филипъ· сѫшта

229

подъ смоковьницеѭ
видѣхъ тѧ· 50 отъвѣшта на
танаилъ і г҃ла ѥмоу· равьви·
тꙑ ѥси с҃нъ б҃жи· тꙑ цр҃ь
ѥси ілевъ· 51 отъвѣшта і҃с·
і рече ѥмоу· за не рѣхъ ти
ꙗко видѣхъ тѧ подъ смо
ковьницеѭ· вѣроуі· боль
ша сихъ оузьриши· 52 і г҃ла
ѥмоу· аминь, аминь, г҃лѭ
вамъ· отъ селѣ оузьри
те н҃бо отвръсто· і аг҃лꙑ
б҃жиѧ· въсходѧшта· і съ
ходѧшта· надъ с҃на ч҃скаго·
II·1 І въ трети дьнь· бракъ бꙑ
въ кана галилѣісцѣі·
і бѣ м҃ти і҃сва тоу· 2 зъ
ванъ же бꙑ і҃с· і оучени
ци ѥго на бракъ· 3 і недоста
вѣшю виноу· г҃ла м҃ти і҃сва
къ нѥмоу· вина не імѫтъ
4 г҃ла ѥі і҃с· чьто ѥстъ мнѣ
і тебѣ жено· не ю приде

година моꙗ· 5 г҃ла м҃ти ѥго
слоугамъ· ѥже аште г҃лѥ
тъ вамъ сътворите· 6 бѣ же
тоу водоносъ камѣнъ шесть
по очиштению іюдѣіскоу
лежѧшть· въмѣстѧшть
по дъвѣма· ли тремъ мѣра
мъ· 7 г҃ла імъ і҃с· наплъни
те водꙑ· і наплънишѧ до
връха· 8 і г҃ла імъ· почрьпѣ
те нꙑнѣ і принесѣте· архи
триклинѣтови· они же при

41 verbo андреа emend. cyrill. supra v. братъ addidit; 43 ли eras. sed vest. appar. 44 ис eadem manu supra v. script. 49 о quod inclusi etiam in cod. punctis praefixis emendator del. vol. 50 verbo црь cyr. char. еси supra vers. praemiss. 51 verbo вѣроуі cyr. emend. еш superposuit, lege вѣроуеши Ad calcem pag. 229a glag. characteribus haec: а҃· ѡ брацѣ бывъшимь въ кана галилеі: ÷ II.6 utrum по дъвѣма an по дьвѣма distinguere nequeo; 7 post наплъните supra vers. cyr. водоносы additum

несошѧ· 9 ѣко же въкоуси архи
триклинъ вина бывъшаго
отъ воды· і не вѣдѣаше
отъ кѫдоу естъ· а слоугы
вѣдѣахѫ почръпъшеі водѫ·
пригласи жениха архитри
клинъ· 10 і гла емоу· вьсѣкъ
чкъ прѣжде доброе вино да
етъ· і егда оупьѭтъ сѧ
тачаее· ты же съблюде
доброе вино до селѣ· 11 Се сътво

230

ри начѧтъкъ знамениемъ
ис҃· въ кана галилеі· і ѣви
славѫ своѭ· і вѣровашѧ
въ нь оученици его· 12 по семь
сънide въ капернаоумъ·
самъ і мати его· і братрѣ
его· і оученици его· і тоу не
многы дьни прѣбыстъ·
13 і близъ бѣ пасха іюдеі
ска· вьзиде ис· въ ілмъ·
14 І обрѣте въ цръкъве прода
ѭштѧѩ· овьцѧ· і волы·
і голѫби· і пѣнѧжьникы
сѣдѧштѧ· 15 і сътворь ѣко
бичь отъ вървиі· вьсѧ і
згъна іцръкъве· овьцѧ же
і волы· і тръжьникомъ
расыпа пѣнѧзѧ· і дъскы
опровръже· 16 і продаѭшти
мъ голѫби рече· вьзьмѣ
те си отъ сѫдоу· не творите
домоу оца моего· домоу коу
пльнаего· 17 Помѣнѫшѧ же

оученици его ѣко писано е
стъ· жалость домоу твоего
сънѣстъ мѧ· 18 Отъвѣштаашѧ
же іюдеі і рѣшѧ емоу· кое ѣ
влѣеши ѣко си твориши·
19 Отъвѣшта ис і рече імъ·
разорите цръковь сиѭ·
і трьми дьны вьздвигнѫ
ѭ· 20 рѣшѧ же іюдѣи· четы
рьми десѧты· і шестиѭ
лѣтъ· съзъдана бы црк҃ы
си· і ты ли трьми дьны
вьздвигнеши ѭ· 21 онъ же
глаа́ше о цръкъви тѣла
своего· 22 егда оубо въста отъ
мрътвыхъ· помѧнѫшѧ оу
ченици его· ѣкоже глаа́
ше· і вѣрѫ ѩшѧ кънигамъ·
і словеси еже рече ис҃· 23 егда
бѣ въ ілмѣхъ· въ пасха въ
праздьникъ· мънози вѣро
вашѧ въ імѧ его· видѧште
знамениѣ его· ѣже творѣа́ше·

231

24 самъ же ис· не вѣдаа́ше се
бе въ вѣрѫ іхъ· імьже са
мъ вѣдѣаше вьсе· 25 і ѣко не трѣ
боваше· да къто съвѣдѣ
тельствоуетъ о чцѣ· самъ
бо вѣдѣа́ше чьто бѣ въ чцѣ·
III·1 Бѣ чкъ отъ фарисѣі нико
димъ імѧ емоу· кънѧзь
іюдеіскъ· 2 сь приде къ не
моу ноштиѭ· і рече емоу
равви· вѣмь ѣко отъ ба при
шьлъ еси оучитель· никъ
тоже бо не можетъ знаме
нии сихъ творити· ѣже ты
твориши· аште не бѫде
тъ бъ съ нимь· 3 отъвѣшта
ис· і рече емоу· ами́нь ами́нь
глѭ тебѣ· а́ште къто не ро
дитъ сѧ съ выше· не мо
жетъ видѣти црсѣ бжиѣ·

11 цръкъве aut цръкъве, 15 тръжьникомъ figuram postremae literae ъ dubiam exhibet. In summa pag. 230a haec habes: б· ѡ изгънаныхъ і-цръкъве 18 post кое supra versum et in margine cyrill. char. знамение adscriptum In summa pag. 231a glag. char. haec: ѡ никодимѣ.

4 гла къ немоу никодимъ·
како можетъ чкъ родити сѧ
старъ сꙑ· еда можетъ

въторицеѭ въ ѫтробѫ вь
лѣсти матере своеѩ і ро
дити сѧ· 5 отъвѣшта ис·
ӑминь ӑминь глѭ тебѣ·
аште къто не родитъ сѧ водо
ѭ і дхомь· не можетъ вь
нити вь црсие бжие· 6 рожде
нъ отъ плъти· плъть естъ·
і рождено отъ дха дхъ естъ·
7 не чюди сѧ ѣко рѣхъ ти· подо
баетъ вамъ родити сѧ съ вꙑ
ше· 8 дхъ іде же хоштетъ доу
шетъ· і гласъ его слꙑши
ши· нъ не вѣси отъ кѫдоу при
ходитъ· і камо идетъ· та
ко естъ рожденꙑ отъ дха·
9 отъвѣшта никодимъ і ре
че емоу· како могѫтъ си
бꙑти· 10 отъвѣшта ис і ре
че емоу· тꙑ еси оучите
лъ ілевъ· і сихъ ли не вѣ
си· 11 ӑминь ӑминь глѭ тебѣ·
ѣко еже вѣмь глемъ· і еже

|232

(35) дастъ въ рѫцѣ его· 36 вѣроу
ѭі въ сна іматъ живо
тъ вѣчьнꙑ· а іже не вѣ
роуетъ въ сна· не оузьритъ
живота· нъ гнѣвъ бжі прѣ
бꙑваетъ на немь· IV·1 егда
же оуслꙑша гь· ѣко оуслꙑ
шашѧ фарисеі· ѣко ис мно
жашѧ оученикꙑ твори
тъ· і крьштаетъ неже іоанъ·
2 іс· самъ не крьштааше нъ
оученици его· 3 остави і
юдеѭ· і иде пакꙑ въ га
лилеѭ· 4 достоѣше емоу
проіти сквозѣ самариѭ·
5 Приде же въ градъ самарь
скъ· нарицаемъꙑ соухарь·
іскрь вьси іже дастъ
іѣковъ іосифоу сноу сво
емоу· 6 бѣ же тоу кладѧзь
іѣковль· іс же троуждь
сѧ отъ пѫти· сѣдѣаше
тако на кладѧзи· часъ бѣ
ѣко шестꙑ·

---

7 приде жена отъ самариѩ
почрѣтъ водꙑ· гла еі іс·
даждь ми пити· 8 оученици
бо его ошьли бѣахѫ въ градъ·
да брашьна коупѧтъ· 9 гла же
емоу жена самарѣнꙑнї·
како тꙑ іюдеи сꙑ отъ ме
не пити просиши· женꙑ
самарѣнꙑнѩ сѫштѧ· не
прикасаѭтъ бо сѧ іюдеи
самарѣнехъ· 10 отъвѣшта
ис і рече еі· аште би вѣдѣ
ла даръ бжі· і къто естъ
глаі ти даждь ми пити·
тꙑ би просила оу него· і да
лъ ти би водѫ живѫ· 11 гла е
моу жена· ги ни почрѣпала
ника імаши· і кладѧзь е
стъ глѫбокъ· отъ кѫдоу оубо
12 еси оца нашего іѣкова· іже
дастъ намъ кладѧзь· і тъ
із него питъ і сновѣ его
і скоти его· 13 отъвѣшта ис·

233

і рече еі· вьсѣкъ пиѩі отъ
водꙑ сеѩ вьждѧждетъ
сѧ пакꙑ· 14 а іже пиетъ отъ
водꙑ ѭже азъ дамь емоу·
не іматъ вьждѧдати сѧ вь

Ad calcem pag. 232a glagol. char. haec habes. ѡ самарьнꙑни: IV.11 quae in textu omissa sunt, in margine charact. cyrill. antiquis exarata leguntur: имаши водѫ живѫ—еда ги боли

вѣкъ· нъ вода ѭже азъ да
мь емоу· бѫдетъ вь немь
источьникъ воды вьслѣ
плѫштѫѭ въ животъ вѣ
чьнꙑ· 15 гла къ немоу жена г͠и·
даждь ми сиѭ водѫ· да ни
жѧждѫ· ни прихождѫ сѣмо
почръпатъ· 16 гла еи ис· иди
пригласи мѫжа своего и
приди сѣмо· 17 отъвѣшта жена
и рече емоу· не имамь мѫ
жа· гла еи ис· добрѣ рече
ѣко мѫжа не имамь· 18 пѧть
бо мѫжь имѣла еси· и нꙑ
нѣ егоже имаши нѣстъ ти
мѫжь· се въ истинѫ рече·
19 гла емоу жена· г͠и ви
ждѫ ѣко пророкъ еси тꙑ

20 оци наши въ горѣ сеи поклони
шѧ сѧ· и вꙑ глете· ѣко въ
ермѣхъ естъ мѣсто· идеже
кланѣти сѧ подобаетъ· 21 гла
еи ис· жено вѣрѫ ми ими·
ѣко грѧдетъ часъ· егда ни
горѣ сеи· ни въ ерлмѣхъ· по
клоните сѧ оцю· 23 духомь и и
стинѫѭ· ико оць тацѣхъ
иштетъ кланѣѭштихъ сѧ
емоу· 24 духъ бо естъ бъ иже кла
нѣетъ сѧ емоу· духомь и и
стинѫѭ· достоитъ кланѣ
ти сѧ· 25 гла емоу жена· вѣ
мь ѣко месиѣ придетъ· реко
мꙑ хъ· егда тъ придетъ
възвѣститъ намъ вьсѣ·
26 гла еи ис· азъ есмь глѧи
съ тобоѭ· 27 и тогдажде
придѫ оученици его· и чю
ждаахѫ сѧ ѣко съ женоѭ
глааше· и никътоже не рече
чесо иштеши· или чьто

234

глеши съ неѭ· 28 остави же
водоносъ свои жена· и иде
въ градъ· и гла чкомъ· 29 при
дѣте и видите чка· иже ре
че ми вьсѣ елико сътвори
хъ· еда тъ естъ хъ· 30 изидѫ
же из града· и грѧдѣахѫ
къ немоу· 31 междю же симь·
молѣахѫ и оученици его
глѭште· равви· ѣждь·
32 онъ же рече къ нимъ· азъ бра
шьно имамь ѣсти· егоже
вꙑ не вѣсте· 22 глаахѫ же оу
ченици къ себѣ· еда къто
принесе емоу ѣсти· 34 гла и
мъ ис· мое брашьно естъ·
да творѭ волѭ посълавъ
шаего мѧ· и съвръшѫ дѣло
его· 35 не вꙑ ли глете· ѣко
еште четꙑре мѣсѧци сѫ
тъ· и жѧтва придетъ· се
глѭ вамъ· възведѣте
очи ваши и видите нивꙑ·

ѣко плавꙑ сѫтъ къ жѧтвѣ
36 юже· и жьнѧи мьздѫ прие
млетъ· и събираетъ плодъ
животьнꙑ· да сѣѧи въкоу
пѣ радоуетъ сѧ· и жьнѧи· 37 о се
мь бо слово естъ истиньное·
ѣко инъ естъ сѣѧи· и инъ е
стъ жьнѧи· 38 азъ же посъла
хъ вꙑ жѧтъ· идеже вꙑ не
троудисте сѧ· ини троуди

14 in вьслѣплѭштѭѩ lit. ѭѩ nisi fallor emend. delere conatus est, vestigia enim rasurae apparent 15 utrum почръпатъ an почрьпать distingui nequit 21 post егда ни cyrill. char. въ adscriptum 22 et 23 verba quae in textu omissa sunt emendator aliquis characteribus cyrillicis in margine apposuit: вы кланѣете сѧ егоже не вѣсте· мы кланѣемсѧ егоже вѣмы· ѣко спасеніе ѿ жидовъ есть· нъ градеть година и нинѣ есть· егда истинні поклонніци поклонат сѧ оцоу. Eadem haec in altera margine et ad calcem paginae characteribus cyrillicis antiquoribus scripta erant sed non omnia legi possunt 24 кланѣеть vel кланѣеи

шѧ сѧ· і в'ы в'ъ троуд'ъ іх'ъ
вьнидете· 39 от'ъ града же того·
м'ъноѕи в'ѣроваша вь него
от'ъ самар'ѣн'ъ· за слово же
нѣ съв'ѣд'ѣтел̑ьствоуѭшти·
ꙗко рече ми вьсѣ елико с'ъ
творих'ъ· 40 егда же придѫ
к'ъ немоу самар'ѣне· мол̑ѣ
ахѫ і да би пр'ѣб'ыл'ъ оу ни
х'ъ· і пр'ѣб'ыст'ъ тоу д'ъва
дьни· 41 і м'ъного паче в'ѣро
ваша за слово его· 42 женѣ глаа
хѫ· ꙗко юже не за твоѭ бе

235

сѣдѫ в'ѣроуем'ъ· сами бо
сл'ышахом'ъ· і в'ѣм'ъ ꙗко
сь ест'ъ в'ъ истинѫ сп'ъ ми [ноу·
ра х'ъ: коц· 43 По д'ъвою же д'ъ
ізиде от'ъ тѫдоу· і иде в'ъ
галилеѭ· 44 сам'ъ бо іс· съв'ѣ
д'ѣтел̑ьствова· ꙗко пророк'ъ
в'ъ своемь от'ьчьствии· не
імат'ъ чисти· 45 Єгда же при
де в'ъ галилеѭ· приѩше і
галил'ѣане· вьсѣ вид'ѣв'ъ
ше елико сътвори в'ъ ерм'ѣх'ъ·
в'ъ праздьник'ъ· 46 приде же
пак'ы в'ъ кана галилеѭ·
ідеже сътвори от'ъ вод'ы
вино· 47 Бѣ же етер'ъ цр҃ь мѫ
жь егоже сн'ъ бол'ѣаше в'ъ ка
пер'ънаоум'ѣ· 48 сл'ышав'ъ ꙗко
іс҃· приде от'ъ іюдеѩ в'ъ га
лилеѭ· іде к'ъ немоу· і мо
л̑ѣаше і· да сънидет'ъ і цѣ
лит'ъ сна его· бѣ бо оумираѩ·
19 рече же к'ъ немоу іс҃· аште зна

— — — —

мении і чюдес'ъ не видите·
не імате в'ѣр'ы ѩти· гл҃а
к'ъ немоу цр҃ь мѫжь· гн҃и· сьни
ди пр'ѣжде даже не оумьре
т'ъ отрочѧ мое· 50 гл҃а к'ъ немоу
іс҃· іди сн'ъ твои жив'ъ ест'ъ·
і в'ѣрѫ ім'ъ чк'ъ словеси
еже рече емоу іс҃· ід'ѣаше·
51 абье же съходѧштю емоу·
се раби его ср'ѣтѫ і гл҃ѭ
ште· ꙗко сн'ъ твои жив'ъ ест'ъ·
52 въпрашааше же часа от'ъ ни
х'ъ· в'ъ котор'ы соул'ѣе емоу
б'ыст'ъ· р'ѣшѧ же емоу· ꙗко
вьчера в'ъ час'ъ седм'ы о
стави огнь· 53 разоум'ѣ же
оц҃ь· ꙗко т'ъ бѣ час'ъ· в'ъ ньже
рече емоу іс҃· сн҃ъ твои жи
в'ъ ест'ъ· і в'ѣрова сам'ъ і
дом'ъ его вьсь· 54 се пак'ы
в'ъторое чюдо сътвори іс҃·
пришьд'ъ в'ъ галилеѭ·
V·1 По сих'ъ же бѣ праздьник'ъ

236

іюдеіск'ъ· і вьзиде іс
в'ъ ел҃м'ъ· 2 ест'ъ же в'ъ ерм'ѣх'ъ
на овьчи кѫп'ѣли· ꙗже нари
цает'ъ сѧ евреиск'ы фезда·
пѧть притвор'ъ імѫшти·
2 вь т'ѣх'ъ же лежааше м'ъно
жьство болѧштих'ъ· сл'ѣп'ъ·
»хром'ъ· соух'ъ· чаѭштеі
»х'ъ движень'ѣ вод'ѣ· 6 аг҃л'ъ
»бо гнь на вьсѣ л'ѣта· м'ы
»ꙗше сѧ в'ъ кѫп'ѣли· і възмѫ
»штааше водѫ· і иже пр'ъ
в'ѣе в'ълажаше по възмѫ
штении вод'ы· съдрав'ъ
б'ываашe· 5 Бѣ же
тоу етер'ъ чк'ъ л҃ і и҃
л'ѣт'ъ ім'ы в'ъ недѫз'ѣ
своем'ъ· 6 сего вид'ѣв'ъ іс·

Ad calcem pag. 235a: ·е҃· ѡ цри мѫжи V.2 vocabulo феѕда supra versum cyrill. char ви praemissum, lege вифезда. 4 in margine cyr. char. haec addita: ицѣмъже недѫгомъ одрьжимъ бѣаше. Ad calcem pag. 236a char. glagoliticis: ж· ѡ імѫштимь л҃ і и҃ лѣт въ недѫзѣ: ·:·

лежѧшта· і разоумѣвъ
ѣко мънога лѣта юже імѣ
аше· гла емоу хоштеши
ли живъ быти· 7 Отъвѣ
шта емоу недѫжьныи еи· гн·
чка не імамь· да егда въ
змѫтитъ сѧ вода· въвръ
жетъ мѧ въ кѫпѣль· егда
же прихождѫ азъ· інъ прѣ
жде мене вълазитъ· 8 гла
емоу іс· въстани възьми
одръ твои· і иди въ домъ
свои· 9 і абье цѣлъ бы чкъ·
і възѧтъ одръ свои і хожда
ше· бѣ же сѫбота въ тъ
дьнь· 10 глахѫ же іюдеі і
цѣлѣвъшюемоу· сѫбота
естъ і не достоітъ тебѣ
възѧти одра своего· 11 Онъ
же отъвѣшта імъ·
іже мѧ сътвори цѣла·
тъ мьнѣ рече възьми о
дръ твоі і ходи· 12 въпроси
шѧ же і· кто естъ чкъ· ре
кы тебѣ възьми одръ твои
і ходи· 13 ісцѣлѣвы же
не вѣдѣаше кто естъ·
іс бо оуклони сѧ народоу сѫ

237

штю на мѣстѣ· 14 по томь же
обрѣте іс въ цркъве· і рече
емоу се цѣлъ еси· къ томоу
не съгрѣшаі да не горе чь
то ти бѫдетъ· 15 іде же чкъ
і повѣдѣ іюдѣомъ· ѣко іс
естъ іже мѧ сътвори цѣла·
16 і сего ради гонѣахѫ іс іюдѣи
і искаахѫ его оубити· за не
си творѣаше въ сѫботѫ· 17 іс
же отъвѣштавааше імъ·
оць мои до селѣ дѣлаетъ·
і азъ дѣлаѭ· 18 сего ради на
че іскахѫ его іюдеи оуби
ти· ѣко не тъкъмо разарѣ
ше сѫботѫ· нъ і оца свое
го глаше ба· равьнъ сѧ творѧ
бы· 19 отъвѣшта же іс· і рече
імъ· амин, амин, глѭ ва
мъ· не можетъ снъ творити
о себѣ ничесоже· аште не е
же видитъ оца творѧшта·
ѣже бо онъ творитъ· си і снъ
такожде творитъ· 20 оць бо
любитъ сна· і вьсѣ покаже
тъ емоу· ѣже самъ твори
тъ· і больша си покажетъ
емоу дѣла· да вы чюди
те сѧ· 21 ѣко бо оць вьскрѣша
етъ мрътвыѧ і живитъ·
тако і снъ егоже хоштетъ
живитъ· 22 оць бо не сѫдитъ
никомоуже· нъ сѫдъ вьсь
дастъ снови· 23 да вьси чь
тѫтъ сна ѣкоже чьтѫтъ оца
іже не чьтетъ сна· не чь
тетъ оца іже і по
съла· 24 амин, амин, глѭ вамъ
ѣко слоушаѩі словесе мо
его· і вѣрѫ емлѩи посъла
въшюемоу мѧ· іматъ живо
та вѣчьнаего· і на сѫдъ не
придетъ· нъ прѣіде
тъ отъ съмрьти въ животъ

238

25 амин, амин, глѭ вамъ· ѣко
грѧдетъ година· і нынѣ
естъ· егда мрътви оуслы
шѧтъ гласъ сна бжиѣ· і слы
шавъшеі оживѫтъ· 26 Ѣкоже
бо оць животъ іматъ въ се

6 verbo живъ cyr. char. цѣлъ superpos. 9 и in свои supra v. scr itidem 10 е in цѣлѣвъшюемоу 19 fig. lit. ъ in видитъ et онъ non satis clare expr 21 бъ in бо correctum 23 de lit. ь in вьси dub licet

вѣ· тако дастъ і с҃нови жи
вотъ імѣти вь себѣ· 27 і обла
сть дастъ емоу і сѫдъı
творити· ꙗко с҃нъ ч҃скъ естъ·
28 не дивите сѧ семоу ꙗко грѧ
детъ часъ· вь ньже вьси вь
ходѧштеи вь гробѣхъ· оуслъı
шѧтъ гласъ с҃на б҃жиѣ· 29 і изи
дѫтъ сътворьшеи блага·
вь въскрѣшенье животоу·
а сътворьшеи зълаа· вь вь
скрѣшение сѫдоу· 30 не могѫ
азъ о себѣ творити ниче
соже· ꙗкоже слъıшѫ сѫ
ждѫ· і сѫдъ мои правьдь
нъ естъ· ꙗко не іштѫ волѩ
моеѩ· нъ волѭ посълавъ

шаего мѧ о҃ца· 31 Аште азъ съвѣ
дѣтелѣствоуѭ о мьнѣ· съвѣ
дѣтелѣство мое нѣстъ істи
нъно· 32 інъ естъ съвѣдѣте
лѣствоуѩи о мнѣ· і вѣмь
ꙗко істинъно естъ съвѣдѣ
телсто еже съвѣдѣтелѣ
ствоуетъ о мнѣ· 33 Вы пось
ласте къ іоаноу· і съвѣдѣ
телствова о істинѣ· 34 азъ
же не отъ ч҃ка съвѣдѣтель
ства приемлѭ· нъ си г҃лѭ
да въı спени бѫдете· 35 онъ
бѣ свѣтильникъ горѧ· і свь
тѧ· въı же хотѣсте въздра
довати сѧ· вь часъ свѣтѣ
нѣ его· 36 азъ же імамь съ
вѣдѣтелѣство· болѥ іоа
ннова· дѣла бо ꙗже дастъ
мьнѣ о҃ць да съврьшѫ ꙗ· та
дѣла ꙗже творѭ· съвѣдѣ
телствоуѭтъ о мьнѣ·
ꙗко о҃ць мѧ посъла· 37 і пось

239

лавъı мѧ о҃ць· тъ съвѣдѣте
лѣствоуетъ о мьнѣ· ни гла
са его никъдеже слъıшасте·
ни видѣниѣ его видѣсте·
38 і словесе его не імате прѣ
бъıваѭшта вь васъ· за нѥ
гоже тъ посъла· семоу въı
вѣръı не емлете· 39 іспъı
таите кънигъı· ꙗко вь ни
хъ мьните імѣти животъ
вѣчьнъı· і тъı сѫтъ съвѣ
дѣтелѣствоуѭшта о мьнѣ·
40 і не хоштете прити къ мнѣ·
да животъ імате· 41 славъı
отъ ч҃къ не приемлѭ· 42 нъ ра
зоумѣхъ въı ꙗко любъ
ве б҃жиѩ не імате вь себѣ·
43 азъ приідъ вь імѧ о҃ца моего
і не приемлете мене·
аште інъ придетъ вь імѧ
свое· того приемлете 44 ка
ко въı можете вѣровати·
славѫ дроугъ· отъ дроуга прие
млѭште·

і славъı ꙗже отъ іночѧда
го б҃жиѣ не іштете· 45 не мьните
ꙗко на въı рекѫ азъ къ о҃цю·
естъ іже на въı речетъ
мѡси· на нѥгоже въı оупъ
васте· 46 аште бо бисте вѣ
рѫ імали мосѣови· вѣрѫ
бисте іали і мьнѣ о мнѣ
бо тъ с҃па· 47 аште ли того вь
ніигамъ вѣръı не емлете·
како моімъ г҃ломъ вѣрѫ і
мете· VI·1 По сихъ же іде іс
на онъ полъ морѣ тивери
адьска· 2 по нѥмь же ідѣа
ше народъ мъногъ· ꙗко ви
дѣахѫ знамениѣ· ꙗже

37 съвѣдѣтелѣствоуетъ aliquot literis glagol. partim erasis partim rescriptis in съвѣдѣтель
ствова emendatum 44 не quod іштете praecedit supra v. scr

творѣаше на недѫжьнꙑхъ·
3 възиде же на горѫ і҃с·
і тоу сѣдѣаше съ оучени
кꙑ своими· 4 Бѣ близъ
пасха праздьникъ іюдеи
скъ· 5 възведъ же очи і҃с·
видѣ ѣко мъногъ народъ грѧ

240

детъ къ н҄емоу· гл҃а къ фи
липоу· чимь коупимъ хлѣ
бꙑ да ѣдѧтъ си· 6 се же
глааше іскоушаѩ і· самъ
бо вѣдѣаше чьто хотѧтъ
сътворити· 7 отъвѣшта емоу
филипъ· дъвѣма сътома
пѣнѧзь· хлѣбъ не довьлѧтъ
імъ· да кождо іхъ мало
чьто приметъ· 8 гл҃а емоу
единъ отъ оученикъ его ан҆дреа
братъ симона петра· 9 естъ
отрочишть сьде единъ· і
же іматъ пѧть хлѣбъ ꙗчь
мѣнъ· і дъвѣ рꙑбѣ· нъ си
чьто сѫтъ въ селико· 10 рече
же і҃с· сътворите ч҃кꙑ вь
злешти· бѣ же трѣва многа
на мѣстѣ· възлеже оубо
мѫжь числомь· ѣко пѧть
тꙑсѫштъ· 11 приѧтъ же хлѣ
бꙑ і҃с· і хвалѫ въздавъ·
подастъ оученикомъ· а оуче

ници възлежѧштеімъ·
таможде і отъ рꙑбоу· ели
ко хотѣахѫ· 12 і ѣко насꙑти
шѧ сѧ гл҃а оученикомъ сво
імъ· съберѣте ізбꙑтъ
кꙑ оукроухъ· да не погꙑбне
тъ никътоже· 13 събърашѧ же·
і испльнишѧ дъва на десѧ
те коша оукроухъ· отъ пѧти хлѣ
бъ ꙗчьмѣнꙑхъ· іже избꙑ
шѧ ѣдъшимъ· 14 Чл҃ци же ви
дѣвъше знамение еже сь
твори і҃с· гл҃ахѫ· ѣко сь е
стъ въ істинѫ пророкъ грѧ
дꙑи въ миръ· 15 і҃с же разоу
мѣвъ· ѣко хотѧтъ прити·
да въсхꙑтѧтъ і· і сътво
рѧтъ і цр҃ѣ· отиде пакꙑ
въ горѫ ѥдинъ· 16 І ѣко по
здѣ бꙑстъ· сънидѫ оуче
ници его на море· 17 і вълѣ
зъше въ галиѫ· ѣдѣахѫ
на онъ полъ морѣ· въ капе

241

рънаоумъ· і тьма ꙗбие
бѣ· і не оу бѣ пришьлъ къ
нимъ і҃с· 18 по морю же вѣтроу
великоу дꙑхаѭштю· 19 гре
бъше же ѣко дъва десѧти
і пѧть стадии· ли л҃ ти
оузьрѣшѧ іса ходѧшта по
морю· і близъ кораблѣ
бꙑвъша· оубоѣшѧ сѧ· 20 онъ
же гл҃а імъ· азъ есмь не бо
ите сѧ· 21 хотѣахѫ же і при
ѩти въ кораблъ· і абие бꙑ
кораблъ на земл҃и· въ нѭже
ѣдѣахѫ· 22 Въ оутрѣі
же дьнь народъ іже
стоѣхѫ об онъ
полъ морѣ· видѣ
въ ѣко кораблѣ
іного не бѣ тоу
тъкъмо единъ тъ·
въ нѣже вьнидѫ
оученици его· і ѣко
не вьниде съ оуче

никꙑ своими і҃с· въ кора
блъ· нъ едини оученици

VI.3 въздe fortasse вьзиде   5 ѣ in ѣко supra v. scr.   7 імъ fort. імь   Ad calcem pag. 240 b glagol. characteribus haec: ·з҃ и морьсцѣмь хождени. —   22 не quod бѣ тоу praecedit supra v. scr.

его ідѫ· 23 і ини придѫ ко
рабли отъ тивериѣды·
близъ мѣста· ідеже ѣшѧ
хлѣбы· хвалѫ въздавъ
шю гю· 24 егда же видѣшѧ на
роди· ѣко іс не бысть тоу·
ни оученикъ его· влѣзѫ
сами въ корабл҄ѧ· і придѫ
въ каперънаоумъ· іск(оу
··· ѭште иса· 25 і обрѣтъше
і об онъ полъ морѣ· і рѣшѧ
емоу· равви· когда сѣ
мо приде·
26 отъвѣшта
імъ ис· і рече·
аминь аминь·
глѭ вамъ·
іштете мене
не ѣко видѣ
сте знамениѣ·
нъ ѣко ѣли есте

242

хлѣбы· і насытисте сѧ·
27 дѣлаіте брашьно гыблѭ
штее· нъ животѣ вѣчьнѣ
мь· еже сынъ чскы вамъ
дасть· сего бо оць знаме
на бъ· 28 рѣшѧ же къ немоу·
чьто сътворимъ· да дѣ
лаемъ дѣла бжиѣ· 29 отъ
вѣшта ис і рече імъ·
се есть дѣло бжие·
да вѣроуете· въ тъ· его
же посъла онъ· 30 рѣшѧ же
емоу· кое оубо ты твори
ши знамение· да види
мъ і вѣрѫ імемъ тебѣ·
Чьто дѣлаеши· 31 оци наши
ѣшѧ маньна въ поустыни·

ѣкоже есть писано· хлѣбъ
съ нбсе дасть імъ ѣсти·
32 Рече же імъ ис· аминь
аминь глѭ вамъ· не моси
дасть вамъ хлѣбъ съ нбсе·
нъ оць мои· даетъ вамъ

хлѣбъ істинъныи съ не
бсе· 33 хлѣбъ бо бжі есть сь
ходѧи съ нбсе· і даѧи жи
вота мироу· 34 рѣшѧ же къ
немоу· ги· вьсегда даждь
намъ хлѣбъ сь· 35 рече же і
мъ ис· Азъ есмь хлѣбъ
животьны· грѧдꙑи по мь
нѣ· не іматъ възлакати сѧ·
і вѣроуѩи въ мѧ· не іма
тъ въждѧдати сѧ ни
когдаже· 36 нъ рѣхъ ва
мъ· ѣко і видѣсте мѧ і не
вѣроуете ми· 37 Вьсе еже
дасть мьнѣ оць· къ мьнѣ
придетъ· і грѧдѫшта
го къ мьнѣ· не іждѫ въ
нъ· 38 ѣко сънидъ съ нбсе·
да не творѭ волѧ моеѩ·
нъ волѭ посълавъшаего
мѧ· 39 Се есть волѣ пос
лавъшаего мѧ оца· да вь
сѣко еже дасть ми· не по

243

гоублѭ отъ него· нъ въскрѣ
шѫ ѩ въ послѣдьнии дьнь·
40 Се бо есть волѣ оца моего·
да вьсѣкъ видѧи сна· і вѣ
роуѩи вь него· і въскрѣшѫ
і азъ въ послѣдьнии дьнь·
41 Ръпътахѫ же іюдеи о немь·
ѣко рече азъ есмь хлѣбъ

24 ex іскоушаѭще quod in cod. scriptum erat, emendator quidam literis оуша erasis lectionem іскьѭште (lege: іскѫште) fecit (vestigia vocalis оу apparent) 27 ad брашьно emendator cyrill. supra versum не adscripsit, quae vero post vocabulum гыблѭштее omissa sunt, medio spatio inter versus charact. glagoliticis interpolata leguntur: нъ брашьно прѣбываѭштее 32 figura lit. ь in імъ non satis clare expressa

сънидꙑ съ нбсе· 42 і глаахѫ·
не сь ли естъ снъ іосифовъ·
емоуже мꙑ знаемъ оца
і матерь· како оубо сь глае
тъ· ꙗко съ нбсе сънидъ·
43 Отъвѣшта же ис· і рече
імъ· не рънъштите ме
ждю собоѭ· 44 никътоже не
можетъ прити къ мьнѣ·
ӑште не оць̅ посълавꙑ мѧ
привлѣчетъ его· і азъ
въскрѣшѫ его въ послѣ
дьнї дьнь· 45 естъ псано
въ пророцѣхъ· і бѫдѫтъ
вьси оучени(ци) бмь·

Въсѣкъ слꙑшавꙑ отъ
оца· і навꙑкъ придетъ
къ мьнѣ· 46 не ꙗко оца видѣ
лъ естъ къто· тъкъмо сꙑи
отъ ба тъ видѣ оца· 47 ӑминь
ӑминь глѭ вамъ· вѣроу
ѩи въ мѧ іматъ живота
вѣчьнаего· 48 Азъ есмь
хлѣбъ животънꙑ· 49 Оци
в)аши ꙗшѧ маннѫ въ поу
стꙑнї і оумрѣшѧ· 50 Сь е
стъ хлѣбъ сходѧи съ нбсе·
да ӑште къто отъ него ꙗ
стъ не оумьретъ· 51 Азъ е
смь хлѣбъ живꙑ· сънь
дꙑ съ нбсе· ӑште къто
сънѣстъ отъ хлѣба сего
живъ бѫдетъ въ вѣкъ·
хлѣбъ бо іже ӑзъ дамь·
плъть моѣ естъ· ѭже ӑзъ
дамь за животъ вьсего
мира· 52 пьрѣахѫ же сѧ ію
деи· междю собоѭ глѭ

244

ште· како можетъ сь дати
плъть своѭ намъ ꙗсти·
53 рече же імъ ис· ӑминь
ӑминь глѭ вамъ· ӑште
не сънѣсте плъти сна чска
го· і пиете кръви его·
живота не імате въ себѣ·
54 ꙗдꙑи моѭ плъть· і пиѩ
і моѭ кръвь· іматъ жи
вота вѣчьнаего· і азъ
въскрѣшѫ і въ послѣдь
нї дьнь· 55 Плъть бо моѣ і
стинъное естъ брашьно·
і кръвь моѣ істинъно естъ
пиво· 56 Ꙗдꙑ моѭ плъ
тъ· і пиѩи моѭ кръвь·
въ мьнѣ прѣбꙑ і азъ въ
немь· 57 ꙗкоже посъла мѧ
живꙑи оць· і азъ живѫ
оца ради· і ꙗдꙑ мѧ тъ
живъ бѫдетъ мене ради·
58 сь естъ хлѣбъ сънидꙑ
съ нбсе· не ꙗкоже ꙗшѧ оци

ваши маннѫ і оумрѣшѧ·
ꙗдꙑи хлѣбъ сь живъ бѫ
детъ въ вѣкъ· 59 си рече на съ
нъмишти· оучѧ въ каперъ
наоумѣ· 60 мнози же слꙑша
въше· отъ оученикъ его рѣ
шѧ· жестоко естъ слово се·
къто можетъ его слоушати·
61 Вѣдꙑ же ис въ себѣ· ꙗко
рънъштѫтъ о семь оучени
ци его· рече імъ се ли вꙑ
блазнитъ· 62 Ӑште оубо оу
зьрите сна чскаго· въхо
дѧшта ідеже бѣ прѣжде
63 Дхъ естъ іже жив(е)тъ· отъ

15 in пророцѣхъ lit. р literis процѣхъ superposita, in оученици lit. uncis inclusas emend. erasit 16 сли superpositam ab emendatore cyrill. literam ъ exhibet 49 lit. incl. н in наши ab emend. erasa, qui cyrill. в adscripsit 56 ad прѣбꙑ emend. cyr. ваетъ supra v. adscripsit, lege прѣбываетъ 62 въходѧшта cum superpositis cyrill. lit. съ, lege въсходѧ. 63 lit. inclusam in живетъ emend. cyrill delevit atque и superposuit, pro живетъ ut живитъ legeres

плъти нѣстъ польза ника
коѩже· глы ѩже азъ гла
хъ вамъ дхъ сѫтъ· і живо
тъ сѫтъ· 64 нъ сѫтъ отъ ва
съ етери· іже не вѣроуѭтъ·
Вѣдѣӑше бо іскони іс· къто
сѫтъ не вѣроуѭштеі· і къ
то естъ хотѧі прѣдати і·

245

65 і глаӑше сего ради рѣхъ
вамъ· ѣко никътоже не
можетъ прити къ мьнѣ·
ӑште не бѫдетъ дано емоу
отъ оца моего· 66 отъ сего мно
зи отъ оученикъ его ідѫ
вьспѧть· і къ томоу не хо
ждаахѫ съ нимь· 67 Рече же
іс· обѣма на десѧте· еда
і вы хоштете іти· 69 отъ
вѣшта емоу симонъ петръ·
ги къ комоу ідемъ· глы
живота вѣчьнаего імаши·
69 і мы вѣровахомъ· і по
знахомъ· ѣко ты еси хъ
снъ ба живаго· 70 отъвѣшта
імъ іс· не азъ ли васъ·
дъва на десѧте ізбърахъ·
і отъ васъ единъ диѣво
лъ естъ· 71 Глаӑше іюдѫ
симонова· іскариота·
сь бо хотѣаше прѣдати і·
единъ сы отъ обою на десѧте·

VII·1 і хождаӑше съ ними іс· въ
галилеи· не хотѣаше бо въ
іюдѣи ходити· ѣко іскаӑ
хѫ его іюдеі оубити· 2 бѣ же
близъ праздьникъ іюде
іскъ· скинопигиѣ· 3 рѣшѧ
же къ немоу братриѣ его· прѣ
іди отъ сѫдоу· і иди въ і

юдеѭ· до і оученици твоі
видѧтъ дѣла твоѣ· ѣже
твориши· 4 никътоже бо
въ таинѣ ничесоже тво
ритъ· і иштетъ самъ ѣвѣ
быти· аште си (всѣ) тво
риши ѣви сѧ вьсемоу ми
роу· 5 ни братиѣ бо вѣровахѫ
вь него· 6 гла же імъ іс·
врѣмѧ мое не оу приде·
ӑ врѣмѧ ваше вьсегда го
тово естъ· 7 не можетъ ми
ръ ненавидѣти васъ· ме
не же ненавидитъ· ѣко ӑ
зъ съвѣдѣтельствоуѭ

246

о немь· ѣко дѣла его зъ
ла сѫтъ· 8 вы вьзидѣте
въ праздьникось· Азъ
не вьзидѫ въ праздьни
къ сь· ѣко врѣмѧ мое не і
сплъни сѧ· 9 си рекъ самъ
оста въ галилеі· 10 егда
же вьзидѫ братриѣ его
въ праздьникъ· тогда
і самъ вьзиде· не ѣвѣ
нъ ако таі· 11 іюдеі же его
іскахѫ въ праздьникъ·
і глахѫ· къде естъ онъ·
12 і ръпътъ мъногъ бѣ о не
мь въ народѣхъ· ови гла
хѫ ѣко благъ естъ· іни
же глахѫ ни· нъ льститъ
народы· 13 никотеры же
оубо ѣвѣ глаше о немь· стра
ха ради іюдеіска· 14 Абие
же въ прѣполовлѥние пра
здьника· вьзиде іс въ
црькъве і оучаӑше· 15 і ди

влѣахѫ сѧ іюдеи

69 fig. lit ъ in вѣровахомъ et хъ dubia 4 всѣ quod uncis inclusi in cod erasum didit 10 вьзидѫ an вьзидѫ dub.

VII.3 и in братриѣ ead. m. supra v. scr 5 post братиѣ emend. cyrill. его supra v. ad-

глѭште· како сь
кънигы оумѣетъ не оучь
сѧ· 16 отъвѣшта же ис· і ре
че імъ· мое оучение нѣстъ
мое· нъ посълавъшаего мѧ·
17 аште къто хоштетъ волѭ
его творити· разоумѣетъ
о оучении кое отъ ба естъ·
ли азъ себѣ глѭ· 18 глаи о себѣ·
славы своеѩ іштетъ·
а ишта славы посълав
шаего і· сь істиненъ естъ·
і нѣстъ неправьды вь не
мь· 19 не моси ли дастъ ва
мъ законъ· і никътоже отъ
васъ творитъ закона· Чьто
мене іштете оубити·
20 отъвѣшта народъ і рече·
бѣсъ ли імаши· къто тебе
іштетъ оубити· 21 отъвѣ
шта ис· і рече імъ· еди
но дѣло сътворихъ· і вь

247

си дивите сѧ·
22 сего ради дастъ
вамъ моси обрѣ
зание· не ꙗко отъ
мосѣа естъ· нъ отъ отць·
і въ сѫботѫ обрѣзаете
чка· 23 Аште обрѣзание
приемлетъ чкъ въ сѫбо
тѫ· да не разоритъ сѧ за
конъ мосѣовъ· на мѧ ли
гнѣваете сѧ· ꙗко вьсего
чка съдрава сътворихъ
въ сѫботѫ· 24 не сѫдите
на лица· нъ правьдьнъ
сѫдъ сѫдите· 25 глаахѫ
же етери отъ ілмлѣнъ·
не сь ли естъ егоже іштѫ
тъ оубити· 26 і се не обиноу
ѩ сѧ глетъ· і ничесоже
емоу не глѭтъ· еда како
разоумѣшѧ кънѧзи ꙗко сь
естъ хъ· 27 нъ сего вѣмъ отъ
кѫдоу сь естъ· а хъ егда

придетъ· Никъ
тоже не вѣстъ
отъ кѫдоу естъ·
28 възъва же въ црк
вьве· оучѧ ис· і глѧ· і
мене вѣсте· і вѣсте о
тъ кѫдоу есмь· і о себѣ
не придъ· нъ естъ істи
нънъ посълавы мѧ· его
же вы не вѣсте· 29 азъ и
вѣмь· Ꙗко отъ него есмь
і тъ мѧ посъла· 30 іскахѫ
же ѩти і· і никътоже не
възложи рѫкы на нь·
ꙗко не ю бѣ пришьлъ годъ
его· 31 Отъ народа же мно
зи вѣроваша въ нь· і глаахѫ·
ꙗко хъ егда придетъ· еда
больша знамениѣ сътво
ритъ· ꙗже естъ сътвори
лъ· 32 слышаша же фарисѣи·
народъ ръпъштѫштъ о не
мь се· І посълашѧ

248

архиереи· слоугы да имѫ
тъ і· 33 Рече же ис· еште
мало врѣмѧ съ вами есмь·
і идѫ къ посълавъшюемоу
мѧ· 34 Поиштете мене і не
обрѧштете· ідеже есмь
азъ вы не можете прити·
35 рѣшѧ же іюдеи къ себѣ са
ми· камо хоштетъ ити
і оучити еллины· 36 чьто
естъ слово се еже рече·

17 ad себѣ em. cyrill. o supra v. addidit 35 verbo ити supra v. cyr. char. antepositum съ, et in margine ibidem char. cyrillicis haec addita: ꙗко мы не обрящемъ его· еда въ расѣание еллинско хощеть ити

вьзиштете мене і не о
брѧштете· і идеже есмь
азъ вꙑ не можете прити·
37 въ послѣдьнии же дьнь
великꙑ· праздьникъ·
стоꙗаше ис· і зъваше глѧ·
аште къто жѧждетъ· да
придетъ· къ мьнѣ і пие
тъ· 38 і вѣроуѩі въ мѧ·
ꙗкоже кънигꙑ рѣшѧ· рѣкꙑ
отъ чрѣва его істекѫтъ
водꙑ живꙑ· 39 се же рече о дсѣ·

іже хотѣхѫ приемати· вѣ
роуѭштеі вь него· не ю бо
бѣ дхъ стꙑ данъ· ꙗко ис не ю
бѣ прославленъ· 40 Мнози
же отъ народа слꙑшавъше
словеса си· глахѫ сь естъ
въ істинѫ пророкъ· 41 Дроу
зи же глахѫ сь естъ хъ· ови
же глахѫ· еда отъ галилеѩ
хъ придетъ· 42 не кънигꙑ
ли рѣшѧ· ꙗко отъ сѣмене
дава· і отъ витьлеомь
скаго градьца· ідеже бѣ
дадъ придетъ хъ· 43 Распь
рѣ же бꙑ въ народѣ его ради·
44 Етери же отъ нихъ хотѣа
хѫ ѩти і· нъ никътоже не
възложи на нь рѫкоу·
45 Придѫ же слоугꙑ· къ архи
ереомъ і фарисеомъ· І рѣ
шѧ імъ ти· по чьто не при
вѣсте его· 46 отъвѣшташѧ слоу
гꙑ· николиже тако естъ·

249

глъ чкъ· ꙗко сь чкъ· отъвѣ
шташѧ імъ фарисѣі· 49 нъ на

родось· іже не вѣстъ зако
на проклѧти сѫтъ· 50 гла ни
кодимъ къ нимъ· пришедꙑ
къ немоу нощиѭ· единъ
сꙑ отъ нихъ· 51 еда законъ
нашь сѫдитъ чкоу· аште
не слꙑшитъ отъ него прѣ
жде· і разоумѣѭтъ чьто
творитъ· 52 отъвѣшташѧ і рѣ
шѧ емоу· еда тꙑ отъ га
лилеѩ еси· іспꙑтаи і
і виждь· ꙗко отъ гали
леѩ пророкъ не придетъ·
53 і иде къжьдо въ домъ свои·
»VIII·1 Іис же іде въ горѫ елеонь
»скѫѭ· 2 ютро же пакꙑ при
»де въ цръковь· і вси люди
»ідѣахѫ къ немоу· і сѣ
»дъ оучаше ѩ· 3 привѣсѧ же
»кънижьници і фарисѣи
»женѫ въ прѣлюбодѣании ѩтѫ:

»і поставльше ѭ по срѣдѣ
»4 глашѧ емоу· оучителю си
»жена ѩта естъ нꙑнѣ въ прѣ
»любодѣании· 5 въ законѣ
»намъ моси повелѣ· тако
»вꙑѩ камениемь поби
»вати· тꙑ же чьто глеши·
»6 се же рѣшѧ іскоушаѭште и·
»да бѫ імѣли на нь чьто
»глати· ис же низъ покло
»нь сѧ· прьстомь писаше
»на земи· 7 ꙗко же прилежа
»хѫ въпрашаѭште і· въ
»склони сѧ і рече імъ·
»іже васъ без грѣха естъ·
»прѣжде връѕи камень на нѭ·
»8 і пакꙑ поклонь сѧ писа
»ше на земли· 9 слꙑшавъ

14 in никътоже fig. lit. ъ non s. cl. expr 45 lit. e in его supra v. scr. 47—48 quae post фарисѣі omissa sunt, emendator cyrillicus in margine addidit и рѣша еда и вы прѣлъщені бысте· еда кто отъ князъ вѣрова въ н. или отъ фарисей 52 ante ты supra v. cyrill. и VIII.9 post слышавъше emendator cyrill. medio inter versus spatio haec interpolavit: же и съвѣдѣниемъ обличѣеми, post старьць autem haec: до послѣдних, denique verbo единъ supposuit исъ

»не исхождаахѫ· единъ по
»единомоу· начьнъше отъ
»старьць· і оста единъ·
»і жена стоѩшти по срѣдѣ·
»10 въсклонь же сѧ іс рече еі·

250

»жено· къде сѫтъ іже на тѧ
»важдахѫ· никъже ли те
»бе осѫди· 11 она же рече· ни
»кътоже ги· рече же іс· ни·
»азъ тебе осѫждаѭ· іди·
»і отъ селѣ не съгрѣшаі
»къ томоу· 12 Пакы же імъ
рече іс глѧ· азъ есмь свѣ
тъ мироу· ходѧі по мнѣ·
не іматъ ходити въ тъ
мѣ· нъ іматъ свѣта жи
вотънаго· 13 рѣшѧ же емоу
фарисѣі· ты о себѣ са
мъ съвѣдѣтельствоуеши·
съвѣдѣтельство твое
нѣстъ истиньно· 14 отъвѣ
шта іс· і рече імъ· аште
азъ съвѣдѣтельствоу
ѭ о мьнѣ самомь· съвѣ
дѣтельство мое (нѣстъ
истиньно естъ· ѣко вѣ
мь отъ кѫдоу придъ· і ка
мо грѧдѫ· і камо идѫ·

15 вы же по плъти сѫдите·
азъ не сѫждѫ никомоуже
16 аште сѫждѫ азъ сѫдъ
мои истиньнъ естъ· ѣко
единъ нѣсмь· нъ азъ і по
сълавы мѧ оць· 17 і въ за
конѣ же вашемь· спано е
стъ· ѣко дъвою чкоу съ
вѣдѣтельство истиньно
но естъ· 18 азъ есмь съвѣдѣ
тельствоуѩі о мьнѣ са
момь· і съвѣдѣтель
ствоуетъ о мьнѣ· посъла
вы мѧ оць· 19 глаахѫ же емоу
къде естъ оць твоі·
Отъвѣшта іс· ни мене вѣ
сте ни оца мего· аште мѧ
бисте вѣдѣли· і оца моего
оубо бисте вѣдѣли· 20 Сиѩ
глы гла· въ газофила
кии· оучѧ въ црькъве· і ни
кътоже не етъ его· ѣко не
ю бѣ пришьла година его·

251

21 Рече же імъ пакы іс· азъ
идѫ· і възиштете мене·
і въ грѣсѣ вашемь оумь
рете· ѣможе азъ идѫ· вы
не можете прити· 22 глаахѫ
же іюдеі· еда сѧ самъ
оубиетъ· ѣко глетъ· ѣмо
же азъ идѫ· вы не мо
жете прити· 23 азъ отъ вы
шьнихъ есмь· вы отъ
вьсего мира есте· азъ
нѣсмь отъ вьсего мира
24 рѣхъ оубо ѣко оумьрете
въ грѣсѣхъ вашихъ· аште
бо вѣры не емлете азъ
есмь· оумьрете въ грѣсѣ
хъ вашихъ· 25 глаахѫ же емоу·
ты къто еси· і рече імъ
іс· начѧтъкъ· ѣко і глѭ
вамъ· 26 мъного імамь
о васъ глати· і сѫдити·
нъ посълавы мѧ истинъ
естъ· і азъ ѣже слышахъ

12 въ quod тъмѣ praecedit вь legi potest 14 нѣстъ quod inclusi in cod. emend. erasit Ad calcem paginae 250a cyrill. emendator haec apposuit: вы же не вѣсте отъ кѫдоу при-
придохъ· и камо идѫ 19 е in есть supra v. script. 23 verbis азъ отъ вы· supra v. et in margine haec cyrill. char. scripta praemittuntur: и глагола имъ вы отъ нижьнихъ есте·
24 ad азъ supra v. cyr. additum ꙗко 26 utrum слышахъ an слышахь dubium

отъ него· си глѭ въ мирѣ·
27 і не разоумѣшѧ· ꙗко оца і
мъ глаашє ба· 28 Рече же і
мъ ис· егда вьзнесете
сна чскаго· тогда разоу
мѣете ꙗко азъ есмь· і о
себѣ ничесоже не творѭ·
нъ ꙗкоже наоучи мѧ оць· си
глѭ· 29 і посълавꙑ мѧ
съ мъноѭ естъ· не оста
ви мене единого оць· ꙗко
азъ оугодьна творѭ емоу
вьсегда· 30 си глѭштю е
моу· мнози вѣроваша въ
нь· 31 Глааше же ис· къ вѣро
вавъшимъ въ нь іюдеомъ·
аще вꙑ прѣбѫдете въ
словеси моемь· въ исти
нѫ оученици мои бѫдете·
32 і разоумѣете істинѫ·
і истина свободитъ вꙑ·
33 отъвѣшташѧ емоу іюдеі·
сѣмѧ авраамле есмъ·

252

і никомоуже не работахо
мъ николиже· како тꙑ
глеши· ꙗко свободь бѫ
дете· 34 отъвѣшта імъ ис·
амин, амин, глѭ вамъ·
ꙗко вьсѣкъ творѧі грѣхъ·
рабъ естъ грѣхоу· 35 А рабъ
не прѣбꙑваетъ въ домоу
въ вѣкъ· сн҄ъ прѣбꙑвае
тъ въ вѣкъ· 36 аще оубо сн҄ъ
вꙑ свободитъ· въ исти
нѫ свободь бѫдете· 37 вѣ
мь ꙗко сѣмѧ авраамле е
сте· нъ иштете мене оуби
ти· ꙗко слово мое не въ
мѣштаетъ сѧ въ вꙑ·
38 азъ ꙗже видѣхъ оу оца мое
го глѭ· і вꙑ оубо ꙗже
видѣсте оу оца вашего тво
рите· 39 отъвѣшташѧ і рѣшѧ
емоу· оць нашь авраамъ
естъ· гла імъ ис· аще
чѧда аврамлѣ бꙑсте бꙑли·

дѣла авраамлѣ творили
бꙑсте· 40 нꙑнѣ же іщете
те мене оубити· чка іже
істинѫ вамъ глахъ ѭже
слꙑшахъ отъ ба· Сего а
враамъ нѣстъ сътворилъ·
41 вꙑ творите дѣла оца ва
шего· рѣшѧ же емоу· мꙑ
отъ любодѣаниѣ нѣсмъ ро
ждени· мꙑ единого оца
імамъ ба· 42 рече же імъ ис·
аще бъ оць вашь би бꙑлъ·
любили мѧ бисте· азъ бо
отъ ба іздъ і придъ· боц·
не о себѣ бо придъ· нъ тъ мѧ
посъла· 43 по чьто бесѣдꙑ
моеѩ не разоумѣете· ꙗко
не можете слꙑшати сло
весе моего· 44 вꙑ отъ оца
диѣвола есте· і похоти оца
вашего хоштете творити·
онъ чкооубица бѣ іскони·
і въ истинѣ не стоитъ·
ꙗко нѣстъ істинꙑ вь немь·

253

егда глетъ лъжѫ· отъ сво
ихъ глетъ· ꙗко лъжь естъ
і оць его· 45 азъ же за не і
стинѫ глѭ· не емлете
вѣрꙑ мьнѣ· 46 къто отъ ва
сь обличаетъ мѧ о грѣсѣ·
аще істинѫ глѭ· по чь
то вꙑ вѣрꙑ не емлете
мьнѣ· 47 іже естъ отъ ба·

28 вьзнесете vel възнесете

35 вѣкъ posteriore loco вѣкь legi potest, itidem 36 сн҄ъ vel снь

глъ бжии послоушаетъ·
сего ради вы не послоу
шаете· ꙗко нѣсте отъ ба·
48 отъвѣшташѧ іюдеи· і рѣ
шѧ емоу· не добрѣ ли гле
мъ мы· ꙗко самарѣнинъ
еси ты· і бѣсъ імаши·
49 отъвѣшта ис· азъ бѣса
не імамь· нъ чьтѫ оца
моего· і вы не чьтете
мене· 50 азъ же не іштѫ
славы моеѩ· естъ іштаи
і сѫдѧ· 51 аминь аминь глѭ
вамъ· аште къто слово
мое съблюдетъ· съмрь

ти не іматъ видѣти въ вѣкъ·
52 рѣшѧ же емоу іюдеи· нынѣ
разоумѣхомъ ꙗко бѣсъ іма
ши· авраамъ оумьрѣтъ і про
роци· і ты глеши· ꙗко аште
къто слово мое съблюдетъ·
не іматъ вькоусити сь
мрьти въ вѣкъ· 53 еда ты
болии еси оца нашего· авраа
ма· іже оумрѣтъ і пророци
оумрѣшѧ· къто сѧ самъ
ты твориши· 54 отъвѣшта
ис· аште азъ славлѭ сѧ
самъ· слава моѣ ничьто
же естъ· естъ оць мои сла
вѧі мѧ· егоже вы глете
ꙗко бъ нашь естъ· 55 і не позна
сте его· азъ же вѣмь і·
і аште рекѫ· ꙗко не вѣмь его·
бѫдѫ подобьнъ вамъ лъжь
нъ вѣмь і· і слово его съблю
даѭ· 56 авраамъ оць вашь· ра
дъ би былъ да би видѣлъ
дьнь мои· і видѣ і въз

254

здрадова сѧ· 57 рѣшѧ же ію
деи къ немоу· пѧти десѧ
тъ лѣтъ не ю імаши· авраа
мъ ли еси видѣлъ· 58 рече і
мъ ис· аминь аминь глѭ
вамъ· прѣжде даже не бы
стъ авраамъ· азъ есмь·
59 вьзѧшѧ же камение· да връ
гѫтъ на нь· ис же съкры сѧ·
і изиде іцръкъве· і про
шьдъ по срѣдѣ іхъ· ідѣаше
і хождаше тако· коц· зач· на
IX·1 І мимо іды видѣ чка слѣ
отъ рса· 2 і въпросишѧ і оу
ченици глѭште· равви·
къто съгрѣши· сь ли іли
родителѣ его· да слѣпъ ро
ди сѧ· 3 отъвѣшта ис· ни сь
съгрѣши· ни родителѣ его·
нъ да ꙗвѧтъ сѧ дѣла бжиѣ
на немь· 4 мьнѣ подобаетъ·
дѣлати дѣла· посълавъ
шааго мѧ· доньдеже дьнь
естъ придетъ нощь· егда

никътоже не можетъ дѣла
ти· 5 егда въ мирѣ есмь свѣ
тъ есмь мироу· 6 си рекъ пли
нѫ на землѭ· і сътвори
брьние отъ плиновениѣ·
і помаза емоу очи брьни
емь· 7 і рече емоу іди оумы
сѧ· въ кѫпѣли силоуамь
сцѣ· еже съказаетъ сѧ по
сланъ· і иде же· і оумы сѧ
і приде видѧ· 8 сѫсѣди же·
і иже вѣахѫ видѣли прѣ
жде· ꙗко проситель бѣ·
глаахѫ· не сь ли естъ сѣдѧ
і просѧ· ови глаахѫ ꙗко сь
естъ· 9 а іни глаахѫ подо
бьнъ емоу естъ· онъ же
глаше ꙗко азъ есмь· 10 гла
хѫ же емоу· како ти сѧ отврѣ

51 вѣкъ potest legi вѣкь 2 in въпросишѧ lit. ѩ s. v. scr. Ad calcem paginae 254a glag. char. eadem manu haec: і ѡ рожденьмь слѣпѣ: —

сте очи· 11 отъвѣшта онъ і
рече· чкъ· нарицаемъі іс·
брьние сътвори· і пома
за очи ми· і рече ми· іди
въ кѫпѣль силоамлѧ·

255

і оумы сѧ· шьдъ же і оу
мывъ сѧ прозьрѣхъ· 12 рѣ
шѧ же емоу къто тъ естъ·
гла не вѣмь· 13 вѣсѧ і къ фа
рисѣомъ· іже бѣ іногда
слѣпъ· 14 бѣ же сѫбота· е
гда сътвори брьние іс·
і отвръзе емоу очи· 15 пакы
же въпрашахѫ і фарисѣи
како прозьрѣ· онъ же рече
імъ· брьние положи мънѣ
на очию· і оумыхъ сѧ і ви
ждѫ· 16 глаахѫ же отъ фари
сѣи етери· нѣстъ сь отъ
ба чкъ· ѣко сѫботы не
хранитъ· ови глаахѫ·
како можетъ чкъ грѣшь
нъ· сице знамениѣ тво
рити· і распьрѣ бѣ вь ни
хъ· 17 глаша слѣпьцю пакы·
ты что глеши о немь·
ѣко отврьзе очи твоі· онъ
же рече ѣко пророкъ естъ·
18 не ѩсѧ же вѣры іюдеі о немь·

ѣко бѣ слѣпъ і прозьрѣ· до
ньдеже възгласишѧ роди
телѣ· того прозьрѣвъша
его· 19 і въпросишѧ ѣ глѭште·
сь ли естъ снъ ваю· егоже
вы глета· ѣко слѣпъ роди
сѧ· како оубо нынѣ види
тъ· 20 отъвѣштасте імъ
родителѣ его і рѣста·
то вѣвѣ ѣко сь естъ снъ
наю· і ѣко слѣпъ роди сѧ·
21 како же нынѣ видитъ не

вѣвѣ· ли къто емоу отвръ
зе очи не вѣвѣ· самого
въпросите· въздрастъ
іматъ самъ· о себѣ да гле
тъ· 22 сице рѣсте родите
лѣ его· ѣко боѣ̆шете сѧ·
іюдѣі· юже бо сѧ бѣ̆хѫ
съложили іюдеі· да ӑ
ште къто іcповѣстъ ха·
отълѫчьнъ сънъмишта
бѫдетъ· 23 сего ради роди
телѣ его рѣсте· ѣко въздра

256

стъ іматъ· самого въпро
сите· 21 възгласишѧ же
въторицеѭ чка· іже бѣ
слѣпъ· і рѣшѧ емоу· даждь
славѫ бу· мы вѣмъ ѣко
чкъ сь грѣшьнъ естъ· 25 ӧтъ
вѣшта же онъ і рече· ӑште
грѣшьникъ естъ не вѣмь·
едино вѣмь· ѣко слѣпъ
бѣхъ· нынѣ же виждѫ·
26 рѣшѧ же емоу пакы· что
сътвори тебѣ· како ӧтвръ
зе твоі очи· 27 отъвѣшта
імъ· рѣхъ вамъ юже· і не
слышасте· что пакы
хоштете слышати· еда
і вы оученици его хоште
те быти· 28 они же оукори
шѧ і і рѣшѧ· ты оучени
къ еси того· мы мосѣови
есмъ оученици· 29 мы вѣ
мы ѣко мосѣови гла бъ·
сего же не вѣмъ отъ кѫдоу
естъ· 30 отъвѣшта чкъ і рече і
мъ·

о семь оубо дивьно естъ·
ѣко вы не вѣсте отъ кѫ
доу естъ· і отврьзе очи
моі· 31 вѣмь же ѣко грѣшь

15 figura lit. ъ in імъ et 16 in хранитъ dubia; in сице lit. cyr. a superposita

никъ бъ не послоушаетъ·
нъ ӑште къто богочьтьць
естъ· і волѫ̂ его творитъ·
того послоушаетъ· 32 отъ
вѣка нѣстъ слышано· ѣко
къто отврьзе очи слѣпоу
рожденоу· 33 ӑште сь не би
отъ ба былъ· не моглъ
би творити ничесоже·
34 отъвѣшташѧ і рѣшѧ емоу·
въ грѣсѣхъ ты родилъ сѧ
еси вьсь· і ты ли ны
оучиши· ізгънашѧ же і
вънъ· 35 слышавъ же ис·
ѣко ізгънашѧ і вънъ·
і обрѣтъ і рече емоу· ты
вѣроуеши ли въ сна б̄жиѣ·
36 ŏтъвѣшта онъ і рече і къ
то естъ ги· да вѣрѫ імѫ
вь н̂его· 37 рече же емоу ис·

257

і видѣлъ і еси· і гл̄ѭ
і сь тобоѭ тъ естъ·
38 онъ же рече· вѣроуѭ ги·
і поклони сѧ емоу· кон̄ц
39 І рече ис̄· на сѫдъ азъ
въ миръ се придъ· да не ви
дѧштеі видѧтъ· і видѧ
штеі слѣпи бѫдѫ
тъ· 40 слышашѧ се отъ фа
рисѣі· сиі сѫштеі сь
н̂имь· і рѣшѧ емоу· еда
і мы слѣпи есмъ· 41 рече
же імъ ис· аште бисте
слѣпи были· не бисте
імѣли грѣха· нын̂ѣ же
глете· ѣко видимъ· і грѣ
хъ (в)ашь прѣбываетъ· X·1 ӑмин
ӑмин, глѭ вамъ· не вьхо
дѧі двьрьми въ дворъ о
вьчии· нъ прѣлазѧі іноу
доу· тъ тать естъ· і разбо
иникъ· 2 ӑ вьходѧі двьрь
ми· пастырь естъ овцамъ·
3 семоу двьрьникъ отврьзаетъ·

і овьцѧ гласъ его
слышѧтъ· і своѩ
овьцѧ глашаетъ
по імени· і изгони
тъ ѩ· 4 егда своѩ овь
цѧ іжденетъ· прѣдъ
н̂ими ходитъ· і овьцѧ
по н̂емь ідѫтъ· ѣко вѣ
дѧтъ гласъ его· 5 по тоужде
мь же не ідѫтъ· нъ бѣжѧ
тъ отъ н̂его· ѣко не зна
ѭтъ штюждего гласа· 6 си
ѭ притъчѫ рече імъ ис·
они же не разоумѣшѧ чьто
бѣашѧ· ѣже гл̄ашѧ імъ·
7 рече же імъ пакы ис̄·
ӑмин, ӑмин, глѭ вамъ·
азъ есмь двьри овьцамъ·
8 вьси еликоже іхъ приде
прѣжде мене· татие сѫ
тъ і разбоиници· нъ не по
слоушашѧ іхъ овьцѧ· 9 ӑзъ
есмь двьри· мъноѭ аште
къто вьнидетъ· спетъ сѧ·

258

і вьнидетъ і изидетъ·
і пажить обрѧштетъ· кон̄ц·
10 тать не приходитъ· нъ да оу
крадетъ· і оубиетъ· і по
гоубитъ· азъ придъ да жи
вота імѫтъ· 11 ӑзъ есмь
пастырь добры· пасты
рь добры полагаетъ дшѫ
своѭ за овьцѧ· 12 а наімь

34 in грѣсѣхъ lit. хъ supra v. scr. 37 in видѣлъ fig. lit. ъ dub. 39 не quod vocabulo видѧштеі praemissum supra v. scr. 41 в vocabuli вашь in ras. cyr. char. exar 6 глаша імъ vel гл. імь 10 in приходитъ syll. хо s. v. scr. Ad імѫтъ in margine additum cyr. char. и лише имать

никъ іже нѣстъ пастырь·
емоуже не сѫтъ овьцѧ своѩ·
видитъ влька грѧдѫшта·
і оставлѣетъ овьцѧ і бѣ
гаетъ· і влькъ расхыти
тъ ѩ· і распѫдитъ овьцѧ·
13 а наімьникъ бѣжитъ· ѣко
наімьникъ естъ· і не брѣ
жетъ о овьцахъ· 14 Азъ есмь
пастырь добры· і знаѭ
моѩ· і знаѭтъ мѧ моѩ·
15 ѣкоже знаетъ мѧ оц҃ь· і а
зъ знаѭ оц҃а· і дш҃ѫ моѭ
полагаѭ за овьцѧ· 16 і ины
овьцѧ імамь· ѩже не сѫтъ

отъ двора сего· і ты ми
подобаетъ привести і глас
мои оуслышѧтъ· і бѫде
тъ едино стадо· і единъ па
стырь· 17 сего ради мѧ оц҃ь лю
битъ· ѣко азъ полагаѭ дш҃ѫ
моѭ· да пакы приимѫ ѭ·
18 Никътоже възъметъ еѩ отъ
мене· нъ азъ полагаѭ о се
ѡбластъ імамь положи
ти ѭ· і областъ імамь
пакы приѩти ѭ· сиѭ за
повѣдь приѩхъ отъ оц҃а мо
его· 19 распьрѣ же пакы бы
въ іюдѣіхъ· за словеса си
20 глаахѫ же мнози отъ нихъ·
бѣсъ іматъ· і неістовъ
естъ· чьто его послоуша
ете· 21 іни глаахѫ· си гл҃и
не сѫтъ бѣсьноуѭштаего сѧ·
еда бѣсъ можетъ· слѣпо
мъ очи отврѣсти· 22 Бышѧ
же тогда свѧшниѣ въ ілмѣхъ·
і зима бѣ· 23 і хождаше іс҃·

259

въ црькъве· въ притворѣ
соломоуни· 24 обидѫ же і
іюдѣи і глаахѫ емоу· до
колѣ дш҃ѧ нашѧ въземлеши·
аште ты еси хъ· рьци на
мъ не обиноуѩ сѧ· 25 отъвѣ
шта імъ іс· рѣхъ вамъ і не
вѣроуете· дѣла ѣже творѭ
азъ въ імѧ оц҃а моего· та съ
вѣдѣтельствоуѭтъ о мнѣ·
26 нъ вы не вѣроуете· нѣсте
бо отъ овьць моихъ· ѣкоже
рѣхъ вамъ· 27 Овьцѧ моѩ гла
са моего слоушаѭтъ· і а
зъ знаѭ ѩ· і по мьнѣ грѧ
дѫтъ· 28 і азъ животъ вѣ
чьны даѭ імъ· і не по
гыбнѫтъ въ вѣкъ· і не
въсхытитъ іхъ никъто
же· отъ рѫкы моеѩ· 29 оц҃ь мои
іже дастъ мьнѣ· болии
вьсѣхъ естъ· і никътоже не
можетъ въсхытити іхъ·
отъ рѫкы оц҃а моего· 30 Азъ і оц҃ь

едино есвѣ· 31 възѧшѧ же па
кы камение іюдѣі· да і
побиѭтъ· 32 і отъвѣшта імъ
іс· мънога дѣла добраа
ѣвихъ вамъ· отъ оц҃а моего·
за кое іхъ дѣло· камение
на мѧ мештете 33 отъвѣ
шташѧ емоу іюдѣі гл҃ѭште·
о добрѣ дѣлѣ не мештемъ
камениѣ на тѧ· нъ о власви
ми· ѣко ты чл҃къ сы тво
риши сѧ самъ бъ· 34 отъвѣ
шта імъ іс· нѣстъ ли пса
но въ законѣ вашемь· ѣко а
зъ рѣхъ бози есте· 35 аште
онъ рече богы· къ нимъже
рече слово бж҃ие· і не мо
гѫтъ сѧ разорити кънигы·
36 егоже оц҃ь ст҃и· і посълаа

16 с in глас superpositum literis гла similiter 22 in свѧшниѣ lit. ш superposita. lege свѧштениѣ

въ миръ· вы глете ѣко
власвимаѣеши· за не
рѣхъ ѣко снъ бжии есмь· 37 аще
не творѭ дѣлъ оца моего·
не емлѣте ми вѣры· 38 аще

260

ли творѭ· аще і мьнѣ
вѣры не емлете· дѣло
мъ моимъ вѣрѫ імѣте·
да разоумѣете· і вѣроуе
те· ѣко въ мьнѣ оцъ і азъ
въ оци· боц· 39 Іскахѫ же его
пакы ѩти· ізиде отъ рѫ
кы іхъ· 40 і иде пакы на о
нъ полъ іордана· на мѣ
сто ідеже бѣ іоанъ· прѣ
жде кръстѧ· і прѣбы тоу
41 і мнози придѫ къ немоу
і глаахѫ· ѣко іоанъ оубо
знамениѣ не сътвори·
ниедьногоже· вьсѣ елико
рече· іоанъ о семь істи
на бѣ· 42 і мнози вѣроваша
вь него тоу· XI·1 Бѣ же етеръ
болѧ лазарь отъ витаниѩ·
градьца мариина· і марътъ
сестры еѩ· 2 бѣ же мариѣ·
помазавъшиѣ гѣ мѵромь·
і отьръши ноѕѣ его власы
своими· еѩже братъ лазарь

болѣаше· 3 посъласте же се
стрѣ его къ немоу глѭшти·
ги се егоже ты любиши бо
литъ· 4 слышавъ же ис рече·
си болѣзнь нѣстъ къ съмрь
ти· нъ о славѣ бжи· да про
славитъ сѧ снъ бжи еѭ·
5 любляаше же іс· марътѫ·
і сестрѫ еѩ· і лазарѣ·
6 егда же оуслыша ѣко болитъ
тогда же прѣбыстъ· на не

мьже бѣ мѣстѣ дъва дьни·
7 по томь же гла оученикомъ
ідѣмъ въ іюдеѭ пакы·
8 глаша емоу оученици равви
нынѣ іскахѫ тебе каме
ниемь побити іюдеи·
і пакы ли ідеши тамо·
9 отъвѣшта ис· не дъва ли на
десѧте часа есте въ дьни·
аще къто ходитъ въ дьне
не потъкнетъ сѧ· ѣко свѣ
тъ мира сего видитъ· 10 Аще
ли къто ходитъ ноштиѭ по

261

тъкнетъ сѧ· ѣко свѣта нѣ
стъ о немь· 11 си рече· і по се
мь гла· лазарь дроугъ нашь
оусъпе· нъ ідѫ да възбоу
ждѫ і· 12 рѣшѧ же оученици его·
ги· аще оусъпе· съпасе
нъ бѫдетъ· 13 іс же рече о съ
мръти его· они же мьнѣшѧ·
ѣко о оусъпении сни і съна
глетъ· 14 тогда рече імъ ис
не обиноуѩ сѧ· лазарь оу
мьрѣтъ· 15 і радоуѭ сѧ васъ
ради· да вѣрѫ імете ѣко
не бѣхъ тоу· нъ ідѣмъ къ не
моу· 16 рече же тома· нари
цаемы близньць· къ оуче
никомъ· ідѣмъ і мы да
оумьремъ съ нимь· 17 пришь
дъ же ис въ витаниѭ· обрѣ
те і· четыри дьни імѫ
штъ въ гробѣ· 18 бѣ же вита
ниѣ близъ ілма· ѣко д і ста
дии· 19 і мноѕи же бѣахѫ при
шьли· къ марътѣ і мари·

да оутѣшѧтъ і· о братѣ ею
20 марътъ же егда оуслыша·
ѣко ис грѧдетъ· сърѣте і·

Ad calcem pag. 260a glag. char. і а ꙑ лазари praefixit 11 нъ si vis lege нь.

XI 4 in же cod. literae ж coronidem

ӑ мариѣ дома сѣдѣӑше· 21 ре
че же мар҄та къ ісу· г҃и ӑште
би сьде бꙑлъ· не би бра
тъ мои оумрълъ· 22 нꙑнѣ̑ вѣ
мь· ѣко егоже колижьдо·
просиши отъ ба дастъ ти бъ·
23 гла еі ис· въскрьснетъ бра
тъ твоі· 24 гла емоу мар҄та·
вѣмь ѣко въскрьснетъ·
въ въскрѣшение въ послѣ
дьнии дьнь· 25 рече же еі ис·
Ꙗзъ есмь вьскрѣшение і
животъ· вѣроуѩи вь мѧ·
аште оумьретъ оживетъ·
26 і вьсѣкъ живꙑи· і вѣроу
ѩи вь мѧ не оумьретъ въ
вѣкъ· імеши ли вѣрѫ се
моу· 27 гла емоу еі г҃и· а̄зъ
вѣровахъ ѣко тꙑ еси хъ
снъ бжии· грѧдꙑи въ миръ·
28 і се рекъши іде· і призъ

262

ва мариѭ сестрѫ своѭ
таі· і рекъши еі· оучите
л̑ь се ӗстъ· і зоветъ тѧ·
29 она же ѣко оуслꙑша· въ
ста скоро· і иде къ н̑емоу·
30 не бѣ же не оу ис· пришьлъ
въ вьсь· нъ бѣ на мѣстѣ
еште· ідеже сърѣте і
мар҄та· 31 іюдеі же· сѫште
і съ н̑еѭ въ домоу· і оутѣ
шаѭште ѭ· видѣвъше
мариѭ· ѣко скоро въста і и
зиде· по н̑еі ідѫ глѭште·
ѣко ідетъ на гробъ і плаче
тъ сѧ тоу· 32 мариѣ же ѣко при
де· ідеже бѣ ис· видѣвъ
ши і паде емоу на ногоу·
глѭшти емоу г҃и· аште би
бꙑлъ сьде· не би мои бра
тъ оумрълъ· 33 іс же ѣко видѣ
ѭ плачѭштѫ сѧ· і пришь
дъшаѩ съ н̑еѭ іюдеѭ· пла
чѭштѧ сѧ· запрѣти доухоу·
і възмѫти сѧ самъ 34 і рече·

къде положисте і· гла
шѧ емоу· г҃и· грѧди і виждь·
35 і просльзи сѧ ис· 36 глахѫ
же іюдеі· виждь како л̑ю
блѣӑше і· 37 е̏тери же отъ
нихъ рѣшѧ· не можаӑше
ли сь отвръзꙑ очи слѣ
поуемоу· сътворити· да
і сь не оумьретъ· 38 іс же
пакꙑ прѣтѧ вь себѣ· при
де къ гробоу· бѣ же пештъ
і камень належаӑше на
н̑еі· 39 гла ис· възъмѣте
камень· гла емоу сестра
оумьръшаего· мар҄та· г҃и
юже смръдитъ· четврѣ
дьневьнъ бо естъ· 40 гла еи
ис· не рѣхъ ли ти· ѣко ӑште
вѣроуеши· оузьриши сла
вѫ бжиѭ· 41 вьзѧсѧ же ка
мень· іс же вьзведе очи
въспрь· і рече· оче хва
лѫ тебѣ въздаѭ· ѣко оу
слꙑша мѧ· 42 ӑзъ вѣдѣӑхъ·

263

ѣко всегда мене послоу
шаеши· нъ народа ради· сто
ѩштаего окрьстъ· рѣхъ да
вѣрѫ імѫтъ· ѣко тꙑ мѧ
посъла· 43 і се рекъ· гласо
мь велиемь възгласи·
лазоре грѧди вънъ· 44 і абие
ізиде оумьрꙑ· обѧзанъ
ногама і рѫкама· оукрое
мь· і лице его о̆бѧзано оу
броусомь· гла імъ ис· ра
зрѣшите і· і не дѣїте

33 възмѫти vel вьзм.   37 in сь cod. accentum acutum lit. ь praefixit

его ити· 45 мнози же отъ і
юдѣи· пришьдъшеі къ ма
рии· видѣвъше еже сътво
ри іс· вѣроваша вь него :· коц·
46 етери же отъ ниxъ· ідѫ къ
фарисѣомъ· і рѣшѧ імъ·
еже сътворири іс· 47 събъ
рашѧ же архиереі· і фари
сѣі съборъ· і глаахѫ чьто
сътворимъ· ѣко чкъ сь зна
мениѣ многа творитъ· 48 аще
оставимъ і тако· вьси вѣ

рѫ імѫтъ вь нь· і придѫ
тъ римлѣне· і възъмѫтъ і
мѣсто ѩзыкъ· 49 единъ же
отъ ниxъ каіафа· архиереі
сы лѣтоу томоу· рече імъ·
вы не вѣсте ничесоже·
50 ни помышлѣете· ѣко добрѣ
есть вамъ· да единъ чкъ
оумьретъ за люди· а не вь
сь ѩзыкъ погыбнетъ·
51 сего же о себѣ не рече· нъ
архиереі сы лѣтоу томоу
прорече· ѣко хотѣаше ис·
оумрѣти за люди· 52 і не тъ
кьмо за люди· нъ і да чѧ
да бжиѣ събереть расто
ченаѣ въ едино· 53 Отъ того
же дьне· съвѣшташѧ да і
бѫ оубили· 54 іс же бѣ томоу
не ѣвѣ хождааше въ юдеиxъ·
нъ іде отъ тѫдоу· въ стра
нѫ близъ поустыни
въ ефреомъ· нарицаемъ
градъ· і тоу живѣаше· съ оу

264

ченикы своіми· 55 Бѣ же
близъ пасxа іюдеиска·
і възидѫ м'нози въ ілмъ·
отъ страны прѣжде пасxы·
да очистѧтъ сѧ· 56 І искаxѫ
же иса· і глаxѫ къ себѣ въ
цръкъве стоѩште· чьто сѧ
мьнитъ вамъ· ѣко не іма
тъ ли прити въ праздьни
къ· 57 дашѧ бо архиереі· і фа
рисѣі· заповѣдь· да аще
къто оштютитъ і· къде бѫ
детъ повѣсте да імѫтъ і·
XII·1 Іс же прѣжде шести дьнъ на
сxы· приде въ витаниѭ·
ідеже бѣ лазарь оумрыі·
егоже въскрѣси отъ мрт
выxъ ис· 2 сътворишѧ
же емоу вечерѭ тоу· і ма
рта слоужааше· лазарь
же единъ бѣ отъ възлежѧ
штиxъ съ нимь· 3 Мариѣ же
приимъши· литрѫ xризмы·
нарда пистикиѩ· многоцѣнны

помаза ноѕѣ ісвѣ· і отрь
власы своими ноѕѣ его·
xрамина же іспльни сѧ·
отъ воніѩ xризмьныѩ·
4 Гла же единъ· отъ оученикъ
его· іюда симонъ іска
риотьскы· іже і xотѣаше
прѣдати· 5 чесо ради xризма
си не продана бысть· на
трьxъ сътѣxъ пѣнязь· і да
на ништимъ· 6 се же рече·
не ѣко о ништиxъ печааше сѧ
нъ ѣко тать бѣ· і ковьче
жьць імы· і вьметае
маа ношааше· 7 рече же ис·
не дѣи еѩ· да вь дьнь по
гребениѣ моего съблюде
тъ іѭ· 8 ништѧѩ бо вьсегда
сь собоѭ імате· а мене
не вьсегда імате· 9 Разоу

46 figura lit. ъ in къ, 47 in събърашѧ syllabae бър dubia 54 alterum a in хождааше supra v. scr. Ad calcem pag. 264a glagol. char. haec: і б е помазавъши ti. хризмоѭ

мѣ же народъ· многъ отъ
іюдеі ѣко тоу естъ· і при
дѫ не іса ради тъкъмо· нъ
да і лазарѣ видѧтъ·

265

егоже въскрѣси отъ мрь
твыхъ· 10 съвѣшташѧ же
ӑрхиереі· до і лазарѣ оуби
ѭтъ· 11 ѣко мнози его ради
ідѣахѫ іюдѣі· і вѣрова
хѫ въ іса· 12 Въ оутрѣі же
дьнь народъ многъ· пришь
дыі въ праздьникъ· слы
шавъше ѣко ис· грѧдетъ
въ іамъ· 13 приѩшѧ ваі
отъ финикъ· і изидѫ про
тивѫ емоу· і зъваахѫ
глѭште· осанна· благо
словенъ грѧдаи въ імѧ
гне· црь ізраілевъ·
14 Обрѣте же ис осьлѧ вьсѣ
де на нѥ· ѣкоже естъ псано·
15 не боі сѧ дъшти сионова·
се црь твоі грѧдетъ· сѣдѧ
на жрѣбѧте ŏсьлӗи· 16 Сихъ
же не разоумѣшѧ· оучени
ци его прѣжде· нъ егда про
слави(тъ) сѧ ис· тогда
помѣнѫшѧ ѣко си бѣшѧ о нѥ

мь псана· і си сътвори
шѧ емоу· 17 съвѣдѣтельство
вааше народъ· іже бѣ съ нӥ
мь· егда лазарѣ възгла
си отъ гроба· і въскрѣси е
го отъ мрътвыхъ· 18 сего ради
і противѫ ізиде емоу на
родъ· ѣко слышашѧ сътво
рьша знамениѣ· 19 фарисѣі
же рѣшѧ къ себѣ· видите
ѣко никакоже полъза естъ·
се вьсь миръ по нѥмь іде·
20 Бѣӑхѫ же ӗллини· етери
отъ въшьдъшихъ· да покло
нѧтъ сѧ въ праздьникъ· 21 си
же пристѫпишѧ къ филиппоу·
іже бѣ отъ видъсаідꙑ
галилѣіскыѩ· і молѣ
ахѫ і глѭште· ги· хоште
мъ іса видѣти· 22 приде
филиппъ і гла· ӑндрѣо
ви· і пакы ӑндрѣӑ і фи
липъ· глаасте ісви·
23 Іс же отъвѣшта іма глѧ·

266

приде часъ· да прослави
тъ сѧ снъ чскы· 24 Аминь
аминь глѭ вамъ· аште зрь
но пьшеньно не оумьре
тъ падъ въ земл҄и· то едино
прѣбываетъ· аште ли оу
мьретъ· многъ плодъ
сътворитъ· 25 Любѧи
дшѫ своѭ погоу
битъ ѭ· і ненави
дѧи дшѧ своеѩ въ мирѣ
семь· въ животѣ вѣчьнѣ
мь съхранитъ ѭ· 26 Аште
кто мнѣ слоужитъ· по мнѣ
да ходитъ· ідеже есмь
азъ· тоу і слоуга моі бѫ
детъ· і аште къто мьнѣ
слоужитъ· почьтетъ і оць·
27 Нынѣ дша моѣ възмѫ
ти сѧ· і чьто рекѫ· оче
спи мѧ отъ часа сего· нъ
сего ради придъ на годинѫ
снѭ· 28 Оче прослави імѧ
твое· приде же глас съ нбсе·

16 in прославитъ emendator literas тъ crasit. Ad calcem pag. 265 a: і д· осьлѧти .
18 post слышаша cyr. char. supra v. се adscr. 24 vocabulo пьшеньно cyr. char. пч superpos. 26 literae і quae verbum оць praecedit coronis praefixa 28 in глас lit. с supra v. scr.

і прославихъ і пакꙑ про
славлѭ. 29 народъ же стоѩ
і слꙑшавъ· глаахѫ гро
мъ бꙑстъ· іни глаахѫ
аг҃лъ гл҃а емоу· 30 отъвѣшта
ис҃· і рече· не мене ради
гласъ сь бꙑ҃· нъ народа ради
31 нꙑнѣ же сѫдъ е
стъ мироу семоу·
нꙑнѣ кънѧзь ми
ра сего ізгънанъ бѫдетъ
вънъ· 32 і азъ аште вьзнесе
нъ бѫдѫ отъ землѩ· вьсѩ
привлѣкѫ къ себѣ· 33 се же
глаше знаменаѩ· коеѭ съ
мрьтиѭ хотѣаше оумрѣ
ти· 34 отъвѣшта емоу наро
дъ· мꙑ слꙑшахомъ отъ
закона· ѣко хъ прѣбꙑва
етъ въ вѣкъ· і како тꙑ гле
ши· вьзнести сѧ подоба
етъ сноу ч҃скоуемоу· къто
сь естъ сꙑнъ ч҃скꙑ· 35 рече же
емоу ис҃· еште въ мало врѣмѧ

267

свѣтъ въ васъ естъ· ходи
те доньдеже свѣтъ
імате· да тьма васъ не
иметъ· і ходѧи въ тьмѣ
не вѣстъ камо ідетъ· 36 донь
деже свѣтъ імате· вѣроу
ете въ свѣтъ· да сни свѣ
тоу бѫдете· си гл҃а ис҃·
і шьдъ скрꙑ сѧ отъ нихъ·
37 толика же знамениѣ съ
творьшю емоу прѣдъ ними·
не вѣроваахѫ емоу· 38 да сь
бѫдѫтъ сѧ словеса іса
иѣ пророка еже рече· г҃и къ
то вѣрова слоухоу наше
моу· і мꙑшьца гнѣ· ко
моу отъкрꙑ сѧ· 39 Сего ради
не можахѫ вѣровати· ѣко
пакꙑ рече ісаиѣ· 40 ослѣ
пи очи іхъ· і окамѣнилъ
естъ срьдьца іхъ· да не
видѧтъ очима· ни разоу
мѣѭтъ срьдьцемь· і о
братѧтъ сѧ і ицѣлѭ ѩ·

---

41 Си рече ісаиѣ· егда видѣ сла
вѫ его· і гл҃а о немь· 42 обаче
оубо і отъ кънѧзь· мнози
вѣроваша вь него· нъ фари
сѣи ради не іспоѣдаахѫ·
да не іс сънъмишть ізгъна
ни бѫдѫтъ· 43 вьзлюбиша
бо паче славѫ ч҃скѫ· неже
славѫ б҃жиѭ· 44 Іс҃ же въ
зъва і рече· вѣроуѩи вь мѧ
не вѣроуетъ въ мене· нъ
въ посълавъшаего мѧ·
45 і видѧи мѧ видитъ по
сълавъшаего мѧ· 46 Азъ
свѣтъ въ вьсь миръ при
дъ· да вьсѣкъ вѣроуѩи
вь мѧ· въ тьмѣ не прѣбѫ
детъ· 47 і аште кто оуслꙑ
шитъ глꙑ моѩ· і не съ
хранитъ іхъ· азъ не сѫ
ждѫ емоу· не придъ бо да
сѫждѫ мироу· нъ да съпа
сѫ миръ· 48 отъмѣтаѩи сѧ
мене· і не приемлѩ глъ

268

моихъ· іматъ сѫдѧшта
его емоу· слово еже глахъ
то сѫдитъ емоу· въ послѣ
дьнии дьнь· 49 ѣко азъ о себѣ
не глаахъ· нъ посълавꙑи
мѧ оц҃ь тъ мнѣ заповѣ
дь дастъ· чьто рекѫ· і чь

30 vocab. народа erasum, cuius loco cyr. char. васъ scr. 34 е in чскоуемоу supra v. scr
35 in емоу pro eraso glagol. е cyrill. н emend. nec non оу in ъ rescriptum, lege имъ
35 utrum тьма an тъма dub. 36 fig. lit. ъ in отъ нихъ dub. 38 вашемоу cyr. superpos. н
49 in гъ de fig. lit. ъ dub. licet

то възглаголѭ· 50 і вѣмь
(ѣко) заповѣдь его· животъ
вѣчьнъі естъ· ѣже оубо
ӑзъ глѭ· ѣкоже рече мнѣ
оць тако глѭ· XIII·1 Прѣжде же
праздьника пасцѣ· вѣдъі
ис ѣко приде емоу година·
да і прѣідетъ отъ мира
сего къ оцю· възлюбль
своѩ· сѫштѩѩ въ вьсемь
мирѣ· до коньца възлюби ѩ·
2 І вечери бъівъши· диѣ
волоу юже въложьшю въ
срьдьце іюдѣ симоно
воу· іскариотьскоуемоу·
да и прѣдастъ· 3 Вѣдъі
же ис· ѣко вьсѣ дастъ емоу

оць въ рѫцѣ· і ѣко отъ ба ізидъ·
і къ бу грѧдетъ· 4 Въста съ
вечерѩ· і положи ризъі·
і примъ ле(о)нти· прѣпо
ѣса сѧ· 5 по томь же влиѣ
водѫ въ оумъівальницѫ·
і начѧтъ оумъівати нозѣ
оученикомъ· і отирати ле
нтиемь· імьже бѣ прѣпо
ѣсанъ· 6 приде же къ симо
ноу петроу· і гла емоу тъ
ги· тъі ли мои оумъіеши
нозѣ· 7 отъвѣшта ис· і рече
емоу· еже азъ творѭ тъі
не вѣси нънѣ· разоумѣ
еши же по сихъ· 8 гла емоу
петръ· не оумъіеши моею
ногоу въ вѣкъ· отъвѣшта
емоу ис· ӑште не оумъіѭ
тебе· не імаши частн съ
мноѭ· 9 гла емоу симонъ
петръ· ги не нозѣ мои тъ
къмо· нъ і рѫцѣ і главѫ·
10 гла емоу ис· ізмъвенъі

269

не трѣбоуетъ· тъкъмо но
ѕѣ оумъіти· естъ бо вьсь
чистъ· і въі чисти есте
нъ не вьси· 11 вѣдѣӑше бо прѣ
даѭштаего і· сего ради ре
че· ѣко не вси есте чисти·
12 егда оумъі нозѣ іхъ· і
приѩтъ ризъі своѩ· і вь
злеже· пакъі рече імъ
вѣсте ли чьто сътворихъ
вамъ· 13 Въі глашаете
мѧ оучителѣ і гѣ· і добрѣ
глете ӗсмь бо· 14 Ӕште оу
бо азъ оумъіхъ ваши нозѣ·
гь і оучитель· і въі дл(ъ)
жьни есте дроугъ дроугоу·
оумъівати нозѣ· 15 образъ
дахъ вамъ· да ѣкоже ӑзъ
творихъ вамъ· і въі тво
рите· 16 Ӕмин, ӑмин, глѭ
вамъ· нѣстъ рабъ болїи
гѣ своего· ни апслъ боли
посълавъшаего і· 17 ӑште си
вѣсте блажени есте· ӑште

творите ѣ· 18 не о вьсѣхъ васъ
глѭ· ӑзъ бо вѣмь еже ізбъ
рахъ· нъ да кънигъі сьбѫдѫ
тъ сѧ· ѣко ѣдъі съ мноѭ
хлѣбъ· въздвигнетъ на
мѧ пѧтѫ своѭ· 19 отъ селѣ
глѭ вамъ· прѣжде даже
не бѫдетъ· да егда бѫде
тъ вѣсте ѣко ӑзъ есмь·
20 Ӕмин, ӑмин, глѭ вамъ·
приемлѧі аште кого посълѭ

50 verbo заповѣдь cyr. char. ѣко in rasura praemissum XIII.2 verbum диѣволоу cyr. и supra v. adscr. praecedit. 4 о in леонти erasum 11 е in прѣдаѭштаего supra v. scr., cyr. char. искони superpos. 14 азъ supra v. scr.; длъ(жьни) an дль(жьни) dub. 18 vocabulo еже cyr. emendator иа superposuit, ut legeres иаже quod est ѩже 20 а in аште supra v. scr.

мене приемлетъ· ӑ прие
млѩи мене· приемлетъ по
сълавъшаего мѧ· 21 Си рекъ
ıс· възмѧти сѧ дхомь·
і съвѣдѣтельствова і рече·
ӑминь ӑминь глѭ вамъ·
ѣко единъ отъ васъ прѣда
стъ мѧ· 22 Съзираӑхѫ же сѧ
междю собоѭ оученици·
не домышлѣаште о̆ комь гле
тъ· 22 Бѣ же възлежѧ единъ
отъ оученикъ его на лонѣ ıсвѣ·
егоже любл҄ѣӑше ıс· 24 пома

270

нѫ же семоу симонъ петръ·
въпросити и къто оубо
естъ· о̆ немьже глетъ· 25 на
падъ же тако на пръси ıсвы·
гла емоу· ги къто естъ· 26 отъ
вѣшта ıс· тъ естъ емоуже
ӑзъ омочь хлѣбъ подамь·
і омочь хлѣбъ приѩтъ· і да
стъ іюдѣ симоноу· іскари
отьскоумоу· 27 і по хлѣбѣ·
тогда вьниде въ нь сотона·
Гла емоу ıс· еже твориши
твори скоро· 28 сего же никъ
тоже не разоумѣ· възлежѧ
штихъ· чесо ради рече емоу·
29 етери бо мьнѣӑхѫ· по неже
ковьчежьць імѣӑше іюда·
ѣко глетъ емоу ıс· коупи е
гоже трѣбоуемъ на праздь
никъ· ли ништимъ да нѣчь
то дастъ· 30 приимъ же онъ
хлѣбъ· ізиде ӑбие· бѣ же
ноштъ 31 егда ізиде· гла же ıс·
Нынѣ прослави сѧ снъ чскы·

і бъ прослави сѧ о немь· 32 аште
бъ прославитъ сѧ о̆ немь·

і бъ прославитъ і (в) себѣ· и
абие прославитъ і· 33 чѧ
дьца еште мало съ вами е
смь· възиштете мене·
і ѣкоже рѣхъ іюдѣомъ· ѣко
ѣможе азъ ідѫ вы не мо
жете прити· і вамъ глѭ
нынѣ· 34 заповѣдь новѫ
даѭ вамъ· да любите дроу
гъ дроуга· ѣкоже възлюби
хъ вы· да і вы любите
дроугъ дроуга· 35 о семь ра
зоумѣѭтъ вси· ѣко мои
оученици есте· ӑште лю
бовь імате междю собоѭ
36 гла емоу симонъ петръ·
ги· камо ідеши· отъвѣ
шта емоу ıс· ѣможе ӑзъ
ідѫ· не можеши нынѣ по
мьнѣ іти· послѣдь же по
мнѣ ідеши· 37 Гла емоу
петръ· ги по чьто нынѣ

271

по тебѣ не могѫ іти· ны
нѣ дшѫ моѭ за тѧ положѫ·
38 отъвѣшта емоу ıс· дшѫ ли
твоѭ за мѧ положиши·
ӑминь ӑминь глѭ тебѣ·
не възгласитъ коуръ· до
ндеже отъвръжеши сѧ ме
не три краты· XIV·1 да не съмѫ
штаетъ сѧ ваше срьдьце·
вѣроуите въ ба· і въ мѧ вѣ
роуіте· 2 въ домъ оца моего
обитѣли многы сѫтъ·
ӑште ли же ни· реклъ би
мь вамъ· ѣко ідѫ оугото
вати мѣсто вамъ· 3 і еште
ідѫ пакы приидѫ· і оу
готоваѭ мѣсто вамъ· і по
імѫ вы къ себѣ· да ідеже

21 единъ отъ vel единь отъ   figura lit. ъ in глетъ 21, in дастъ 26, in хлѣбъ 30 non satis clare expressa   32 в quod uncis inclusi in rasura cyrill. scr., etiam и cyrill. char expressum

есмь ӑзъ і вꙑ бѫдете·
4 і ѣможе ӑзъ ідѫ вѣсте пѫ
ть· 5 гл҃а емоу тома г҃и· не вѣ
мъ камо ідеши· і како пѫ
ть можемъ вѣдѣти· 6 гл҃а е
моу іс҃· ӑзъ есмь пѫть

і истина· і животъ· никъ
тоже придетъ къ оц҃ю· тъкмо
мноѭ· 7 ӑще мѧ бисте зна
ли· і оц҃а моего знали би
сте оубо· отъ селѣ позна
(с)те і· і в(и)дѣсте і· 8 гл҃а е
моу филипъ· г҃и покажи на
мъ оц҃а· і довълетъ намъ
9 гл҃а емоу іс҃· толико врѣмѧ
съ вами есмь· і не позна
ли мене филиппе· видѣ
вꙑ мене видѣ оц҃а· Како т(ꙑ)
г҃леши покажи намъ оц҃а· 10 Не(вѣ)
роуеши ли ѣко ӑзъ въ оц҃и· і оць
въ мнѣ естъ· г҃лꙑ ꙗже а
зъ г҃лѭ вамъ· о себѣ не
г҃лѭ· оць же прѣбꙑваѩі
въ мнѣ· тъ творитъ дѣ(ло)·
11 вѣрѫ імѣте мнѣ· ѣко азъ
въ оц҃и· і оць въ мнѣ· Ӑще
ли же ни· за та дѣла вѣрѫ
емлѣте ми· 12 ӑминь ӑминь
г҃лѭ вамъ· вѣроуѩи въ мѧ·
дѣла ѣже творѭ· і тъ творитъ·

272

і болшѣ творитъ сихъ· ѣко
ӑзъ къ оц҃ю грѧдѫ· 13 і егоже
колижьдо просите въ імѧ
мое· то створѭ· да просла
витъ сѧ оць о сн҃ѣ· 14 і (а)ще
чесо просите въ імѧ мое·

то сътворѭ· 15 ӑще любите
мѧ· заповѣди (мо)ѩ съблю
дѣте· 16 і азъ оу(м)ол҃ѭ оц҃а·
і иного паракліта дастъ
вамъ· да бѫдетъ съ вами
въ вѣкꙑ· 17 дх҃ъ істиннꙑі·
егоже вьсь миръ не може
тъ приѩти· ѣко не видитъ
его ни знаетъ его· вꙑ же
знаете і· ѣко въ васъ прѣ
бꙑваетъ· і въ васъ
бѫдетъ· 18 не оставлѭ
васъ сиръ· придѫ къ
вамъ· 19 ѥще мало
і вьсь миръ не · · · ви
дитъ мене· вꙑ же
видите мѧ· ѣко ӑзъ живѫ·
і вꙑ живи бѫдете· 20 въ тъ

дьнь разоумѣете вꙑ· ѣко
ӑзъ въ оц҃и моемь· і вꙑ въ
мнѣ есте· і азъ въ васъ·
21 імѣѩі заповѣди моѩ·
і съблюдаѩ ѩ· тъ естъ лю
бѧі мѧ· ӑ любѧі мѧ· възл(ю)
бленъ бѫдетъ оц҃емь мої(мь)
і азъ възлюблѭ і· і ѣвл(ѭ)
сѧ емоу самъ· 22 Гл҃а емоу ію
да· не іскариотьскꙑ· г҃и
то бꙑстъ· ѣко намъ хоще(
ши сѧ ѣвити· а не вьсемоу
мироу· 23 отъвѣща іс҃ і рече
емоу· ӑще кто любитъ (мѧ
слово мое съблюдетъ· і (оць
мої възлюбитъ і· і къ н҄е
моу ідевѣ· і обитѣ
ль оу н҄его сътвори
вѣ· 24 не любѧі мене
і словесъ моіхъ

7 lit. с et и, uncis inclusae, in rasura cyrillice exaratae sunt; 9 т(ꙑ), 10 (вѣ), (оць), (ло) lit. inclusae propter abscisam membranam in codice non leguntur. 14 а in аще in rasura cyrill. scr., idem factum est 15 in моѩ, 16 in оумол҃ѭ. 17 дх҃ъ vel дхъ. 19 не видитъ in cod. ненавидитъ scriptum erat, sed emendator syllabam на erasit. Pag. 272b quae in finibus versuum literae uncis inclusae sunt propter abscisam membranam in codice non leguntur

не съблюдаетъ·
і слово еже слꙑ
шасте нѣстъ мое· нъ пос
лавъшаго мѧ оца· 25 Си глахъ

273

вамъ· въ васъ сꙑ· 26 параклі
тъ же дхъ стꙑ· егоже пос
летъ оць въ імѧ мое· тъ вꙑ
наоучитъ вьсемоу· і вьспо
мѧнѫтъ вамъ вьсѣ· ѣже рѣ
хъ вамъ· 27 миръ оставлѣѭ
вамъ· миръ мои даѭ вамъ
не ѣкоже вьсь миръ даетъ·
ӑзъ даѭ вамъ· да не съмѫ
щаетъ сѧ срьдьце ваше·
ни оустрашаетъ· 28 слꙑша
сте ѣко ӑзъ рѣхъ вамъ· ідѫ
і придѫ къ вамъ· ӑште би
сте любили мѧ· въздра
довали сѧ бисте оубо· ѣко
ідѫ къ оцю· ѣко оць болі
мене естъ· 29 і нꙑнѣ рѣхъ ва
мъ· прѣжде даже не бѫде
тъ· да егда бѫдетъ· вѣрѫ
імете ѣко азъ рѣхъ вамъ·
30 юже не много глѭ съ вами·
градетъ бо сего мира кънѧѕь·
і въ мьнѣ не іматъ ничесоже·
31 нъ да разоумѣетъ вьсь миръ·

———

ѣко люблѭ оца· і ѣкоже за
повѣдѣ мьнѣ оць· тако творѭ·
въстанѣте ідѣмъ отъ сѫдоу
XV·1 ӑзъ есмь лоза істиньнаѣ·
і оць мои дѣлатель естъ·
2 вьсѣкѫ розгѫ о мьнѣ не тво
рѧщѫ плода· іземлетъ ѭ
і вьсѣкѫ творѧщѫ плодъ
отрѣбитъ ѭ· да плодъ бол··
сътворитъ· 3 юже вꙑ чисти

есте· за слово еже глахъ
вамъ· 4 бѫдѣте въ мьнѣ·
і азъ въ васъ· ѣко бо розга
не можетъ плода творити
о себѣ· ӑште не бѫдетъ на
лозѣ· тако ни вꙑ· ӑште в(ъ
мьнѣ не прѣбѫдете· 5 ӑзъ (е
смь лоза· вꙑ раждие· і(же
бѫдетъ въ м͛нѣ· і азъ вь н͡емь
сътворитъ плодъ мног(ъ)·
ѣко без мене не можетъ
творити ничесоже· 6 ӑште к(ъ)то
въ мнѣ не прѣбѫдетъ· ізврь
жетъ сѧ вънъ· ѣкоже розга·

274

і исъшетъ· і събираѭтъ ѭ
і въ огнь въкладаѭтъ· 7 Ѣште
прѣбѫдете въ мьнѣ· і глаи
мои въ васъ прѣбѫдѫтъ·
емоуже колижьдо хоштете·
просите і бѫдетъ вамъ·
8 ѡ семь бо прослави сѧ оць
мои· да плодъ многъ сътво
рите· і бѫдете мои оуче
ници· 9 ѣкоже възлюби мѧ
оць· і азъ възлюбихъ вꙑ·
бѫдѣте въ любъви моеи·
10 ӑште заповѣди моѩ съблю
дете· прѣбѫдете въ лю
бъви моеи· ѣкоже азъ· за
повѣди оца моего съблюдо
хъ· і прѣбꙑваѭ вь н͡его
любъве· 11 се глахъ вамъ·
да радость моѣ въ васъ бѫ
детъ· і радость ваша ісплъ
нитъ сѧ· 12 си же естъ заповѣ
дь моѣ· да любите дроугъ
дроуга· ѣкоже възлюбихъ
вꙑ· 13 Болъшѧ сеѩ любъве

— —

27 fig. lit. ъ in миръ даетъ dub. Pag. 273b nonnullae literae in finibus versuum propter abscisam membr. desunt, quas uncis inclusas adposui XV.5 сътворитъ vel сътворить; verbo не можетъ cyrill. є superpositum 6 post въкладаѭтъ cyr. char. supra v. add. възгараетъ 7 р in просите s. v. scr.; вамъ vel вамь

не ꙇматъ никтоже· да кто
дшѫ своѭ положитъ за дроу
гы своѩ· 14 Вы дроузи м(ои
есте· аште творите елико
ӑзъ заповѣдаѭ вамъ· 15 юж(е
не глѭ вамъ рабъ· рабъ бо н(е
вѣстъ чьто творитъ гь его·
вы же рѣхъ дроугы· ѣко в(ь)
сѣ ѣже слышахъ отъ оца
моего· съказахъ вамъ· 16 н(е
вы мене ꙇзбъꙇрасте· нъ
ӑзъ ꙇзбърахъ вы· ꙇ поло
жихъ вы· да вы ꙇдете·
ꙇ плодъ принесете· ꙇ пл(о)
дъ вашь прѣбѫдетъ· Да (е
гоже колиждо просите·
отъ оца въ ꙇмѧ мое дастъ(ъ
вамъ· 17 Си заповѣдаѭ (ва
мъ да лю̂бите дроугъ дроуга
18 аще миръ васъ ненави
дитъ· вѣдите ѣко мене прѣ
жде възненавидѣ· 19 аште
отъ мира бысте были·
миръ оубо своѥ лю̂билъ би·

275

ѣко же отъ мира нѣсте· нъ а
зъ ꙇзбърахъ вы отъ мира·
сего ради ненавидитъ ва
съ миръ· 20 Помьните слово
еже азъ рѣхъ вамъ· нѣстъ
рабъ боли гѣ своего· Ѩште
мене ꙇзгънашѧ· ꙇ васъ ꙇ
жденѫтъ· аште слово
мое съблю̂дошѧ· ꙇ ваше съ
блю̂дѫтъ· 21 нъ си вьсѣ тво
рѧтъ вамъ за ꙇмѧ мое· ѣко не вѣ
дѧтъ посълавъшаего мѧ·
22 Ѩште не бимь пришьлъ ꙇ
глалъ ꙇмъ· грѣха не бѫ ꙇ
мѣли· нынѣ же вины не
ꙇмѫтъ о грѣсѣ своемь·
23 ненавидѧи мене ꙇ оца мо
его ненавидитъ· 24 Ѩште
дѣла не бимь сътвори
лъ въ нихъ· ꙇхъже никъ
тоже ꙇнъ не сътвори· грѣ
ха не бѫ ꙇмѣли· нынѣ
же ꙇ видѣшѧ· ꙇ възнена
видѣшѧ· ꙇ мене ꙇ оца моего·

---

25 нъ да събѫдетъ сѧ слово·
псаное въ законѣ ꙇхъ· ѣко
възненавидѣшѧ мѧ спыти
26 Егда же придетъ паракаитъ·
егоже посълѭ вамъ отъ оца
дхъ ꙇстиньнъꙇ· ꙇже отъ
оца ꙇсходитъ· тъ съвѣдѣ
тельствоуетъ о мьнѣ· 27 ꙇ (вы)
же съвѣдѣтельствоу(и)те
ѣко ꙇскони съ мноѭ есте·
XVI·1 си глахъ вамъ· да не съблa
зните сѧ· 2 отъ сънъмишт··
ꙇжденѫтъ вы· нъ приде
тъ година· да вьсѣкъ ꙇже
оубиетъ вы· мьнитъ си
слоужьбѫ приносити бви·
3 ꙇ си творѧтъ вамъ· ѣко не
познашѧ оца ни мене· 4 нъ
се глахъ вамъ· да егда при
детъ година· поминаете си·
Ѣко азъ рѣхъ вамъ· сихъ же
вамъ ꙇс пръва не рѣхъ· ѣко
съ вами бѣхъ· 5 нынѣ же ꙇ
дѫ къ посълавъшюемоу мѧ·

276

ꙇ никтоже отъ васъ не въ
прашаетъ мене· камо ꙇдеши·
6 нъ ѣко си глахъ вамъ· скръ
бь ꙇсплъни срьдьца ваша·
7 нъ азъ ꙇстинѫ глѭ вамъ·

Pag. 274b de lit. uncis inclusis idem valet quod supra dictum est   21 вамъ supra v. scr.
27 вы in fine versus non apparet propt absc. membr., ib. litera и verbi съвѣдѣтельствоуите pro erasa glag. lit. cyrillice exarata   XVI.2 ultima lit. vocabuli сънъмишт·· abscisa.
3 de fig. lit. т in вамъ dub. lic.

добрѣе естъ вамъ да азъ
ідѫ· аще бо не ідѫ азъ·
параклитъ не придетъ къ ва
мъ· 8 і пришьдъ онъ· обличи
тъ всего мира о грѣсѣ і о пра
в(ь)дѣ і о сѫдѣ· 9 о грѣсѣ оубо
ѣ(ко) не вѣроуѭтъ въ мѧ· 10 о пра
вьдѣ же· ѣко къ оцю ідѫ· і к' то
моу не видите мене· 11 о сѫ
дѣ же· ѣко кънѧзь мира сего
осѫжденъ бы· 12 Еще много
імамь глати вамъ· нъ не
можете носити нынѣ· 13 егда
же придетъ онъ дхъ істи
н(ь)ныи наставитъ вы· на
вьсѣкѫ істинѫ· не о себѣ бо
глати іматъ· нъ елико аще
оуслышитъ глати іматъ·
і грѧдѫщаа възвѣститъ вамъ·

14 онъ мѧ прославитъ· ѣко отъ
моего приметъ· і възвѣ
ститъ вамъ· 15 вьсѣ елико і
матъ оць· моѣ сѫтъ· Сего
ради рѣхъ· ѣко отъ моего при
метъ· і възвѣститъ ва
мъ· 16 въ малѣ· і к' томоу не ви)
дитъ мене· і пакы въ ма
лѣ і оузьрите мѧ· і ѣко ідѫ
къ оцю· 17 рѣшѧ же і отъ оучени
къ его къ себѣ· чьто се естъ
еже глетъ къ намъ· въ мал(ѣ)
і не видите мене· і пакы
въ малѣ оузьрите мѧ· і ѣко
ідѫ къ оцю· 18 глаахѫ же чь
то оубо естъ се· еже глетъ
въ малѣ· не вѣмъ чьто глет(ъ·)
19 Разоумѣ же іс· ѣко хотѣахѫ (і)
въпрашати· і рече імъ· о се
ль ли сътѧзаете сѧ· междю

собоѭ· ѣко рѣхъ въ малѣ і не
видите мене· і пакы въ
малѣ оузьрите мѧ· 20 аминь·
аминь· глѭ вамъ· ѣко въсплa

277

чете сѧ· і въздрыдаете
вы· а вьсь миръ въздрадоу
етъ сѧ· вы же печальни бѫ
дете· нъ печаль ваша въ ра
дость бѫдетъ· 21 жена егда
раждаетъ· печаль іматъ·
ѣко приде годъ еѩ· егда же
родитъ отрочѧ· къ томоу не
помьнитъ скрьби за радо
сть· ѣко роди сѧ чкъ въ миръ·
22 і вы же оубо нынѣ· печа
льни бѫдете· пакы же
·зьрѭ вы· і въздрадоу
етъ сѧ срьдьце ваше· і ра
дости вашеѩ никътоже не
възьметъ отъ васъ·
23 і въ тъ дьнь мене не
въпросите ничесо
же· аминь· аминь· глѭ ва
мъ· аще чесо просите
оу оца въ імѧ мое дастъ
вамъ· 24 до селѣ не просисте
ничесоже· въ імѧ мое· про
сите і примете· да радо

сть ваша іспльнена бѫдетъ· мъ
25 Си въ притъчахъ глахъ ва
придетъ година· егда к томоу
въ притъчахъ не глѭ вамъ
нъ не обиноуѩ сѧ о оци· възвѣ
щѫ вамъ· 26 въ тъ дьнь въ і
мѧ мое въспросите· і не
глѭ вамъ· ѣко азъ оумолѭ
оца о васъ· 27 самъ бо оць любит

7 quae in textu desunt emendator medio inter versus spatio cyr. char. explevit аще ли же иди пошлю и къ вамъ 8—9 lit. uncis inclusae propt. absc. membr. non leguntur 12 figura lit. ь in имамь dubia 16, 17, 19 lit. in cod. cum membrana abscisas uncis inclusi fig. lit. ъ in оученикъ 17, рѣхъ 19, бѫдетъ 20, in иматъ, годъ, родитъ 21 въздрад· 22, ... 23 non satis clare expressa.

тъ бы· ѣко бы мене възлю
бисте· і вѣровасте ѣко отъ
ба ізидъ· 28 ізидъ отъ оца·
і придъ въ вьсь миръ· пакы
оставлѣѭ вьсь миръ· і и
дѫ къ оцю· 29 глаша емоу оуче
ници его· се нынѣ
обиноуѩ сѧ глеши·
а притъчѧ ниедино
же глеши· 30 нынѣ вѣмъ ѣко
вѣси вьсѣ· і не трѣбоуеши
да кто тѧ въпрашаетъ· о се
мь вѣроуемъ· ѣко отъ ба еси
ишьлъ· 31 Отъвѣща імъ ис·
нынѣ ли вѣроуете· 32 се грѧ

278

детъ година· і нынѣ приде·
да разидетъ сѧ кождо въ своѣ·
і мене единого оставите·
і нѣсмь единъ· ѣко оць съ
мноѭ естъ· 33 Си глахъ ва
мъ да въ мнѣ миръ імате·
въ всемь мирѣ скрьбьни
бѫдете· нъ дрьзаите· азъ
побѣдихъ всего мира·
XVII·1 си гла ис· і възведе очи
свои на нбо і рече· оче при
де часъ· прослави сна сво
его· до і снъ твои просла
витъ тѧ· 2 ѣкоже далъ емоу
еси власть вьсѣкоѩ пль
ти· да вьсѣко еже емоу еси
далъ· дастъ імъ живота
вѣчьнаго· 3 се же естъ вѣ
чьны животъ· да знаѭтъ
тебе единого істиньнаго
ба· і егоже посла ис ха·
4 азъ прославихъ тѧ на зе
мли· дѣло съврьшихъ· еже
далъ еси мнѣ да сътворѭ·

5 і нынѣ прослави мѧ оче оу

тебе самого· славѫ ѭже
імѣхъ· прѣжде· даже не бы
оу тебе вьсь миръ· 6 ѣвихъ
імѧ твое чломъ· ѭже далъ
еси мнѣ отъ вьсего мира·
твои бѣшѧ і мнѣ ѩ далъ
еси· і слово твое съхранишѧ·
7 нынѣ разоумѣшѧ· ѣко вьсѣ
елико далъ еси мнѣ· отъ те
бе сѫтъ 8 ѣко глы ѭже да
стъ мнѣ· дахъ імъ· і ти
приѩшѧ· і разоумѣшѧ въ і
стинѫ· ѣко отъ тебе ізидъ
і вѣроваша ѣко ты мѧ по
сла· 9 Азъ о сихъ молѭ·
не о вьсемь мирѣ молѭ·
нъ о сихъ ѭже далъ еси мнѣ·
ѣко твои сѫтъ· 10 і моѣ вьсѣ
твоѣ сѫтъ· і твоѣ моѣ·
і прославихъ сѧ вь нихъ·
11 і к томоу нѣсмь въ всемь
мирѣ· і и си въ всемь ми
рѣ сѫтъ· і азъ къ тебѣ грѧдѫ·

279

дѫтъ славѫ моѭ· ѭже да
лъ еси мнѣ· ѣко възлюби
лъ мѧ еси· прѣжде сложе
ниѣ вьсего мира· 25 Оче праве
дьны· і вьсь миръ тебе
не позна· азъ же тѧ познахъ·
і си познашѧ ѣко ты мѧ
посла· 26 І съказахъ імъ
імѧ твое· і съкажѫ· да лю
бы еѭже мѧ еси възлюби
лъ· вь нихъ бѫдетъ· і азъ [ис·
вь нихъ· зач· XVIII·1 Си рекъ
ізиде съ оученикы сво
ими· на онъ полъ острова
кедрьска· ідеже бѣ врьтъ·
въ ньже вьниде самъ і оу
ченици его· коц· 2 Вѣдѣа
ше же іюда іже і прѣдаше

XVIII.1 verbo острова cyrill. superpos. потока кедрьск.

мѣсто· ѣко множицеѭ
събираше сѧ ис· тоу съ оуче
никы своими· 3 іюда же при
имъ спирѫ· і отъ ӑрхиерӗі
і фарисѣі слоугы· приде
тамо съ свѣтилы і свѣштами·
і орѫжии·

4 Іс же вѣдꙑ вьсѣ грѧдѫшта
на нь· ішьдъ рече імъ· кого
іштете· 5 отъвѣшташѧ емоу
іса назарѣа· гла імъ ис·
ӑзъ есмь стоѣаше же іюда
іже і прѣдаӑше съ ними
6 да ѣко рече імъ азъ есмь
ідѫ вьспѧтъ і падѫ на зе
млі· 7 пакы же ѩ въпроси іс·
кого іштете· они же рѣшѧ
іса назарѣа· 8 отъвѣшта ис
рѣхъ вамъ ѣко азъ есмь·
ӑште оубо мене іштете не
дѣіте сихъ іти· 9 да събѫ
детъ сѧ слово еже рече· ѣко
ѩже далъ еси мьнѣ· не по
гоубихъ· никогоже отъ ніхъ·
10 Симонъ же петръ· імы но
жь ізвлѣче і· і оудари
ӑрхиереова раба· і оурѣза
емоу оухо десное· Бѣ же і
мѧ рабоу малхъ· 11 Рече же
ис· петрови· вьнизи ножь
въ ножьницѧ· чашѫ ѭже да

280

стъ мьнѣ оць· не імамь
ли пити еѩ· 12 спира же і
тысѫштьникъ· і слоугы
іюдѣіскы· ѩшѧ іса· і съ
вѧзашѧ і· 13 І ведошѧ і
къ ӑнѣ прьвѣе· бѣ бо тьсть
каіӑфѣ· іже бѣ ӑрхиереи
лѣтоу томоу· 14 бѣ же каіафа·

давы съвѣтъ іюдѣо
мъ· ѣко добрѣе естъ еди
номоу чкоу оумрѣти за
люди· 15 По ісѣ же ідѣаше
симонъ петръ· і дроугы
оученикъ· оученикъ же тъ
бѣ знаемъ· архиереови·
і вьниде съ ісомь· въ дво
ръ ӑрхиереовъ· 16 Петръ же
стоѣше при двьрехъ вънѣ·
Ізиде же оученикъ тъ·
іже бѣ знаемъ ӑрхиереови·
і рече двьрьници· і въве
де петра· 17 Гла же раба двь
рьница петрови· еда і ты
отъ оученикъ еси чка того

гла онъ нѣсмь· 18 стоѣхѫ же
раби· і слоугы огнь сътво
рьше· ѣко зима бѣ· і грѣахѫ
бѣ же съ ними петръ стоѩ і грѣѩ
(сѧ) 19 Архиереі же въпроси іса
о оученицѣхъ его· і о оучени
его· 20 Отъвѣшта емоу ис· азъ
не обиноуѩ сѧ глахъ вьсемоу
мироу· ӑзъ вьсегда оучихъ
на сънъмишти· і въ црькъв(е
ідеже вьси іюдѣі сьне
млѫтъ сѧ· і таі не глахъ
ничесоже· 21 Чьто мѧ въпра
шаеши· въпроси слышавъ
шѧѩ· чьто глахъ імъ· се
си вѣдѧтъ еже рѣхъ ӑзъ·
22 Си рекъшю емоу· единъ отъ
прѣстоѩштихъ слоугъ· оу
дари въ ланитѫ іса· рекъ·
тако ли отъвѣштаваеши ӑрхи
ереови· 23 Отъвѣшта емоу ис·
ӑште зълѣ глахъ съвѣдѣ
тельствоуі о зълѣ· ӑште
ли добрѣ чьто мѧ биеши·
24 Посъла же і ӑнна съвѧзана

Versus quartus pag. 280b interpolatus et characteribus glagoliticis minutioris formae scriptus est, сѧ v. 5 erasum. 20 е in црькъве ex coniectura posui, quum in cod. propt. absc. membr. non legatur.

281

въ каіафѣ архиереови·
25 Бѣ же симонъ петръ
стоѩ і грѣѩ сѧ· рѣшѧ
же емоу· еда і ты отъ оуче
никъ его еси· онъ же ····
··· отъврѣже сѧ· і рече нѣсмь·
26 гла единъ отъ рабъ архиере
овъ ѫжика сы· емоуже оу
рѣза петръ оухо· не азъ ли
тѧ видѣхъ въ вртѣ съ ни́мь·
27 пакы же петръ отъврѣже сѧ·
і абие коуръ възгласи· зач·
28 Вѣсѧ же іса ѿтъ каіафы·
въ преторъ· бѣ же за оутра
і ти не вънидѫ въ притворъ· коц
да не оскврънѧтъ сѧ· нъ да ѣ
дѧтъ пасхѫ· коц· 29 Ізиде же
къ ни́мъ і пилатъ вънъ· і рече·
кѫѭ рѣчь приносите на чка
сего· 30 отъвѣшташѧ же і рѣшѧ
емоу· аште не би былъ· сь
зълодѣи· не бихомъ прѣда
ли его тебѣ· 31 рече же імъ пила
тъ· поімѣте і вы· і по за

коноу вашемоу сѫдите емоу·
рѣшѧ же емоу іюдѣі·
намъ не достоитъ ни
когоже оубити· 32 да слово ісво
сбѫдетъ сѧ· еже рече бле
нѧ· коеѭ съмрътиѭ хотѣа···
оумьрѣти· 23 Вьниде же па
кы пилатъ въ преторъ· і гла
си іса і рече емоу· ты ли
еси цр̅ь іюдеіскъ· 34 отъвѣ
шта емоу ис̅· о себѣ ли се т··
глеши· ли іни тебѣ рѣшѧ
о мнѣ· 35 Отъвѣшта пилатъ
еда азъ жидовинъ есмь р(о)
дъ твои· і архиереі прѣд(а)
шѧ тѧ мнѣ· что еси сътв(о)
рилъ· 36 отъвѣшта ис· цр̅со
мое нѣстъ отъ сего мира
аште отъ сего мира би бы
ло цр̅со мое· слоугы оубо
моѩ подвизалы сѧ бышѧ·
да не прѣданъ билъ іюдео
мъ· нынѣ же цр̅со мое нѣстъ
отъ сѫдоу· 37 Рече же емоу

282

пилатъ· оубо цр̅ь ли еси ты
отъвѣшта ис· ты гл̅еши ѣко
цр̅ь есмь азъ· азъ на се роди
хъ сѧ· і на се придъ· въ весь
миръ· да съвѣдѣтел̑ьствоу
іѫ о істинѣ· вьсѣкъ іже
естъ отъ істины· послоу
шаетъ гласа моего· 38 Гла е
моу пилатъ· что естъ і
стина· і се рекъ· пакы і
зиде къ іюдеомъ· і гла і
мъ· азъ ни единоѩ вины
не обрѣтаѭ въ немь· 39 Естъ
же обычаи вамъ· да еди
ного вамъ отъпоуштѫ на
пасхѫ· Хоштете ли оубо
да отъпоуштѫ вамъ црѣ
іюдеіска· 40 Възъпишѧ
же вьси гл̑ѭште· не сего
нъ вараавѫ· Бѣ же вара
ава разбоиникъ· XIX·1 тогда
же пилатъ поѩтъ іса· і би і·
2 і воини съплетъше отъ
трьнии вѣньць· възложи

шѧ на главѫ емоу· і въ ризѫ
прапрѫдьнѫ облѣшѧ і· 3 і по
хождаахѫ къ немоу· і глаа
хѫ· Радоуі сѧ цр̅ю іюдеіскъ
і биѣахѫ і по ланитама·
4 Ізиде же пакы пилатъ
вънъ· і гл̅а імъ· се ізво

25 post онъ же in cod. rasura apparet Pag. 281b quae in fin. vers. uncis inclusa vel punctis insign. sunt, propter absc. membr. in cod. desunt 33 пилатъ si vis lege пилатъ

жд҄ѫ і вамъ вънъ· да разоу
мѣете ѣко вь нем҇ь вины
не обрѣтаѭ· 5 Ізиде ис
вънъ· носѧ трьновъ вѣньць
і праӣрждѫнѫ ризѫ· і гла
імъ се чкъ· 6 егда же видѣ
шѧ і ӓрхиереі· і слоугы
възъпишѧ глѭште· про
пьни· пропьни· гла імъ
пилатъ· поімѣте вы·
і пропьнѣте· ӓзъ бо не о
брѣтаѭ вь нем҇ь вины·
7 отъвѣшташѧ емоу іюдеі
мы законъ імамъ· і по
законоу нашемоу дльжьнъ
естъ оумрѣти· ѣко снъ бжи
творитъ сѧ· 8 Єгда же слы

283

ша пилатъ се слово· паче
оубоѣ сѧ· 9 і вьниде въ при
торъ пакы· і гла ісви· пи
латъ же гла пакы ісви
отъ кѫдоу еси ты· і ис· отъ
вѣта не сътвори емоу· 10 гла
же емоу пилатъ· мьнѣ ли
не глеши· не вѣси ли ѣко
власть імамь пропѧти тѧ·
і власть імамь поусти
ти тѧ· 11 отъвѣшта ис· не і
маши области на мьнѣ ни
коѩже· ӑште не би ти дано
съ выше· сего ради прѣ
давы мѧ тебѣ· болĭи грѣ
хъ імать· 12 отъ того пила
тъ іскаше поустити і·
жидове же въпиѣхѫ глѭ
ште· ӑште сего поустиши
нѣси дроугъ кесареви· вь
сѣкъ іже сѧ творитъ црь·
противитъ сѧ кесареви·

13 пилатъ же слышавъ та сло
веса· ізведе вънъ іса·

і сѣде на сѫдишти· на мѣ
стѣ нарицаемѣмь лифостра
тѫ· евреіскы же гаваа́та
14 бѣ же параскевьги пасцѣ·
година бѣ ѣко третиѣ· і гла
імъ· се црь вашь· 15 они же въ
пиѣхѫ· възьми възьми
пропьни і· гла імъ пилатъ·
црѣ ли вашего пропьнѫ· отъ
вѣшташѧ ӑрхиереі не іма
мъ црѣ· тъкмо кесарѣ· 16 То
гда же і прѣдастъ імъ· да
і пропьнѫтъ коц· Они же поемъ
ше і вѣсѧ· 17 і самъ си несы
крстъ· ізиде же въ нарица
мое краниево мѣсто· еже
глетъ сѧ евреіскы ӷолъ
ӷота· 18 іде і пропѧсѧ· І съ
ним҇ь іна дъва· сѫдоу і о
вѫдоу· по срѣдѣ же іса·
19 Напʼса же і титьлъ пилатъ·
і положи і на крстѣ· бѣ же
напʼсано· ис· назарѣі· црь
іюдѣіскъ· 20 сего же титъла·

284

мнози чишѧ отъ іюдѣі· ѣко
близъ бѣ мѣсто града· ідеже
пропѧшѧ іса· і бѣ напʼсано
евреіскы і грьчьскы· ла
тиньскы· 21 глаӑхѫ же пила
тови· ӑрхиереі іюдеісци·
не пиши црь іюдеіскъ· 22 отъ
вѣшта пилатъ· еже пʼсахъ
пʼсахъ· 23 Воини же егда про
пѧшѧ іса· приѩшѧ ризы его
і сътворишѧ четыри части·
комоуждо воиноу часть· і

[1] ad vocem приторъ glossa съдиште in margine antiquis char. cyrillicis scripta spectat
22 verbo отъвѣшта cyr. char. haec in margine praemissa иь ако самь рече црь есмь юдеискъ.

хитонъ· бѣ же хитонъ нешь
венъ. i съ врьхоу iстъканъ
вьсь· 24 рѣшѧ же къ себѣ· не прѣ
деръмъ его· нъ метѣмъ жрѣ
биѩ о н҄ь· комоу бѫдетъ· да
събѫдѫтъ сѧ кън҄игꙑ глѭ
штѧѩ· раздѣлишѧ себѣ ри
зꙑ моѩ· i о матизмъ мoi
меташѧ жрѣбиѩ· воини же
оубо си сътворишѧ· зач·
25 Стоѣахѫ же при крстѣ iсвѣ·
мати его· i сестра матере его·

мариѣ клеопова· i мариѣ ма
гдалꙑн҄и· 26 ic же видѣвъ
матерь· i оученика стоѩшта
егоже любл҄ѣаше· гла мате
ри· жено· се сн҃ъ твoi· 27 по то
мь же оученикоу· се мати твоѣ
i отъ того часа поѩтъ ѭ оуче
никъ въ своѣ си· 28 По семь вѣ
дꙑ ic· ѣко вьсѣ юже съврь
шишѧ сѧ· да събѫдѫтъ сѧ
кън҄игꙑ· гла· жѫждѫ· 29 съ
сѫдъ же стоѣше плънъ оць[та
гѫбѫ же наплън҄ьше оцьт[а]
на ѵсопъ възнезъше· при
дѣшѧ къ оустомъ его· 30 Єгда
же приѩтъ оцьтъ ic· рече·
съврьши сѧ· i прѣклонь гла
вѫ прѣдастъ дхъ· 31 Іюдѣi
же по н҄еже параскевьћи бѣ·
да не останѫтъ на крстѣ тѣ
леса въ сѫботѫ· бѣ бо вел҄и
дьнь тоѩ сѫботꙑ· моли
шѧ пилата да прѣбиѭтъ го
лѣни iхъ· i възьмѫтъ ѩ·

285

32 придѫ же воини· i прьвоу
моу прѣбишѧ голѣни· i дроу
гоумоу пропѧтоумоу съ н҄имь·
33 на ica же пришьдъше· ѣко ви
дѣшѧ i юже оумьрьшь· не прѣ
бишѧ емоу голѣнию· 34 нъ еди
нъ отъ воинъ· копиемь емоу
ребра прободе· i изиде абие
кръвь i вода· 35 i истинно естъ
съвѣдѣтел҄ьство его· i тъ
вѣстъ ѣко iстинѫ глетъ·
да i вꙑ вѣрѫ iмете· 36 бꙑ
шѧ бо си· да събѫдѫтъ сѧ кън҄
игꙑ· кость не съкроушитъ
сѧ отъ н҄его· 37 i пакꙑ дроугꙑ
ѩ кън҄игꙑ глѭтъ· възьрѧ
тъ на н҄его iже пробасѧ· коц·
38 По сихъ же моли пилата
iосифъ· iже бѣ отъ арима
тѣѩ· сꙑ оученикъ iсвъ·
таинъ же за страхъ iюдеi
скъ· да възьметъ тѣло iсво·
i повелѣ пилатъ· приде же
i възѧтъ тѣло iсво· 39 Приде

же i никодимъ· пришьдꙑ
къ iсви нощиѭ прѣжде·
несꙑ съмѣшение змьрно
i олъгоуно· ѣко i ливръ съ
то· 40 приѩсте же тѣло iсво·
i обисте е ризами· съ аро
матꙑ· ѣкоже обꙑчаi естъ
iюдѣомъ погрѣбати· 41 бѣ же на
мѣстѣ· iдеже i пропѧшѧ·
врътъпъ· i въ врътъпѣ гро
бъ новъ· 42 въ н҄емьже не бѣ ни
колиже никътоже не бѣ поло
женъ· тоу же за параскевь
ћиѭ· iюдѣiскѫ· ѣко бли
зъ бѣаше гробъ iдеже положисте
ica· коц· XX·1 Въ единѫ же

25 a in стоѣахѫ supra v. scr. 27 vocabulo оученикоу superpos. cyrillice глагола 29 lit. unc. incl. propt. absc. membr. desunt 35 verbis i истинно естъ char. cyrillicis supra v. haec praemissa: и видѣвъ свѣдѣтелъствова 37 и in иже пробаса supra v. scr., verbo пробаса cyr. char. одош superpositum ut прободоша legeretur 42 идеже minutioribus formis glagol. supra v. scriptum est neque a principali scriba exaratum videtur

сѫботѣ· мариѣ магдалꙑ
ни· приде за оутра· еще
сѫшти тъмѣ· на гробъ· і ви
дѣ камень възѧтъ отъ гроба·
2 тече і приде· къ симоноу
петроу· і къ дроугоумоу оуче
никоу· егоже любл҄ѣаше іс·
і гла іма· възѧшѧ гѣ отъ

286

27 же гла томѣ· принеси
прьстъ твоі сѣмо· і ви
ждь рѫцѣ мої· і принеси
рѫкѫ твоѭ· і вьложи въ
ребра моѣ· і не бѫди невѣ
рьнъ нъ вѣрьнъ· 28 Отъвѣшта
тома і рече емоу· гь мої
бъ мої· 29 гла емоу іс·
ѣко видѣвъ мѧ вѣрова· бла
жени· не видѣвъшеі· і вѣ
ровавъшеі· 30 многа же і(на)
знамениѣ створи іс· прѣ
дъ оученикꙑ своіми·
ѣже не сѫтъ п҄сана въ кънї
гахъ сихъ· 31 си же п҄сана бꙑ
шѧ· да вѣрѫ імете· ѣко іс·
естъ хъ снъ бжіи· і вѣроу
ѭште живота вѣчьнаго
імате въ імѧ его· XXI·1 По се
мь ѣви сѧ пакꙑ іс· оуче
никомъ своімъ· на мори
тиверьѣдьсцѣмь· ѣви же
сѧ сице· 2 бѣахѫ въ коупѣ·

симонъ петръ· і ѳома
нарицаемꙑ близнець·
і натанаілъ· іже бѣ отъ
кана галилеіскꙑ· і сна
зеведѣова· і ина два отъ
оученикъ его· 3 гла імъ си
монъ петръ· ідѫ рꙑбъ ло
витъ· глашѧ емоу· іде

мъ і мꙑ съ тобоѭ· і ідѫ
і вьсѣдѫ въ корабль· і въ
тѫ ноштъ не ѩшѧ ничесоже
4 оутроу же абие бꙑвъшю
ста іс· при брѣзѣ· не позна
шѧ же оученици ѣко іс· естъ
5 гла же імъ іс· дѣти· еда
чьто снѣдьно імате· отъ
вѣшташѧ же емоу ни· 6 онъ
же рече імъ· въврьзѣте
о деснѫѭ странѫ мрѣжѧ
і обрѧштете· въврьгѫ же
і къ томоу не можаахѫ при
влѣшти еѩ· отъ множь
ства рꙑбъ· 7 Гла же оуче

287

никъ егоже любл҄ѣаше іс пе
трови· гь естъ· симонъ же
петръ слꙑшавъ ѣко гь естъ·
епен҄дитомь прѣпоѣса сѧ·
бѣ бо нагъ· і въврѣже сѧ въ
море· 8 а дроузи оученици
кораблицемь придѫ· не бѣ
шѧ бо далече отъ землѧ·
нъ ѣко дьвѣ сътѣ лакътъ·
влѣкѫште мрѣжѫ рꙑбъ·
9 ѣко ізлѣзѫ на землѭ·
видѣшѧ огнь лежѧштъ·
і рꙑбѫ на немь лежѧштѫ·
і хлѣбъ· 10 гла імъ іс· при
несѣте отъ рꙑбъ ѩже ѩ
сте нꙑнѣ· 11 Влѣзе же
симонъ петръ· і извлѣ
че мрѣжѧ на землѭ· плъ
нѫ велиихъ рꙑбъ· сѣто
і пѧть десѧтъ і три· то
ликоу сѫштю не протрьже
сѧ мрѣжа· 12 гла імъ іс·
придѣте обѣдоуите· і ни

къто же не съмѣаше отъ оуче

XX.1 utrum сѫботѣ тъмѣ an сѫботѣ тьмѣ disc. nequit   30 lit. на in ма cyrill. char. in rasura scr.   XXI.3 глашѧ lit. шѧ in rasura rescriptae.   5 post імате supra v. addit. cyr. сьде   6 verbo странѫ superpos. cyr. кораблѣ

никъ· їстѧзати ты кто
еси· вѣдѫште ѣко гь естъ·
13 Приде же ис· і приѩтъ
хлѣбъ· і дастъ імъ· і ры
бѫ такожде· 14 Се юже трети
ци ѣви сѧ ис· оученикомъ
своімъ· въставъ отъ мръ
твыхъ· 15 Єгда же обѣдова
шѧ· гла симонови петроу ис
симоне іонинъ л҄юбиши
ли мѧ паче сихъ· Гла емоу
еі ги· ты вѣси ѣко л҄юбл҄ѭ
тѧ· гла емоу паси агньцѧ
моіѩ· 16 Гла емоу пакы въ
торицеѭ· симоне іонинъ
л҄юбиши ли мѧ· гла емоу·
еі· ги· ты вѣси ѣко л҄юбл҄ѭ
тѧ· гла емоу паси овьцѧ моіѩ· 17 гла
емоу третици· Симоне іо
нинъ л҄юбиши ли мѧ· оскрь
бѣ петръ· ѣко рече емоу тре
тици· л҄юбиши ли мѧ· і гла

288

емоу· ги· вьсе ты вѣси·
ты вѣси ѣко л҄юбл҄ѭ тѧ·
гла емоу ис· паси овьцѧ моіѩ·
18 амин· амин· глѭ тебѣ·
егда бѣ юнъ· поѣсаше сѧ са
мъ· і хождаше ѣможе хо
тѣаше· егда же състарѣе
ши сѧ· въздеждеши рѫцѣ
твоі· і инъ тѧ поѣшетъ·
і ведетъ· ѣможе не хоштеши·
19 се же рече клеиа̂ѧ· коеѭ
съмръ(т)иѭ прославитъ ба·
і се рекъ· гла емоу іди по
мнѣ· 20 і обраштъ же сѧ петръ·
видѣ оученика· егоже л҄ю
блѣаше ис· їдѫшта въ
слѣдъ· іже і възлеже
на прьси его і рече· ги кто
естъ прѣдаѩі тѧ· 21 сего ви
дѣвъ петръ гла ісви· ги·
а сь что· 22 гла емоу ис·
аште хоштѫ да тъ прѣбѫ
детъ· доньдеже придѫ·

что е тебѣ· по мнѣ ты грѧди
23 ізиде же слово се въ братриѭ
ѣко оученикъ тъ не оумьретъ·
не речетъ же емоу ис· ѣко оу(не)
мьретъ· нъ аште хоштѫ да
тъ прѣбываетъ· доньде
же придѫ· что е тебѣ·
24 сь естъ оученикъ съвѣдѣ
тельствоуѩі о сихъ· іже
і написа си· і вѣмь ѣко і
стинъно естъ съвѣдѣте
льство его· 25 сѫтъ же і и
на многа· ѣже сътвори ис·
ѣже аште по единомоу
с̑пана бываѭтъ· ни са
момоу мьнѭ· вьсемоу
мироу вьмѣстити· пише
мыхъ кънигъ· аминь· ÷

16 гла емоу, quod verba паси овьцѧ praecedit, supra v. scr. 19 т in съмрътиѭ in rasura cyr. scr. 20 і quod verbo обраштъ praemissum, signo praefixo emendator delere voluit 23 ѣко оу(не) не cyrill. char. add., оу erasum 25 verbo кънигъ cyrill. сихъ superpositum

CORRIGENDA ET ADDENDA *).

Pag. 7 nostrae editionis, codicis fol. 11b v. 17 імѧ же corr. імѧже, ib. v. 19 ніѧ же corr. ніѧже, ib. крькнѣ quamquam in cod. hoc modo scriptum est, tamen крьк'на legere malim — pag. 15 n. ed., cod. fol. 25b v. 18 непокин'ыхъ corr. непокин'кн'ыхъ· — p. 23, cod. fol. 38b v. 4 ѥі corr. ѥі, ib. cod. fol. 39 v. 23 ѣдѣшихъ corr. ѣдѣшихъ· — p. 25, cod. fol. 42 v. 25 цретвии corr. цретвии, ib. cod. fol. b v. 22 анђели corr. анђели — p. 27, cod. fol. 15 v. 1 прѣгрѣшениихъ lege прѣгрѣшени іхъ — p. 28 cod. fol. 46b v. 1 сътажаниѣ corr. стажаниѣ, ib. c. f. 47b v. 18 равьнъіѧ lege равьнъі ѧ· — p. 31 c. f. 25 сътвори corr. створи — p. 42 c. f. 70 v. 23 сътворіше nunc scribere malim сътвор'ше — p. 44 c. f. 81 v. 15 осии corr. осии — p. 49 c. f. 86b v. 22 ѥмоу· corr. ѥмоу — ib. c. f. 74 v. 10 ӑрхиѣрѣови corr. ӑрхиѣреови, ib. v. 12 м'ωси forsitan м̑уси legendum sit, vide praef., ib. v. 22 і corr. і, ib. fol. 17b v. 8 народъ corr. народъ· — p. 51 c. f. 77 v. 23 тоурѣ corr. т'оурѣ aut т̑оурѣ· — p. 52 c. f. 78b v. 19 ѥлико corr. ѥлико, ib. fol. 79b v. 10 Ѥгда corr. Ѥ(г)да, in cod. enim lit. г erasa sed vestigia apparent — p. 54 fol. 88b v. 20 многъ corr. мъногъ — p. 61 c. f. 100b v. 17 дн'ъ corr. днъ· — p. 62 c. f. 101 v. 6 post добро adde ѥстъ — ib. fol. 101b v. 17 им'ъ corr. імъ — p. 63 c. f. 103 v. 4 і corr. і, ib. v. 10 г̄л̄а corr. г(ла), literae enim ла cyr. char. in rasura exaratae sunt — p. 61 c. f. 105 v. 22 ѥго· corr. ѥго — p. 68 c. f. 112 v. 8 in nonnullis plagulis і quod книгѫ praecedit excidisse videtur — p. 69 c. f. 114 v. 5 мωсѣовахъ forsitan м̑усѣовахъ scrib. sit — p. 70 c. f. 115 v. 19 Поѣдаѭштеи corr. Поѣдаѭштеи — p. 72 c. f. 118b v. 17 Бѣ corr. Бѣ — p. 73 c. f. 121b земли corr. земли — p. 84 c. f. 138 v. 11 мωсѣѡвоу fortasse м̑усѣѡвоу· — p. 89 c. f. 146 v. 18 ісил'ьнь corr. ісил'ьнь, ib. fol. 146b v. 6 мωси fortasse м̑уси — p. 90 c. f. 147 v. 20 решти· corr. решти — p. 95 c. f. 155b v. 11 видѣтъ corr. видѣтъ·, ib. fol. 156 v. 11 въ ita exaratum, ut de lit. ъ dub. liceat, fortasse вь legendum — ib. f. 156b v. 3 пиѭ corr. пиѭ· — p. 97 c. f. 160 v. 8 дьнии corr. дьнии·, ib. fol. 160b v. 8 ѣенисаретьскѫ corr. ѣенисаретьскѫ· — p. 98 c. f. 161b v. 3 вышъшааго corr. вышъшаѣго, ib. v. 23 въ corr. в̑ъ — p. 99 c. f. 163 v. 2 отъвѣшта corr. ѿтъвѣшта — p. 101 c. f. 166 v. 11 м'ωси fortasse м'уси aut м̑уси — p. 103 c. f. 170b v. 23 к'нигѫ corr. книгѫ· — p. 104 c. f. 171 v. 14 вѣста corr. вѣста· — p. 105 c. f. 173 v. 23 verba къ м'нѣ ultimo versui non praeponi sed postponi debebant, quemadmodum in codice leguntur — p. 108 c. f. 178b v. 22 аѣлы corr. а̄ѣлы — p. 111 c. f. 183 v. 20 ѥтерні corr. ѥтерні — p. 149 c. f. 248 v. 10 чьто corr. Чьто — p. 151 c. f. 250b v. 2 никомоуже corr. никомоуже· — p. 159 c. f. 236b v. 8 чкъ corr. ч̄к̄ъ

*) Cum magni esse momenti existimem ut editio quam accuratissima fiat, ne minima quidem menda silentio praeterire volui

Lipsiae, typis Breitkopfii et Härtelii.

[illegible]

[illegible]

fol. 43.

fol. 117

fol. 155.

fol. 249

fol. 129.

